

TOTALREGNSKAP FOR REINDRIFTSNÆRINGEN

RAPPORT NR. 6 / 2016
18.01.2016

Regnskap 2014 og budsjett 2015

Forord

Mandatet til Økonomisk utvalg for reindriften er gitt ved instruks fastsatt av Landbruksdepartementet 16. juli 1993. Utvalgets oppgave er å fremstille et økonomisk grunnlagsmateriale som danner utgangspunkt for forhandlingene om en næringsavtale mellom Staten og reindriftsnæringen.

Totalregnskapet for reindriftsnæringen, som legges frem i denne rapporten, viser en oversikt over de samlede verdiene som er skapt i næringen ved utnyttelse av produksjonsfaktorene arbeid og kapital. Regnskapet viser altså samlede inntekter, kostnader og resultat for hele reindriftsnæringen i Norge. I tillegg til regnskap for 2014 legger utvalget også frem et budsjett for 2015.

Utvalget har medregnet denne rapporten lagt frem 37 totalregnskap for reindriften siden 1980. Til sammen gir disse regnskapene oversikt over reindriftens økonomi i perioden 1975-2014.

Ved siden av å legge frem materiale som viser det økonomiske resultatet for reindriftsnæringen totalt, er det også utvalgets oppgave å gi oversikt over utviklingen (regionalt) for de enkelte reinbeiteområdene.

I tillegg er det egne kapitler i rapporten som presenterer henholdsvis reindriftsavtalen, de langsiktige utviklingstrekkene for reindriften (fra 2004 til 2014), husholdsinntekter for familier som driver reindrift, samt vurderinger av situasjonen i de ulike reinbeiteområdene.

Landbruksdirektoratet, Avdeling reindrift, er sekretariat for utvalget.

Desember 2015
Lars Johan Rustad

Sammendrag

Sammendrag av reindriftens totalregnskap i perioden 2011-14, og endring fra 2013 til 2014 (1.000 kr), samt budsjett 2015 (1.000 kr)

Regnskaps- poster	Regnskapstall				Endring	Budsjett 2015
	2011	2012	2013	2014	Endring	
Produksjonsbaserte inntekter:	142 660	122 825	117 844	128 344	10 500	139 687
Kjøtt og biprodukter	117 554	109 838	114 110	122 767	8 657	130 325
Endring i livdyrverdien	-3 905	-16 039	-29 781	-28 587	1 194	-24 803
Binæringsinntekter	3 582	3 659	5 293	6 861	1 568	6 861
Andre prod.bas. innt. 1)	25 429	25 367	28 222	27 303	-919	27 303
Statstilskudd:	76 878	65 438	70 628	76 361	5 733	81 724
Ordinære tilskudd	53 367	42 643	50 308	58 043	7 735	61 390
Andre tilskudd	12 078	13 758	12 800	12 065	-735	12 684
Ekstraordinære tilskudd	463	579	579	0	-579	2 361
Tilskudd til binæringer	1 664	2 668	1 105	889	-216	904
Verdiskapningsprogram	1 949	873	944	687	-257	0
Tiltak mot radioaktivitet	1 532	835	715	281	-434	167
Konfl.demp. tiltak rovvilt	5 825	4 082	4 177	4 396	219	4 218
Erstatninger:	79 904	76 000	71 861	72 419	558	65 240
Tap av rein	76 098	72 672	67 725	66 550	-1 175	60 795
Arealinngrep	3 806	3 328	4 136	5 869	1 733	4 445
Sum inntekter:	299 443	264 262	260 333	277 124	16 791	286 652
Kostnader:						
Siidaandelens kostnader	130 724	137 905	153 435	171 500	18 065	174 439
Felleskostnader	23 799	27 170	28 754	27 915	-839	28 393
Kostnader i tamreinlag	8 893	9 178	9 159	9 301	142	9 460
Sum kostnader:	163 416	174 253	191 347	208 716	17 369	212 292
Vederlag for arbeid og kap.	136 027	90 009	68 986	68 408	-578	74 360
Renter på lånt kapital	9 720	9 520	9 855	14 309	4 454	14 251
Vederlag for arbeid og egenkapital						
Totalt (1.000 kr)	126 307	80 489	59 130	54 099	-5 031	60 108
Per årsverk (kr)	126 560	85 700	62 112	56 397	-5 715	62 653
Per siidaandel (kr)	221 203	141 957	103 556	94 527	-9 029	104 174
Sum årsverk	998	939	952	959	7	959
Antall siidaandeler 2)	571	567	571	572	1	577
Vederlag for arbeid og kapital, eks erstatninger for arealinngrep						
Totalt (1.000 kr)	122 501	77 161	54 994	48 230	-6 764	55 663
Per årsverk (kr)	122 746	82 157	57 767	50 292	-7 475	58 044
Per siidaandel (kr)	214 537	136 087	96 312	84 318	-11 994	96 471

1) Posten omfatter arbeidsinntekter, leieinntekter og andre driftsrelaterte inntekter.

2) Antall årsverk for reindrift i tamreinlagene (40 i 2014) er lagt til antall siidaandeler i samisk reindrift.

Totalregnskapet viser en nedgang i resultatmålene fra 2013 til 2014. Vederlag til arbeid og egenkapital reduseres fra 59,1 mill. kr i 2013 til 54,1 mill. kr i 2014 (-5,0 mill. kr). Målt pr. årsverk reduseres vederlag til arbeid og egenkapital fra kr. 62.112 kr i 2013 til kr. 56.397 i 2014,

og målt pr. siidaandel reduseres vederlag til arbeid og egenkapital fra kr. 103.556 i 2013 til kr. 94.527 i 2014.

Sum produksjonsbaserte inntekter økes fra 117,8 mill. kr i 2013 til 128,3 mill. kr i 2014 (+10,5 mill. kr). Det er en økning i kjøttinntektene på 8,7 mill. kr, mens den totale livdyrverdien er beregnet til -28,6 mill. kr.

Postene andre produksjonsbaserte inntekter reduseres med 0,9 mill. kr fra 2013, mens posten binæringsinntekter øker med 1,6 mill. kr.

Sum statstilskudd økes fra 70,6 mill. kr i 2013 til 76,4 mill. kr i 2014 (+5,7 mill. kr). Økningen kan i all hovedsak knyttes til posten Ordinære tilskudd (+7,7 mill. kr.).

Posten «Andre tilskudd» reduseres med -0,7 mill. kr i forhold til 2013, ekstraordinære tilskudd reduseres med -0,6 mill. kr, mens de øvrige tilskuddene kun har små endringer.

Erstatningene for tap av rein ble redusert fra 67,7 mill. kr i 2013 til 66,6 mill. kr i 2014 (-1,1 mill. kr), og erstatningene for arealinngrep hadde en økning fra 4,1 mill. kr i 2013 til 5,9 mill. kr i 2014 (+1,7 mill. kr).

Totalt sett gir dette en økning i de samlede inntektene fra 260,3 mill. kr i 2013 til 277,1 mill. kr i 2014 (+16,8 mill. kr).

Siidaandelens kostnader øker fra 153,4 mill. kr. i 2013 til 171,5 mill. kr. i 2014 (+18,1 mill. kr.) og felleskostnadene reduseres fra 28,8 mill. kr i 2013 til 27,9 mill. kr i 2014 (-0,8 mill. kr). Tamreinlagenes kostnader er tilnærmet uendret fra 2013 til 2014 (+0,1 mill. kr).

I sum gir dette en økning i de totale kostnadene fra 191,3 mill. kr i 2013 til 208,7 mill. kr i 2014 (+17,4 mill. kr).

Renter på lånt kapital økes fra 9,9 mill. kr i 2013 til 14,3 mill. kr i 2014 (+4,4 mill. kr).

Rovvilttapene påvirker resultatet av driften i de fleste reinbeiteområdene. Oppgitte rovvilttap utgjør 84 % av de oppgitte totale tapene av rein i 2013/14 (2012/13: 86 %). I 2013/14 ble det utbetalt erstatninger for 24 % av de omsøkte rovvilttapene (2012/13: 28 %).

Antall siidaandeler i samisk reindrift er uendret i forhold til 2013 og er fortsatt på 532. Reintallet ble redusert fra 248.200 i 2013 til 233.000 i 2014 (-15.200 dyr). Gjennomsnittlig reintall pr. siidaandel ble redusert fra 440 dyr i 2013 til 411 dyr i 2014 (-29 dyr).

Budsjett 2015

Budsjett for 2015 bygger i hovedsak på innrapporterte slaktedata fra registrerte slakterier pr. november 2015, anslag fra slakteriene over hvor mye som forventes slaktet ut året, og regnskapstall pr. 1. november.

Ut fra de opplysninger man i november satt inne med, forventes det at kjøttinntektene vil gå noe opp. Dette som en følge av et økt slakteuttak og høyere priser. Det budsjetteres med en total økning i statstilskuddene. Livdyrverdien antas å gå ned. Når det gjelder erstatningene, budsjetteres det med en reduksjon. Erstatningsutbetalinger for rein tatt av rovvilt baserer seg på

reelle tall fra Miljødirektoratet. Arealinngrep og øvrig tap av rein i trafikken framkommer som følge av en gjennomsnittsberegning ut fra de tre siste år.

De totale kostnadene og rentekostnadene antas i 2015 å være på omtrent samme nivå som i 2014, men noe justert for generell prisendring.

Med utgangspunkt i de forutsetningene som ligger til grunn for Økonomisk utvalgs budsjett, er vederlag til arbeid og egenkapital beregnet til 69,3 mill. kr i 2015. Dette representerer en økning på 15,2 mill. kr fra 2014. Endring i samlet livdyrverdi er da inkludert.

Čoahkkáigeassu

Boazodoalu oppalašrehketdoalu čoahkkáigeassu 2011-14, ja rievdamat 2013:s 2014 rádjái, (1.000 kr), ja 2015 bušeahtta (1.000 kr)

Rehketdoalu-poasttat	Rehketdoalulogut				Rievdamat	Bušeahtta 2015
	2011	2012	2013	2014	Endring	
Buvttadan dietnasat	142 660	122 825	117 844	128 344	10 500	139 687
Biergodietnasat	117 554	109 838	114 110	122 767	8 657	130 325
Ealloárvvu rievdan	-3 905	-16 039	-29 781	-28 587	1 194	-24 803
Lassieláhusdietnasat	3 582	3 659	5 293	6 861	1 568	6 861
Eará buvttadandietnasat ¹⁾	25 429	25 367	28 222	27 303	-919	27 303
Stáhtadoarjagat	76 878	65 438	70 628	76 361	5 733	81 724
Njuolgodoarjagat	53 367	42 643	50 308	58 043	7 735	61 390
Eará doarjagat	12 078	13 758	12 800	12 065	-735	12 684
Earenoamášdoarjagat	463	579	579	0	-579	2 361
Lotnolasealáhus doarj.	1 664	2 668	1 105	889	-216	904
Árvoháhkandoarjagat	1 949	873	944	687	-257	0
Doaimmat radioakt. Vuostá	1 532	835	715	281	-434	167
Doaimmat riidoeast.borassp.	5 825	4 082	4 177	4 396	219	4 218
Buhtadusat	79 904	76 000	71 861	72 419	558	65 240
Boazomassimat	76 098	72 672	67 725	66 550	-1 175	60 795
Areálabáhkemat	3 806	3 328	4 136	5 869	1 733	4 445
Supmi sisaboadut:	299 443	264 262	260 333	277 124	16 791	286 652
Golut						
Doaluid golut	130 724	137 905	153 435	171 500	18 065	174 439
Oktasašgolut	23 799	27 170	28 754	27 915	-839	28 393
Boazoservviid golut	8 893	9 178	9 159	9 301	142	9 460
Supmi golut:	163 416	174 253	191 347	208 716	17 369	212 292
Buhtadus barggu ja kap ovddas	136 027	90 009	68 986	68 408	-578	74 360
Reanttut luoikkah.kap ovddas	9 720	9 520	9 855	14 309	4 454	14 251
Buhtadus barggu ja ieškap.ovddas						
Oktiibuot (1000 kr)	126 307	80 489	59 130	54 099	-5 031	60 108
Ovttaskas jahkedoaim. (kr)	126 560	85 700	62 112	56 397	-5 715	62 653
Ovttaskas doaluid (kr)	221 203	141 957	103 556	94 527	-9 029	104 174
Galle jahkedoaimma	998	939	952	959	7	959
Galle ovttaskas doalu ²⁾	571	567	571	572	1	577

1) Poasta sisttisdoallá bargodietnasiid, láigodietnasiid ja eará doaibmadietnasiid.

2) Boazoservviid jahkedoaimmat (40 jagis 2014) leat mielde sámi boazodoalu siidaosiid logus.

Oppalašrehketdoallu čájeha ahte boadusmihtut njidjet 2013 rájes 2014 rádjái. Buhtadus barggu ja ieškapitála ovddas njiedjá 59,1 milj. ruvnnos 2013:s 54,1 milj. ruvdnui 2014:s (-5,0 milj. ruvnno). Go mihtida ovttaskas jahkedoaimmaid mielde, de njiedjá buhtadus barggu ja ieškapitála ovddas 62.112 ruvnnos 2013:s 56.397 ruvdnui 2014:s, ja go mihtida

ovttaskas siidaosiid mielde, de njiedjá buhtadus barggu ja ieškapitála ovddas 103.556 ruvnnos 2013:s 94.527 ruvdnui 2014:s.

Buvttadandietnasiid submi lassána 117,8 milj. ruvnnos 2013:s 128,3 milj. ruvdnui 2014:s (+10,5 milj ruvnnos). Biergodietnasat leat lassánan 8,7 milj. ruvnnuin, ja ealihanbohccuid oppalaš árvu rehkenastojuvvo -28,6 milj. ruvdnui

Eará buvttadandietnasat-poasta lea njiedján 0,9 milj. ruvnnuin 2013 rájes, ja lassidietnasiid-poasta lea lassánan 1,6 milj. ruvnnuin.

Stáhtadoarjaga supmi lassána 70,6 milj ruvnnos 2013:s 76,4 milj ruvdnui 2014:s (+5,7 milj. ruvnnos). Lassáneapmi čadno earenoamážit Dábálaš doarjagat-postii (+7,7 milj. ruvnnos).

Lotnolasealáhus doarjagat njidjet -0,7 milj ruvnnain 2013:s 2013 rádjái, earenoamášdoarjagat njiedjá -0,6 milj. Ruvnnuin, eará doarjagat eai bálljo rievdda.

Boazomassimiid buhtadusat njidje 67,7 milj. ruvnnos 2013:s 66,6 milj. ruvdnui 2014:s (-1,1 milj. ruvnnos), ja areálabáhkemiid buhtadusat lassánedje 4,1 milj. ruvnnos 2013:s 4,1 milj. ruvdnui 2014:s (+1,7 milj. ruvnnos).

Oppalaččat leat oppalaš dietnasat lassánan 260,3 milj. ruvnnos 2013:s 277,1 milj. ruvdnui 2014:s (+16,8 milj. ruvnnos).

Siidaosiid golut leat lassánan 153,4 milj. ruvnnos 2013:s 171,5 milj. ruvdnui 2014:s (+18,1 milj. ruvnnos), ja oktasašgolut njidjet 28,8 milj ruvnnos 2013:s 27,9 milj. ruvdnui 2014:s (-0,8 milj. ruvnnos).

Boazoservviid golut eai leat bálljo rievdan 2013:s 2014 rádjái (+0,1) milj. ruvnnos

Oktiibuot mearkkaša dat ahte ollislaš golut lassánit 191,3 milj. ruvnnos 2013:s 208,7 milj. ruvdnui 2014:s (+17,4 milj. ruvnnos).

Reantttut luoikkahuvvon kapitála dáfus lassánit 9,9 milj. ruvnnos 2013:s 14,3 milj. ruvdnui 2014:s (+4,4 milj. ruvnnos).

Boraspirevahágiin lea stuora mearkkašupmi doaimma bohtosiidda eanas boazodoalloguovlluin. Diedihuvvon boraspirevaháгат dahket 84 % oppalaš diedihuvvon boazomassimiin 2013/14:s (2012/13: 86 %). 2013/2014 leat máksojuvvon buhtadusat 24 % ovddas 2012/13 diedihuvvon boraspirevahágiin (2012/13: 28 %).

Siidaosiid lohku ii leat rievdan 2013 rájes ja lea ain 532. Boazolohku lea njiedján 248.200 bohccos 2013:s 233.000 bohccui 2014:s (-15.200 bohcco). Gaskamearálaš boazolohku juohke siidaosi nammiijiejeai 440 bohccos 2013:s 411 bohccui 2014:s (-29 bohcco).

2015 bušeahtta

2015 bušeahtta lea vuosttažettiin ráhkaduvvon raporterejuvvon njuovvandieđuid vuodul maid registrerejuvvon njuovahagat leat diedihan skábmamánu 2015 rádjái, das man olu doivot njuovvat jagi loahpageahčái, ja skábmamánu 1. b rehketdoallologuid vuodul.

Biergodietnasat vurdojuvvojit lassánit dan geažil go eambo lea njuovvon ja biergohaddit leat loktanat. Bušetterejuvvo ahte stáhtadoarjagat lassánit oppalaččat. Ealahanbohccuid árvvo jáhkkimis njiedjá. Buhtadusaid dáfus bušetterejuvvo njiedjat veaháš. Buhtadusmáksimat bohccuid ovddas maid boraspiret godda leat duohtalogut vidjejuvvon Birasdirektoráhta. Areálabahkkemiid ja eará boazomassimiid geažil johtolagas rehkenastojuvvojit mañemus golmma jagi gaskameari vuodul.

Ollislaš golut ja reantogolut vurdojuvvojit leat sullii seamma dásis 2015:s go 2014:s.

Daid eavttuid mielde mat leat Ekonomalaš lávdegotti bušeahtas vuodđun, árvvoštallojuvvo buhtadus barggu ja ieškapitála ovddas 69,3 milj. ruvdnui 2015:s. Dat dahká 15,2 milj. ruvnno lassáneami 2014 rájes. Dalle lea ealihanbohccuid oppalaš árvu rehkenastojuvvon mielde.

Innhold

Innledning:

Forord	1
Sammendrag	2
Innhold	1
1. Økonomisk utvalg	1
1.1 Mandat.....	1
1.2 Medlemmer og sekretariat.....	1
1.3 Utvalgets arbeid.....	1
2. Mål og virkemidler i reindriftspolitikken	3
2.1 Reindriftspolitiske mål.....	3
2.2 Reindriftspolitiske virkemidler.....	4
3. Grunnlag og forutsetninger	6
3.1 Prinsipper.....	6
3.2 Materiale og metode.....	7
4. Totalregnskap 2014 og budsjett 2015	14
4.1 Produksjonsbaserte inntekter.....	14
4.2 Statstilskudd, tiltak mot radioaktivitet og forebyggende tiltak mot rovviltskader.....	25
4.3 Erstatninger.....	33
4.4 Kostnader.....	36
4.5 Kapitalforhold.....	46
4.6 Antall årsverk og antall siidaandeler.....	48
4.7 Sammendrag av totalregnskapet.....	50
4.8 Budsjett 2014.....	59
Tilleggsinformasjon	63
5. Nærmere om Reindrifftsavtalen	64
5.1 Innledning.....	64
5.2 Reindrifftsavtalen 2015/16.....	65
5.3 Fordeling av reindrifftsavtalens ramme.....	65
5.4 Reindrifftsens utviklingsfond.....	67
6. Langsiktige utviklingstrekk for reindriften	81
7. Husholdsinntekter for reindriftsfamilier	100
7.1 Inntekter utenfor reindriftnæringen.....	100
7.2 Strukturutvikling og sysselsetting.....	106
8. Vurderinger av materialet	116
8.1 Vurderinger av situasjonen i de ulike reinbeiteområdene og sonene.....	116
8.2 Generelle vurderinger.....	142
Vedlegg	145
1. Tabeller.....	145
2. Tabelloversikt.....	149

1. Økonomisk utvalg

1.1 Mandat

Ifølge hovedavtalen for reindriftsnæringen mellom Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) og staten ved Landbruksdepartementet av 26. februar 1993, skal det føres forhandlinger om en løpende reindriftsavtale. Landbruksdepartementet har 16. juli 1993, i medhold av hovedavtalen, fastsatt nærmere instruks for Økonomisk utvalg for reindriften. Utvalgets mandat fremgår av instruksens § 1, der det heter:

“Utvalget skal legge frem et økonomisk grunnlagsmateriale for reindriften som utgangspunkt for forhandlingene mellom Staten ved Landbruksdepartementet og reindriftsnæringen ved Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) om en næringsavtale for reindriften.

Utvalget har ansvaret for å fremskaffe nødvendige opplysninger, og tilrettelegge materialet for avtalepartene. Materialet skal gi en oversikt over den økonomiske situasjonen i næringen, herunder hovedtrekk i utviklingen, både for den enkelte driftsenhet, distrikter, tamreinlag, områder og for næringen som helhet.”

1.2 Medlemmer og sekretariat

Partene oppnevner to medlemmer hver til utvalget. Landbruks- og matdepartementet oppnevner i tillegg en leder etter samråd med NRL. Funksjonstiden er 4 år, og følger Reindriftsstyrets funksjonstid. Økonomisk utvalg ble første gang oppnevnt i januar 1977.

Økonomisk utvalg har følgende sammensetning for perioden 2014-2017:

- Lars Johan Rustad (leder), seksjonsleder, Norsk institutt for bioøkonomi.
- Marit Meløy Utsi, rådgiver, Sametinget
- Odd Erling Smuk, reineier, Varangerbotn, Norske Reindriftsamers Landsforbund
- Morten Floor, fagdirektør, Landbruks- og matdepartementet
- Eva Bendikke B. Jåma, reineier, Limingen, Norske Reindriftsamers Landsforbund

Varamedlemmer:

- Per M. Sara, sekretær, Norske Reindriftsamers Landsforbund
- Sunna M. Pentha, seniorrådgiver, Landbruks- og matdepartementet

Landbruksdirektoratet er sekretariat for utvalget.

1.3 Utvalgets arbeid

Utvalgets oppgave er å legge frem et materiale som viser det samlede økonomiske resultatet for reindriftsnæringen totalt og regionalt. I tillegg skal utvalget beregne det økonomiske resultatet og utviklingen (regionalt) for de enkelte reinbeiteområder.

Rapporten inneholder også egne kapitler som presenterer henholdsvis reindriftsavtalen, langsiktige utviklingstrekk for reindriften fra 2005 til 2014, husholdsinntekter for reindriftsfamilier, samt utviklingstrekk for de enkelte reinbeiteområdene.

2. Mål og virkemidler i reindriftspolitikken

De reindriftspolitiske målene bygger i dag i hovedsak på St.meld. nr. 28 (1991-1992) – *En bærekraftig reindrift* og Meld. St. nr. 9 (2011-2012) *Velkommen til bords*. De økonomiske virkemidlene fremgår av de årlige reindrifftsavtalene, mens de juridiske virkemidlene er gitt i Lov om reindrift (reindrifftsloven) av 15. juni 2007 nr. 40.

2.1 Reindriftspolitiske mål

Mål og retningslinjer for reindriftspolitikken er trukket opp i St. meld. nr. 28 (1991-1992) *En bærekraftig reindrift*, og av Stortinget i Innst. S. nr. 167 (1991-1992). I innstillingen konkretiseres ”En bærekraftig reindrift” gjennom målene om en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift. Målene står i innbyrdes sammenheng; økologisk bærekraft gir grunnlag for økonomisk bærekraft, og sammen gir økologisk og økonomisk bærekraft mulighet for å ivareta og utvikle kulturell bærekraft.

Økologisk bærekraft forutsetter at det legges avgjørende vekt på å forvalte beitegrunnlaget slik at beitebalansen sikres. Dette oppnås ved regulering av reintallet og ved økt oppmerksomhet på effektene av ulike typer inngrep i ressursgrunnlaget. Inngrep i ressursgrunnlaget kan være ulike typer utbygginger, forurensninger, rovviltrykk og menneskelige inngrep – inkludert næringens egen utøvelse i form av barmarkskjøring, gjerdebygging o.l. Målsettingen forutsetter videre at det ut fra overordnede nasjonale mål om en bærekraftig utvikling gjennomføres en beitebruk og driftsmessig tilpasning i reindriften som skjer på naturens premisser, og som bevarer og utvikler miljøkvalitet i vid forstand.

Økonomisk bærekraft forutsetter at det legges vekt på produktivitet, kostnadseffektivitet, inntektsnivå og inntjeningssevne. Det forutsetter videre at det er et rimelig forhold mellom næringens ressursgrunnlag og det antall mennesker som skal finne inntekts- og sysselsettingsmuligheter i reindriften, med de markeds- og inntektsmuligheter som er til stede. En bedre utnyttelse av verdiskapingspotensialet er sentral i denne sammenheng. Næringen har stor betydning for opprettholdelse og utvikling av et levende samisk samfunn – økonomisk, sosialt og kulturelt. Stabil sysselsetting og klare rammebetingelser for den enkelte næringsutøver bidrar til at reindriften kan stå frem som sentral bærer av samisk kultur.

Målsettingen om *kulturell bærekraft* forutsetter at reindriftspolitikken også ses i en samepolitisk sammenheng. Sikring av næringens materielle grunnlag blir i en slik sammenheng en nødvendig del av en kulturell bærekraft.

I etterkant av behandlingen av St. meld. nr. 28 (1991-1992) har Stortinget to ganger i året behandlet reindriftspolitikken – ved den årlige reindrifftsavtaleproposisjonen og ved behandlingen av det årlige statsbudsjettet. Regjeringen og Stortinget har videreført hovedlinjene i meldingen, men det er også gjennomført løpende og nødvendige tilpasninger, og nye momenter i forvaltningen av reindriften har blitt vektlagt.

Våren 2012 behandlet Stortinget Meld. St. nr. 9 (2011-2012). Ved behandlingen av meldingen sluttet Stortingets flertall seg til Regjeringens reindriftspolitik. I innstillingen viste

Næringskomiteen til at regjeringen vil sikre ei bærekraftig reindriftsnæring gjennom tilpasset reintall, reduserte tap og økt produksjon. I den forbindelse understreker komiteen betydningen av at reintallet reduseres i de områder der det er for mye rein, og at dette også er svært viktig for å ivareta hensynet til dyrevelferd.

Regjeringen Solberg har i sin regjeringserklæring signalisert at de vil legge frem en stortingsmelding om bærekraft i reindriften. Videre ønsker de å endre reindriftsloven slik at økologisk bærekraft prioriteres. I tillegg ønsker regjeringen større oppmerksomhet på å sikre næringens rammevilkår slik at næringen på sikt blir mindre avhengig av overføringer, samt likebehandle bønder og reineiere når det gjelder avgifter på driftsmidler.

I Reindriftsavtalen 2014/15 fremgår at det er en politisk målsetning å utvikle reindriftsnæringen som en rasjonell markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv. Regjeringen ønsker å legge mer til rette for de utøverne som har reindrift som hovedvirksomhet.

2.2 Reindriftspolitiske virkemidler

Reindriften er regulert gjennom reindriftsloven av 15. juni 2007. Loven konstituerer ikke reindriftsretten, men gir en nærmere definisjon av innholdet i disse rettighetene, samt en regulering og styring av utøvelsen. Dette innebærer at reindriftens rettsstilling ikke er uttømmende regulert gjennom loven. Loven må suppleres med rettigheter ervervet gjennom sedvane, alders tids bruk m.v. I reindriftsloven legges det opp til en større grad av egenforvaltning av interne forhold i reindriftsnæringen, enn hva som har vært tilfelle tidligere. Det arbeidsmessige fellesskapet siida utgjør et viktig element i bestemmelsene om intern organisering.

Formålet med reindriftsloven (§ 1) er å legge til rette for en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift med basis i samisk kultur, tradisjon og sedvane til gagn for reindriftsbefolkningen selv og samfunnet for øvrig. For å nå disse målene skal loven gi grunnlag for en hensiktsmessig organisering og forvaltning av reindriften. Reindriften skal bevares som et viktig grunnlag for samisk kultur og samfunnsliv i samsvar med Grunnlovens § 108 og folkerettens regler om urbefolkning og minoriteter. Loven skal videre bidra til sikring av reindriftsarealene i det samiske reinbeiteområdet som reindriftens viktigste ressursgrunnlag.

Ansvar for sikring av arealene påhviler både innehavere av reindriftsretten, øvrige rettighetshavere og myndighetene. Utenfor det samiske reinbeiteområdet skal loven legge forholdene til rette for en økologisk og økonomisk bærekraftig utnyttning av reinbeiteressursene i de områder der reindrift foregår. Det påpekes for øvrig at det er en rekke juridiske styringsverktøy ved siden av reindriftsloven som har betydning for reindriften. Herunder nevnes plan- og bygningsloven, naturmangfoldloven, energiloven, fjelloven og finnmarksloven.

Historisk har man omtalt reindriftsretten som en kollektiv rett. Dette innebærer at det er samene som sådan som har ervervet en rett til å drive reindrift på de arealer hvor det fra gammelt av har vært utøvet slik bruk. Det er reindriftssamene som etnisk gruppe som er bærere av denne rettigheten, og ikke enkeltpersoner eller mindre grupperinger innenfor dette kollektivet. Den enkelte har en andel i den kollektive rett, og ikke eksklusive rettigheter som nyter særskilt vern internt. Dette utgangspunktet vil i dag måtte nyanseres. I den senere tid har det innenfor reindriftsretten skjedd en relativt stor rettsutvikling knyttet til rettigheter. Både rettspraksis, arbeidet med rammebetingelser i reindriften og arbeidet frem mot en ny lov viser klart at siidaer

kan etablere særskilte rettigheter over den grunn de disponerer. Reindriftsloven har en rekke bestemmelser som klargjør og fremhever at det skal tas hensyn til etablerte rettigheter.

Stortinget godkjente 1. juni 1993 Hovedavtalen for reindrift (St.prp. nr. 66 (1992-1993)), og ga Landbruksdepartementet (nå Landbruks- og matdepartementet) fullmakt til å forhandle med Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) om ettårige avtaler for reindriftnæringen. Reindriftsavtalen er, ved siden av reindriftsloven, det viktigste operative redskapet for å følge opp målene og retningslinjene i reindriftpolitikken. Gjennom reindriftsavtalen bestemmes bruken av de *økonomiske virkemidlene*, bl.a. ut fra reindriftslovens intensjon og bestemmelser. Dette skal bidra til at utviklingen går i retning av de målene som Stortinget har fastsatt.

Det vises til kapittel 5 for nærmere omtale av reindriftsavtalen.

Ut over de nevnte virkemidlene viser Økonomisk utvalg også til gjeldende konsultasjonsavtale mellom statlige myndigheter og Sametinget. Som urfolk har samene rett til å bli konsultert i saker som angår dem. Denne retten er nedfelt i ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige saker, artikkel 6. Konvensjonen ble ratifisert av Norge den 19.06.1990. I «Avtale om prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget» er det fastsatt nærmere prosedyrer for hvordan konsultasjonene med Sametinget skal foregå. Ved kongelig resolusjon 1. juli 2005 ble det stadfestet at de avtalte prosedyrene skal gjelde for hele statsforvaltningen. Statlige myndigheter kan også ifølge denne avtalen ha en plikt til å konsultere med andre samiske interesser i tillegg til Sametinget. Dette gjelder særlig i saker som direkte berører samiske næringer, slik som reindriften, og kan bl.a. være i forbindelse med utarbeidelse av verneplaner, etablering av energiltak, samt ved leting og utvinning av mineraler innenfor reinbeiteområdene. Konsultasjoner med reindriften vil blant annet bidra til å få frem nødvendig kunnskap om hvordan slike tiltak vil virke inn på reindriften.

3. Grunnlag og forutsetninger

3.1 Prinsipper

Totalregnskapet for reindriften viser en oversikt over verdiene som skapes i næringen ved utnyttelse av produksjonsfaktorene arbeid og kapital. Kalenderåret er utgangspunkt for beregningene. På grunn av ulik periodisering er opplysninger om slakteuttak i totalregnskapet ikke direkte sammenlignbare med tilsvarende opplysninger i ressursregnskap for reindriftnæringen som tar utgangspunkt i driftsår.

Publikasjonen er inndelt i åtte kapitler. I hovedoversikten i kapittel 4 er regnskap for 2014 sammenlignet med regnskapene for de fire foregående år. Budsjett for 2015 presenteres i kapittel 4.8. Kapittel 5 omhandler reindriftsavtalen, med spesiell vekt på tilskuddsordningene. I kapittel 6 presenteres langsiktige utviklingstrekk for reindriften fra 2005 til 2014. Kapittel 7 omhandler husholdsinntekter og strukturelle forhold, mens kapittel 8 gir en vurdering av utviklingen både totalt og i de ulike reinbeiteområdene – i hovedsak på bakgrunn av nøkkeltall fra kapitlene 4, 6 og 7.

I reindriftsloven benyttes begrepet siidaandel. Tallmaterialet legges fra og med 2007 fram pr. siidaandel. Disse tallene vil være direkte sammenlignbare med tall knyttet til det tidligere begrepet driftsenhet.

Næringens kjøttinntekter omfatter førstehåndssalg og hjemmeforbruk av ikke foredlede produkter av rein – slik som kjøtt, innmat, skinn og gevir. Inntektene korrigeres for endringer i den samlede livdyrverdien. I tillegg til inntektene fra salg av ikke foredlede reinprodukter, er binæringsinntekter, andre produksjonsbaserte inntekter, statstilskudd og erstatninger med på inntektssiden i totalregnskapet.

På kostnadssiden inngår næringens bruk av varer og tjenester fra andre sektorer. Posten er inndelt i siidaandelens kostnader, distriktenes kostnader (felleskostnader) og kostnader i tamreinlag.

Resultatmålet som beregnes viser vederlag til arbeid og kapital. Arbeid består av næringsutøvernes egen arbeidskraft og leid arbeid. Utgifter til leid arbeid tas derfor ikke med under kostnader. Ved å gjøre fradrag for renter på lånt kapital, fremkommer vederlag til arbeid og egenkapital. Resultatet beregnes samlet for næringen, pr. årsverk og pr. siidaandel.

Som hovedregel er alle beregninger som ligger til grunn for fremstillingen, gjort uten forkortelser og med flere desimaler enn det som fremkommer i tabellene. Dette innebærer at det i enkelte tabeller ikke er nøyaktig samsvar mellom del- og totalsummer. Totaltallene er basert på originaldata og er således korrekte.

3.2 Materiale og metode

Generelt

Gruppering av tallmaterialet

Datamaterialet er i hovedsak gruppert etter reinbeiteområder. Som følge av ulike driftsforhold er imidlertid Øst-Finnmark reinbeiteområde oppsplittet i Polmak/Varanger og Karasjok. Polmak/Varanger er ikke et ensartet sogn. Delingen er først og fremst begrunnet med et ønske om å skille ut Karasjok, slik at dette sognet kan sammenlignes med Vest-Finnmark reinbeiteområde. Fra og med 2006 er resultatene fra Karasjok splittet opp i to soner; Karasjok øst og Karasjok vest, samt Vest-Finnmark i tre soner; Kautokeino øst, Kautokeino midt og Kautokeino vest. Denne splittingen er gjort i kapittel 4 og kapittel 5.5. Årsaken til dette er ønske om å fremstille sammenlignbare resultater over tid i allerede eksisterende soner innenfor disse områdene som er store og har ulik driftsformer.

Tidsangivelse

Datamaterialet i totalregnskapet er i hovedsak knyttet til kalenderår, men tallmateriale som er hentet fra reineiernes Melding om reindrift (ressursregnskapet) gjelder for driftsåret. Et driftsår varer fra 1. april (inngående beholdning) til 31. mars påfølgende år (utgående beholdning). I totalregnskapet brukes foregående driftsårs korrigerede utgående beholdning som utgangspunkt når det gjelder fastsettelse av antall aktive siidaandeler og reintall i kalenderåret. Dette betyr at antall aktive siidaandeler og korrigert reintall pr. 31. mars i driftsåret 2013/14 gir henholdsvis antall aktive siidaandeler og reintall i kalenderåret 2014. Det er gjort tilbakeregninger i forhold til tidligere publisert materiale for faktiske korreksjoner i reintallet.

Produksjonsbaserte inntekter

Priser

I utarbeidelsen av totalregnskapet er det bruttopris fra slakteriene som legges til grunn for beregning av kjøttinntektene. Slakteriene skal rapportere månedlig til Landbruksdirektoratet, og rapporten skal blant annet inneholde brutto- og nettopris pr. skrott.

Årsaken til at totalregnskapet baserer seg på bruttopris, er at slakte- og fraktkostnadene blir ført opp som kostnader i totalregnskapets kostnadskapittel. Ved beregning av vederlag til arbeid og egenkapital er kostnadene trukket fra inntektene. Bruttopris består dermed av skrottopris med tillegg av slakte- og fraktkostnader, ekskl.mva. Nettoprisen er kun skrottopris.

Rapporteringene fra slakteriene hadde flere feil i årene 2006 – 2009. Dette gav utslag på gjennomsnittlige priser pr. kg produsert kjøtt. Feilen kunne spores tilbake til 2006, men uregelmessigheter i innrapporteringen fra slakteriene på brutto- og nettopriser gjorde det ikke mulig å beregne nye priser for årene tilbake i tid uten å gjennomføre nye runder med rapportering. Den største feilfaktoren var varierende plassering av brutto- og nettopriser (i feltene på rapporteringsfilene). Det ble også brukt ulike definisjoner av brutto- og nettopriser, og i noen tilfeller ga dobbeltførte frakt- og slaktekostnader for høy bruttopris. De slakteriene som har hatt feil var 3 av de daværende største slakteriene, og i 2009 sto disse alene for 72 % av den totale slaktingen.

Beregningene ble korrigert for året 2009. Siden 2009 har rapporteringen vært mer konsekvent. Fra og med 2009 er det beregnet reelle gjennomsnittspriser.

Konsekvensene av feilrapporteringene er at gjennomsnittsprisene for årene 2006-2008 er for høye. Dette gir for høye kjøttinntekter. Det totale inntektsbildet for næringen i denne perioden er dermed ikke korrekt. Økonomisk utvalg har forsøkt å synliggjøre dette i alle figurene som omhandler inntekt og resultat ved å sette inn en merknad om bruddet mellom 2008 og 2009.

I tillegg til feilrapporteringen fra slakteriene og konsekvensene av dette, har man fra og med kalenderåret 2009 vurdert konsekvensene av leieslakt i den totale prisberegningen. Leieslakt inngår i slakterienes rapporter, men i og med at det kun oppgis kostnader for selve slaktingen, vil disse være med på å trekke gjennomsnittsprisen pr. kilo kjøtt ned.

I det totale slakteuttaket er kvantum av leieslakt inkludert, men i prisberegningene er leieslaktet trukket ut. Ved beregning av totale kjøttinntekter er leieslaktet igjen iberegnet i kvantumet, og de totale inntektene baserer seg dermed på det totale kvantumet levert slakteri, multiplisert med gjennomsnittsprisen som er funnet ved å trekke ut leieslaktet. Denne metoden er benyttet fra og med 2009. På enkelte områder ga dette store utslag i inntektsbildet, og spesielt i Troms fikk man en høyere gjennomsnittpris og forbedring av resultatmålene. For nærmere informasjon om de enkelte reinbeiteområdene, se sammendrag av totalregnskapet i kap. 4.7, samt kap.8.1.

Med bakgrunn i ovenstående kan vi dermed kun sammenligne prisene for 2014 med prisen for perioden 2009-2013. For tidligere år (2008 og eldre) bygger ikke datagrunnlaget på de samme forutsetningene. Nøyaktigheten er dermed ikke god nok for direkte sammenligning. Konsekvensene av brutto/netto-problematikken gjorde at gjennomsnittlig pris pr. kg kjøtt ble redusert, mens konsekvensen av å ta ut leieslaktet gjorde at prisen igjen økte noe i forhold til tidligere metode for prisberegning.

Kjøttinntekter

Ut fra de data Økonomisk utvalg har tilgang til, er det ikke mulig å skille ut inntekter fra kjøtt og inntekter fra biprodukter fra de totale kjøttinntektene. Med begrepet biprodukter menes eksempelvis horn, skinn, hjerte, lever og blod. Dette innebærer at betegnelsen kjøttinntekter omfatter inntektene av kjøtt og biprodukter *til sammen*. Slakterapporter fra registrerte slakteribedrifter danner grunnlag for beregning av offentlig godkjente slakt. Rapportene importeres inn i Landbruksdirektoratets databasesystem «Grunnmur», og herfra genereres all informasjon til tabeller som baserer seg på vekt, pris, alder og kjønn i Totalregnskapet.

Utgangspunktet for beregning av privat forbruk og omsetning er satt til 20 dyr pr. siidaandel. For tamreinlagene er privat forbruk og omsetning satt til 50 dyr til sammen. For regnskapsåret 2014 har man fortsatt valgt å holde fast ved forutsetningen om et gjennomsnittlig uttak på 20/50 dyr. Dette gjøres for å sikre et sammenlignbart datagrunnlag fra år til år. Det understrekes at utvalget fortløpende vurderer grunnlaget for beregning av privat forbruk og omsetning med utgangspunkt i gjeldende forskrifter og data fra Melding om reindrift.

Privat forbruk og omsetning regnes å ha samme verdi pr. kg som slakt (voksne dyr) ved registrerte slakterier. Samlet for hele reindriften beregnes gjennomsnittspris ved å veie den totale prisen i det enkelte reinbeiteområde i forhold til områdets totale kvantum.

For øvrig bemerkes det at fra og med 2003 har flere av slakteriene innrapportert betydelig høyere priser. Dette har sammenheng med endringene i tilskuddsordningene over reindriftsavtalen fra og med driftsåret 2003/2004 – herunder særlig innføringen av produksjonspremie og minimumskravet på 50 000 kr i avgiftspliktig inntekt fra salg av rein i siidaandelinnehaver(ne)s merke for å være tilskuddsberettiget.

Endring i den samlede livdyrverdien

Ved å korrigere kjøttinntektene for endringer i den samlede livdyrverdien, fremkommer næringens *produksjonsinntekter*. Endringer i livdyrverdien er et uttrykk for verdien av bestandsendringer – dvs. *endringer i reintall, flokksammensetning og dyrevekter* – i løpet av en periode. Siden kalenderåret er utgangspunkt for beregningene i totalregnskapet, er det verdien av endringene i den totale livdyrverdien fra 1. januar til 31. desember som er interessant.

Reintall pr. 1. januar 2014 beregnes på grunnlag av korrigert reintall pr. 31. mars 2014 (korrigert utgående beholdning i driftsåret 2013/2014) og slakteuttak fra 1. januar til 31. mars 2014. Reintall pr. 31. desember 2014 estimeres med utgangspunkt i *beregnet korrigert reintall*¹ pr. 31. mars 2015 (beregnet korrigert utgående beholdning i driftsåret 2014/2015) og slakteuttak fra 1. januar til 31. mars 2015. Endringer i antall og vekt for voksen rein og kalv beregnes separat.

Reintallet pr. 1. januar varierer fra år til år, både på grunn av reelle endringer i reintallet og på grunn av forskyvning i slaktetidspunkt. Bestandsendringer fra 1. januar til 31. desember i kalenderåret verdsettes til full slakteverdi. Verdipøkning inntektsføres, mens verdinedgang føres til fradrag. Verdiendringer som følge av endret prisnivå påvirker ikke inntektsnivået, da det tas utgangspunkt i samme pris for inngående og utgående beholdning.

Binæringsinntekter

Binæringsinntektene omfatter inntekter fra duodji og utmarksnæringer, og er en integrert del av den samiske reindriftsøkonomien. Et helhetlig bilde av økonomien forutsetter derfor en synliggjøring av disse inntektene.

Andre produksjonsbaserte inntekter

Posten "Andre produksjonsbaserte inntekter" omfatter arbeidsinntekter, leieinntekter og andre driftsrelaterte inntekter. Arbeidsinntektene beregnes med utgangspunkt i Landbruksdirektoratets regnskapstall over utbetalinger til reindriftsutøvere på postene ressurovervåking (veiing, telling, beitekartlegging og beiteovervåking) og måling av radioaktivitet. De øvrige postene beregnes på grunnlag av det samme materialet som siidaandelenes kostnader beregnes ut fra.

Statstilskudd, tiltak mot radioaktivitet og forebyggende tiltak i forhold til rovviltskader

Tilskudd med inntektsvirkning

Tilskudd med inntektsvirkning for reindriftsnæringen er med i totalregnskapet under betegnelsen inntektsoverføringer. Posten er inndelt i direkte tilskudd, andre tilskudd og ekstraordinære tilskudd.

De direkte tilskuddene gjennom sammenligningsperioden omfatter distriktstilskudd, produksjonstilskudd/-premie, driftstilskudd inkl. etableringstilskudd, kalveslaktetilskudd, tidligslaktetilskudd (til og med 2011), ektefelle- og samboertillegg, samt særskilt tilskudd til siidaandeler i Vest-Finnmark (f.o.m 2010 t.o.m 2012). Som følge av endringer i Reindriftsavtalen fra og med 2003/2004, er ikke postene produksjonstilskudd, de ulike typer

¹ Korrigert reintall pr. 31. mars 2015 beregnes på grunnlag av ukorrigert reintall pr. 31. mars 2015 (ukorrigert utgående beholdning i driftsåret 2014/15) og en kalkulert korreksjonsfaktor basert på faktiske reintallskorreksjoner de fire foregående driftsårene.

driftstilskudd og ektefelle tillegg fra og med 2004 direkte sammenlignbare med tilsvarende tilskudd for tidligere år.

Andre tilskudd gjennom sammenligningsperioden omfatter tilskudd til investeringer (gjerder, bygninger og anlegg), pramming/transport, utdanningsstipend (avviklet over en treårsperiode fra og med 2009), fagbrevordning i reindriften, tiltak konvensjonsbeiter, avviklingslønn (utbetalinger til og med 2010), tidligpensjon, ordning med avløsning ved svangerskap/fødsel og tilskudd til innløsning av siidaandeler. Fra og med 2004 er avviklingsbonus i forbindelse med reintallstilpasningen i Vest-Finnmark tatt med under innløsning av siidaandel. Enkelte av tilskuddene er under avvikling, men tas med i oversikten da det i tabellene framkommer tall knyttet til postene.

Posten ekstraordinære tilskudd har rommet ulike ordninger over tid. Eksempler i denne sammenheng er tap ved ulykker og implementering av bruksregler.

Utbetalte erstatninger over reindriftsavtalen tas med under erstatninger.

Tilskudd til næringskombinasjoner

Tilskudd til næringskombinasjoner omfatter midler til etablererstipend, investeringstilskudd og driftsstøtte til næringskombinasjoner, forvaltet av Sametinget.

Sametinget har opprettet en egen næringsavtale for duodji som trådte i kraft 1. januar 2006. Innføringen av denne næringsavtalen innebærer endringer i tilskuddsordningene. Fra og med 2006 kan det over denne avtalen gis støtte til forprosjekter, produktutvikling, markedsføring og investeringer. Samtidig kan det gis etablererstipend, tilskudd til utnyttelse av utmarksressurser og kompetanseheving for å utvikle næringsvirksomheter. Over næringsavtalen for duodji kan det også gis støtte til henholdsvis utviklings- og investeringstiltak, drift og velferdsordninger.

Reinprogrammet

Reinprogrammet ble gjort operativt fra høsten 2012. Programmet skal være tilpasset bedriftenes utfordringer. Samtidig skal reiselivsbasert næringsutvikling i reindriften, samt samarbeidstiltak mellom reindriften og foredlingsbedrifter inngå i programmet. Fra 1. januar 2015 ble Reinprogrammet fasett inn i Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv og lokalmat.

Tiltak mot radioaktivitet

Etter Tsjernobyl-ulykken ble det satt i verk tiltak for å holde reindriftsutøverne økonomisk skadesløse, og for å kunne nytte en så stor del som mulig av reinen som mat. For å få tatt ut slaktedyrene når radioaktiviteten er lavest, og før det er nødvendig å sette inn mer kostnadskrevenne tiltak som føring eller kassasjon, gis det kompensasjon for vekttap og merkostnader ved tidlig- og fremskyndet slaktning. Det gis også tilskudd til nedføring av slaktedyrene. Refusjoner i forbindelse med kassasjon av slakt inngår i verdien av kjøtt og biprodukter. Kostnader for reinbeitedistrikter og reieiere er inkludert i næringens totale kostnader. Økt arbeidsforbruk og eventuelle inntektsvirkninger som følge av dette er inkludert, men ikke spesifisert. Tilskudd til tiltak mot radioaktivitet er med som egen post under statstilskudd.

Forebyggende og konfliktdepende tiltak mot tap av rein til rovvilt

Dagens rovviltforvaltning baserer seg på Stortingsmelding nr. 15 (2003-2004), hvor anbefalingene var at landet skulle deles inn i nye og større forvaltningsregioner uavhengig av fylkes- og kommunegrenser. De fylkesvise rovviltutvalgene ble med bakgrunn i dette erstattet av rovviltnemnder i hver region. For å sikre at det nasjonale ansvaret for levedyktige bestander av rovviltartene blir ivaretatt har regjeringen fastsatt minimumstall for årlige ynglinger av hver

art i den enkelte region. Nærmere om regionsinndeling og bestandsmål finnes i rovviltforskriften.

De regionale rovviltneemndene forvalter i dag midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak mot tap av rein til rovvilt. Midlene utbetales av fylkesmannen, som dermed er vår kilde til tabellene i publikasjonen. Disse tilskuddene skal benyttes til forebyggende og konfliktdempende tiltak. De mest aktuelle tiltakene er intensiv gjeting i kalveperioden/under flytting og foring/kalving på inngjerdet område. Tilskudd til tiltak ytes både forskuddsvis etter søknad og etterskuddsvis etter mottakers dokumenterte forbruk.

Erstatninger

Erstatninger regnes også som inntekter til næringen. De ordningene som er med i totalregnskapet er erstatninger fra Miljødirektoratet ved rovvilttap, erstatninger over reindriftsavtalen ved omfattende tap av rein, erstatninger fra Jernbaneverket for rein drept av tog og erstatninger fra forsikringsselskapene for rein drept av bil.

Erstatningsbeløpene for rein drept av bil beregnes med utgangspunkt i erstatningssatsene fra Miljødirektoratet og oppgitte trafikktap fra Melding om reindrift² – fratrukket det antall rein som er drept av tog og erstattet av Jernbaneverket. Årsaken til at erstatningssatsene fra Miljødirektoratet legges til grunn, er at forsikringsselskapene og Jernbaneverket oppgir at de bruker disse satsene ved beregning av erstatningsbeløp.

Erstatninger for arealinngrep anvendes i hovedsak til dekning av felles kostnader, og beregnes ut fra regnskaper for reinbeitedistrikter og reindriftsfond. Disse erstatningene inntektsføres i en egen post, som omfatter årlige erstatninger, engangserstatninger og renteavkastning fra tidligere innvilgede erstatninger. I de tilfeller distrikter faller utenfor tilskuddsordningene som følge av de krav som er satt av avtalepartene, og hvor distriktene ikke har søkt om tilskudd, har ikke Økonomisk utvalg oversikt over disse distriktenes regnskap og erstatninger.

Kostnader

Siidaandelenes kostnader

Fra og med 2009 er alle innleverte næringsoppgaver lagt til grunn for beregninger av siidaandelenes kostnader. Tidligere ble kostnadene beregnet ut fra et *utvalg* av næringsoppgaver og selvangivelser. Systemendringer og andre metoder for dataoverføringer har derimot muliggjort et bredere informasjonsgrunnlag.

Felleskostnader

Felleskostnader beregnes på grunnlag av regnskaper fra reinbeitedistrikter og reindriftsfond. For distrikter der regnskap mangler, beregnes totaltallene med utgangspunkt i gjennomsnittskostnader pr. rein i de øvrige distriktene, og antall rein i de distriktene der regnskap mangler. I tilfeller der dette gir et åpenbart feilaktig bilde av kostnadene, legges tall fra tidligere års regnskap til grunn for de aktuelle distriktene.

I tillegg til distrikts- og fondskostnadene er overføringer i forbindelse med pramming av rein tatt med under felleskostnadene.

² Melding om reindrift post 2.3.1 (tidligere post 3.2.1) ”Trafikkdrept rein”.

Tamreinlagenes kostnader

Tamreinlagenes kostnader beregnes med utgangspunkt i samtlige lags regnskaper. Som ellers i totalregnskapet holdes lønnsutgiftene utenfor. Dette har sammenheng med at vederlag til arbeid og egenkapital skal omfatte godtgjørelse for egen og leid arbeidskraft. Som følge av organisasjonsformen, gir dette særlig utslag for tamreinlagene, der lønnsutgiftene er en betydelig kostnadspost.

Kapitalforhold

Reindriftsnæringens kapital domineres av en hovedverdi – reinen. Balanseverdi beregnes med utgangspunkt i reintall, flokksammensetning og livdyrverdi. Sistnevnte beregnes på grunnlag av gjennomsnittlige priser og slaktevekter.

Andre eiendeler (balanseverdi på driftsbygninger, private reindriftsanlegg og maskinelle hjelpemidler) og gjeld beregnes på grunnlag av det samme materialet som siidaandelens kostnader. Som gjeld regnes siidaandelens lån, avbetalingsgjeld og ikke innbetalt merverdi- og arbeidsgiveravgift. Kapitalberegningene omfatter ikke eiendeler og gjeld i reinbeitedistrikter, eller i private og offentlige fond.

Sammendrag av totalregnskapet og årsverksberegninger

Sammendrag av totalregnskapet viser sum inntekter, sum kostnader, renter på lånt kapital, antall siidaandeler og antall årsverk. Det beregnes vederlag til *arbeid og kapital*, og vederlag til *arbeid og egenkapital*. Disse resultatmålene beregnes både totalt, pr. siidaandel og pr. årsverk. Renter på lånt kapital omfatter både næringsgjeld og privatgjeld i siidaandelene.

En ny arbeidstidsundersøkelse ble igangsatt i 2012 og ferdigstilt i 2013. Den nye undersøkelsen bygger på spørreskjema som ble sendt ut til alle siidaandelsledere. I spørreskjemaet ble innehaverne bedt om å anslå arbeidsinnsatsen til seg selv, familie og andre som har bidratt med arbeidskraft i siste driftsår. Svarprosenten var liten, men er større enn ved forrige undersøkelse og representerer hele reindriften bedre. Den nye beregningen tar hensyn til innehavers kjønn og alder, antall reineiere i siidaandelen og reinbeiteområde.

Det nye datagrunnlaget gir også mulighet for å beregne kvinners arbeidsinnsats i reindriften. Beregningen er basert på kvinnelige innehavere, felles siidaandeler og kvinnelige ektefeller/samboere. Kvinneandelen blant øvrige medlemmer er ikke iberegnet. Dette tilsier at den reelle andelen av kvinners totale arbeidsinnsats er noe høyere enn denne beregningen, da innehavere og ektefeller bidrar med 80 prosent av arbeidsforbruket og de resterende 20 prosent utføres av andre medlemmer i siidaandelen.

Reindriftsfradraget

Fra og med skatteåret 2003 er det innført et fradrag i alminnelig inntekt for skattytere med positiv næringsinntekt fra reindriften. Hensikten med innføringen er å legge til rette for økt produksjon og verdiskaping i næringen. Totalregnskapet er, i likhet med Totalkalkylen for jordbruket, et sektorregnskap hvor resultatmålet er på nivå *før* skatt. Som følge av dette, og som følge av at den skattemessige virkningen av reindriftsfradraget er vanskelig å beregne, er virkningen av reindriftsfradraget ikke innarbeidet i totalregnskapet.

Reindriftsfradraget har, fra og med inntekståret 2009, fulgt økningen av jordbruksfradraget.

For 2014 utgjorde fradraget inntil kr 63 500 pluss 38 % av inntekt i reindriftsnæring som overstiger kr 63 500 opp til et maksimalt fradrag på kr 166 400 pr. skatteyter. Dette innebærer at næringsinntekt mellom 0 og kr 63 500 gir reindriftsfradrag lik inntekten. Dersom

næringsinntekten er mellom kr 63 500 og kr 334 289 er fradraget kr 63 500 pluss 38 % av næringsinntekt over kr 63 500. Når næringsinntekten er kr 334 290 eller høyere får man maksimalt fradrag på kr 166 400.

Tabell 3.2.1 viser den områdevisse fordelingen av antall reindrifftsfradrag for regnskapsåret 2014. Tabellen er basert på opplysninger fra skattemyndighetene, og er representativ for hele næringsen da utvalget består av samtlige utøvere som har levert næringsoppgave.

Tabell 3.2.1 Prosentvis fordeling av antall oppnådde reindrifftsfradrag for 2014, etter fradragenenes størrelse

Reinbeite- område	Fordeling av reindrifftsfradrag (%)		
	< 63.500 kr	63.500 - 166.400	>166.400
Polmak/Varanger	6 %	65 %	29 %
Karasjok øst	26 %	74 %	0 %
Karasjok vest	30 %	65 %	5 %
Øst-Finnmark	21 %	67 %	13 %
Kautokeino øst	32 %	52 %	16 %
Kautokeino midt	40 %	58 %	2 %
Kautokeino vest	45 %	52 %	3 %
Vest-Finnmark	39 %	55 %	6 %
Troms	16 %	57 %	27 %
Nordland	7 %	30 %	63 %
Nord-Tr.lag	3 %	50 %	47 %
Sør-Tr./Hedmark	0 %	43 %	57 %
Totalt 2014	21 %	54 %	24 %

Det fremgår av tabell 3.2.1 at i alt 24 % av siidaandelslederne i utvalget oppnådde fullt reindrifftsfradrag på 166 400 kr for regnskapsåret 2014. Andelen siidaandelsledere som oppnådde fullt reindrifftsfradrag var høyest i Nordland (63 %). I Karasjok øst var det ingen av utøverne som oppnådde maksimalt fradrag.

Totalt reindrifftsfradrag i 2014 var 36,3 mill. kr.

Langsiktige utviklingstrekk

Sammenligning av tallmateriale over et lengre tidsrom skaper behov for omregning til faste priser. Da det ikke er utarbeidet egne indekser spesielt tilpasset reindriften, er konsumprisindeksen nyttet ved alle beregningene.

4. Totalregnskap 2014 og budsjett 2015

Inntektssiden i totalregnskapet består av produksjonsbaserte inntekter, statstilskudd og erstatninger. Under posten produksjonsbaserte inntekter inngår kjøttinntekter, endringer i samlet livdyrverdi, binæringsinntekter og andre produksjonsbaserte inntekter. Kostnadssiden består av siidaandelens kostnader, felleskostnader og kostnader i tamreinlag. I tillegg inngår kapitalkostnader og sysselsetting (antall årsverk og siidaandeler) i totalregnskapet. I det følgende omtales de ulike postene hver for seg. Deretter oppsummeres totalregnskapet for 2014 i kapittel 4.7, mens kapittel 4.8 viser budsjettet for 2015.

4.1 Produksjonsbaserte inntekter

Kjøttinntekter

Samlet slaktekvantum, gjennomsnittspris og verdi for 2014, samt gjennomsnittspris og verdi for 2013, er vist i tabell 4.1.1. For ytterligere omtale av prisutviklingen i kroner pr. kilo henvises det til tabell 4.1.5. Flere detaljer om kjøttinntektene er presentert i vedleggstabellene 1 og 2.

Tabell 4.1.1 Kjøttinntekter i 2014 og 2013 (1.000 kr)

Reinbeiteområde	Tonn slakt i 2014			2014		2013		
	Slakteri	Privat 1)	Totalt	Kr per kg	Verdi 1.000 kr	Tonn slakt	Kr per kg	Verdi 1.000 kr
Polmak/Varanger	137	27	164	74,57	12 240	287	64,13	18 403
Karasjok Øst	47	31	79	72,56	5 708	119	61,50	7 329
Karasjok Vest	139	40	178	67,60	12 062	194	59,00	11 436
Øst-Finnmark	323	98	421	69,12	30 011	600	62,09	37 168
Kautokeino Øst	162	33	195	62,42	12 190	166	62,92	10 419
Kautokeino Midt	210	50	260	67,06	17 433	243	52,79	12 802
Kautokeino Vest	141	29	170	68,17	11 606	167	57,17	9 555
Vest-Finnmark	513	112	626	65,45	40 949	573	56,95	32 654
Troms	31	39	70	80,20	5 579	74	59,10	4 352
Nordland	59	35	94	75,53	7 134	89	59,76	5 317
Nord-Trøndelag	134	27	160	66,32	10 642	118	60,82	7 173
Sør-Tr./Hedmark	151	22	173	70,48	12 221	221	63,75	14 064
Tamreinlag	206	8	214	75,68	16 231	199	67,34	13 383
Totalt i 2014	1 418	342	1 759	69,78	122 767			
Totalt i 2013						1 873	60,92	114 110

1) Beregnet privat forbruk og omsetning (20 dyr pr. siidaandel og 50 dyr totalt for tamreinlagene).

Tabell 4.1.1 viser en oppgang i de totale kjøttinntektene fra 114,1 mill. kr i 2013 til 122,8 mill. kr i 2014. Tallet for 2012 var på 109,8 mill. kr.

Økningen skyldes en oppgang i prisen for 2014. Den totale gjennomsnittsprisen for landet sett under ett er for 2014 på 69,78 kr pr. kg (2013; 60,92 kr pr. kg). Slaktekvantumet ble redusert med 6,1 %, fra 1 873 tonn i 2013 til 1 759 tonn i 2014.

Det nevnes også at gjennomsnittsprisene gikk jevnt nedover i perioden 2009-2012, etter å ha hatt en topp i 2008 med en pris på 76,79 kr. pr. kg. Det har vært noen tekniske endringer som påvirker prisutviklingen fra og med 2009, og det henvises her til avsnittet om priser under kapittel 3.2.

Antall slakt

Tabell 4.1.2 viser fordelingen av antall dyr slaktet ved registrerte slakterier mellom ulike sesonger i kalenderårene 2012, 2013 og 2014, samt vinterslakt 2015.

Tabell 4.1.2 Fordeling av antall slakt til slakteri mellom ulike sesonger

Reinbeite- område	Kalenderår			Driftsår			Vinterslakt		
	2012	2013	2014	2012/13	2013/14	2014/15	2013	2014	2015
Polmak/Varanger	17 651	12 594	6 178	17 287	11 490	7 256	393	2	1 080
Karasjok øst	6 418	4 215	2 330	6 063	3 103	2 612	1 118	31	315
Karasjok vest	5 609	7 549	6 759	5 250	7 602	6 633	1 118	1 194	1 068
Øst-Finnmark	29 678	24 358	15 267	28 600	22 195	16 501	2 629	1 227	2 463
Kautokeino øst	5 974	6 485	8 233	5 579	7 154	8 829	22	695	1 291
Kautokeino midt	6 967	10 170	10 827	8 975	8 927	11 396	2 439	1 532	2 103
Kautokeino vest	6 488	7 209	7 166	4 611	7 752	9 516	857	1 139	3 475
Vest-Finnmark	19 429	23 864	26 226	19 165	23 833	29 741	3 318	3 366	6 869
Troms	1 184	1 317	1 048	1 130	1 346	1 022	0	29	3
Nordland	2 002	1 829	2 021	1 884	1 778	1 957	93	158	108
Nord-Trøndelag	3 209	3 860	5 530	3 827	3 688	5 086	1 740	1 679	1 235
Sør-Tr./Hedmark	6 476	8 000	6 034	7 012	6 926	6 771	2 532	1 512	2 249
Tamreinlag	7 040	6 614	6 965	7 065	6 583	7 868	6	0	863
Totalt	69 018	69 842	63 091	68 683	66 349	68 946	10 318	7 971	13 790

Av tabell 4.1.2 fremgår det at det totale antallet dyr slaktet ved registrerte slakterier har en reduksjon i kalenderåret 2014, sammenlignet med de to foregående årene.

Tabell 4.1.2 viser samtidig en økning i antall slaktedyr mellom driftsårene 2013/14 og 2014/15. Mellom disse to driftsårene er økningen totalt på 2597 dyr, fra 66 349 til 68 946.

Slakteuttaket på landsbasis har altså ligget ganske stabilt de siste tre årene, med en total differanse på om lag 6 700 dyr. Differansen kommer i all hovedsak som en nedgang i 2014. Når vi da går på regionalt nivå ser vi at det er spesielt i Polmak/Varanger det har vært store reduksjoner i slakteuttaket. Her har det vært en nedgang fra 17 651 dyr i 2012 til 6 178 dyr i 2014. Kautokeino midtre sone har hatt den største økningen i slakteuttak fra 7000 dyr i 2012 til omtrent 10 800 dyr i 2014.

Dersom man ser på utviklingen per driftsår har spesielt Øst-Finnmark hatt en stor reduksjon fra et uttak i 2012/13 på 28 600 til et uttak på 16 501 i 2014/15. Reduksjonen skyldes nedgangen i Polmak/Varanger. Ser man på Vest-Finnmark har vi her en stor økning; fra 19 165 i 2012/2013 til 29 741 i 2014/15. Spesielt for sonene i Karasjok er det potensiale for økning av slakteuttak, da uttaket her er lavere enn uttaket i Polmak/Varanger som har et betydelig lavere reintall.

Totalt i Øst-Finnmark er det en reduksjon på 9 091 slaktedyr i 2014, sammenlignet med 2013, mens det i Vest-Finnmark er en økning i slakteuttaket på 2 362 dyr i samme periode.

Nedenstående tabell viser hvor stor andel Finnmark har av totalt slakteuttak på landsbasis (slakt levert slakteri)

Tabell 4.1.3 Andel av totalt slakt

	2014	2013	2012	2011	2010
Slakteandel Finnmark	66%	69%	71%	70%	73%

Andel vinterslakt i 2014 utgjør 12 % av det totale uttaket, tilsvarende tall for 2013, 2012, 2011 og 2010 var hhv. 15%, 18%, 20% og 14%. Både Øst-Finnmark og Sør-Trøndelag/Hedmark har en forholdsvis stor reduksjon i antall vinterslakt fra 2013 til 2014, med henholdsvis 1 402 og 1 020 dyr. Etter å ha hatt en topp i antall vinterslakt i 2011, med opprettelsen av reguleringslageret den vinteren som en medvirkende årsak til økningen, stabiliserte uttaket seg i årene 2012 og 2013 på rundt 10 000 dyr. For 2014 var uttaket, på tross av forlenget frist for kalveslaktilskudd, svært lavt. For 2015 viser imidlertid slakterapportene at antall slaktedyr igjen var høyt. Dette kan sees i sammenheng med at reintallsreduksjonen var i en slutfase.

Slaktevekter

Tabell 4.1.4 viser utviklingen i gjennomsnittlige slaktevekter for slakt til slakteri, og andelen kalveslakt de fem siste årene. Samlet gjennomsnittsvekt i 2014 er 22,5 kg. For voksne rein er slaktevekten 31,4 kg i gjennomsnitt, og for kalv er slaktevekten 18,7 kg i gjennomsnitt. Vektene var lavest i 2010, men har i de påfølgende årene vært ganske stabile. Til og med 2010 viser tabellen en økende andel kalveslakt, noe som kan skyldes endret flokkstruktur, ønske om minimering av tap og tilpasning til de økonomiske virkemidlene over reindriftsavtalen, samt bruksreglene.

Slaktevektene er lavest i Finnmark. I de årene hvor Finnmarks andel av slakteuttaket øker, reduseres de gjennomsnittlige slaktevektene. I 2014 har Finnmark 66 % av det totale slakteuttaket i landet, hvorav 71 % av denne andelen er kalv. I antall tonn, har Finnmark 60 % av det totale uttaket i landet, noe som gjenspeiler lavere slaktevekter i dette området enn områdene for øvrig.

**Tabell 4.1.4 Utvikling i gjennomsnittsvекter
(slakt til slakteri) i perioden 2010-14 (kg)**

Gjennomsnittsvекter	2010	2011	2012	2013	2014
Kalv	18,2	19,0	18,7	19,0	18,7
Voksne	30,0	29,7	30,1	30,7	31,4
Totalt	21,8	22,5	22,5	22,1	22,5
Andel kalv totalt	70 %	67 %	66 %	73 %	71 %
Andel kalv Finnmark	69 %	65 %	65 %	74 %	71 %

Tabell 4.1.5 gir en noe mer detaljert oversikt over slaktevektene for slakt levert til slakteri i 2013 og 2014. Tamreinlagene, Troms og Nordland er de områdene med høyest slaktevekter. Disse har også holdt seg stabile sammenlignet med foregående år. For øvrig ser vi at det også i Polmak/Varanger i 2014 har vært en positiv økning sammenlignet med 2013.

Tabell 4.1.5 Gjennomsnittlige slaktevekter (levert til slakteri) for kalv, voksne dyr og totalt i 2013 og 2014 (kg)

Reinbeiteområde	Gj.sn. slaktevekter kalv			Gj.sn. slaktevekter voksne			Gj.sn. slaktevekter totalt		
	2013	2014	Endring	2013	2014	Endring	2013	2014	Endring
Polmak/Varanger	18,9	19,5	0,6	30,4	30,8	0,4	20,7	22,2	1,5
Karasjok øst	18,1	18,5	0,4	29,7	30,2	0,6	21,0	20,3	-0,7
Karasjok vest	16,2	16,5	0,3	27,7	28,4	0,7	20,5	20,5	0,0
Øst-Finnmark	18,1	18,1	0,0	28,9	29,4	0,5	20,7	21,2	0,5
Kautokeino øst	18,2	16,3	-1,9	29,0	27,4	-1,6	20,1	19,7	-0,4
Kautokeino midt	16,2	16,5	0,3	25,5	26,4	1,0	19,1	19,4	0,3
Kautokeino vest	16,5	16,2	-0,3	25,5	26,9	1,4	19,4	19,7	0,3
Vest-Finnmark	16,9	16,4	-0,6	26,1	26,8	0,8	19,5	19,6	0,1
Troms	23,4	22,3	-1,1	37,5	41,3	3,9	29,2	29,3	0,1
Nordland	22,0	22,2	0,2	43,0	43,1	0,2	29,4	29,2	-0,1
Nord-Trøndelag	19,7	20,1	0,4	33,0	34,2	1,2	23,9	24,2	-0,1
Sør-Tr./ Hedmark	21,6	21,5	0,0	35,4	37,1	1,7	24,9	25,1	0,1
Tamreinlag	24,6	24,0	-0,5	40,8	40,4	-0,3	28,8	29,6	0,8
Totalt	19,0	18,7	-0,3	30,7	31,4	0,7	22,1	22,5	0,4

Tabellene 4.1.4 og 4.1.5 sier ikke noe om fordelingen og utviklingen av gjennomsnittlige slaktevekter for dyr innenfor ulike kjønns- og alderskategorier. For slike oversikter henvises det til ressursregnskapet.

Priser

Tabell 4.1.6 viser prisutviklingen i perioden 2010 til 2014. Det går frem av tabellen at den totale gjennomsnittsprisen ble redusert med kr 9,07 pr. kg fra 2010 til 2012, mens den fra 2012 til 2014 fikk en økning på kr 11,41 pr. kg.

En vanskelig markedssituasjon, gjorde at man fikk en prisreduksjon fra 2010 til 2011. Markedskreftene i årene etter bidro til ytterligere prisreduksjon. Tallene for årene etter 2012 viser at situasjonen igjen har endret seg, med prisøkning både i 2013 og 2014. Man ligger nå litt høyere enn nivået i 2010. Se for øvrig kap. 3.2 for nærmere omtale av prisundersøkelsen.

Tabell 4.1.6 Prisutvikling i perioden 2010-14, og endring fra 2013 til 2014 (kr. pr.kg kjøtt omsatt via slakteri)

Reinbeite- område	Pris 2010	Pris 2011	Pris 2012	Pris 2013	Pris 2014	Endring 2013-2014	
Polmak/ Varanger	69,23	65,16	55,56	64,13	74,57	10,44	16,3 %
Karasjok øst	64,96	65,28	59,95	61,50	72,56	11,06	18,0 %
Karasjok vest	69,19	66,97	57,28	59,00	67,60	8,60	14,6 %
Øst-Finnmark	68,17	65,56	56,89	62,09	69,12	7,03	11,3 %
Kautokeino øst	63,29	62,95	52,82	62,92	62,42	-0,50	-0,8 %
Kautokeino midt	58,00	58,84	53,52	52,79	67,06	14,27	27,0 %
Kautokeino vest	60,77	59,27	54,74	57,17	68,17	11,00	19,2 %
Vest-Finnmark	60,17	60,35	53,70	56,95	65,45	8,50	14,9 %
Troms	73,91	85,41	75,35	59,10	80,20	21,10	35,7 %
Nordland	70,41	61,42	62,05	59,76	75,53	15,77	26,4 %
Nord-Trøndelag	74,03	59,16	57,92	60,82	66,32	5,50	9,0 %
Sør-Tr./ Hedmark	75,94	63,25	61,75	63,75	70,48	6,73	10,6 %
Tamreinlag	75,40	60,92	63,53	67,34	75,68	8,34	12,4 %
Totalt	67,44	63,50	58,37	60,92	69,78	8,87	14,6 %

Verdi av kjøttproduksjonen

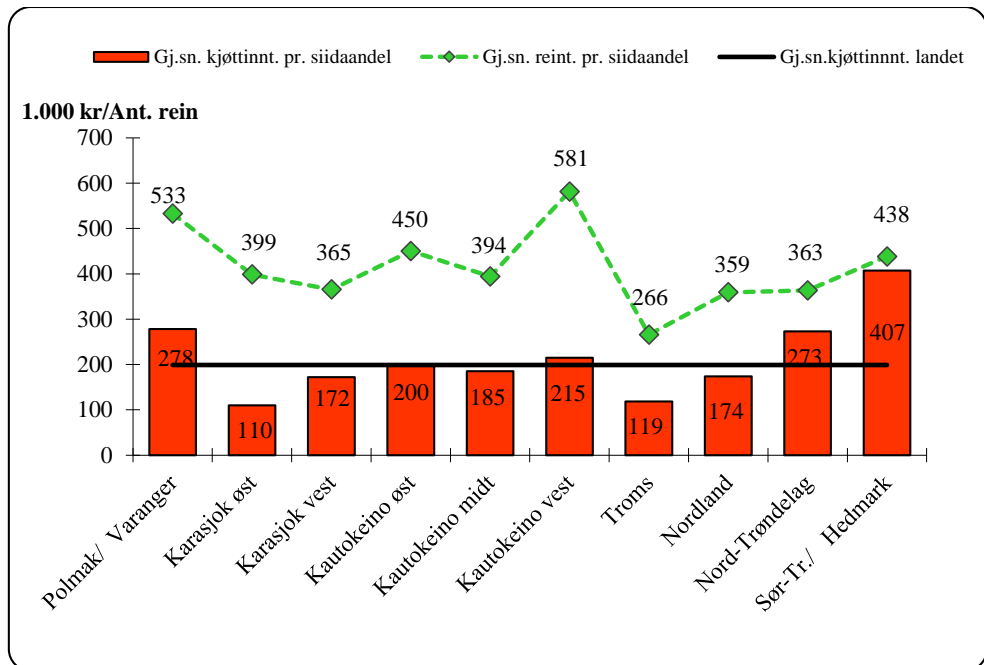
Utviklingen i verdien av den totale kjøttproduksjonen fra og med 2010 fremgår av tabell 4.1.7.

Tabell 4.1.7. Utvikling i verdien av den totale kjøttproduksjonen i perioden 2010-14 (1.000 kr)

Reinbeite- område	Verdi 2010	Verdi 2011	Verdi 2012	Verdi 2013	Verdi 2014	Endring 2013-14	
						Beløp	%
Polmak/ Varanger	23 280	26 722	20 931	18 403	12 240	-6 163	-33,5
Karasjok øst	11 355	7 274	10 110	7 329	5 708	-1 621	-22,1
Karasjok vest	11 941	11 235	8 915	11 436	12 062	626	5,5
Øst-Finnmark	46 577	45 231	39 956	37 168	30 011	-7 157	-19,3
Kautokeino øst	11 202	9 968	8 326	10 419	12 190	1 772	17,0
Kautokeino midt	17 841	10 651	10 147	12 802	17 433	4 630	36,2
Kautokeino vest	14 020	8 647	8 569	9 555	11 606	2 052	21,5
Vest-Finnmark	42 967	29 279	26 965	32 654	40 949	8 295	25,4
Troms	5 718	5 296	5 437	4 352	5 579	1 228	28,2
Nordland	8 838	5 316	5 494	5 317	7 134	1 817	34,2
Nord-Trøndelag	9 824	6 603	5 985	7 173	10 642	3 469	48,4
Sør-Tr./ Hedmark	13 623	11 897	11 492	14 064	12 221	-1 843	-13,1
Tamreinlag	13 654	13 932	14 510	13 383	16 231	2 848	21,3
Totalt	141 201	117 554	109 838	114 110	122 767	8 656	7,6

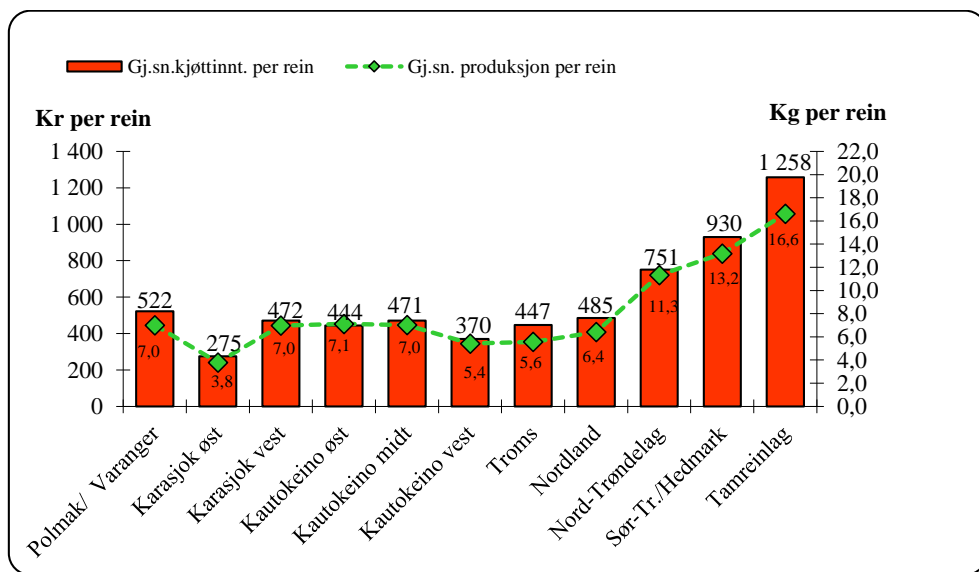
Tabell 4.1.7 viser utviklingen i verdien av den totale kjøttproduksjonen. Den totale verdien av kjøttproduksjonen hadde i årene fra 2010 til 2012 en stor nedgang. I 2010 var det et stort slakteuttak, og et prisnivå noenlunde likt det vi har pr i dag. Nedgangen fra 2010 til 2012 kan dermed relateres til både redusert slakteuttak og prisnedgangen som man opplevde til og med 2012. Fra 2012 til 2014 har den totale verdien igjen vært økende. Slakteuttaket i 2012 og 2013 var tilnærmet likelydende, mens det i 2014 var en liten nedgang. Prisøkningen fra 2012 til 2014 er årsaken til verdiøkningen.

Figur 4.1.1 viser variasjonen i gjennomsnittlige kjøttinntekter pr. siidaandel mellom de ulike reinbeiteområdene/-sonene. Av figuren ser vi at halvparten av områdene ligger over landsgjennomsnittet på kr 198 760. Gjennomsnittlige kjøttinntekter pr. siidaandel i 2013 var 187 925.

Figur 4.1.1 Gjennomsnittlige kjøttinntekter pr. siidaandel (samisk reindrift) i 2014 (1000 kr). Kurven viser gjennomsnittlig reintall pr. siidaandel. Linjen viser gjennomsnittlig kjøttinntekt for den samiske reindriften i hele landet.

I området for samisk reindrift er det for 2014 registrert 536 aktive siidaandeler. Gjennomsnittlig reintall pr. siidaandel er på 411 dyr i 2014. Karasjok øst, Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag/Hedmark har en liten økning i reintallet, i øvrige områder er det reduksjon.

Figur 4.1.2 Gjennomsnittlige kjøttinntekter pr. rein i vårflokk i 2014 (kr. pr. rein).
Kurven viser produksjon pr. rein i vårflokk (kg pr. rein).

Figur 4.1.2 viser gjennomsnittlige kjøttinntekter pr. rein, som varierer mellom kr 275 i Karasjok øst og kr 1 258 hos tamreinlagene. Gjennomsnittlig kjøttinntekt pr. rein for landet er kr. 527,-, noe som tilsvarer en økning fra foregående år på kr. 67,-. Økningen i gjennomsnittlige kjøttinntekter pr. rein skyldes i hovedsak de økte prisene.

Gjennomsnittlig produksjon pr. rein i vårflokk er 7,5 kg i 2014, noe som er en reduksjon på 0,1 kg. fra 2013. Det er stor variasjon mellom områdene; i Finnmark skiller Polmak/Varanger seg ut med bare 3,8 kg pr rein, mens ellers i landet er det Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag/Hedmark og tamreinlagene som har høyest produksjon med hhv. 11,3 kg, 13,2 kg og 16,6 kg pr. rein. I områdene for øvrig ligger den gjennomsnittlige produksjonen pr. rein i vårflokk mellom 5,4-7,1 kg. Med produksjon menes her summen av slakt til slakteri og beregnet privat forbruk og omsetning. For nærmere omtale av produksjon vises det til Ressursregnskap for reindriftsnæringen.

Endring i samlet livdyrverdi

Tabell 4.1.8 viser korrigerte reintall pr. 31. mars i perioden fra 2010 til 2014, og beregnet korrigeret reintall pr. 31. mars 2015. Tallene er avrundet til nærmeste hundre. Tabellen bygger på opplysninger fra Melding om reindrift. Det vises for øvrig til Ressursregnskap for reindriftsnæringen når det gjelder oversikter over reintall.

Tabell 4.1.8 Korrigert reintall pr. 31. mars i perioden 2010-14, og reintall pr. 31. mars 2015 (avrundet)

Reinbeite- område	2010	2011	2012	2013	2014	2015 (beregnet)
Polmak/Varanger	23 500	28 400	27 200	24 100	23 400	23 800
Karasjok Øst	28 700	27 600	26 400	19 700	20 700	19 300
Karasjok Vest	31 600	31 600	31 100	31 100	25 600	22 400
Øst-Finnmark	83 800	87 600	84 700	75 000	69 700	65 500
Kautokeino Øst	28 000	31 000	32 200	30 800	27 400	21 700
Kautokeino Midt	40 500	36 900	41 800	41 500	37 000	35 300
Kautokeino Vest	29 600	28 100	32 600	33 800	31 400	23 400
Vest-Finnmark	98 200	96 000	106 500	106 100	95 900	80 400
Troms	12 400	11 700	12 800	12 800	12 500	11 700
Nordland	15 600	14 500	14 800	14 800	14 700	14 500
Nord-Trøndelag	12 700	13 500	13 900	14 100	14 200	14 000
Sør-Tr./Hedmark	13 800	13 800	13 700	13 000	13 100	13 000
Tamreinlag	12 100	12 300	12 100	12 400	12 900	12 600
Totalt	248 600	249 400	258 500	248 200	233 000	211 700

Tabell 4.1.8 viser en økning i reintallet fra 248 600 dyr i 2010 til 258 500 dyr i 2012 (+ca 9 900 dyr). For 2013 var det en reduksjon i reintallet ned til 248 200, og i 2014 ble det ytterligere redusert til 233 000. Foreløpig innrapporterte reintall viser fortsatt reduksjon for 2015 (-21 300 sammenlignet med 2014). Vi ser altså at slakteuttaket går ned, men at reintallet allikevel reduseres. Dette kan ha sammenheng med rovdyrtap, lav kalvetilgang, eller andre forhold av betydning for reintallet, herunder klimatiske forhold og beiteforhold. Det henvises her til ressursregnskapet for nærmere omtale.

Tabellene 4.1.9 og 4.1.10 viser verdi- og mengdeberegninger for endringer i den totale livdyrverdien. Reintall pr. 31. mars ligger til grunn for beregningene. Siden totalregnskapet periodiseres etter kalenderår, er det imidlertid endringene i samlet livdyrverdi fra 1. januar til 31. desember som er interessant. Reintall pr. 1. januar beregnes på grunnlag av henholdsvis korrigert reintall pr. 31. mars og slakteuttak fra 1. januar til 31. mars gjeldende kalenderår. Reintall pr. 31. desember estimeres på grunnlag av henholdsvis (beregnet) korrigert reintall pr. 31. mars og slakteuttak fra 1. januar til 31. mars påfølgende kalenderår. Det henvises for øvrig til kapittel 3.2 for nærmere metodebeskrivelse.

Tabell 4.1.9 Produksjon, bestand og verdi i perioden 2010-14

	2010	2011	2012	2013	2014
<i>Slakteuttak (Ant.)</i>					
- Slakteri	80 885	67 163	69 018	69 842	63 091
- Privat	10 960	11 260	10 780	10 840	10 840
- Totalt	91 845	78 423	79 798	80 682	73 931
<i>Bestandsendring</i>	3 131	-2 759	-12 046	-18 642	-15 466
Totalt antall	94 976	75 664	67 752	62 040	58 465
Tonn slakt	2 094	1 851	1 882	1 873	1 759
<i>Bestandsendring</i>	50	-64	-280	-505	-430
Totalt tonn	2 144	1 788	1 602	1 368	1 329
Verdi slakt 1.000 kr	141 201	117 554	109 838	114 110	122 767
<i>Bestandsendring</i>	3 696	-3 905	-16 039	-29 781	-28 587
Tot. verdi 1.000 kr	144 898	113 650	93 798	84 329	94 179

Tabell 4.1.9 viser at endringene i den samlede livdyrverdien i 2014 utgjør en nedgang på 15 466 dyr. Målt i slaktekvantum og verdi utgjør endringen en reduksjon på henholdsvis 430 tonn og 28,6 mill. kr sammenlignet med 2013.

Tabell 4.1.10 Verdi av endring i samlet livdyrverdi for perioden 1. januar - 31. desember i 2014 og 2013

Reinbeiteområde	Antall rein	Tonn	Kr per kg	2014	2013
				Verdi 1.000 kr	Verdi 1.000 kr
Polmak/Varanger	1 388	24	74,57	1 826	-2 968
Karasjok Øst	-1 097	-29	72,56	-2 069	-1 869
Karasjok Vest	-3 293	-93	67,60	-6 298	-7 524
Øst-Finnmark	-3 002	-97	69,12	-6 542	-12 361
Kautokeino Øst	-5 171	-135	62,42	-8 455	-3 988
Kautokeino Midt	-1 163	-50	67,06	-3 374	-5 814
Kautokeino Vest	-5 621	-135	68,17	-9 183	-2 276
Vest-Finnmark	-11 955	-320	65,45	-21 011	-12 079
Troms	-863	-28	80,20	-2 241	-1 383
Nordland	-321	-6	75,53	-417	-1 377
Nord-Trøndelag	-555	-15	66,32	-977	-643
Sør-Tr./Hedmark	628	19	70,48	1 335	-2 397
Tamreinlag	602	17	75,68	1 266	458
Totalt	-15 466	-430	69,78	-28 587	-29 781

Det går frem av tabell 4.1.10 at den totale livdyrverdien er redusert med 28,6 mill. kr i løpet av 2014. Reduksjonen er størst i Vest-Finnmark, samt Karasjok vest.

Binæringsinntekter

Duodji, jakt, fiske, bærplukking ol. er integrerte deler av den samiske reindriften. Et helhetlig bilde av økonomien forutsetter derfor en synliggjøring også av denne delen av næringen.

Tabell 4.1.11 viser samlede binæringsinntekter i samisk reindrift i perioden 2010 til 2014.

Tabellen bygger på opplysninger fra selvangivelser og næringsoppgaver.

Tabell 4.1.11 Binæringsinntekter i perioden 2010-14 (1.000 kr)

Reinbeiteområder	2010	2011	2012	2013	2014
Polmak/Varanger	102	128	143	261	611
Karasjok øst	229	354	740	378	660
Karasjok vest	395	139	84	360	1 006
Øst-Finnmark	726	621	966	999	2 277
Kautokeino øst	1 000	208	209	475	476
Kautokeino midt	688	597	719	1 060	1 172
Kautokeino vest	478	525	627	433	567
Vest-Finnmark	2 166	1 331	1 555	1 967	2 214
Troms	183	206	220	199	217
Nordland	1 389	392	273	215	662
Nord-Trøndelag	242	218	331	259	313
Sør-Tr.lag/Hedmark	1 371	815	314	1 654	1 177
Totalt:	6 077	3 582	3 659	5 293	6 861

Det går frem av tabellen at de totale binæringsinntektene har en økning på ca 1,6 mill. kr fra 2013.

Det gjøres oppmerksom på at tallene ikke er direkte sammenlignbare fra år til år, da det er variasjoner i antall leverte næringsoppgaver. Tilskudd til næringskombinasjoner, som forvaltes av Sametinget, er omtalt i kap. 4.2.

Andre produksjonsbaserte inntekter

Under posten andre produksjonsbaserte inntekter inngår arbeidsinntekter, leieinntekter og andre driftsrelaterte inntekter. Tabell 4.1.12 gir en oversikt over andre produksjonsbaserte inntekter i 2014, fordelt etter type inntekt.

Tabell 4.1.12 Andre produksjonsbaserte inntekter i 2014 (1.000 kr)

Reinbeite- område	Arbeids- inntekter	Leie- inntekter	Andre dr.- rel. innt.	Totalt 2013
Polmak/Varanger	2	83	4 290	4 375
Karasjok øst	0	48	1 943	1 991
Karasjok vest	701	0	1 270	1 970
Øst-Finnmark	702	130	7 503	8 336
Kautokeino øst	0	144	325	469
Kautokeino midt	0	0	755	755
Kautokeino vest	921	0	242	1 163
Vest-Finnmark	921	144	1 321	2 387
Troms	0	1 174	3 283	4 457
Nordland	0	45	4 488	4 533
Nord-Trøndelag	0	0	5 627	5 627
Sør-Tr./Hedmark	0	0	1 964	1 964
Totalt	1 623	1 493	24 187	27 303

Tabellen viser at andre produksjonsbaserte inntekter utgjør til sammen 24,2 mill. kr, som er en nedgang på 0,2 mill. kr i forhold til nivået i 2013. Totalt er det en nedgang på 0,9 mill. kr fra 2013 til 2014. For nærmere omtale av beregning av inntektene henvises det til kapittel 3.2.

4.2 Statstilskudd, tiltak mot radioaktivitet og forebyggende tiltak mot rovviltskader

Tilskudd med inntektsvirkning

Direkte tilskudd og andre tilskudd

Tilskudd med inntektsvirkning tas med i totalregnskapet under betegnelsen inntektsoverføringer. Inntektsoverføringene er fordelt i hovedgruppene direkte tilskudd og andre tilskudd. Til de direkte tilskuddene hører driftstilskudd, etableringstilskudd, produksjonspremie, kalveslakttilskudd, ektefelle tillegg og distriktstilskudd.

Andre tilskudd gjennom perioden omfatter ordningene med tilskudd til investeringer (sperre- og arbeidsgjerder, slakteanlegg, gjeterhytter og livdyrlån), tilskudd til pramming/flytting, utdanningsstipend (siste utbetaling 2011), fagbrevordning i reindriften, tiltak konvensjonsbeiter, avviklingslønn, og tilskudd til innløsning av siidaandeler (utgått). Begrunnelsen for å ta med tilskudd til innløsning i totalregnskapet, er et ønske om å synliggjøre de totale inntektsoverføringene til næringen.

Inntektsoverføringer i perioden 2010-2014 etter inntekstpost, og inntektsoverføringer i 2014 etter inntekstpost og reinbeiteområde er vist i tabellene 4.2.1 og 4.2.2. Totale tilskudd i perioden 2010-2014 er presentert i figur 4.2.1. Figurene 4.2.2 og 4.2.3 viser henholdsvis inntektsoverføringer pr. siidaandel og inntektsoverføringer pr.kg.

Tabell 4.2.1 viser en økning i direkte tilskudd på 7,7 mill. kr, og en reduksjon i andre tilskudd på 1,6 mill. kr fra 2013 til 2014. Totalt utgjør de totale inntektsoverføringene en økning på 6,1 mill. kr i 2014. Blant de direkte tilskuddene er det en betydelig endring i produksjonstilskuddet, med en økning på 41% fra 2013.

Tabell 4.2.1 Inntektsoverføringer i perioden 2010-2014 (1.000 kr)

Post	2010	2011	2012	2013	2014
Distriktstilskudd	9 849	8 713	8 923	9 964	10 296
Produksjonstilskudd	23 175	21 100	15 510	18 126	25 518
Driftstilskudd inkl etableringstilskudd ¹	6 953	7 670	7 750	8 269	7 392
Kalvetilskudd	6 136	6 611	6 233	11 410	12 419
Tidligslaktetilskudd	3 898	1 453	0	0	0
Prøveordning Vest-Finnmark	5 083	5 160	1 720	0	0
Ektefelletillegg	2 730	2 660	2 508	2 539	2 418
Sum direkte tilskudd:	57 824	53 367	42 643	50 308	58 043
Investeringer ²	5 018	1 994	2 298	4 660	2 558
Pramming/transport	4 942	5 238	5 752	5 901	5 971
Tiltak konvensjonsbeiter	2 144	1 282	2 033	1 661	2 126
Utdanningsstipend	952	210	0	1 000	0
Fagbrevordning i reindriften	978	1 555	1 425	0	960
Avviklingslønn	6	0	0	0	0
Innløsning av driftsenhet	1 350	1 800	2 250	450	450
Sum andre tilskudd:	15 391	12 078	13 758	13 672	12 065
Totalt:	73 216	65 445	56 400	63 980	70 108

Det henvises for øvrig til vedleggstabell 3 for fordeling av ordinære inntektsoverføringer mellom reinbeiteområdene i perioden 2010-2014, og til vedleggstabell 4 for fordeling av inntektsoverføringer pr. siidaandel i 2014.

¹ Særskilt driftstilskudd til ungdom er inkludert i driftstilskuddet fra 2010 til 2014.

² Investeringer i 2010 omfatter blant annet tilskudd på 1 mill. kr til Holtan Rein DA. Investeringer i 2011 omfatter ingen større prosjekt, men flere små. Investeringer i 2012 omfatter blant annet tilskudd til slakterier i Troms og Nordland, samt to større gjerdeprosjekter i Karasjok. Investeringer i 2013 fordeler seg på gjeterhytter med 1,2 mill. kr. og gjerder/anlegg 3,5 mill. kr. Gjerder og slakteanlegg gjelder i hovedsak gjerdeanlegg ved Boazurusttet og ved Guorbavuopmi. Investeringer i 2014 omfatter hovedsakelig ekstraordinær satsing på infrastrukturtiltak, spesielt i ØF.

Tabell 4.2.2 gir en oversikt over inntektsoverføringer for 2014 etter inntektspost og reinbeiteområde.

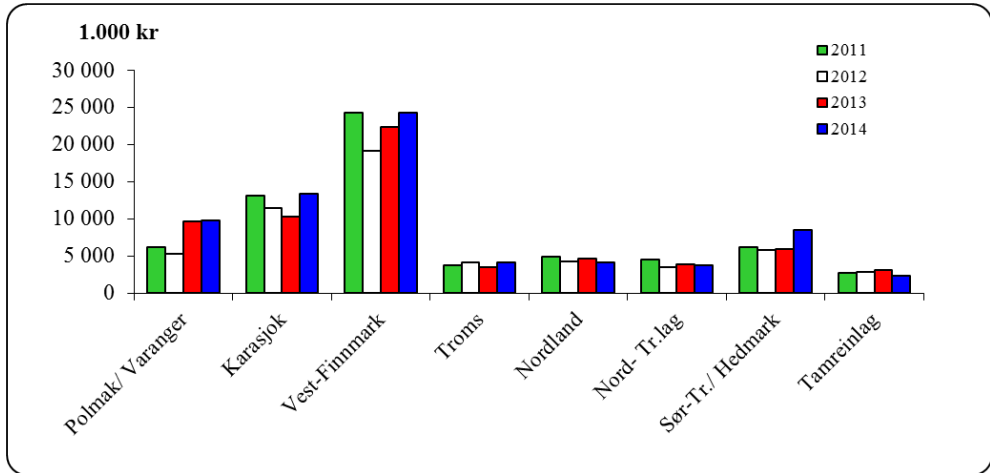
Tabell 4.2.2 Inntektsoverføringer i 2014 etter inntektspost og reinbeiteområde (1.000 kr)

Tilskudd	Øst-Finm.	Vest-Finm.	Troms	Nordland	Nord-Tr.lag	S-Tr/Hedm.	Tamr.lag	Totalt
Distriktstilskudd	3 156	3 936	1 095	488	139	867	615	10 296
Produksjonspremie	8 911	7 501	1 069	1 191	1 630	4 906	310	25 518
Driftstilskudd	1 773	1 580	470	338	475	658	10	5 304
Kalvetilskudd	4 806	3 553	179	310	768	1 459	1 343	12 419
Ektefelletillegg	637	595	213	213	425	336	0	2 418
Sum direkte tilskudd	20 406	17 441	3 166	2 750	3 566	8 436	2 278	58 043
Investeringer	1 895	475	0	100	88	0	0	2 558
Pramming/transport	46	5 926	0	0	0	0	0	5 971
Tiltak konvensjonsbeiter	0	0	927	1 199	0	0	0	2 126
Fagbrevordning	360	492	0	36	72	0	0	960
Innløsning av siidaandel	450	0	0	0	0	0	0	450
Sum andre tilskudd	2 750	6 893	927	1 335	160	0	0	12 065
Sum tilskudd 2014	23 156	24 334	4 093	4 085	3 726	8 436	2 278	70 108
<i>Sum tilskudd 2013</i>	<i>19 837</i>	<i>22 317</i>	<i>3 493</i>	<i>4 649</i>	<i>3 818</i>	<i>5 858</i>	<i>3 135</i>	<i>63 108</i>
<i>Sum tilskudd 2012</i>	<i>16 720</i>	<i>19 155</i>	<i>4 175</i>	<i>4 195</i>	<i>3 486</i>	<i>5 848</i>	<i>2 819</i>	<i>56 400</i>
<i>Sum tilskudd 2011</i>	<i>19 211</i>	<i>24 216</i>	<i>3 741</i>	<i>4 889</i>	<i>4 500</i>	<i>6 175</i>	<i>2 713</i>	<i>65 445</i>
<i>Sum tilskudd 2010</i>	<i>25 910</i>	<i>25 123</i>	<i>4 744</i>	<i>4 833</i>	<i>3 788</i>	<i>6 244</i>	<i>2 574</i>	<i>73 216</i>

Tabell 4.2.2 forts. Inntektsoverføringer i Finnmark i 2014 etter inntektspost (1.000 kr)

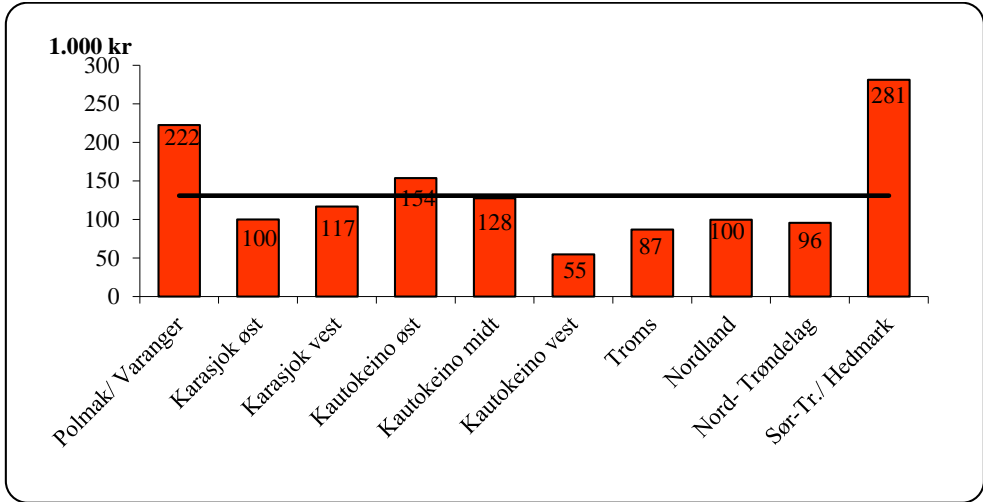
Tilskudd	Polmak/Varanger	Karasjok øst	Karasjok vest	Øst-Finnmark	Kautok øst	Kautok midt	Kautok vest	Vest-Finnmark
Distriktstilskudd	1 064	552	1 540	3 156	1 123	2 252	561	3 936
Produksjonstilskudd	4 503	1 533	2 874	8 911	2 945	3 644	912	7 501
Driftstilskudd	574	482	717	1 773	586	831	163	1 580
Kalvetilskudd	2 861	639	1 305	4 806	1 490	1 512	552	3 553
Ektefelletillegg	170	128	340	637	170	383	43	595
Sum direkte tilskudd	9 447	3 762	7 196	20 406	6 459	8 752	2 230	17 441
Investeringer	339	1 315	241	1 895	203	198	75	475
Pramming/transport	0	0	46	46	2 610	2 688	627	5 926
Fagbrevordning	0	126	234	360	102	366	24	492
Innløsning av driftsenhet	0	0	450	450	0	0	0	0
Sum andre tilskudd	339	1 441	971	2 750	2 915	3 252	726	6 893
Sum tilskudd 2014	9 786	5 203	8 167	23 156	9 374	12 003	2 956	24 334
<i>Sum tilskudd 2013</i>	<i>9 582</i>	<i>4 242</i>	<i>6 013</i>	<i>19 837</i>	<i>7 433</i>	<i>8 613</i>	<i>5 271</i>	<i>22 317</i>

Av tabell 4.2.2 og figur 4.2.1 går det fram at de totale inntektsoverføringene har en økning i alle områder i Finnmark, unntatt Kautokeino vest. Nedgangen her skyldes en reduksjon på investeringsposten. I Nordland, Nord-Trøndelag og hos tamreinlagene er også inntektsoverføringene redusert sammenlignet med 2013. For alle disse er reduksjonen kommet på de direkte tilskuddene. Samtidig reduseres antall slakt og kvantum for begge disse områdene. Størst økning fra 2013 finner vi i Karasjok og Sør-Trøndelag/Hedmark. Økningen i begge disse områdene kommer i stor grad som en følge av økte produksjonsrettede tilskudd (produksjonstilskudd og kalveslakttilskudd)

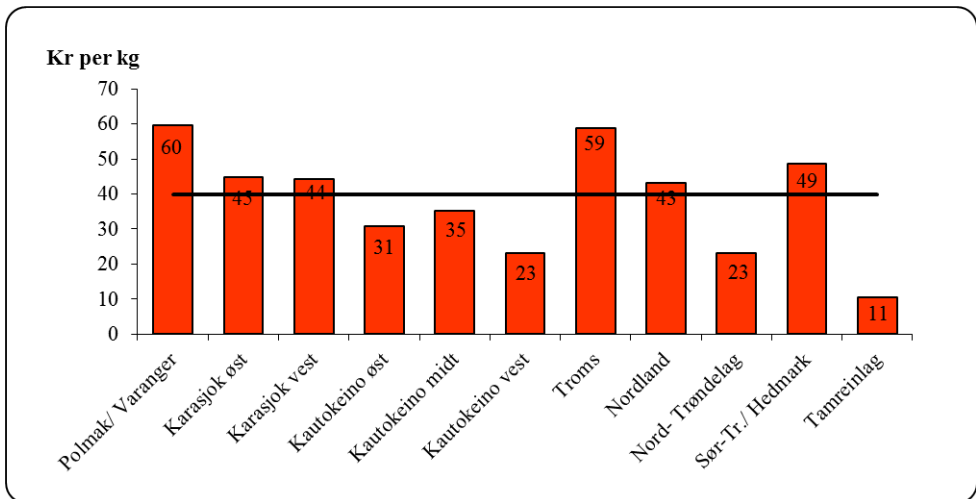
Figur 4.2.1 Inntektsoverføringer i perioden 2011-14 (1.000 kr)

Figur 4.2.2 viser forskjellene mellom reinbeiteområdene når det gjelder overføringer pr. siidaandel. Gjennomsnittet for alle områder er kr 131 000 pr. siidaandel, dette er en økning på kr. 13 000 fra 2013. Figuren viser også at Sør-Trøndelag/Hedmark ligger høyest i landet med et gjennomsnitt på kr 281 000 pr. andel og Polmak/Varanger ligger høyest i Finnmark med kr. 222 000 per andel. Reintall, flokkstruktur, slakteuttak og kravene avtalepartene setter, vil være styrende for hva de enkelte områder får i utbetalinger pr. siidaandel. Dette gjelder i hovedsak de produksjonsavhengige tilskuddene, samt enkelte ordninger over Reindriftens Utviklingsfond.

Figur 4.2.2 Gjennomsnittlige inntektsoverføringer pr. siidaandel og gjennomsnitt for alle områder i 2014 (1.000 kr)

Dersom inntektsoverføringene relateres til produsert kvantum, ser bildet noe annerledes ut. Fig. 4.2.3 viser kr 40,- i inntektsoverføring pr. kg kjøtt i landsgjennomsnitt, som er en økning på kr. 6 fra 2013. Siidaandelene i Polmak/Varanger og Troms har de høyeste overføringene pr. siidaandel med hhv 60 og 59 kr pr. kg produsert kjøtt. Tamreinlagene ligger lavest med kr. 11,- pr. kg produsert kjøtt.

Figur 4.2.3 Gjennomsnittlige inntektsoverføringer pr. kg kjøtt i 2014

Ekstraordinære tilskudd

Ekstraordinære tilskudd føres som egen post under statstilskudd. Posten har i sammenligningsperioden rommet flere ulike tiltak:

- I 2010 og 2014 er det ikke utbetalt noen ekstraordinære tilskudd.
- I 2011 omfatter posten tap ved ulykker hos tamreinlagene.
- I 2012 omfatter hoveddelen av utbetalingene støtte til et distrikt i Karasjok for deres arbeid med reintall og beitesoner. Øvrige utbetalinger er knyttet til flere mindre prosjekter, deriblant støtte til materiell for etablering av arbeidsstue og hengebru.
- I 2013 omfatter posten tap ved ulykke hos et reinbeitedistrikt.

Tilskudd til næringskombinasjoner

Tilskudd til næringskombinasjoner omfatter etablererstipend, investeringstilskudd og driftstilskudd til næringskombinasjoner, som er forvaltet av Sametinget. Tabell 4.2.3 viser utbetalingene av tilskudd til næringskombinasjoner i perioden 2010-2014.

Tabell 4.2.3 Tilskudd til næringskombinasjoner i perioden 2010-14 (1.000 kr)

Reinbeiteområde	2010	2011	2012	2013	2014
Polmak/Varanger	199	65	239		79
Karasjok øst	78	0	167		54
Karasjok vest	835	166	550		505
Øst-Finnmark	1 112	231	956	126	638
Kautokeino øst	493	58	30		
Kautokeino midt	538	532	641		144
Kautokeino vest	321	170	72		
Vest-Finnmark	1 352	760	743	538	144
Troms	666	645	943	354	107
Nordland	104	0	0	87	0
Nord-Trøndelag	489	28	26	0	0
Sør-Tr./Hedmark	359	0	0	0	0
Tamreinlag	0	0	0	0	0
Totalt	4 082	1 664	2 668	1 105	889

De totale tilskuddene med inntektsvirkning til næringskombinasjoner økte fra 1,7 mill. kr i 2011 til 2,7 mill. kr i 2012 (+1,0 mill. kr). I 2013 er utbetalingen av tilskudd redusert til 1,1 mill. kr (-1,6 mill. kr), og i 2014 er den gått ytterligere ned med 0,2 mill. kr, til 0,9 mill. kr. Avtalepartene har fram til reindriftsavtalen 2014/2015 satt av 2 mill. kr årlig over reindriftsavtalen til næringskombinasjoner som forvaltes av Sametinget.

Reinprogrammet/ Verdiskapingsprogrammet for reindrift

Reinprogrammet ble etablert i forbindelse med forhandlingene om reindriftsavtalen for 2012/13. Reinprogrammet avløste det tidligere Verdiskapingsprogrammet for reindrift. Hovedformålet med Reinprogrammet er å oppnå mer verdiskaping innen produksjon, kommersialisering og salg av reinkjøtt og biprodukter fra rein. Samtidig inngår reiselivsbasert næringsutvikling i reindriften, samt samarbeidstiltak mellom reindriften og foredlingsbedrifter i programmet.

Tabell 4.2.4 Utbetalinger over Verdiskapingsprogrammet/Reinprogrammet (1.000 kr)

Reinbeite omr.	2001-2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013 ¹	2014	Tot.
Polmak/Var.	3 266	80	477	210	397	0	0	0	0	4 430
Kara. øst ²	2 949	0	975	0	995	410	0	852	0	6 181
Kara. vest	0	800	468	400	0	0	0	0	258	1 926
Øst-Finnmark	6 215	880	1 920	610	1 392	410	0	852	258	12 537
Kauto øst	368	182	156	250	36	0	0	0	0	992
Kauto midt	115	77	259	68	286	134	228	0	0	1 167
Kauto vest	75	36	447	1205	161	0	36	0	0	1 960
Vest-Finnmark	8 172	295	862	1 523	483	134	264	0	0	11 733
Troms	2 746	118	412	25	39	0	0	0	0	3 340
Nordland	3 276	80	731	40	476	1 254	585	92	0	6 534
Nord-Tr.lag	2 371	0	0	0	114	0	0	0	0	2 485
Sør-Tr./Hedm.	873	0	151	24	326	151	24	0	429	1 978
Tamreinlag	648	0	0	0	0	0	0	0	0	648
Totalt	24 301	1 373	4 076	2 222	2 830	1 949	873	944	687	39 255

Tabell 4.2.4 viser at utbetalingene til reindriftsutøvere over programmet har vært varierende. Det ble utbetalt nær 0,9 mill. kr i 2012, mens bakgrunnsmateriale viser at det i 2004 var utbetalinger på totalt på 11,1 mill. kr. Tallene for 2013 og 2014 viser at utbetalinger til reinieiere har gått noe ned etter etableringen av Reinprogrammet. Totalt er det utbetalt 39,3 mill. kr til reindriftsutøvere over programmene siden oppstarten i 2001. Det understrekes at tabellen ikke gir en fullstendig oversikt over utbetalingene, ved at det kun er midler til reindriftsutøvere som er med. Det bevilges også midler til bedrifter o.l. som har som formål å øke verdiskapingen i reindriftnæringen. Det vises til kapittel 5.4 for nærmere omtale av programmet, og for en total oversikt over innvilgede prosjekter.

¹ Reinprogrammet var operativt fom.01.01.2013

² Utbetalingene til Karasjok fra 2001 til 2005 er lagt til Karasjok Øst p.g.a at soneinndelingen først ble innført i 2006.

Tiltak mot radioaktiv forurensing

Midler til ulike tiltak mot radioaktivitet i 2014 er vist i tabell 4.2.5. Vedleggstabell 5 viser de årlige utbetalingene fra 1990-2014. For nærmere omtale av radioaktiv forurensing og økologi vises det til kapittel 6.2.

Det går frem av tabell 4.2.5 at de samlede midlene til tiltak mot radioaktivitet i 2014 er 0,3 mill. kr. Nivået er 0,4 mill. kr. lavere enn i 2013.

Tabell 4.2.5 Tiltak mot radioaktivitet i 2014 etter tiltakstype (1.000 kr)

Reinbeite-område	Anlegg/foring/tap	Tidlig slakt	Tiltak matrein	Nedføring	Totalt
Nordland	0	0	0	0	0
Nord-Trøndelag	0	57	0	222	279
Sør-Tr./Hedmark	0	0	0	2	2
Tamreinlag	0	0	0	0	0
Totalt	0	57	0	224	281

Bortsett fra i 2011, har utbetalinger for tiltak mot radioaktivitet blitt redusert de siste årene. Imidlertid varierer forekomsten av radioaktivitet i beitevekster mellom år. Som følge av dette vil også utbetalte midler knyttet til tiltak mot radioaktivitet variere. Tabell 4.2.5 omfatter bare tiltak som er inntektsgivende for reineieren.

Forebyggende og konfliktdempende tiltak mot rovviltskader.

Tabell 4.2.6 viser utbetalinger fra de ulike fylkesmennene til ulike tiltak mot rovviltskader i reindriften for kalenderåret 2014. For nærmere omtale av tiltak og tap til rovvilt vises det til kapittel 6 og til Ressursregnskapet for reindriftsnæringen.

Tabell 4.2.6 Forebyggende tiltak mot rovvilt etter tiltakstype for 2014 (1.000 kr)

Reinbeiteområde	Intensiv gjeting	Tiltak ved kalving	Akutt	Flytting av rein	Annet	Totalt
Polmak/Varanger	0	0	30	0	0	30
Karasjok Øst	0	0	0	80	130	210
Karasjok Vest	90	90	0	90	0	270
Øst-Finnmark	90	90	30	170	130	510
Kautokeino Øst	70	30	0	0	0	100
Kautokeino Midt	0	0	0	0	100	100
Kautokeino Vest	0	0	90	0	180	270
Vest-Finnmark	70	30	90	0	280	470
Troms	0	150	92	84	0	326
Nordland	774	0	463	1162	303	2702
Nord-Trøndelag	0	0	92	62	160	314
Sør-Tr.lag/Hedmark	0	40	0	0	35	75
Totalt 2014	934	310	767	1477	908	4396
<i>Totalt 2013</i>	<i>2104</i>	<i>30</i>	<i>254</i>	<i>1138</i>	<i>651</i>	<i>4177</i>

Det fremgår av tabellen at de samlede bevilgede midlene til forebyggende og konfliktdempende tiltak mot rovviltskader er på 4,3 mill. kr i 2014, noe som er på omtrent samme nivå som fjoråret.

4.3 Erstatninger

Erstatninger er delt i to underposter; erstatning for tap av rein og erstatning for arealinngrep.

Erstatning for tap av rein

Under erstatninger for tap av rein inngår erstatninger fra Miljødirektoratet for tap av rein til rovvilt, erstatninger over reindriftsavtalen ved omfattende tap av rein, erstatninger fra Jernbaneverket for rein drept av tog og *beregnete* erstatninger fra forsikringsselskapene for rein drept i trafikken. Sistnevnte er beregnet med grunnlag i oppgitte tall fra melding om reindrift.

Tabell 4.3.1 Erstatning for tap av rein i perioden 2010-14 (1.000 kr)

Reinbeiteområde	2010	2011	2012	2013	2014
Polmak/Varanger	5 073	6 542	6 064	7 926	7 682
Karasjok øst	4 874	7 279	7 386	4 710	4 860
Karasjok vest	5 493	9 012	7 429	7 368	7 264
Øst-Finnmark	15 440	22 832	20 879	20 003	19 806
Kautokeino øst	4 077	4 020	3 658	2 025	2 510
Kautokeino midt	5 643	6 161	5 221	5 295	5 188
Kautokeino vest	4 220	3 488	4 322	2 770	2 853
Vest-Finnmark	13 940	13 670	13 200	10 089	10 550
Troms	8 515	10 358	10 292	11 136	10 693
Nordland	13 374	13 804	13 836	13 719	12 673
Nord-Trøndelag	10 460	11 092	10 672	9 226	9 490
Sør-Tr./Hedmark	3 291	3 385	3 021	3 146	2 377
Tamreinlagene	1 062	957	772	405	961
Totalt	66 082	76 098	72 672	67 725	66 550

Tabell 4.3.1 viser at erstatningsutbetalingene er betydelige. Det er erstatninger fra Miljødirektoratet for tap av rein til rovvilt som står for hovedtyngden, i 2014 utgjorde disse omtrent 94% av de totale erstatningsutbetalingene for tap av rein.

Sammenlignet med 2013 er det små variasjoner i de totale erstatningsutbetalingene for tap av rein. Dersom vi sammenligner hele perioden under ett, ser vi at Polmak/Varanger, Karasjok Vest og Troms har en økning i utbetalingene, mens det i de øvrige områdene er en reduksjon.

Erstatningsutbetalingene skjer på grunnlag av dokumenterte og sannsynliggjorte skader, der det blant annet blir lagt vekt på om tapet er skjedd i et område der det er dokumentert forekomst av rovvilt eller det i flere foregående år er påvist rovvilttap. Dette medfører at utbetalingene varierer mellom de ulike reinbeiteområdene.

Det gjøres oppmerksom på at tapte produksjonspremie knyttet til erstattede rein tatt av rovvilt er inkludert i erstatningsutbetalingene.

Tabell 4.3.2 viser antall erstattede dyr de tre siste årene, fordelt på skadevolder. Tallene er hentet fra Miljødirektoratets rovbases, Jernbaneverket og Melding om reindrift.

Tabell 4.3.2 Antall erstattede fordelt på skadevolder i perioden 2012-14

Tapsårsak/ skadevolder	2014			2013			2012		
	Kalv	Simle	Okse	Kalv	Simle	Okse	Kalv	Simle	Okse
Gaupe	4 469	1 885	400	5 689	2 011	352	3 930	2 633	471
Jerv	4 148	1 886	514	5 406	2 038	408	3 464	2 209	413
Bjørn	103	58	0	112	8	0	109	1	0
Ulv	18	8	1	47	0	0	19	17	4
Kongeørn	4 280	269	13	5 307	243	12	3 817	428	6
Uspesifisert rovvilt	1 601	511	124	1 688	493	145	1 537	479	104
Tog	16	163	37	73	401	94	13	285	74
Trafikk	622	736	277	614	819	284	205	337	179
Totalt	15 257	5 516	1 366	18 936	6 013	1 295	13 094	6 389	1 251

Tabell 4.3.3 viser erstattede dyr pr. område, fordelt på skadevolder. Det gjøres oppmerksom på at summen av tallene i tabell 4.3.3 ikke stemmer overens med summen av erstattede for 2014 i tabell 4.3.2; dette har sammenheng med et avvik i databasen der hvor vi henter tallene og kan ha en sammenheng med etterjusteringer av områdevisse tall uten at totaltallene er oppdatert.

Tabell 4.3.3 Antall erstattede pr. område i 2014, fordelt på skadevolder

Tapsårsak/skadevolder 2014	Øst-Finnmark	Vest-Finnmark	Troms	Nordland	Nord-Trøndelag	Sør-Trøndelag
Gaupe	2 392	1 135	1 052	1 186	928	56
Jerv	2 550	1 107	327	1 132	1 102	199
Bjørn	82	51	0	0	22	6
Ulv	0	0	0	0	0	22
Kongeørn	1 591	1 753	567	173	264	78
Uspesifisert rovvilt	233	46	325	609	718	282
Tog	0	0	0	148	68	0
Trafikk	414	724	153	264	27	53
Totalt	7 262	4 816	2 424	3 512	3 129	696

For ytterligere informasjon om fordelingen av tap av rein henvises det til vedleggstabell 6.

Erstatning for arealinngrep

Tabell 4.3.4 viser en oversikt over erstatningene for arealinngrep i perioden 2011-2014.

Tabell 4.3.4 Erstatning for arealinngrep i perioden 2011-14 (1.000 kr)

Reinbeiteområde	2011	2012	2013	2014
Polmak/Varanger	854	155	156	2 802
Karasjok øst	275	325	2 039	304
Karasjok vest	0	0	0	0
Øst-Finnmark	1 129	480	2 195	3 106
Kautokeino øst	0	0	19	0
Kautokeino midt	474	289	340	36
Kautokeino vest	496	114	624	548
Vest-Finnmark	970	403	982	584
Troms	822	97	0	149
Nordland	625	1 016	669	1 004
Nord-Trøndelag	260	872	289	319
Sør-Trøndelag	0	461	0	708
Sum	3 806	3 328	4 136	5 869

Årlige erstatninger inntektsføres i sin helhet. Forrentningen av oppsparte erstatninger inntektsføres også. Grunnet manglende spesifikasjon i grunnlagsmaterialet kan også renter fra andre oppsparte fond inngå her. Så langt man kan se av regnskapene, brukes midlene i hovedsak til dekning av distriktenes kostnader, men det forekommer også tilfeller der erstatningene utbetales direkte til reieneiere for å kompensere reduserte inntekter hos den enkelte.

Det påpekes at distrikts- og fondsregnskapene er bakgrunnsmateriale for arealerstatningene i totalregnskapet. Dette innebærer at eventuelle erstatninger utbetalt direkte til den enkelte ikke er med i oversikten. Det understrekes for øvrig at oversikten over erstatninger for arealinngrep er usikker. Dette skyldes manglende spesifikasjon i grunnlagsmaterialet.

4.4 Kostnader

Siidaandelenes kostnader

Siidaandelenes kostnader i perioden 2011-2014 er presentert i tabell 4.4.1. Tabell 4.4.2 viser siidaandelenes kostnader i 2014 fordelt etter kostnadsart.

Tabell 4.4.1 Siidaandelenes kostnader i perioden 2011-14 (1.000 kr)

Reinbeiteområde	2011	2012	2013	2014
Polmak/ Varanger	15 881	18 009	17 895	18 632
Karasjok Øst	10 831	17 900	18 689	17 710
Karasjok Vest	15 057	13 689	16 604	20 794
Øst-Finnmark	41 769	49 598	53 188	57 136
Kautokeino Øst	15 426	15 058	15 298	17 864
Kautokeino Midt	17 845	17 030	19 429	24 528
Kautokeino Vest	11 707	12 494	17 299	14 828
Vest-Finnmark	44 978	44 583	52 026	57 220
Troms	9 699	8 963	10 530	12 256
Nordland	14 313	16 318	18 019	21 706
Nord-Trøndelag	9 700	8 543	10 154	11 698
Sør-Tr./ Hedmark	10 265	9 901	9 518	11 483
Totalt	130 724	137 905	153 435	171 500

Det fremgår av tabell 4.4.1 at siidaandelenes samlede kostnader øker med 18,1 mill. kr i forhold til 2013 (+12 %). Kautokeino midt og Karasjok vest er de områdene som har størst prosentvis økning, med hhv 26 % og 25 %. Vest-Finnmark har en total økning på 10% sammenlignet med 2013. I to reinbeiteområder, henholdsvis Karasjok øst og Kautokeino vest, finner vi en reduksjon av kostnadene med hhv 5% og 14%.

Kjøretøy/maskiner og avskrivninger er de postene som utgjør størstedelen av kostnadene for landet sett under ett, med hhv 22% og 20% av de totale kostnadene.

En sammenligning mellom tabell 4.4.2 og tilsvarende tabell i fjorårets publikasjon viser at kjøretøy/maskiner (+9,7 mill. kr), varekjøp (+2,6 mill. kr) og utstyr (+2,4 mill. kr) er postene som øker mest når vi ser på kronebeløp. Postene leie og salg/reklame står for de største prosentvise økningene. Postene avskrivninger, diverse og bygninger/anlegg har alle en liten reduksjon sammenlignet med 2013.

Tabell 4.4.2 Siidaandelenes kostnader i 2014 etter kostnadsart (1.000 kr)

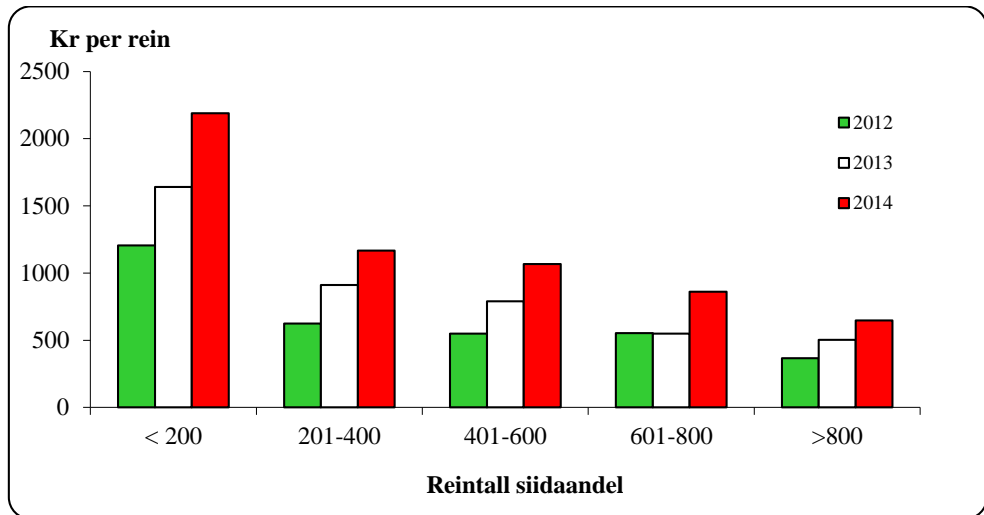
Kostnadsart	Øst- Finnm.	Vest- Finnm.	Troms	Nordl.	Nord- Tr.lag	Sør- Tr.lag	Totalt 2014
Frakt og transport	979	573	136	87	13	44	1832
Varekjøp	10599	3259	873	4579	1041	1772	22123
Reiser	1051	390	311	342	288	213	2594
Utstyr	6399	7429	1837	2161	1773	1423	21021
Kjøretøyer og maskiner	10708	15418	2659	4086	2150	2456	37476
Bygninger og anlegg	1641	1321	194	487	220	223	4085
Avskrivninger	11213	12280	2799	3190	2040	2170	33692
Strøm, energi	2574	3885	546	688	423	489	8605
Administrasjon	1400	1751	432	571	549	312	5015
Leie	1008	474	532	1007	715	201	3937
Forsikring	1271	1410	324	423	288	293	4009
Salg og reklame	324	48	0	149	588	0	1109
Fremmedtjenester	4113	7163	598	2653	1236	1458	17222
Provisjonskostnad	0	0	0	0	0	0	0
Diverse	3857	1817	1016	1284	375	430	8780
Totalt	57 136	57 220	12256	21706	11698	11483	171500

Tabell 4.4.2 forts. Siidaandelenes kostnader i Finnmark i 2014 fordelt på soner (1.000 kr)

Kostnadsart	Polmak/ Varanger	Karasjok øst	Karasjok vest	Kautok. øst	Kautok. midt	Kautok. vest
Frakt og transport	31	119	828	129	436	8
Varekjøp	2542	5390	2666	1145	1587	528
Reiser	413	357	281	126	158	106
Utstyr	2510	1111	2777	2546	2999	1884
Kjøretøyer og maskiner	2790	2895	5024	4088	7249	4082
Bygninger og anlegg	605	454	583	331	638	353
Avskrivninger	3390	3480	4342	3624	5296	3360
Strøm, energi	955	659	960	1404	1336	1146
Administrasjon	418	378	604	651	567	534
Leie	603	89	316	61	331	82
Forsikring	548	307	417	553	506	351
Salg og reklame	159	32	133	0	39	8
Fremmedtjenester	2798	545	770	2463	2819	1881
Provisjonskostnad	0	0	0	0	0	0
Diverse	868	1894	1095	744	568	506
Totalt	18632	17710	20794	17864	24528	14828

Kostnadene i tabellene 4.4.1 og 4.4.2 er fordelt etter reinbeiteområder og soner. Bakgrunns materialet viser at kostnadene kan variere mer innenfor det enkelte reinbeiteområde enn mellom reinbeiteområdene.

I tillegg til at kostnadene varierer innen og mellom beiteområder, er det også til dels betydelige kostnadsvariasjoner mellom reindriftsutøvere i ulike reintallsgrupper. Figur 4.4.1 gir en oversikt over variasjonen i gjennomsnittlige kostnader pr. rein fordelt etter siidaandelens reintall.

Figur 4.4.1. Gjennomsnittlige kostnader (kr pr. rein) i perioden 2012-14, etter siidaandelens reintall.

Det går frem av figur 4.4.1 at siidaandeler som har under 200 rein har de klart høyeste kostnadene pr. rein. Vi ser også at det for samtlige grupper har vært en økning av kostnader gjennom sammenligningsperioden.

Når det gjelder type kostnader i gruppene, viser bakgrunns materialet at kostnader til kjøretøy og maskiner utgjør den største andelen av de totale kostnader i alle reintallsgrupper unntatt den største, hvor det er avskrivninger som står for hovedtyngden. Avskrivninger står for øvrig for en stor del av de øvrige kostnadene, noe som også går igjen i oppsummeringer av de totale kostnadene i reindriften.

Felleskostnader i samisk reindrift/Distriktenes kostnader

Utviklingen i felleskostnadene de fire siste årene er fremstilt i tabell 4.4.3. Felleskostnader etter kostnadsart er vist i tabell 4.4.4.

Tabell 4.4.3 Felleskostnader i perioden 2011-14 (1.000 kr)

Reinbeiteområde	2011	2012	2013	2014
Polmak/ Varanger	5 818	5 596	3 790	4 937
Karasjok Øst	1 737	1 984	1 418	2 671
Karasjok Vest	705	412	3 902	1 126
Øst-Finnmark	8 260	7 993	9 109	8 734
Kautokeino Øst	225	539	666	1 291
Kautokeino Midt	1 511	1 866	2 570	2 985
Kautokeino Vest	1 801	3 462	1 678	774
Vest-Finnmark	3 537	5 867	4 915	5 051
Troms	3 848	5 304	4 817	1 804
Nordland	4 408	3 638	5 998	7 378
Nord-Trøndelag	2 125	2 528	1 985	2 362
Sør-Tr./ Hedmark	1 621	1 841	1 930	2 587
Totalt	23 799	27 170	28 754	27 915

Det fremgår av tabell 4.4.3 at de totale felleskostnadene i sammenligningsperioden var lavest i 2011 og høyest i 2013. Varekjøp og utstyr utgjør de største postene. Størst økning fra 2013 finner vi på utstyrsposten. Dette har sannsynligvis sammenheng med at det i 2013 var ført en del utstyrskostnader på varekjøp. For øvrig ser vi en forholdsvis stor økning på leie og kjøretøy/maskiner, mens både avskrivninger og diverse-posten har en reduksjon sammenlignet med 2013.

For øvrig påpekes det av Økonomisk utvalg at datagrunnlaget for fordeling av felleskostnadene er noe usikkert på grunn av ulik detaljeringsgrad, og det bemerkes også at det ikke foreligger datagrunnlag for alle distrikter alle år. Det kan også foreligge forskjeller i organisering og regnskapspraksis mellom distrikter, som igjen fører til forskjellige måter å postere kostnader på.

Felleskostnadene for de ulike områdene kan til dels ha store variasjoner mellom år, og også variasjoner mellom de ulike utgiftspostene mellom år.

Tabell 4.4.4 Felleskostnader i 2014 etter kostnadsart (1.000 kr)

Kostnadsart	Polm./ Var	K-sjok øst	K-sjok vest	Kauto øst	Kauto midt	Kauto vest	Troms	Nord- land	Nord- Tr.lag	S-Tr/ Hedm.
Frakt/transp	82	135	0	166	279	135	62	1 020	1 037	165
Varekjøp	351	2 211	706	1	188	0	791	3 442	48	375
Reiser	5	0	0	48	104	119	3	51	4	2
Utstyr	2 126	3	412	198	704	159	703	432	58	1 684
Kj.tøy/mas.	20	0	0	39	10	0	31	131	333	45
Bygn./anl.	252	0	8	46	102	37	1	146	65	10
Avskr.	635	37	0	51	150	75	104	196	15	65
Strøm/ener gi	15	0	0	0	0	0	3	39	86	19
Adm.	88	82	0	323	385	125	104	92	42	100
Leie	117	0	0	0	0	0	0	802	79	71
Forsikring	13	16	0	24	21	0	2	78	121	26
Fremmedtj.	1 053	0	0	288	56	115	0	76	5	25
Diverse	180	187	0	107	986	10	1	873	469	0
Totalt	4 937	2 671	1 126	1 291	2 985	774	1 804	7 378	2 362	2 587

Tabell 4.4.4 viser at postene varekjøp (29%) og utstyr (23%) utgjør de største andelene av felleskostnadene i samisk reindrift i 2014.

Kostnader i tamreinlag

Tamreinlagenes totale kostnader for perioden 2011 til 2014 er vist i tabell 4.4.5. Kostnadene har i sammenligningsperioden vært forholdsvis stabile.

Differansen på de ulike postene mellom år må tilskrives ulik detaljeringsgrad i grunnlagsmaterialet.

Tabell 4.4.5 Tamreinlagenes totale kostnader i perioden 2011-14 (1.000 kr)

Kostnader	2011	2012	2013	2014
Frakt og transport	0	68	0	141
Varekjøp	5 242	1 100	5 045	3 688
Reiser	0	173	0	94
Utstyr	2 513	5 896	0	3 379
Kjøretøyer og maskiner	0	243	0	206
Bygninger og anlegg	0	17	0	24
Avskrivninger	741	730	931	805
Strøm, energi	0	0	0	0
Administrasjon	0	0	0	0
Leie	398	779	406	866
Forsikring	0	0	0	0
Fremmedtjenester	0	0	0	97
Diverse	0	173	2 777	0
Totalt	8 893	9 178	9 159	9 301

Fordeling av totale kostnader

Tabell 4.4.6 viser reindriftnæringens totale kostnader, som er summen av siidaandelenes kostnader, felleskostnader i samisk reindrift og tamreinlagenes kostnader. Fra 2013 til 2014 er det en økning i de totale kostnadene; siidaandelenes kostnader øker med 18,1 mill. kr, felleskostnadene i samisk reindrift reduseres med 0,8 mill. kr, mens tamreinlagenes kostnader øker med 0,1 mill. kr. I sum gir dette en økning på 17,4 mill. kr, (9,1%) fra 2013.

Tabell 4.4.6 Totale kostnader i 2014 etter kostnadsart (1.000 kr)

Kostnadsart	Øst-Finmm.	Vest-Finmm.	Troms	Nord-land	Nord-Tr.lag	S-Tr./Hedmark	Tamrein-lag	Totalt
Frakt og transport	1 195	1 152	198	1 107	1 050	208	141	5 053
Varekjøp	13 866	3 448	1 664	8 021	1 089	2 147	3 688	33 923
Reiser	1 056	662	314	393	291	214	94	3 024
Utstyr	8 940	8 490	2 540	2 593	1 831	3 106	3 379	30 880
Kjøretøyer og maskiner	10 728	15 467	2 689	4 216	2 483	2 501	206	38 291
Anlegg	1 901	1 506	194	632	284	233	24	4 776
Avskrivninger	11 885	12 557	2 902	3 386	2 055	2 235	805	35 825
Støm, energi	2 589	3 885	549	728	508	508	0	8 767
Administrasjon	1 570	2 585	536	663	591	412	0	6 357
Leie	1 125	474	532	1 809	794	272	866	5 872
Forsikringer	1 300	1 455	325	500	409	319	0	4 309
Salg og reklame	324	48	0	149	588	0		1 109
Fremmedtj.	5 166	7 621	598	2 729	1 241	1 484	97	18 937
Diverse	4 224	2 920	1 017	2 157	844	430	0	11 593
Totalt	65 870	62 270	14 060	29 084	14 060	14 071	9 301	208 716

Tabell 4.4.6 forts. Totale kostnader i Finnmark i 2014 etter kostnadsart fordelt på soner (1.000 kr)

Kostnadsart	Polmak/ Varanger	Karasjok øst	Karasjok vest	Kautok. øst	Kautok. midt	Kautok. vest
Frakt og transport	113	254	828	295	715	143
Varekjøp	2 893	7 601	3 372	1 145	1 775	528
Reiser	418	357	281	174	262	225
Utstyr	4 637	1 115	3 189	2 744	3 703	2 043
Kjøretøyer og maskiner	2 809	2 895	5 024	4 127	7 259	4 082
Anlegg	857	454	591	377	739	390
Avskrivninger	4 025	3 517	4 342	3 674	5 446	3 436
Støm, energi	970	659	960	1 404	1 336	1 146
Administrasjon	506	460	604	974	953	658
Leie	720	89	316	61	331	82
Forsikringer	561	322	417	578	527	351
Salg og reklame	159	32	133	0	39	8
Fremmedtjenester	3 851	545	770	2 751	2 875	1 995
Diverse	1 048	2 081	1 095	851	1 554	516
Totalt	23 569	20 381	21 920	19 155	27 513	15 602

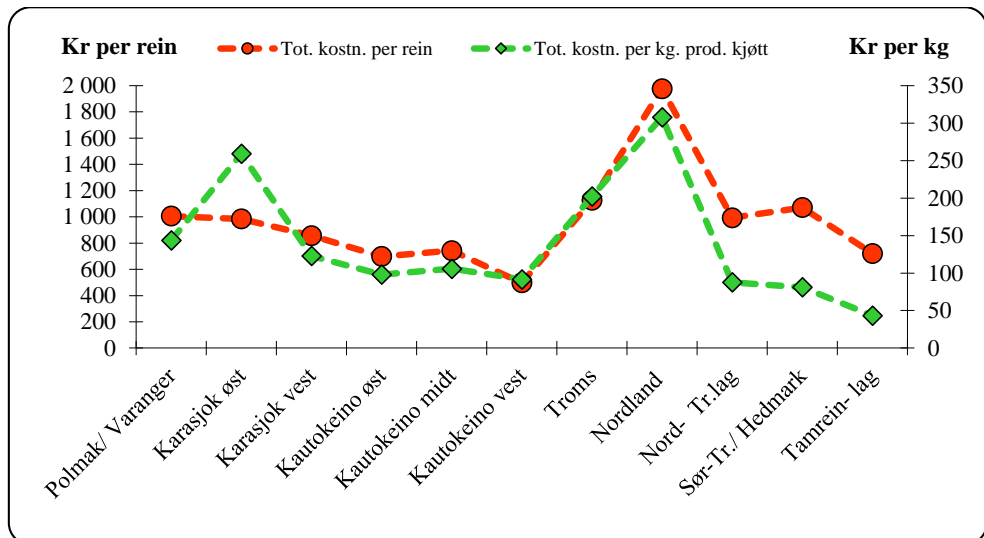
Det går frem av tabell 4.4.6 at postene varekjøp, kjøretøy/maskiner, avskrivninger og utstyr i sum utgjør de største kostnadspostene når en ser på samtlige reinbeiteområder under ett. Pga. detaljeringsgraden i datagrunnlaget kan imidlertid noe av kostnadene være ført på forskjellige poster over år.

Tabell 4.4.7 viser utviklingen på de ulike kostnadsartene de fire siste årene, totalt for hele landet.

Tabell 4.4.7 Totale kostnader i perioden 2011-2014 etter kostnadsart (1.000 kr)

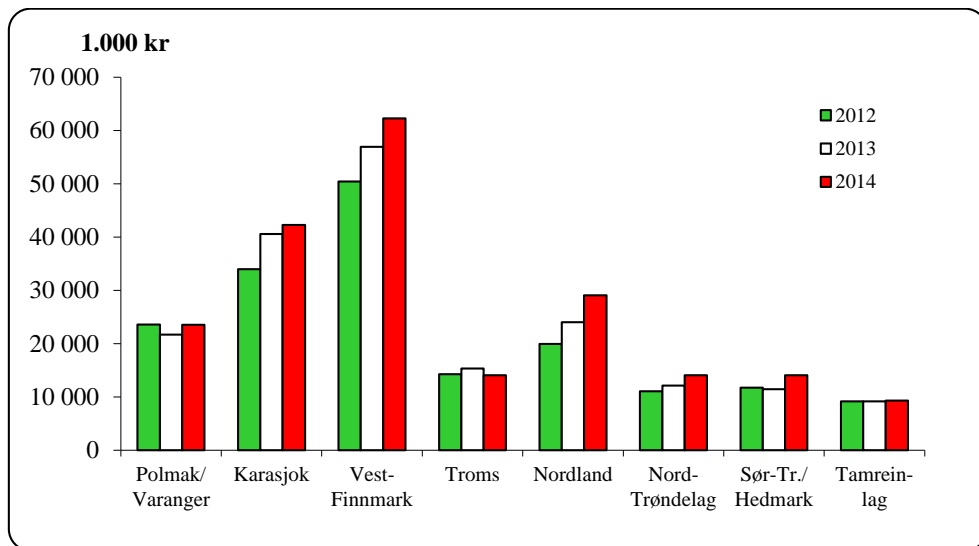
Kostnadsart	2011	2012	2013	2014
Frakt/transport	4 198	3 949	5 064	5 053
Varekjøp	25 648	23 126	33 138	33 923
Reiser	2498	2 562	2 590	3 024
Utstyr	23 531	28 507	18 786	30 880
Kjøretøy og mask.	27 651	29 419	28 156	38 291
Bygn./anlegg	5 687	6 113	4 835	4 776
Avskrivninger	30 106	31 322	37 481	35 825
Strøm/energi	7 073	6 503	7 526	8 767
Administrasjon	8 678	6 452	5 990	6 357
Leie	4 178	3 972	3 062	5 872
Forsikringer	3 669	3 373	3 902	4 309
Salg og reklame	567	477	773	1 109
Fremmedtjenester	12 532	16 798	18 619	18 937
Provisjon	6	0	0	0
Diverse	7 406	11 680	21 425	11 593
SUM	163 428	174 253	191 347	208 716

Figur 4.4.2 viser totale kostnader pr. rein og pr.kg produsert kjøtt. Det fremgår av figuren at Nordland har de høyeste kostnadene i forhold til både reintall og pr. kg. produsert kjøtt, mens Karasjok vest og samtlige soner i Vest-Finmark har de laveste kostnadene i forhold til reintall.

Figur 4.4.2 Totale kostnader (eksklusive renter) pr.rein og pr.kg prod. kjøtt i 2014.

Figur 4.4.3 viser totale kostnader de tre siste årene. Det går frem av figuren at det kun er Troms som har redusert sine kostnader i forhold til 2013.

Figur 4.4.3 Totale kostnader (eksklusive renter) i perioden 2012-14 (1.000 kr)

Slakterienes priser

Kostnader til frakt og slakting er tatt med i siidaandelenes kostnader som hentes fra skatte- og næringsoppgaver, og taes med i sammendragene derfra. Nedenfor framkommer en oversikt som viser slakterienes slakte- og fraktekostnader, definert områdevis. Det gjøres oppmerksom på at tallene inneholder en viss grad av usikkerhet fordi vi ikke kan skille fraktekostnadene fra selve slaktekostnadene, og at forskjellene dermed kan være innbyrdes skjevfordelt. Tabell 4.4.8 viser slakterienes oppgitte priser til slakt og frakt, pr. kg produsert kjøtt. Tallene er hentet fra slakterienes rapportering på månedlig slakting, og omfatter både leieslakt og oppkjøp. Tallene er ekskl.mva.

Tabell 4.4.8 Slakterienes priser på slakting, inkl. frakt

	Andel slakt (%)	Pris pr kg	Andel slakt (%)	Pris pr kg	Andel slakt (%)	Pris pr kg
Reindriftsområde	2014		2013		2012	
Øst- Finnmark	52,6	17,3	56,7	14,3	45,9	13,8
Vest-Finnmark	3,0	17,5	5,4	15,7	18,6	15,4
Troms	2,3	14,6	2,1	13,6	3,4	14,5
Nordland	1,8	8,3	0,3	9,0	4,4	9,1
Nord- Trøndelag	8,4	16,0	5,6	15,6	3,7	14,6
Sør-Tr./ Hedmark	28,3	12,1	29,9	11,8	23,8	11,5
Øvrige	3,6	19,2	0,0	0,0	0,1	47,0
Totalt	100,0%	15,6	100,0%	13,6	100,0%	13,4

Tabellen viser at slaktekostnadene har økt i alle områder bortsett fra i Troms i forhold til 2013. Variasjonen innad i områdene er liten.

Gjennomgang av de siste års slakterapporter har medført endringer i tabell 4.4.8 i forhold til tidligere publiserte tall, dette med bakgrunn i at man i større grad enn tidligere har avdekket skjevføringer som definert ovenfor.

Bakgrunns materialet viser at områdenes andel slakt varierer mellom årene. Vi ser at i Øst-Finnmark varierer andel slakt med ca 14% i perioden, og at Nord-Trøndelag har økt sin andel forholdsvis mye fra 2012 til 2014. Kategorien øvrige slakteri inneholder slakt levert i Sverige (2012) og Finland (2014).

4.5 Kapitalforhold

Satsene for beregning av balanseverdi for den samlede livdyrverdien er utarbeidet med utgangspunkt i en modell for beregning av veiledende livdyrpriser. Livdyrprisen består av en grunnpris beregnet på grunnlag av gjennomsnittlig kjøttpris og gjennomsnittlige slaktevekter pr. dyrekategori i de ulike reinbeiteområdene. Til grunnprisen legges et livdyrtilllegg på 25 %. Balanseverdier for kalv og voksne dyr beregnes på grunnlag av de kalkulerte livdyrprisene (pr. dyrekategori) og flokksammensetningen det enkelte år. Korrigert reintall ligger til grunn for beregning av balanseverdien for livdyrene.

Beregninger vedrørende gjeld og renter gjøres med utgangspunkt i siidaandelinnehavernes (og eventuelle ektefeller/samboeres) totale gjeld (næringsgjeld, privat gjeld og skyldig merverdiavgift). Manglende spesifisering i grunnlagsmaterialet er årsaken til at total gjeld er valgt som utgangspunkt for beregningene.

En oversikt over siidaandelens samlede kapitalforhold i 2014 er gitt i tabell 4.5.1. Sammendrag for årene 2011-2014 er vist i tabell 4.5.2.

Tabell 4.5.1 Siidaandelens samlede kapitalforhold i 2014 (1.000 kr)

Reinbeite- område	Eiendeler:			Lånegjeld:		Egen- kapital	Egenkap. 2013
	Rein	Annet	Totalt	Kroner	Prosent ¹		
Polmak/Varanger	63 816	26 041	89 857	21 869	24,3 %	67 989	58 877
Karasjok øst	52 674	37 307	89 981	31 084	34,5 %	58 897	63 221
Karasjok vest	58 209	26 618	84 827	29 429	34,7 %	55 398	69 344
Øst-Finmark	174 699	89 966	264 666	82 382	31,1 %	182 283	191 441
Kautokeino øst	56 035	26 568	82 602	30 005	36,3 %	52 597	67 471
Kautokeino midt	78 234	31 131	109 365	48 209	44,1 %	61 156	58 770
Kautokeino vest	67 283	23 938	91 221	22 453	24,6 %	68 768	60 616
Vest-Finmark	201 551	81 637	283 189	100 667	35,5 %	182 521	186 857
Troms	46 962	15 783	62 745	25 182	40,1 %	37 563	35 979
Nordland	53 871	16 661	70 532	19 421	27,5 %	51 110	49 629
Nord-Trøndelag	37 185	9 497	46 682	11 622	24,9 %	35 060	32 864
Sør-Tr./Hedmark	39 462	13 609	53 072	21 948	41,4 %	31 124	33 280
Totalt	553 730	227 155	780 884	261 222	33,5 %	519 662	530 050

Den totale gjeldsandelen ligger på 33,5% av sum eiendeler. Det er en stor økning av gjeldsbelastningen i siidaandelene. Til sammenligning kan nevnes at gjeldsandelen de ti foregående årene (2004-2013) har ligget mellom 15,7 og 24,7%. Siidaandelinnehaverens kapital situasjon er i hovedsak stabil med lav gjeld sett i forhold til sammenlignbare næringer, men dette utelukker ikke at enkelte siidaandeler kan ha problemer med den totale gjeldsbelastningen.

¹ Gjeld i prosent av sum eiendeler

Tabell 4.5.2 Siidaandelenes samlede kapitalforhold i perioden 2011-14 (1.000 kr)

Kapitalforhold	2011	2012	2013	2014
Livdyrverdi	514 904	484 638	487 544	553 730
Andre aktiva	211 873	205 972	209 244	227 155
Sum aktiva	726 777	690 610	696 787	780 884
Gjeld	173 933	170 459	166 737	261 222
Gjeld i %	23,93	24,68	23,92	33,45 %
Egenkapital	552 844	520 151	530 050	519 662

Det fremgår av tabell 4.5.2 at balanseverdien for rein i 2014 er på sitt høyeste nivå i sammenligningsperioden. Økningen kommer som en følge av både økte priser og gjennomsnittsvæker. Det henvises til tabell 4.1.5 for oversikt over prisutvikling og 4.1.7 for oversikt over utviklingen i reintall i sammenligningsperioden.

Tabellen viser at verdien av andre aktiva har variert noe fra 2011 og utover i perioden, og er på sitt høyeste i 2014.

Rentekostnader for samisk reindrift og tamreinlag i perioden fra 2011 til 2014 er vist i tabell 4.5.3, og sammendrag for årene 2011-14 for samisk reindrift er vist i tabell 4.5.4.

Tabell 4.5.3 Rentekostnader i perioden 2011-14 (1.000 kr)

Område	2011	2012	2013	2014
Polmak/Varanger	692	788	735	1 109
Karasjok øst	1 163	1 143	1 286	1 493
Karasjok vest	1 336	977	903	1 306
Øst-Finnmark	3 191	2 908	2 924	3 908
Kautokeino øst	1 191	1 248	1 254	1 709
Kautokeino midt	1 786	1 800	1 978	2 517
Kautokeino vest	756	821	953	1 208
Vest-Finnmark	3 733	3 870	4 185	5 433
Troms	558	573	622	1 644
Nordland	843	775	858	1 202
Nord-Trøndelag	509	548	520	684
Sør-Tr./Hedmark	879	848	703	1 148
Totalt sam. reindr.	9 713	9 522	9 811	14 020
Tamreinlag	7	45	45	289
Totalt	9 720	9 566	9 855	14 309

Det går frem av tabell 4.5.3 at de totale rentekostnadene for 2014 er på sitt høyeste for sammenligningsperioden, noe som er en naturlig følge av den økte totale gjeldsbelastningen.

Tabell 4.5.4 Total gjeld, renter og rentesats i samisk reindrift i perioden 2011-14 (1.000 kr)

	2011	2012	2013	2014
Gjeld	173 933	170 459	166 737	261 222
Renter	9 713	9 522	9 811	14 020
Rentesats	5,6 %	5,6 %	5,9 %	5,4 %

Tabell 4.5.4 viser at gjelden har vært noe nedadgående i perioden 2011-2013. Denne trenden snudde i 2014, med en økning i den totale gjelden på hele 57% sammenlignet med 2013. Rentesatsen har i sammenligningsperioden vært stabil. Perioden sett under ett synes imidlertid rentesatsen å være noe høy i forhold til sammenlignbare næringer. En årsak til dette er at næringens kapital i hovedsak er bundet opp mot verdien av reinflokken, og ikke til fast eiendom som gir større sikkerhet for lån, og dermed lavere rentesats.

4.6 Antall årsverk og antall siidaandeler

Ved beregning av antall årsverk tas det hensyn til antall aktive siidaandeler, utøvers alder, mannlig eller kvinnelig innehaver, om det er felles siidaandel og antall reineiere i siidaandelene utenom innehaver. For nærmere omtale av årsverksberegninger henvises det til kapittel 7.2.

Det beregnede arbeidsforbruket for 2014 er spesifisert i tabell 4.6.1. Ved beregningene er det lagt til grunn at et årsverk er 1 800 timer. Arbeidsforbruket i tamreinlagene beregnes i forhold til et fast antall rein pr. årsverk.

Tabell 4.6.1 Arbeidsforbruk og antall siidaandeler i 2014

Reinbeite-område	Timer per enhet	Årsverk per enhet	Årsverk totalt	Rein per årsverk	Antall siidaandeler
Polmak/Varanger	2 059	1,14	50	466	44
Karasjok øst	3 603	2,00	104	199	52
Karasjok vest	3 606	2,00	142	180	71
Øst-Finnmark	3 198	1,78	297	235	167
Kautokeino øst	3 082	1,71	104	263	61
Kautokeino midt	3 580	1,99	187	198	94
Kautokeino vest	2 917	1,62	88	359	54
Vest-Finnmark	3 263	1,81	379	253	209
Troms	2 730	1,52	73	172	48
Nordland	3 215	1,79	70	211	39
Nord-Trøndelag	2 438	1,35	53	268	39
Sør-Tr./Hedmark	2 885	1,60	48	273	30
Tamreinlag			40	320	
Totalt	3 109	1,73	959	243	532

Tabell 4.6.1 viser at det i 2014 var totalt 532 aktive siidaandeler og 959 årsverk i reindriften. Det påpekes at antall siidaandeler er aktive andeler, altså med rein. I publikasjoner tidligere enn 2012 har man lagt til grunn samtlige andeler, også dem uten rein. Det fremgår videre at

arbeidsforbruket målt i timer pr. siidaandel er høyest i Karasjok vest, og lavest i Polmak/Varanger. Differansen er på 1 547 timer. Målt i antall rein pr. årsverk varierer arbeidsforbruket fra 172 rein i Troms til 466 rein i Polmak/Varanger.

4.7 Sammendrag av totalregnskapet

Sammendrag av reindriftens totalregnskap for perioden 2011-14 er vist i tabell 4.7.1. Tabell 4.7.2 viser totalregnskapet for 2014 fordelt etter reinbeiteområder. De enkelte elementene i totalregnskapet er kommentert foran. Her gis derfor bare et kort sammendrag av hovedlinjene i utviklingen.

Tabell 4.7.1 Sammendrag av reindriftens totalregnskap i perioden 2011-14, og endring fra 2013 til 2014 (1.000 kr)

Regnskaps poster	2011	2012	2013	2014	Endring
Produksjonsbaserte inntekter:	142 660	122 825	117 844	128 344	10 500
Kjøtt og biprodukter	117 554	109 838	114 110	122 767	8 656
Endring i livdyrverdien	-3 905	-16 039	-29 781	-28 587	1 194
Binæringsinntekter	3 582	3 659	5 293	6 861	1 568
Andre prod.baserte innt. ¹	25 429	25 367	28 222	27 303	-918
Statstilskudd:	76 878	65 438	70 628	76 361	5 733
Ordinære tilskudd	53 367	42 643	50 308	58 043	7 735
Andre tilskudd	12 078	13 758	12 800	12 065	-735
Ekstraordinære tilskudd	463	579	579	0	-579
Tilskudd til binæringer	1 664	2 668	1 105	889	-216
VSP/Reinprogrammet	1 949	873	944	687	-257
Tiltak mot radioaktivitet	1 532	835	715	281	-433
Konfl.demp. tiltak rovvilt	5 825	4 082	4 177	4 396	219
Erstatninger:	79 904	76 000	71 861	72 419	558
Tap av rein	76 098	72 672	67 725	66 550	-1 175
Arealinngrep	3 806	3 328	4 136	5 869	1 733
Sum inntekter	299 443	264 262	260 333	277 124	16 792
Kostnader:					
Siidaandelenes kostnader	130 724	137 905	153 435	171 500	18 065
Felleskostnader	23 799	27 170	28 754	27 915	-839
Kostnader i tamreinlag	8 893	9 178	9 159	9 301	143
Sum kostnader	163 416	174 253	191 347	208 716	17 369
Vederlag for arbeid og kapital	136 027	90 009	68 986	68 408	-578
Renter på lånt kapital	9 720	9 566	9 855	14 309	4 454
Vederlag for arbeid og egenkapital					
Totalt (1.000 kr)	126 307	80 443	59 131	54 099	-5 031
Per årsverk(kr)	126 560	85 651	62 112	56 397	-5 715
Per siidaandel (kr)	221 203	141 875	103 556	94 527	-9 029
Sum årsverk	998	939	952	959	7
Ant.siidaandeler	571	567	571	572	1
<i>Vederlag for arb. og egenkap., ekskl. erstatninger</i>					
<i>Totalt (1.000 kr)</i>	122 501	77 115	54 994	48 230	-6 764
<i>Per årsverk (kr)</i>	122 746	82 107	57 767	50 278	-7 489
<i>Per siidaandel (kr)²</i>	214 537	136 005	96 312	84 272	-12 040

1) Posten omfatter arbeidsinntekter, leieinntekter og andre driftsrelaterte inntekter.

2) Antall årsverk for reindrift i tamreinlagene (40 i 2014) er lagt til antall siidaandeler i samisk reindrift.

Tabell 4.7.1 viser en nedgang i resultatmålene fra 2013 til 2014. Vederlag til arbeid og egenkapital reduseres fra 59,1 mill. kr i 2013 til 54,1 mill. kr i 2014 (-5 mill. kr). Målt pr. årsverk utgjør resultatmålet vederlag til arbeid og egenkapital kr 56 397 i 2014 (2013: kr 62 100). Tilsvarende tall pr. siidaandel er kr 94 527 (2013: kr 103 600 kr).

At resultatmålene er på et lavere nivå i 2014 enn i 2013 kan i hovedsak forklares med en fortsatt stor økning i siidaandelens kostnader.

Variasjoner i reintallet fra år til år, sammenholdt med områdenes priser og gjennomsnittsvекter, skaper endringene i samlet livdyrverdi. For 2014 er denne beregnet til -28,6 mill. kr.

I 2014 var de produksjonsbaserte inntektene på 128,3 mill.kr, mens de i 2013 var på 117,8 mill. kr. Totalt er dette en økning på 10,5 mill. kr.

Statstilskuddene øker fra 70,6 mill. kr i 2013 til 76,4 mill. kr i 2014 (+5,7 mill. kr). Dette skyldes en økning i ordinære tilskudd.

Erstatningene øker fra 71,9 mill. kr i 2013 til 72,4 mill. kr i 2014, en endring på 0,6 mill. kr. Økningen kommer som en følge av høyere erstatningsutbetalinger for arealinngrep.

Totalt sett innebærer dette en økning i sum inntekter fra 260,3 mill. kr i 2013 til 277,1 mill. kr i 2014 (+16,8 mill. kr).

De totale kostnadene i næringen øker fra 191,3 mill. kr i 2013 til 208,7 mill. kr i 2014. Dette kommer som en følge av økning i siidaandelens kostnader. Felleskostnadene reduseres og tamreinlagenes kostnader er på omtrent samme nivå som i 2013.

Vederlag til arbeid og kapital (totale inntekter minus totale kostnader ekskl. renter) reduseres fra 69,0 mill. kr i 2013 til 68,4 mill. kr i 2014 og renter på lånt kapital økes fra 9,9 mill. kr i 2013 til 14,3 mill. kr i 2014. Totalt gir dette en reduksjon i vederlag til arbeid og egenkapital fra 59,1 mill. kr i 2013 til 54,1 mill. kr i 2014 (-5 mill. kr).

Tabell 4.7.2 viser totalregnskapet for 2014 fordelt etter reinbeiteområder. Det går frem av tabellen at det er klare nivåforskjeller i resultatene mellom reinbeiteområdene. Vederlag til arbeid og egenkapital for Nord-Trøndelag som ligger høyest, utgjør 283 675 kr. pr. årsverk. For Vest-Finnmark som ligger lavest, viser tilsvarende beregning -18 695 kr. pr. årsverk.

Tabell 4.7.2 Totalregnskap for 2014 fordelt etter reinbeiteområder (1.000 kr)

Regnskaps- poster	Øst- Finnmark	Vest- Finnmark	Troms	Nordland	Nord- Trøndelag	Sør-Tr./ Hedmark	Sum samisk	Tamrein- lag	Totalt
Produksjonsbaserte inntekter:	34 082	24 538	8 013	11 912	15 604	16 698	110 847	17 497	128 344
Kjøtt og biprodukter	30 011	40 949	5 579	7 134	10 642	12 221	106 536	16 231	122 767
Endring i reinhjordverdien	-6 542	-21 011	-2 241	-417	-977	1 335	-29 853	1 266	-28 587
Binæringsinntekter	2 277	2 214	217	662	313	1 177	6 861	0	6 861
Andre	8 336	2 387	4 457	4 533	5 627	1 964	27 303	0	27 303
Statstilskudd:	24 562	24 948	4 526	6 787	4 318	8 942	74 083	2 278	76 361
Ordinære tilskudd	20 406	17 441	3 166	2 750	3 566	8 436	55 765	2 278	58 043
Andre tilskudd	2 750	6 893	927	1 335	160	0	12 065	0	12 065
Ekstraordinære tilskudd	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tilskudd til binæringer	638	144	107	0	0	0	889	0	889
VSP/Reinprogrammet	258	0	0	0	0	429	687	0	687
Tiltak mot radioaktivitet	0	0	0	0	279	2	281	0	281
Konfl.demp. tiltak rovvilt	510	470	326	2 702	313	75	4 396	0	4 396
Erstatninger:	22 911	11 134	10 842	13 677	9 809	3 085	71 458	961	72 419
Tap av rein	19 806	10 550	10 693	12 673	9 490	2 377	65 589	961	66 550
Arealingrep	3 106	584	149	1 004	319	708	5 869	0	5 869
Sum inntekter	81 555	60 620	23 381	32 376	29 731	28 725	256 388	20 737	277 124
Kostnader:									
Siidaandelens kostnader	57 136	57 220	12 256	21 706	11 698	11 483	171 500	0	171 500
Felleskostnader	8 734	5 051	1 804	7 378	2 362	2 587	27 915	0	27 915
Kostnader i tamreinlag	0	0	0	0	0	0	0	9 301	9 301
Sum kostnader	65 870	62 270	14 060	29 084	14 060	14 071	199 415	9 301	208 716
Vederlag for arbeid og kapital	15 685	-1 650	9 321	3 292	15 671	14 654	56 973	11 435	68 408
Renter på lånt kapital	3 908	5 433	1 644	1 202	684	1 148	14 020	289	14 309
Vederlag for arbeid og egenk.									
Totalt (1.000 kr)	11 777	-7 084	7 677	2 090	14 987	13 506	42 953	11 146	54 099
Per årsverk(kr)	39 697	-18 695	105 454	30 001	283 675	280 852	46 742	276 479	56 397
Per siidaandel (kr)	70 944	-33 892	163 331	50 977	384 289	450 192	80 739	0	94 527
Sum årsverk	297	379	73	70	53	48	919	40	959
Ant.siidaandeler	166	209	47	41	39	30	532	0	572
Vederlag for arbeid og egenkapital i 2013:									
Totalt (1.000 kr)	14 971	-1 012	5 676	5 542	13 219	12 157	50 553	8 579	59 130
Per årsverk (kr)	49 085	-2 664	90 093	82 711	254 209	264 274	55 370	219 967	62 112
Per siidaandel (kr)	89 646	-4 843	118 248	138 540	338 945	419 193	95 024	0	103 556
Antall årsverk i 2013	305	380	63	67	52	46	913	39	952
Antall siidaand. i 2013	167	209	48	40	39	29	532	0	571

1) Gjennomsnittstall beregnet ut fra totalt antall aktive siidaandeler, dvs. siidaandeler med rein, innenfor hvert reinbeiteområde. Dette innebærer at også siidaandeler med lav eller ingen produksjon inngår i beregningen.

Endringer i den samlede livdyrverdien fremkommer i hovedsak som følge av endringer i reintall og flokksammensetning. Tabell 4.7.2 viser at disse endringene har stor betydning for resultatmålene i de fleste reinbeiteområdene. I tillegg til at endringer i livdyrverdien har stor betydning for resultatmålene i de fleste reinbeiteområdene innenfor samme år, har de som tidligere nevnt også avgjørende betydning for endringer i resultatmålene innenfor et område mellom år.

Fra 2013 til 2014 utgjør endringene i samlet livdyrverdi følgende verdiendring i mill. kr for de ulike reinbeiteområdene:

- **Øst-Finnmark:** +5,8
- **Vest-Finnmark:** -8,9
- **Troms:** -0,9
- **Nordland:** +1,0
- **Nord-Trøndelag:** -0,3
- **Sør-Trøndelag/Hedmark:** +3,7
- **Tamreinlag:** +0,8

Øst-Finnmark: Vederlag for arbeid og egenkapital reduseres med om lag 3,2 mill. kr. De produksjonsbaserte inntektene reduseres med 7,2 mill. kr. Statstilskuddene øker med 2,9 mill. kroner. De totale erstatningene øker med 0,7 mill. kroner. Totalt reduseres inntektene med 3,5 mill. kroner, samtidig som kostnadene øker med 3,6 mill. kroner. Antall siidaandeler er endret fra 167 til 166.

Vest-Finnmark: Resultatmålene reduseres. De produksjonsbaserte inntektene går ned fra 26,0 mill. kr. i 2013 til 24,5 mill. kr. i 2014. Statstilskudd og erstatninger øker med til sammen 2 mill. kr. Samlet gjør dette at de totale inntektene øker med 0,5 mill. kroner. Samtidig øker kostnadene med om lag 5,3 mill. kr. sammenlignet med 2013. Inkludert økte rentekostnader reduseres da vederlaget for arbeid og egenkapital med totalt 6,1 mill. kr sammenlignet med 2013. Antall siidaandeler er uendret.

Troms: Ett av tre områder hvor resultatmålene øker. Dette kommer som en følge av en økning i kjøttinntekter, statstilskudd og binæringsinntekter på hhv. 1,2 mill. kr, 0,5 mill. kr. og 1,2 mill. kr. Troms har i tillegg til økningen redusert sine totale kostnader. På tross av den negative endringen i livdyrverdien har dette området en total økning i vederlaget for arbeid og egenkapital på 2 mill. kr. Antall siidaandeler er endret fra 48 til 47.

Nordland: Resultatmålene har en forholdsvis stor reduksjon. De produksjonsbaserte inntektene og livdyrverdien øker, det samme gjør binæringsinntektene. Statstilskuddene og erstatningene er noe redusert. Imidlertid øker kostnadene med 5,1 mill. kroner og er dermed hovedårsaken til reduksjonen i vederlaget. Antall siidaandeler er endret fra 40 til 41.

Nord-Trøndelag: Også i dette området øker resultatmålet for arbeid og egenkapital. Alle inntektsposter, unntatt statstilskudd, øker fra 2013 til 2014. Spesielt ser vi en god økning i kjøttinntektene, noe som kommer som en følge av økt uttak samtidig som både vekt og pris er gått opp. Statstilskuddene reduseres med 0,4 mill. kr, og livdyrverdien reduseres. Området har økt sine totale kostnader en del, men allikevel ser vi altså en positiv endring i vederlagsmålet for arbeid og egenkapital. Antall siidaandeler er uendret.

Sør-Trøndelag/Hedmark: Resultatmålene har en økning. Dette på tross av at inntekter fra kjøtt og biprodukter og binæringsinntekter reduseres med hhv. 1,8 mill. kroner og 0,5 mill. kroner. Området har en forholdsvis stor økning i både livdyrverdien og statstilskuddene, og sammenholdt med de øvrige hovedpostene utgjør dette en positiv endring i vederlagsmålet for arbeid og egenkapital på 1,3 mill. kr. sammenlignet med 2013. Antall siidaandeler er endret fra 29 til 30.

Tamreinlag: Vederlaget for arbeid og egenkapital øker med 2,6 mill. kr. sammenlignet med 2013. Hovedårsaken til dette ligger i økte kjøttinntekter (+2,8 mill. kr) samt positiv endring i livdyrverdien. Statstilskuddene er noe redusert (-1,3 mill. kr.) mens de øvrige hovedpostene kun har mindre endringer. Kostnadene er tilnærmet uendret. Antall årsverk øker fra 39 til 40.

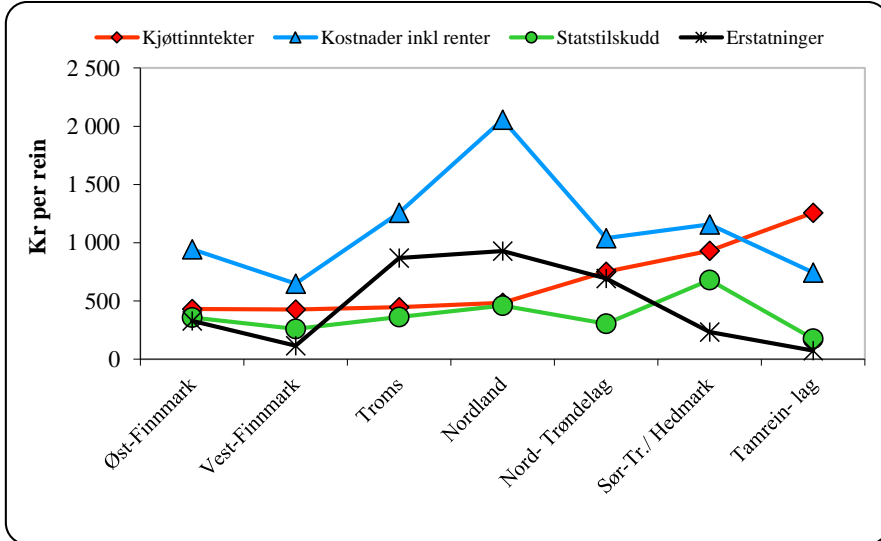
Tabell 4.7.3 Totalregnskap for 2014 fordelt på soner i Finnmark (1.000 kr)

Regnskaps- poster	Polmak/ Var.	K-sjok øst	K-sjok vest	Kautok. øst	Kautok. midt	Kautok. vest
Produksjonsbaserte inntekter:	19 052	6 290	8 740	4 680	15 986	4 153
Kjøtt og biprodukter	12 240	5 708	12 062	12 190	17 433	11 606
Endring i reinhjordverdien	1 826	-2 069	-6 298	-8 455	-3 374	-9 183
Binæringsinntekter	611	660	1 006	476	1 172	567
Andre	4 375	1 991	1 970	469	755	1 163
Statstilskudd:	9 895	5 467	9 200	9 474	12 247	3 226
Ordinære tilskudd	9 447	3 762	7 196	6 459	8 752	2 230
Andre tilskudd	339	1 441	971	2 915	3 252	726
Ekstraordinære tilskudd	0	0	0	0	0	0
Tilskudd til binæringer	79	54	505	0	144	0
VSP/Reinprogrammet	0	0	258	0	0	0
Tiltak mot radioaktivitet	0	0	0	0	0	0
Konfl.demp. tiltak rovvilt	30	210	270	100	100	270
Erstatninger:	10 484	5 164	7 264	2 510	5 224	3 401
Tap av rein	7 682	4 860	7 264	2 510	5 188	2 853
Arealinngrep	2 802	304	0	0	36	548
Sum inntekter	39 431	16 920	25 204	16 664	33 457	10 780
Kostnader:						
Siidaandelens kostnader	18 632	17 710	20 794	17 864	24 528	14 828
Felleskostnader	4 937	2 671	1 126	1 291	2 985	774
Kostnader i tamreinlag	0	0	0	0	0	0
Sum kostnader	23 569	20 381	21 920	19 155	27 513	15 602
Vederlag for arbeid og kapital	15 861	-3 461	3 284	-2 491	5 944	-4 822
Renter på lånt kapital	1 109	1 493	1 306	1 709	2 517	1 208
Vederlag for arbeid og egenkapital						
Totalt (1.000 kr)	14 752	-4 954	1 979	-4 199	3 427	-6 030
Per årsverk(kr)	293 065	-47 591	13 911	-40 208	18 330	-68 910
Per siidaandel (kr) ¹	335 270	-95 265	28 267	-68 836	36 456	-111 676
Sum årsverk	50	104	142	104	187	88
Ant.siidaandeler	44	52	70	61	94	54
Vederlag for arbeid/egenkap 2013						
Totalt (1.000 kr)	16 071	460	-1 686	-100	581	-2 909
Per årsverk (kr)	315 119	4 217	-11 626	-930	3 107	-34 221
Per siidaandel (kr)	365 251	8 672	-24 082	-1 647	6 181	-53 867
Antall årsverk i 2013	51	109	145	108	187	85
Antall siidaand. i 2013	44	53	70	61	94	54

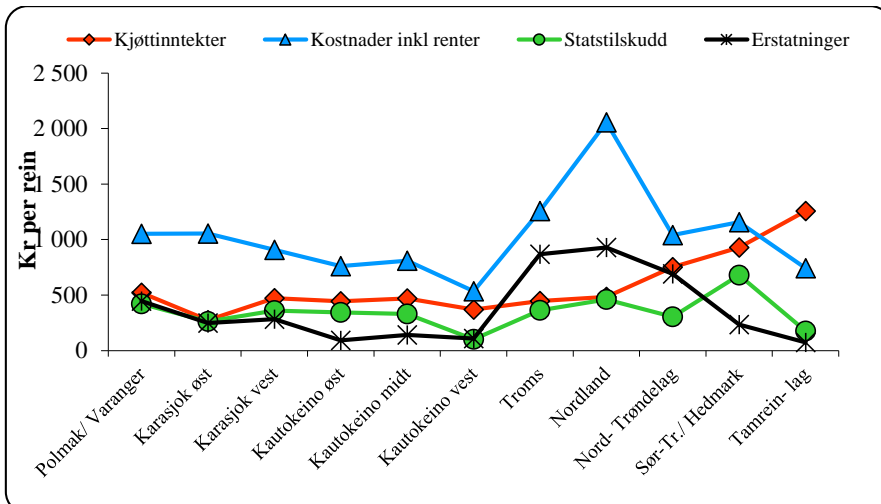
Tabell 4.7.3 viser at det er store forskjeller mellom sonene i Finnmark, både innenfor områdene og mellom områdene.

¹ Gjennomsnittstall beregnet ut fra totalt antall aktive siidaandeler, dvs. siidaandeler med rein, innenfor hvert reinbeiteområde. Dette innebærer at også siidaandeler med lav eller ingen produksjon inngår i beregningene.

Figur 4.7.1 viser fordelingen av totalregnskapets hovedposter etter reintall og reinbeiteområde. Det fremgår av figuren at kjøttinntektene pr. rein er høyest i Sør-Trøndelag/Hedmark og Tamreinlagene, samt at kostnadene pr. rein er høyest i Troms. Samtidig ser vi at Troms og Nordland ligger høyest når det gjelder erstatninger og Sør-Trøndelag/Hedmark ligger høyest når man beregner statstilskudd pr. rein.

Figur 4.7.1 Fordeling av totalregnskapets hovedposter i 2014 etter reintall, pr. område (kr. pr. rein)

Figur 4.7.2 Fordeling av totalregnskapets hovedposter i 2014 etter reintall, fordelt på soner (kr. pr. rein)

Tabellene 4.7.4 og 4.7.5 viser henholdsvis vederlag til arbeid og egenkapital pr. årsverk og vederlag til arbeid og egenkapital pr. siidaandel i perioden fra 2011 til 2014 for de ulike reinbeiteområdene.

Tabell 4.7.4 Vederlag for arbeid og egenkapital pr. årsverk i perioden 2011-14 (kr)

Reinbeiteområde	2011	2012	2013	2014
Polmak/Varanger	208 422	170 320	315 119	293 065
Karasjok øst	36 204	-47 435	4 217	-47 591
Karasjok vest	70 183	76 609	-11 626	13 911
Øst-Finnmark	90 105	50 254	49 085	39 697
Kautokeino øst	85 445	-4 344	-930	-40 208
Kautokeino midt	61 463	50 857	3 107	18 330
Kautokeino vest	78 846	714	-34 221	-68 910
Vest-Finnmark	71 454	23 856	-2 664	-18 695
Troms	170 256	137 906	90 093	105 454
Nordland	209 592	146 215	82 711	30 001
Nord-Trøndelag	331 544	327 621	254 209	283 675
Sør-Tr./Hedmark	312 623	219 925	264 274	280 852
Sum samisk reindr.	120 755	72 024	51 689	43 919
Tamreinlag	214 301	264 479	219 967	276 479
Totalt	122 892	85 700	62 112	56 397

Polmak/Varanger skiller seg ut som den sonen i Finnmark som har jevnt positive tall og et godt resultat. Dette skyldes blant annet at de produksjonsbaserte inntektene ligger på et høyt nivå sammenlignet med de øvrige sonene. Disse kommer som er følge av at både slaktevektene og prisene i Polmak/Varanger er høyest i Finnmark.

Det fremgår klart av tabell 4.7.4 at det har vært stor nedgang i vederlag til arbeid og egenkapital pr. årsverk i sammenligningsperioden, men også at det er stor variasjon mellom sonene.

Tabell 4.7.5 Vederlag til arbeid og egenkapital pr. siidaandel i perioden 2011-14 (kr)

Reinbeiteområde	2011	2012	2013	2014
Polmak/Varanger	349 057	188 652	365 251	335 270
Karasjok øst	74 137	-87 335	8 672	-95 265
Karasjok vest	135 066	155 080	-24 082	28 267
Øst-Finnmark	171 023	86 581	89 646	70 944
Kautokeino øst	168 299	-7 521	-1 647	-68 836
Kautokeino midt	114 808	101 381	6 181	36 456
Kautokeino vest	141 912	1 143	-53 867	-111 676
Vest-Finnmark	137 710	43 296	-4 843	-33 892
Troms	261 013	207 723	118 248	163 331
Nordland	331 551	258 692	138 540	50 977
Nord-Trøndelag	472 671	424 555	338 945	384 289
Sør-Tr./Hedmark	421 171	349 574	419 193	450 192
Sum samisk reindr.	212 025	124 231	88 532	75 051
Tamreinlag ¹	214 301	264 479	219 967	276 479
Totalt	226 765	141 957	103 556	94 527

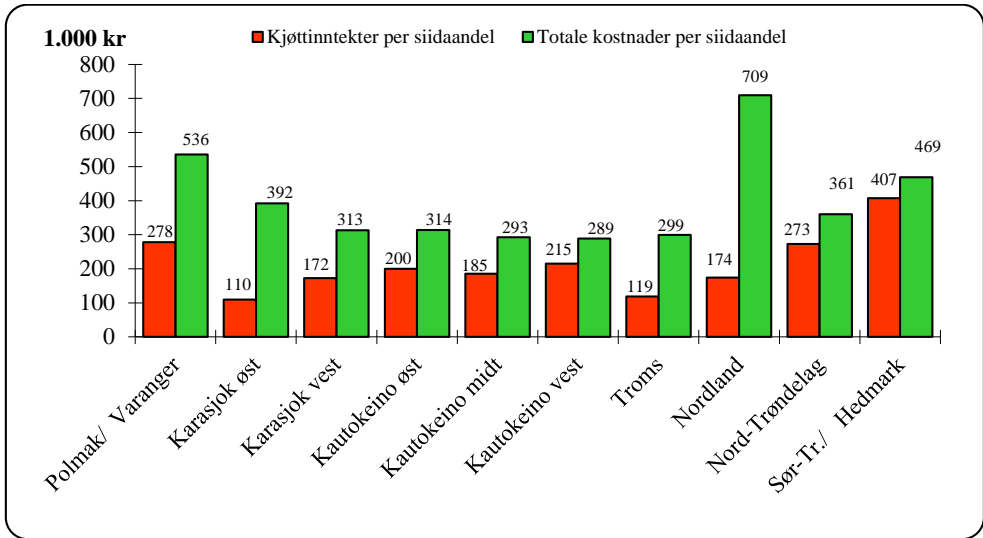
Tabell 4.7.5 viser at vederlag til arbeid og egenkapital pr siidaandel for 2014 er på sitt laveste sammenlignet med perioden under ett, og at det har vært synkende hvert år i sammenligningsperioden. Fra 2011 til 2014 er den totale reduksjonen på kr. 132 238, noe som tilsvarer om lag 58%.

Den største nedgangen de senere årene finner vi i Kautokeino vest og Nordland, som i perioden har redusert sitt vederlag til arbeid og egenkapital pr. siidaandel med hhv. kr. 253 588 og 279 299.

Vi ser også at samtlige soner, unntatt Sør-Trøndelag/Hedmark og tamreinlagene, har hatt en nedgang i sitt vederlagsmål pr. siidaandel fra 2011 til 2014.

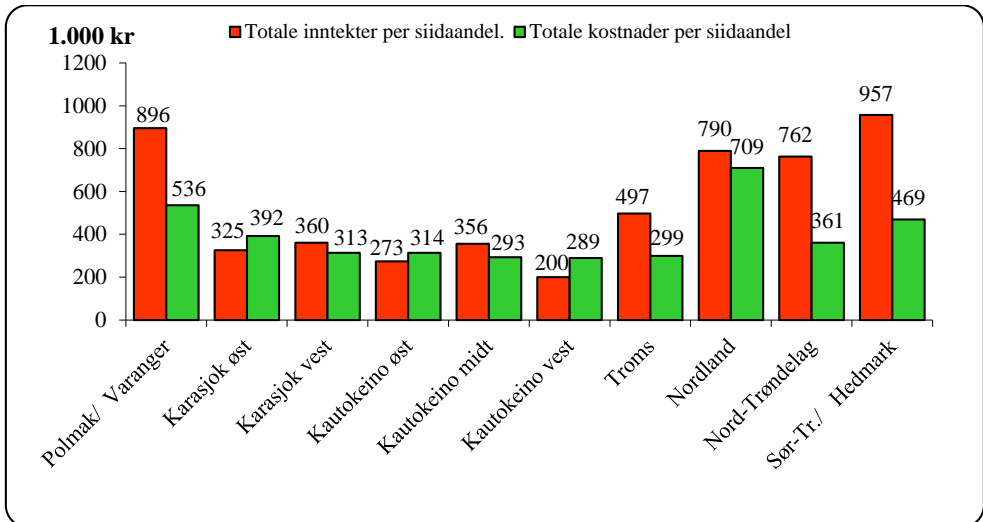
Figur 4.7.2 viser gjennomsnittlige kjøttinntekter pr. siidaandel i forhold til gjennomsnittlige totale kostnader pr. siidaandel i 2014. Det går frem av figuren at de totale kostnadene pr. siidaandel er større enn kjøttinntektene pr. siidaandel i samtlige områder. Dette var også tilfelle i 2012, mens det i 2013 var ett av områdene (Sør-Trøndelag/Hedmark) som hadde kjøttinntekter høyere enn kostnadene.

1) Vederlag til arbeid og egenkapital pr. årsverk for tamreinlagene.

Figur 4.7.3 Kjøttinntekter pr. siidaandel og totale kostnader pr. siidaandel i 2014 (1.000 kr)

I figur 4.7.3 er binæringsinntekter, andre produksjonsbaserte inntekter, statstilskudd og erstatninger lagt til på inntektssiden.

Figur 4.7.4 Totale inntekter pr. siidaandel og totale kostnader pr. siidaandel i 2014 (1.000 kr)

4.8 Budsjett 2015

På samme måte som tidligere, er budsjettet i hovedsak basert på foreliggende regnskapstall og opplysninger fra slakteriene. Innledningsvis redegjøres det for bakgrunnen til budsjettallene. Deretter presenteres budsjettet for 2015 i tabell 4.8.1. Det gjøres oppmerksom på at endringer i den samlede livdyrverdien fra og med budsjettåret 2011 er inkludert i beregningene, etter å ha vært holdt utenfor tidligere år. Dette innebærer at budsjettallene nå blir mer sammenlignbare med regnskapstallene som presenteres her. Budsjettfordelingen på områdenivå – når det gjelder hovedpostene kjøttinntekter, statstilskudd, erstatninger og kostnader – er tatt med i figurene i kapittel 8.1.

Produksjonsbaserte inntekter

Vinterslakt for 2015 er på totalt 13 800 dyr for hele landet, hvorav 9 300 ble slaktet i Finnmark. Prognosen for totalt slakteuttak høsten 2015 i Finnmark er på 35 600 dyr til slakteri. For 2015 budsjetteres det med et totalt uttak til slakteri på 44 900 i Finnmark. I tillegg forutsettes det et privat slakteuttak på 7 500 dyr.

For områdene sør for Finnmark legges til grunn et totalt slakteuttak, inkludert privat slakt, på 26 700 dyr.

På lik linje som i tidligere år vil også slaktetallene påvirkes av de gjeldende værforhold for å gjennomføre budsjettert slakting.

Med bakgrunn i ovenstående estimeres det at det blir slaktet 79 100 dyr i kalenderåret 2015.

Med utgangspunkt i foreløpige slaktedata for 2015 (uttrekk fra slutten av november 2015), legger utvalget til grunn gjennomsnittlige slaktevekter på henholdsvis på henholdsvis 18,7 kg for kalv og 31,3 kg for voksne dyr.

Andelen kalveslakt utgjorde 71% i 2014, mot 73% og 66% i de to foregående årene. For 2015 legges det til grunn at andel kalveslakt vil være 78%.

Grunnlag for beregning av totalt kvantum levert til slakteri er gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og voksne dyr. Grunnlag for beregning av kvantum til privat forbruk og omsetning er gjennomsnittlig slaktevekt for voksne dyr. Med utgangspunkt i disse gjennomsnittsvektene, budsjettert antall slakt og budsjettert fordeling mellom kalv og voksne dyr, forventes en total produksjon på 1 805 tonn i 2015 (2014: 1 759 tonn). Av totalproduksjonen antas det at 340 tonn vil gå til privat forbruk og omsetning, og at 1 465 tonn vil bli levert til slakteri.

Basert på innrapporterte slaktedata hittil i 2015 anslår utvalget en samlet gjennomsnittspris på 72,21 kr. pr. kilo.

Denne prisen er i likhet med prisene for de tre foregående år å anse som en bruttopris, det vil si før slakte- og eventuelle fraktkostnader er trukket fra. Det henvises til kapittel 3.2 for nærmere omtale.

På grunnlag av kvantums- og prisanslagene budsjetteres kjøttinntektene i kalenderåret 2015 til 130,3 mill. kr (2014: 122,8 mill. kr).

Binæringsinntekter og andre produksjonsbaserte inntekter forventes å være på samme nivå som i 2014. Det budsjetteres derfor med henholdsvis 6,9 og 27,3 mill. kr på disse postene.

For 2015 forutsettes det at livdyrverdien vil endres negativt med -24,8 mill. kr.

Statstilskudd

Statstilskuddene budsjetteres på grunnlag av foreliggende regnskapstall pr. november 2015, med tillegg av hva som forventes utbetalt ut året.

For ordinære tilskudd er det regnskapsført 61,4 mill. kr i 2015. Dette er en økning på 3,3 mill. kr. fra 2014.

Andre tilskudd budsjetteres med 12,7 mill. kr. Disse ligger omtrent på samme nivå som i fjor. Posten for ekstraordinær satsing på infrastrukturiltak står alene for om lag 25% av utbetalingene som sorterer under disse tilskuddene.

Tilskudd til næringskombinasjoner budsjetteres med 0,9 mill. kr, som er det samme som i 2014, korrigert for prisstigning.

Tilskudd over Reinprogrammet, som nå er samordnet med Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og utvikling, ser ikke ut til å få noen utbetalinger til reindriftsutøvere i 2015. Programmet retter seg mer inn mot bedrifter enn tidligere, og utbetalinger til bedrifter taes ikke med når vi beregner vederlagsmålene i Totalregnskapet. Reinprogrammet startet opp i 2012, og avløste da det tidligere Verdiskapingsprogrammet.

På bakgrunn av foreliggende regnskapstall og forventede utbetalinger ut året, budsjetteres det med 0,2 mill. kr til tiltak mot radioaktivitet i 2015. Det gjøres oppmerksom på at kun postene anlegg, føring, tap, tidligslakt, kostholds kompensasjon og nedføring inngår under tiltak mot radioaktivitet. Refusjoner til reieiere i forbindelse med kassasjon av slakt inngår i kjøttinntektene og måling av radioaktivitet inngår i kjøre- og arbeidsinntektene.

For konfliktdependende tiltak til rovvilt budsjetteres det med 4,2 mill. kr for 2015.

Ut fra forutsetningene overfor budsjetteres summen av statstilskuddene med 81,7 mill. kr, en økning på 5,4 mill. kr fra regnskapsåret 2014.

Erstatninger

Erstatninger for tap av rein til rovvilt budsjetteres med reelle tall fra Miljødirektoratet. Erstatninger for tap av rein i trafikken (tog og bil) beregnes med utgangspunkt i de tre foregående år. Det vil si at det budsjetteres med et gjennomsnitt av de tre foregående årene, vektet opp mot områdenes historiske andel av de forskjellige erstatningsordningene. Erstatninger utbetalt over reindriftsavtalen budsjetteres ut fra regnskapstall, men for 2015 forventes ingen utbetalinger på denne posten. Erstatninger for arealinngrep budsjetteres også med et gjennomsnitt av de tre foregående årene, vektet opp mot områdenes historiske andel på erstatningsordningen.

Totalt sett innebærer dette at sum inntektsposter budsjetteres med 296,0 mill. kr (2014: 277,1 mill. kr).

Kostnader

Det forventes at slaktekostnadene, korrigert for prisstigning antas å være på omtrent samme nivå som i 2014. Også de øvrige kostnadene forventes å vedvare på samme nivå, kun korrigert for forventet prisstigning.

Med dette som utgangspunkt budsjetteres det med 174,4 mill. kr på posten siidaandelenes kostnader. Korrigert for prisstigning budsjetteres det likeledes med 28,4 mill. kr på posten felleskostnader, samt 9,5 mill. kr på tamreinlagenes kostnader.

De totale kostnadene vil da utgjøre 212,3 mill. kr i kalenderåret 2015 (2014: 208,7 mill. kr).

Vederlag til arbeid og egenkapital

Med de betingelsene som er gitt ovenfor, er vederlag til arbeid og kapital beregnet til 74,4 mill. kr – en økning på 6 mill. kr i forhold til regnskap 2014.

Gjeldsbelastningen i 2015 forutsettes å være på samme nivå som året før. Utvalget går derfor ut fra dette ved beregning av rentekostnader. Gitt en forventet gjeldsbelastning og rentenivå, budsjetteres det med rentekostnader for 2015 på 14,3 mill. kr.

Totalt sett innebærer dette en økning i vederlag til arbeid og egenkapital fra 54,1 mill. kr i 2014 til 60,1 mill. kr i 2015.

Beregnet arbeidsinnsats for 2015 er 959 årsverk. Med utgangspunkt i disse forutsetningene, er vederlag til arbeid og egenkapital pr. årsverk beregnet til kr 62 653 (2014: kr 56 397), og vederlag til arbeid og egenkapital pr. siidaandel beregnet til kr 104 174 (2014: kr 94 527).

Tabell 4.8.1. Sammendrag av totalregnskapet i perioden 2011-14, budsjett for 2015 og endring fra 2014 til 2015 (1.000 kr)

Regnskapsposter	2011	2012	2013	2014	Budsjett 2015	Endring
Produksjonsbaserte inntekter:	142 660	122 825	117 844	128 344	139 687	11 343
Kjøtt og biprodukter	117 554	109 838	114 110	122 767	130 325	7 558
Endring i livdyrverdien	-3 905	-16 039	-29 781	-28 587	-24 803	3 785
Binæringsinntekter	3 582	3 659	5 293	6 861	6 861	0
Andre prod. baserte innt.	25 429	25 367	28 222	27 303	27 303	0
Statstilskudd:	76 878	65 438	70 628	76 361	81 724	5 363
Ordinære tilskudd	53 367	42 643	50 308	58 043	61 390	3 347
Andre tilskudd	12 078	13 758	12 800	12 065	12 684	619
Ekstraordinære tilskudd	463	579	579	0	2 361	2 361
Tilskudd til binæringer	1 664	2 668	1 105	889	904	15
VSP/Reinprogrammet	1 949	873	944	687	0	-687
Tiltak mot radioaktivitet	1 532	835	715	281	167	-115
Konfl.demp. tiltak rovvilt	5 825	4 082	4 177	4 396	4 218	-178
Erstatninger:	79 904	76 000	71 861	72 419	65 240	-7 179
Tap av rein	76 098	72 672	67 725	66 550	60 795	-5 755
Arealinngrep	3 806	3 328	4 136	5 869	4 445	-1 424
Sum inntekter:	299 443	264 262	260 333	277 124	286 652	9 528
Kostnader:						
Siidaandelens kostnader	130 724	137 905	153 435	171 500	174 439	2 939
Felleskostnader	23 799	27 170	28 754	27 915	28 393	478
Kostnader i tamreinlag	8 893	9 178	9 159	9 301	9 460	159
Sum kostnader:	163 416	174 253	191 347	208 716	212 292	3 576
Vederlag for arbeid og kapital	136 027	90 009	68 986	68 408	74 360	5 952
Renter på lånt kapital	9 720	9 566	9 855	14 309	14 251	-57
Vederlag for arbeid og egenkapital						
Totalt (1.000 kr)	126 307	80 443	59 131	54 099	60 108	6 009
Per årsverk(kr)	126 560	85 651	62 112	56 397	62 653	6 256
Per siidaandel (kr)	221 203	141 875	103 556	94 527	104 174	9 647
Vederlag for arbeid og egenkapital eks erstatning for arealinngrep						
Totalt (1.000 kr)	122 501	77 161	54 994	48 230	55 663	7 433
Per årsverk (kr)	122 746	82 174	57 766	50 292	58 043	7 751
Per siidaandel (kr) ¹	213 788	136 087	96 311	84 318	96 470	12 151
Sum årsverk	998	939	952	959	959	0
Antall siidaandeler	573	567	571	572	577	5

¹ Antall årsverk for reindrift i tamreinlagene (39 i 2013, 40 i 2014) er lagt til antall siidaandeler i samisk reindrift.

Tilleggsinformasjon

- Kapittel 5: Nærmere om reindriftsavtalen
- Kapittel 6: Langsiktige utviklingstrekk for reindriften
- Kapittel 7: Husholdsinntekter for reindriftsfamilier
- Kapittel 8: Vurderinger av materialet
- Vedlegg:
 1. Tabeller
 2. Tabelloversikt
 3. Figuroversikt
 4. Kart over reinbeiteområdene
 5. Ordforklaring

5. Nærmere om Reindrifftsavtalen

I dette kapitlet gis en nærmere beskrivelse av reindrifftsavtalen mellom Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) og Staten ved Landbruks- og matdepartementet. Innledningsvis omtales bakgrunnen for og utviklingen av avtalen frem til i dag. Deretter beskrives reindrifftsavtalen for 2015/2016 nærmere. Resten av kapitlet gir en oversikt over reindrifftsavtalen de senere år, med hovedvekt på de største avtalepostene – *Reindrifftsens utviklingsfond* og *Kostnadssenkende og direkte tilskudd*.

5.1 Innledning

Reindrifftsavtalen er, ved siden av reindrifftsloven, det viktigste redskapet for å følge opp målene og retningslinjene i reindrifftspolitikken. I forhandlingene om reindrifftsavtalen drøftes de sentrale økonomiske spørsmål som knytter seg til utviklingen i næringen, og her fastsettes retningslinjene for bruken av de økonomiske virkemidlene – blant annet ut fra reindrifftslovens intensjon og bestemmelser, og ut fra de behov og utfordringer næringen til enhver tid står overfor.

I 1976 ble den første hovedavtalen inngått mellom Staten ved Landbruksdepartementet og NRL. Dette markerte innledningen til at det føres en egen næringspolitikk for reindrifften, og det åpnet en direkte kommunikasjonslinje mellom næringen og Staten. Hovedavtalen fastslo at reindrifftssamene gjennom NRL har forhandlingsrett med Staten om økonomiske tiltak for næringen, herunder faglige, sosiale, organisasjonsmessige og andre spørsmål av betydning for utviklingen i næringen. Fra midten av 1970-tallet til midten av 1980-tallet var det en forholdsvis sterk vekst i overføringene over reindrifftsavtalen. Disse overføringene ga reindrifftsutøverne en økonomisk trygghet og en mulighet til å videreutvikle reindrifften som næring. Samtidig fikk overføringene den utilsiktede virkning at reintallet økte, og da særlig reintallet i Finnmark.

På 1990-tallet sto spesielt reintallstilpasningen i Finnmark, men også reintalls- og inntektsfordeling sentralt når man drøftet innretningen av de økonomiske virkemidlene over reindrifftsavtalen. På samme måte har produksjonsoptimalisering vært et fokusert delmål. Her kan det nevnes at kalveslakttilskuddet er den eneste ordning over reindrifftsavtalen som har vært med fra avtalens opprettelse.

Fra og med Reindrifftsavtalen 2003/2004 ble tilskuddsordningene lagt vesentlig om. Tilskuddene til siidaandeler og tamreinlag ble endret fra ordninger som i stor grad har vært faste beløp pr. siidaandel, til ordninger som premierer produksjon og verdiskaping. Dette innebærer at mens ordningene tidligere var knyttet opp mot et minstekrav til produksjon (kg), er dagens ordninger knyttet til verdien av det som produseres (kr). Videre er det satt fokus på tiltak som skal legge til rette for økt slakting og omsetning av reinkjøtt, ved å fortsatt stimulere til reell markedsrettet produksjon og verdiskaping.

5.2 Reindrifftsavtalen 2015/16

Rammen for reindrifftsavtalen 2015/2016 er på 113 mill. kr. Dette er en økning på 1,5 mill. kr fra foregående år. Bevilgningen for Reindrifftsavtalen 2015/2016 er innarbeidet i statsbudsjettet på ordinær måte gjennom LMDs Prop.nr 1 S (2015-2016).

De kostnadssenkende og direkte tilskuddene videreføres med enkelte endringer i satsene. Den totale bevilgningen for de kostnadssenkende og direkte tilskuddene er redusert fra 69,1 mill. kr for avtaleåret 2014/15 (etter vedtatt budsjett for 2015) til 68,7 mill. kr for avtaleåret 2015/2016. Avsetning til produksjonspremie reduseres fra 32,7 mill. kr til 31,3 mill. kr.

Kalveslakttilskuddet økes fra 17,8 mill. kr til 18 mill. kr. Det avsettes 1,8 mill. kr til særskilt driftstilskudd til ungdom. Distriktstilskuddet videreføres uendret på 10,3 mill. kr i 2015/16. Etableringstilskudd og ektefelle tillegg videreføres uendret med hhv 2,2 mill. kr og 1,8 mill. kr. Frakttilskudd videreføres med 3,0 mill. kr., og tilskudd til rapportering av rein er fra og med avtaleåret 2015/2016 tatt inn med en avsetning på 0,3 mill. kr. Det gjøres oppmerksom på at det her er avsetningene som beskrives, og at det for enkelte ordninger i tillegg er endringer i satser og vilkår for å kunne motta tilskudd.

Bevilgningen til Reindrifftsens utviklingsfond (RUF), økes fra 33,7 mill. kr i avtaleåret 2014/2015 til 35,6 mill. kr i avtaleåret 2015/2016 (+1,9 mill. kr). Tildelingsrammen settes lik bevilgningsrammen. Herunder er det lagt opp til konfliktforebyggende tiltak (1,45 mill. kr), Reinprogrammet/Utviklingsprogrammet (8,2 mill. kr), fagbrevordningen (2,0 mill. kr), markedstiltak (3,0 mill. kr), pramming (5,3 mill. kr), lærings- og omsorgsbaserte tjenester (1 mill. kr), drift av nytt klassifiseringssystem (0,6 mill. kr) og reindrifftsaglig medvirkning i regional forvaltning (0,5 mill. kr). Totalt sett innebærer dette at 13,55 mill. kr ikke er øremerket av avtalepartene og skal dekke kostnadene til de øvrige ordningene på RUF.

Avsetningene til velferdsordninger videreføres uendret med 2,6 mill. kr. Organisasjonstilskuddet videreføres med 6,1 mill. kr. Av midlene til organisasjonstilskudd er det avsatt 0,2 mill. kr til organisering og drift av HMS-tiltak i reindrifften.

5.3 Fordeling av reindrifftsavtalens ramme

Tabellene 5.3.1 og 5.3.3 viser fordelingen av henholdsvis reindrifftsavtalens ramme og rammen for post 75 *Kostnadssenkende og direkte tilskudd* de fem siste avtaleårene. Tabellene 5.3.2 og 5.3.4 viser foreliggende regnskapstall. Det gjøres oppmerksom på at rammefordeling og regnskapstall ikke er direkte sammenlignbare på grunn av forskyvninger i utbetalingstidspunkt. Eksempelvis kan et tilskudd som gjelder for avtaleåret 2014/2015 komme til utbetaling først i regnskapsåret 2016. Dette gjelder blant annet i tilfeller der søknadene er mangelfulle og det kreves tilleggsplysninger før de kan innvilges.

De to største postene i Reindrifftsavtalen er post 51 *Reindrifftsens utviklingsfond* og post 75 *Kostnadssenkende og direkte tilskudd*. Disse to postene omtales nærmere i kapitlene 5.4 og 5.5.

5. Nærmere om reindrifftsavtalen

Tabell 5.3.1 Fordeling av reindrifftsavtalens ramme de fem siste avtaleårene (mill. kr)

Post	Benevnelse	Ramme	Ramme	Ramme	Ramme	Ramme
		2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16
51	Reindrifftsens Utviklingsfond	32,8	34,1	33,1	33,7	35,6
72	Organisasjonstilskudd	6,1	6,1	6,1	6,1	6,1
75	Kostnadssenkende og direkte tilskudd	60,0	62,4	67,7	69,1	68,7
79	Velferdsordninger	3,1	1,9	2,6	2,6	2,6
	Sum	102,0	104,5	109,5	111,5	113,0

Tabell 5.3.2 Utbetalinger over reindrifftsavtalens ramme de fire siste årene (mill. kr)

Post	Benevnelse	Regnskap	Regnskap	Regnskap	Regnskap
		2012	2013	2014	2015*
51	Reindrifftsens Utviklingsfond	43,2	28,3	28,0	20,9
72	Organisasjonstilskudd	6,1	6,1	6,1	4,6
75	Kostnadssenkende og direkte tilskudd	46,3	51,9	57,0	58,0
79	Velferdsordninger	1,2	1,2	0,8	1,1
	Sum	96,8	87,5	91,9	84,6

*Regnskapstall pr. 01.10.15

Tabellene 5.3.3 og 5.3.4 viser at *Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag* utgjør hoveddelen av post 75.

Tabell 5.3.3 Spesifikasjon av rammen for post 75 Kostnadssenkende og direkte tilskudd de fem siste avtaleårene (mill. kr)

Post	Benevnelse	Ramme	Ramme	Ramme	Ramme	Ramme
		2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16
75	Tilskudd til driftsenheter og tamreinlag	48,2	50,6	54,4	55,8	55,1
	<i>Produksjonspremie</i>	24,0	23,0	29,0	32,7	31,3
	<i>Driftstilskudd¹</i>	7,0	9,2	7,5	3,5	4,0
	<i>Prøveordning Vest-Finnmark</i>	5,0	–	–	–	–
	<i>Kalveslaktetilskudd</i>	8,9	15,4	15,4	17,8	18,0
	<i>Ektefelle tillegg</i>	3,3	3,0	2,5	1,8	1,8
	Distriktstilskudd	9,9	9,9	10,3	10,3	10,3
	Frakttilskudd	1,9	1,9	3,0	3,0	3,0
	Tilskudd til rapportering av rein					0,3
	Totalt post 75	60,0	62,4	67,7	69,1	68,7

¹ Fra og med 2014/15 er bevilgningen på driftstilskuddet kun rettet mot ungdom, og inkluderer også etableringstilskudd for samme gruppe.

5. Nærmere om reindriftsavtalen

Tabell 5.3.4 Spesifikasjon av regnskapet for post 75 *Kostnadssenkende og direkte tilskudd de fire siste avtaleårene (mill. kr)*

Post	Benevnelse	Regnskap 2012	Regnskap 2013	Regnskap 2014	Regnskap 2015*
75	Tilskudd til driftsenheter og tamreinlag	32,5	40,8	45,6	52,1
	<i>Produksjonspremie</i>	15,7	18,1	25,5	32,0
	<i>Driftstilskudd</i>	7,8	8,3	5,4	-
	<i>Særskilt driftstilskudd til ungdom</i>	-	-		1,2
	<i>Etableringstilskudd</i>	-	-		1,5
	<i>Prøveordning Vest-Finnmark</i>	1,9	-	-	-
	<i>Kalveslaktetilskudd</i>	6,5	11,9	12,3	15,8
	<i>Ektefelle tillegg</i>	2,5	2,5	2,4	1,6
	Distriktstilskudd	10,3	10,0	10,3	4,2
	Fraktilskudd	1,7	1,6	1,0	1,7
	Totalt post 75	42,1	52,4	56,9	58,0

*Regnskapstall pr. 01.10.15

De siste tre årene har det vært et betydelig mindreforbruk på post 75. Mindreforbruket på posten er gjennom Stortingsvedtak overført til Reindriftens utviklingsfond, og øremerket av avtalepartene til konkrete tiltak som legger til rette for en bedre forvaltning og drift av reindriftnæringen.

5.4 Reindrifftsens utviklingsfond

Hovedandelen av bevilgningen på RUF avsettes av avtalepartene til enkelte øremerkede formål. Det resterende av bevilgningen skal dekke de formål som sorterer under RUF, men er i utgangspunktet frie midler underlagt fondet. Økonomisk støtte fra Reindrifftsens utviklingsfond kan innvilges som tilskudd eller lån. Her nevnes gjeterhytter og øvrige reindrifftsanlegg, støtte ved omfattende tap av rein i ulykker og innløsning av siidaandeler. Økonomisk støtte kan også innvilges til andre tiltak, som for eksempel markedsfremmende tiltak, sikring av reindrifftsens beiterett, transport av rein og konfliktforebyggende tiltak. Tabell 5.4.1 gir en oversikt over fordelingen av bevilgningene på fondet de fire siste årene. Enkelte av bevilgningene er gitt av avtalepartene mens andre er RUF-styrets/Reindrifftsforvaltningens disponeringer på løpende ordninger.

Tabell 5.4.1 Fordeling av bevilgninger over Reindrifftsens utviklingsfond de fire siste årene 2011-2014 (1.000 kr)

	2011	2012	2013	2014
Adm. øk.utvalg	780	570	710	600
Adm. av fondet	180	180	130	130
Lærings- og omsorgsbaserte tjenester	0	0	350	0
Transport og flytting	4900	5680	5722	5300
Slakteanlegg	0	219	0	0
Gjerdeanlegg/sperregjerder	1140	1120	325	4074
Konfliktforebyggende reindrift/jordbruk	1400	1400	1450	1450
Tiltak konvensjonsbeiter	2500	500	1600	1900
Gjeterhytter	1000	1045	1200	1025
Forskning/forskningsformidling	4138	3949	4179	3500
NILF; Gjennomgang av direkte tilskudd	0	0	250	0
Refusjon kursutgifter	0	50	70	70
Kvinnetiltak	1000	1000	1000	1000
Fagbrevordning	2000	2000	2000	2000
Utdanningsstipend	210	0	0	0
Nasjonalt klassifiseringssystem	0	0	2000	0
System for løpende rapportering	0	0	2000	0
Bierverv/etablererstipend/sametinget	2000	2108	2000	2000
VSP Rein/Reinprogrammet	7700	7700	8000	8200
Infrastrukturtiltak for økt slakt	0	0	7500	5000
Markedsfremmende tiltak	3000	5000	6100	5000
Reindrifftskonferansen 2013	0	0	800	0
Innløsning av siidaandeler	2250	900	0	450
Reindrifftsens arealbrukskart	0	0	0	1500
Kurs privat slakt/oms.	0	0	0	500
Markedsregulering	7000	8460	95	0
Tap av rein	443	0	202	1752
Diverse	675	0	441	936
Tilsagn totalt:	42316	41881	48124	46388

5. Nærmere om reindriftsavtalen

Det går frem av tabellen at tre av de største postene på fondet, gjennom hele perioden, er postene VSP Rein/Reinprogrammet, Transport og flytting, og Forskning/forskningsformidling. Vi ser også at det de siste årene har vært store bevilgninger knyttet til markedsfremmende tiltak og markedsregulering, som et direkte resultat av den ekstraordinære innsatsen som er lagt ned for å rette opp markeds krisen i reinkjøtt næringen.

Reinprogrammet

Reinprogrammet ble etablert i forbindelse med forhandlingene om reindriftsavtalen for 2012/13. Reinprogrammet avløser det tidligere Verdiskapingsprogrammet for reindrift. Hovedformålet med Reinprogrammet er å oppnå mer verdiskaping innen produksjon, kommersialisering og salg av reinkjøtt og biprodukter fra rein. Satsingen skal komme reindriftsutøverne til gode. Det betyr at støtte til videreforedlingsbedrifter skal ha økonomisk effekt for reindriften, enten i form av økt pris eller økt salgsvolum. Reinprogrammets handlingsområder er bedriftsutvikling, kompetansetiltak og felles omdømme og markedsføringstiltak. Det avsettes en bevilgning på 8,2 mill. kr over reindriftsavtalen 2014/15 til Reinprogrammet. Bevilgningen skal også dekke kostnadene med å administrere programmet.

Tabell 5.4.2 a) viser en oversikt over innvilgede prosjektsøknader i perioden fra programmet startet opp i 2013 og til avviklingen. Det fremgår av tabellen at det er innvilget totalt 15,7 mill. kr fordelt på 40 prosjekter. Dette tilsvarer et gjennomsnitt på 393 264 kr. pr. prosjekt. Av de 40 prosjektene er 13 (33 %) lokalisert i Finnmark.

Tabell 5.4.2 a) Innvilgede prosjektsøknader over Reinprogrammet fra oppstart til og med 31.12.14*

Reinbeite-område	Antall prosjekter	% av ant. prosjekt	Innv. beløp (1.000 kr)	Gj.sn. innv. beløp (kr)
Øst-Finnmark	11	28 %	3 123	283 909
Vest-Finnmark	2	5 %	1 517	758 500
Troms	1	3 %	280	280 000
Nordland	5	13 %	2 869	573 800
Nord-Trøndelag	3	8 %	2 130	710 000
Sør-Tr./Hedmark	8	20 %	2 423	302 821
Tamreinlag	0	0 %	0	0
Overgripende/flere områder	10	25 %	3 389	338 900
Totalt	40	100 %	15 731	393 264

**Reinprogrammet startet opp i 2013, og ble avviklet fra 01.01.2015. Det ble da faset inn i Utviklingsprogrammet. Antall prosjekter og innvilget beløp er f.o.m 2013 t.o.m 2014.*

Tabell 5.4.2 b) viser en oversikt over innvilgede prosjektsøknader over Utviklingsprogrammet fra oppstarten og til 09.09.2015. Det fremgår av tabellen at det er innvilget totalt 2,5 mill. kr fordelt på 6 prosjekter. Dette tilsvarer et gjennomsnitt på 415 500 kr. pr prosjekt. Av de 6 prosjektene er 3 (50%) lokalisert i Finnmark.

5. Nærmere om reindrifftsavtalen

Tabell 5.4.2 b) Innvilgede prosjektsøknader over Utviklingsprogrammet fra oppstarten og frem til 09.09.15*

Reinbeite-område	Antall prosjekter	% av ant. prosjekt	Innv. beløp (1.000 kr)	Gj.sn. innv. beløp (kr)
Øst-Finnmark	1	26 %	1 000	1 000 000
Vest-Finnmark	2	9 %	364	182 000
Troms	0	2 %	0	0
Nordland	1	13 %	84	84 000
Nord-Trøndelag	1	9 %	645	645 000
Sør-Tr./Hedmark	0	17 %	0	0
Tamreinlag	0	0 %	0	0
Overgripende/flere områder	1	24 %	400	400 000
Totalt	6	100 %	2 493	415 500

*Regnskapstall pr. 09.09.15

Transport og flytting

Landbruksdirektoratet administrerer på vegne av reindrifftsneringen en avtale med Harstadfirmaet LGF Seaworks AS, om pramming av rein til øyene for sommerbeite. Det geografiske området for ordningen er Vest-Finnmark og Nord-Troms. Nåværende avtale gjelder ut 2015. Kostnadene ved prammingen har økt betydelig som følge av regulerte døgnpriser, fra 3 mill. kr i 2003 til 6 mill. kr i 2014.

Forskning og veiledning

Fra og med avtaleåret 2011/12 er det ikke foretatt konkrete avsetninger til forskning og veiledning over Reindrifftsavtalen, men lagt opp til at RUF-styret selv avklarer avsetning til formålet. Dette med unntak av enkelte øremerkinger som avklares under forhandlingene om reindrifftsavtalen. I 2011/12 ble det øremerket 0,15 mill. kr til et forskningsprosjekt på Fosen. I 2012/13 og 2013/14 var øremerkingen på henholdsvis 0,3 mill. kr og 1,0 mill. kr til finansiering av NRL's andel i prosjektet «Reindrifftsens hverdag». Sistnevnte prosjekt har også i avtalen for 2014/15 fått øremerket et beløp på 1,0 mill.kr av den totale bevilgningen til RUF.

I avtalen for 2015/16 er det ikke foretatt konkrete avsetninger. I forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2015/2016 ble avtalepartene, i forhold til strategien, enige om at reindrifftsens utviklingsmuligheter tydeliggjøres som et prioritert forskningsområde.

Tabell 5.4.3a Innvilgede prosjektsøknader til forskning og veiledning i perioden 2011-12, antall prosjekter og beløp (1.000 kr)

Satsningsområder	2011		2012		Totalt	
	Antall innvilget	Innvilget beløp	Antall innvilget	Innvilget beløp	Innvilget beløp	Andel av innvilget
Reindrift og arealbruk	2	882	2	1 125	2 007	29 %
Drift og produksjon	7	613	4	1 895	2 508	36 %
Verdiskaping	2	627	0	0	627	9 %
Samf.forhold og lovgivning	1	10	1	300	310	4 %
Likestilling	1	100	0	0	100	1 %
Forskningsformidling	2	411	1	108	519	7 %
Konsekvenser av klimaendr.	2	470	1	400	870	13 %
Totalt	17	3 113	9	3 828	6 941	100 %

RUF-styret utarbeidet i 2012 en strategisk plan for bruk av forskningsmidler over reindrifftsavtalen for årene 2013-2016. Følgende hovedområder er prioritert i planen: arealbruk, rein/dyrerelaterte forhold, bærekraftig utvikling og institusjonelle endringsprosesser, drift og produksjon, samt samfunnsforhold/kulturelle forhold i næringen.

Tabell 5.4.3b Innvilgede prosjektsøknader til forskning og veiledning i perioden 2013-15, antall prosjekter og beløp (1.000 kr)

Satsningsomr.	2013		2014		2015*		Totalt	
	Antall innvilget	Innvilget beløp	Antall innvilget	Innvilget beløp	Antall innvilget	Innvilget beløp	Innvilget beløp	Andel av innvilget
Arealbruk	2	810	1	600	2	690	1 410	19 %
Rein	3	859	2	688	2	113	1 547	20 %
Bærekraftig utv/endr.	0	0	0	0	0	0	0	0 %
Drift og produksjon	2	935	2	750	2	954	1 685	22 %
Samfunnsforhold	3	1 575	2	1 370	2	1 100	2 945	39 %
Totalt	10	4 179	7	3 408	8	2 857	7 587	100 %

*Foreløpige tall pr. 08.10.2015.

5. Nærmere om reindriftsavtalen

Tabell 5.4.3 a og b gir en oversikt over innvilgede prosjektsøknader i perioden 2011-2015 innenfor hvert av satsingsområdene. Hoveddelen av forskningsmidlene benyttes på samfunnsmessige forhold. Det gjøres samtidig oppmerksom på at tallene pr år inneholder både pågående prosjekter (over flere år) og nye prosjekter. Dette betyr at et prosjekt kan framkomme som innvilget søknad flere år på rad. Antall innvilgede søknader er dermed noe høyere enn antall prosjekter.

Samlet for perioden er 49 % av alle søknader innvilget.

Tilskudd til konfliktforebyggende tiltak i forholdet mellom reindrift og annen berørt part

I henhold til forskriftens § 1 kan tilskudd til konfliktforebyggende tiltak i forholdet mellom reindrift og annen berørt part bevilges til bygging av gjerder som verner innmarksareal, kulturbeite, plantefelt og bebygde områder mot reinbeite – under forutsetning av at partene er enige om dette. Under spesielle forhold kan det gis tilskudd også til andre tiltak som vil virke konfliktdepende.

Tilskuddet ble til og med 2013 administrert av Innovasjon Norge, avdeling Troms. Fra og med 2014 er det Fylkesmannen i Sør-Trøndelag som avgjør søknader om tilskudd. For avtaleåret 2015/16 er avsetningen til konfliktforebyggende tiltak på 1,45 mill. kr. over reindriftsavtalen, og 1,5 mill. kr over jordbruksavtalen. Avsetningen skal også dekke kostnadene til administrasjon av ordningen.

Tabell 5.4.4 Innvilgede prosjektsøknader til konfliktforebyggende tiltak mellom reindrift og berørt part i perioden 2012-15, antall prosjekter og beløp (1.000 kr)

Reinbeite-område	2012-2014		2015*		Totalt i perioden	
	Antall innvilget	Innvilget beløp	Antall innvilget	Innvilget beløp	Innvilget beløp	%-vis fordeling
Polmak/Varanger	1	144	0	0	144	2 %
Karasjok	2	121	0	0	121	2 %
Øst-Finnmark	3	265	1	107	372	6 %
Vest-Finnmark	6	1 060	1	26	1 086	18 %
Troms	3	384	0	0	384	6 %
Nordland	0	0	0	0	0	0 %
Nord-Trøndelag	0	0	0	0	0	0 %
Sør-Tr./Hedmark	12	3 747	2	370	4 117	69 %
Tamreinlag	0	0	0	0	0	0 %
Totalt	24	5 456	4	503	5 958	100 %

*Foreløpige tall pr. 22.09.2015

Tabellen viser at en stor andel av de totale bevilgningene til konfliktforebyggende tiltak mellom reindrift og jordbruk har gått til Sør-Trøndelag/Hedmark.

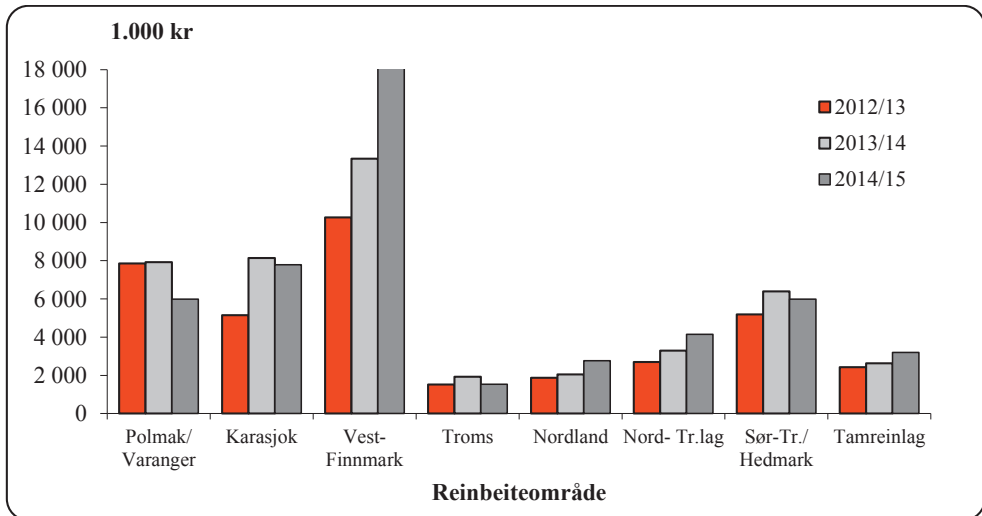
5.5 Kostnadssenkende og direkte tilskudd

Som vist i tabell 5.3.3 består post 75 *Kostnadssenkende og direkte tilskudd* av underpostene *Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag*, *Tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag* (distriktstilskudd) og *Tilskudd til slakterier* (frakttilskudd). Disse ordningene omtales nærmere i resten av dette kapitlet.

Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag

Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag skal i henhold til forskriftens § 1 bidra til å fremme en bærekraftig reindrift, kvalitet og produktivitet, samt heve inntekten og virke utjevne mellom enheter i næringen. Figur 5.5.1 viser resultatet av tilskuddsbehandlingen de tre siste driftsårene.

Det fremgår av figur 5.5.1 at tilskuddene i 2014/2015 for Karasjok, Troms og områdene videre sørover ligger tilnærmet likt som for fjoråret. I Polmak/Varanger ser vi at det har vært en liten reduksjon, mens det for Vest-Finnmark har vært en økning. Det gjøres oppmerksom på at resultat av tilskuddsbehandlingen for det enkelte driftsår ikke nødvendigvis samsvarer med de faktiske utbetalinger i driftsåret – som følge av forskyvninger i utbetalingstidspunkt.

Figur 5.5.1 Direkte tilskudd til siidaandeler og tamreinlag de tre siste driftsårene (1.000 kr)

I det følgende presenteres resultatene av tilskuddsbehandlingen for siste driftsår (2014/2015) mer inngående. Oversiktene over innvilgede tilskudd bygger på beregnede tilskudd og ikke reelle utbetalinger. I praksis betyr dette at det ikke er tatt hensyn til eventuelle avkortinger i oversiktene. Årsaken er at avkortinger gjøres på totalt tilskudd, og kan ikke identifiseres på deltilskuddsnivå. Tabell 5.5.1 viser en oversikt over hovedresultatene av tilskuddsbehandlingen for driftsåret 2014/2015.

Tabell 5.5.1 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2014/15 (totalt)

Reinbeiteområde	Totalt		Innvilget		Avslag/ikke søkt
	Antall ¹	Gj.sn. %	Antall	%	Antall
Polmak/Varanger	44	8,2	42	95 %	2
Karasjok øst	53	9,8	33	62 %	20
Karasjok vest	71	13,2	53	75 %	18
Øst-Finnmark	168	31,2	128	76 %	40
Kautokeino øst	63	11,7	48	76 %	15
Kautokeino midt	94	17,4	71	76 %	22
Kautokeino vest	54	10,0	41	76 %	13
Vest-Finnmark	211	39,1	160	76 %	51
Troms	49	9,1	30	61 %	11
Nordland	42	7,8	29	69 %	13
Nord-Tr.lag	39	7,2	36	92 %	3
Sør-Tr./Hedmark	30	5,6	29	97 %	1
Totalt	539	100	412	76 %	135
Tamreinlag	4	100	4	100 %	0

Tabellen viser at 410 av 539 siidaandeler har fått innvilget tilskudd, dette gir en tilslagsprosent på 76 % for 2014/2015. 100% av søknadene fra tamreinlagene er innvilget. For ytterligere informasjon om tilslagsprosent henvises det til tabell 5.5.3.

Tabell 5.5.2 gir en mer detaljert oversikt over de innvilgede tilskuddene til siidaandelene for driftsåret 2014/15, og totalt for 2013/2014. Tabellen viser antall innvilgede tilskudd pr. område og gjennomsnittlig innvilget beløp pr. andel for andeler som har fått innvilget tilskudd. Det er ikke tatt hensyn til avkortinger i tabellen.

Tabell 5.5.2 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2014/15 (innvilget), og totalt for 2013/14

Reinbeite- område	Produksjons- tilskudd		Kalve tilskudd		Driftstilsk. ungdom ¹	Etablerings- tilskudd ²	Ektefelle- tillegg ^{**3}
	Antall	Beløp	Antall	Beløp			
	Antall	Beløp	Antall	Beløp	Antall	Antall	Antall
Polmak/Varanger	42	90 725	43	44 881	5	4	4
Karasjok øst	33	47 358	34	19 970	7	5	3
Karasjok vest	53	63 290	53	29 460	10	4	4
Øst-Finnmark	128	68 184	130	32 079	22	13	11
Kautokeino øst	48	78 475	43	42 662	3	1	5
Kautokeino midt	71	73 032	67	37 853	7	3	6
Kautokeino vest	41	77 777	41	42 489	2	0	5
Vest-Finnmark	160	75 881	151	40 481	12	4	16
Troms	30	37 383	26	8 292	3	1	4
Nordland	29	69 080	25	21 384	3	3	5
Nord-Tr.lag	36	73 683	36	33 478	3	1	7
Sør-Tr./Hedmark	29	136 392	29	60 728	0	2	9
Totalt	412	74 275	397	38 566	43	24	52
2013/14	386	62 954	374	29 401	0	30	58
Tamreinlag	4	350 000	4	451 238	0	0	0
2013/14	4	310000	4	335 844	0	0	0

¹ Antall siidaandeler ved driftsårets begynnelse – dvs. pr. 01.04.2014

Tabellen viser at det er innvilget 412 produksjonspremier og 397 kalveslakttilskudd, 43 driftstilskudd til ungdom, 24 etableringstilskudd og 52 ektefelletillegg.

Tilsvarende viser tabellen at det er innvilget produksjonspremie og kalveslakttilskudd til fire tamreinlag. Tabellen viser for øvrig at områder med størst kjøttproduksjon pr. siidaandel (jf. figur 4.1.1) får størst utbetaling av tilskudd pr. siidaandel – i tråd med intensjonen bak omleggingen av tilskuddsordningene. Det har totalt sett vært en økning i utbetaling av produksjonstilskudd, både antall og beløp, i forhold til driftsåret 2012/2013.

Tabell 5.5.3 viser andel av tilskudd til siidaandeler og tamreinlag som er innvilget de fem siste driftsårene. Det påpekes for øvrig at tilskuddsordningen i perioden har inneholdt ulike delordninger, og at vilkårene for å oppnå tilskudd har endret seg over tid.

¹ Ordinært driftstilskudd utgikk f.o.m avtaleåret 14/15. Særskilt driftstilskudd for ungdom (var t.o.m 13/14 inkludert i tallene for ordinært driftstilsk.) ble videreført med en sats på kr 25.000 der hvor siidaandelsleder var under 30 år pr januar 2015.

² Etableringstilskudd ved overdragelse av siidaandel til ungdom under 35 år utbetales med kr 80.000,- det første året etter overdragelsen og med kr. 65.000,- de to påfølgende år

³ Ektefelletillegget utbetales med kr 30.000.

Tabell 5.5.3 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag de fem siste driftsårene (tilslagsprosent)

Reinbeite- område	Driftsår				
	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15
Polmak/Varanger	52 %	75 %	93 %	95 %	95 %
Karasjok øst	69 %	64 %	55 %	67 %	62 %
Karasjok vest	92 %	69 %	67 %	83 %	75 %
Øst-Finnmark	75 %	69 %	70 %	81 %	76 %
Kautokeino øst	68 %	53 %	76 %	72 %	76 %
Kautokeino midt	85 %	82 %	55 %	77 %	76 %
Kautokeino vest	57 %	65 %	63 %	31 %	76 %
Vest-Finnmark	73 %	69 %	63 %	64 %	76 %
Troms	66 %	63 %	60 %	77 %	61 %
Nordland	82 %	72 %	75 %	68 %	69 %
Nord-Tr.lag	90 %	90 %	90 %	92 %	92 %
Sør-Tr./Hedmark	100 %	100 %	97 %	97 %	97 %
Totalt	76 %	72 %	70 %	75 %	76 %
Tamreinlag	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Bakgrunns materialet viser at den største årsaken til at siidaandelen ikke oppnår tilskudd, er at man har for lav avgiftspliktig inntekt fra salg av rein i innehavers merke. Vi er imidlertid kjent med at mange av avslagene/manglende mottatte søknader er med bakgrunn i reintall og bruksregler. Disse er havnet i kategori 4, andre årsaker, da det for 2014 ikke lyktes oss å få definert avslagstillene/manglende søknader under rett årsak. Mange har, med bakgrunn i de gitte kriteriene, unnlatt å levere søknad da de uansett ikke vil komme til å oppnå tilskudd. Avslag på grunn av for høyt reintall er spesielt gjeldende i Vest-Finnmark. Når det gjelder tamreinlagene, fremgår det av tabell 5.5.3 at tilslagsprosenten har vært 100 % gjennom hele sammenligningsperioden.

Tabell 5.5.4 gir en oversikt over avslåtte søknader om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag for driftsåret 2014/2015. Tabellen viser også hvilke begrunnelser som er gitt for avslag. I mange tilfeller gis det avslag på søknadene på grunnlag av flere sammenfallende forhold. Der hvor vi kjenner begrunnelsen til hvorfor en siidaandel ikke har søkt (eksempelvis for lav omsetning til å få innvilget tilskudd), har vi kategorisert disse som om de har søkt og fått avslag.

For noen av områdene er det forholdsvis store variasjoner mellom årene. En av årsakene til dette kan være den prosessen man har gått gjennom med reintallsreduksjoner og tilpasning til reduksjonsprosessen. Dette kan ha medført vilkårene for å oppnå tilskudd ikke har vært tilstede i hele sammenligningsperioden.

Tabell 5.5.4 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2014/15 (avslag eller ikke søkt)

Reinbeite- område	Antall avslag	Begrunnelse for avslag, eventuelt ikke søkt på grunn av ¹ ;			
		1	2	3	4
Polmak/Varanger	2	1	0	0	1
Karasjok øst	20	5	2	1	12
Karasjok vest	18	3	7	1	7
Øst-Finnmark	40	9	9	2	20
Kautokeino øst	15	0	3	0	12
Kautokeino midt	23	1	1	1	20
Kautokeino vest	13	2	0	0	11
Vest-Finnmark	51	3	4	1	43
Troms	19	3	0	2	14
Nordland	13	2	0	0	11
Nord-Tr.lag	3	1	0	0	2
Sør-Tr./Hedmark	1	1	0	0	0
Totalt	127	19	13	5	90
Tamreinlag	0	0	0	0	0

I følge tabell 5.5.4 er det i alt 127 siidaandeler som enten ikke har søkt eller fått avslag på sine søknader om tilskudd (24%).

Av disse er 19 avslått/har ikke søkt som følge av at siidaandelen har en avgiftspliktig inntekt fra salg av rein i innehaver(e)s merke på under kr 50 000 og/eller ikke er registrert i avgifts- og enhetsregisteret, 13 avslått/ikke søkt som følge av at siidaandelen har over 600 rein eller ikke fulgt opp reduksjonsvedtak, 5 avslått/ikke søkt som følge av at siidaandelslederen mottar alderspensjon og 90 avslått av andre årsaker. Det påpekes at det fremdeles er en stor del av de 90 avslagene som gjelder søknader som ikke er levert, fordi man ikke oppfyller et eller flere av de øvrige kravene for å få innvilget tilskudd. Inkludert i dette tallet er også vedtak som er påklaget.

I figurene 5.5.2 og 5.5.3 er tilskuddene til siidaandeler og tamreinlag for driftsåret 2014/2015 relatert til henholdsvis totalt antall siidaandeler og total kjøttproduksjon pr. område. I begge figurer er avkortinger medregnet. Det fremgår av figur 5.5.2 at det er betydelige forskjeller mellom reinbeiteområdene når det gjelder tilskudd pr. siidaandel.

¹ *Begrunnelse for avslag:*

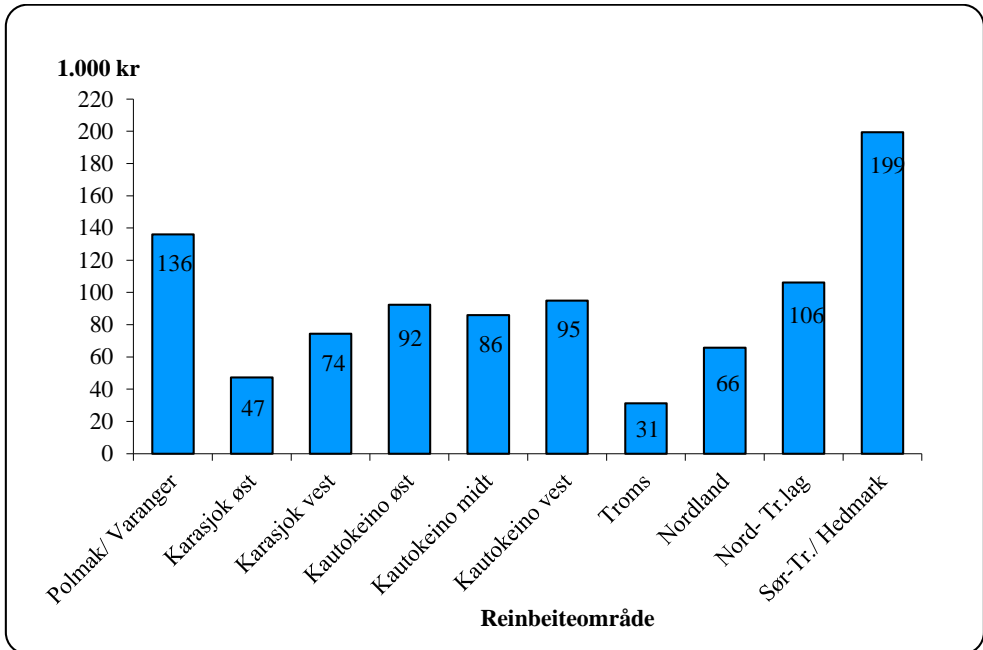
1 = Avgiftspliktig inntekt fra salg av kjøtt fra rein i innehaver(e)s merke under 50.000 kr, ikke registrert i avgifts- og enhetsregisteret.

2 = Over 600 rein eller over fastsatt øvre reintall

3 = Siidaandelsleder mottar alderspensjon.

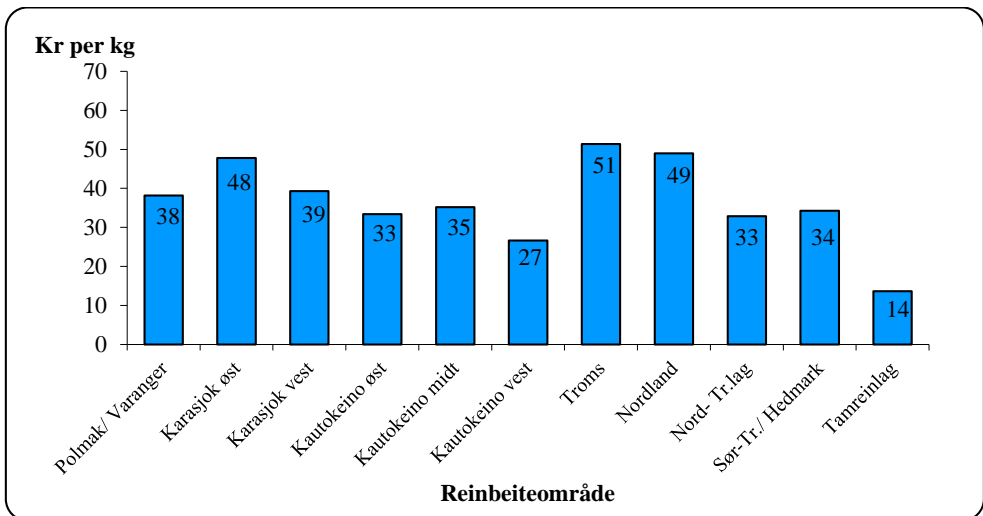
4 = Andre årsaker (levert Melding om reindrift men ikke søkt om tilskudd, ikke levert Melding om reindrift, forhold som ikke er i henhold til gitte krav som er gitt ved utøvelse av reindrift).

5. Nærmere om reindrifftsavtalen

Figur 5.5.2 Gjennomsnittlige tilskudd til siidaandeler driftsåret 2014/15
(Tall i 1.000 kr. pr. siidaandel)

Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag er de av tilskuddene til næringen som i størst grad er knyttet til produksjon. Dette innebærer at områder med størst kjøttproduksjon pr. andel (jf. figur 4.1.1) også oppnår de største tilskuddene pr. andel. Samtidig innebærer det at tilskuddene pr.kg produsert kjøtt er noe lavere i disse områdene enn i de øvrige områdene (jf. figur 5.5.3), men her er ikke utslagene like store og heller ikke like entydige.

Figur 5.5.3 Gjennomsnittlige tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2014/15
(kr. pr.kg)

Tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag

Tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag skal i henhold til forskriftens § 1 bidra til økt medansvar for utvikling av reindriften i bærekraftig retning, balanse mellom reintall og beiter, sikring av arealer og økt lønnsomhet samt for kriseberedskap. Tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag omfatter henholdsvis tilskudd til administrasjon, planlegging og ressursforvaltning, særskilt tilskudd til Trollheimen for beiteleie og avsetning for kriseberedskap. Ved sammenligning over år må en også for denne tilskuddsordningen være klar over den betydningen endringer i satser og vilkår for å motta tilskudd har for nivået på utbetalingene. Forskyvninger i utbetalingstidspunkt mellom år har også stor betydning for sammenligningen.

Tabell 5.5.5 gir en oversikt over utbetalte tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag i perioden 2010-2014.

Tabell 5.5.5 Utbetalte tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag i perioden 2010-14 (utbetalingsår) (1.000 kr)

Reinbeiteområde	2010	2011	2012	2013	2014
Polmak/Varanger	1104	938	936	931	914
Karasjok øst	589	626	741	786	702
Karasjok vest	1174	1102	1095	1180	1540
Øst-Finnmark	2866	2665	2772	2897	3156
Kautokeino øst	638	580	136	661	1123
Kautokeino midt	1468	1437	1869	1662	2252
Kautokeino vest	1084	615	821	531	561
Vest-Finnmark	3190	2631	2826	2854	3936
Troms	1130	872	864	858	1095
Nordland	744	270	693	1184	488
Nord-Tr.lag	706	744	438	905	139
Sør-Tr./Hedmark	613	819	730	556	867
Tamreinlag	600	712	600	712	615
Totalt	9849	8713	8923	9964	10296

Tabellen viser at utbetalte tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag kan være varierende. Årsaken til svingninger mellom årene er avkortinger i tilskuddene og forskyvninger i utbetalingsår.

Tilskudd til slakterier

Tilskudd til slakterier er et frakttilskudd. Tilskuddet forvaltes ihht. Forskrift om tilskudd ved frakt av reinslakt. Frakttilskuddet skal i henhold til forskriftens § 1 bidra til utjevning av pris på reinkjøtt til reineiere i ulike reinbeitedistrikter og tamreinlag, samt bidra til effektiv slaktning og omsetning av reinkjøtt. Tilskuddet skal også bidra til økt slakteuttak før innflytting til høst- og sommerbeiter. Tilskuddet skal jfr. forskriftens § 3 beregnes ut fra avstanden mellom slakteplass og fryse-/nedskjæringsanlegg. Tabell 5.5.6 gir en oversikt over resultatene av tilskuddsbehandlingen for tilskudd til slakterier de tre siste driftsårene. Det gjøres oppmerksom på at beløpene ikke samsvarer med faktiske utbetalinger i driftsårene som følge av

5. Nærmere om reindriftsavtalen

forskyvninger i utbetalingstidspunkt, og vi viser derfor utbetalingene i kalenderåret. Tilskudd innvilges etter følgende satser; kr. 10,- pr. slakt for avstander mellom 5-200 km, kr. 40,- pr. slakt for avstander mellom 201-300 km og kr. 50,- pr. slakt for avstander over 300 km. Satsene ble endret i avtalen for 2012/2013, og utbetalingene til og med 2012 er derfor ikke direkte sammenlignbare med årene fra og med 2013.

Fra og med avtaleåret 2013/2014 ble det også gitt tilskudd til frakt av levende rein. Tilskuddet innvilges etter samme satser som ovenfor, når avstand fra gjerdeanlegg på sommerbeitet til nærmeste godkjente slakteri overstiger 100 km.

**Tabell 5.5.6 Tilskudd til slakterier de tre siste driftsårene, etter utbetalingsår
(1.000 kr).**

Fraktsoner	2012	2013	2014
Frakt av skrott 5-200 km	992	245	191
Frakt av skrott 201-300 km	69	297	82
Frakt av skrott >300 km	629	1 055	461
Frakt av levende rein	-	-	314
Totalt	1 690	1 596	1 047

6. Langsiktige utviklingstrekk for reindriften

Kapittel 6 gir en oversikt over de langsiktige utviklingstrekkene for reindriftens økonomi i perioden 2005-2014. Dette materialet setter regnskapstallene for 2014, som er presentert i kapittel 4, inn i en større sammenheng. Det øvrige tallmaterialet som ligger til grunn for presentasjonene i dette kapitlet, er tidligere publisert i de årlige totalregnskapene.

For at tallene skal være sammenlignbare, er alle verdier regnet om til fast pengeverdi ved hjelp av konsumprisindeksen. Hovedfokus for kapitlet er kjøttinntekter, statstilskudd, erstatninger, kostnader, resultat (vederlag til arbeid og egenkapital) og markedsforhold.

Slakteriene gjennomførte en omlegging av prisene ved rapportering av slakt fra driftsåret 2002/03, hvor de gikk over fra å rapportere nettopriser til å rapportere bruttopriser. Med bruttopriser menes pris til reinerer inkludert slakte- og evt. fraktkostninger.

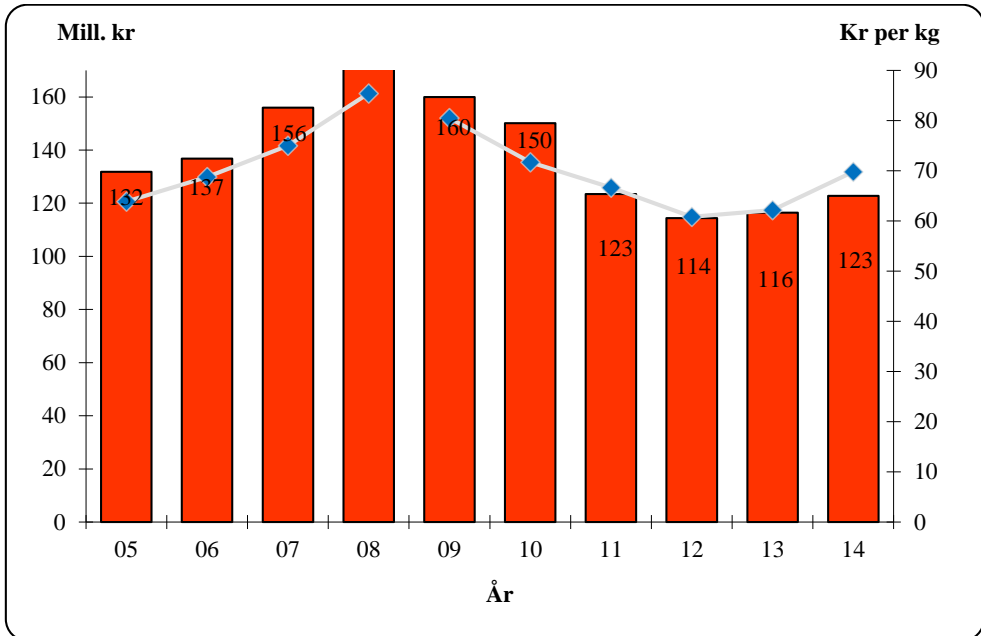
For 2009 ser vi en endring i prisbildet på grunn av reduserte priser, og vi viser til nærmere omtale av dette under avsnitt for pris i kapittel 3.2.

6.1 Kjøttinntekter

Figur 6.1.1 viser kjøttinntektenes og prisens utvikling i perioden 2005-2014. Inntektsøkningen som framkom fra 2005 til 2008 skyldes i all hovedsak høyere pris grunnet gode markedsforhold i denne perioden. Samtidig vet vi at det i perioden til og med 2008 er utført innrapporteringer av for høye bruttopriser fra enkelte av slakteriene. Dette kan ha gitt et feil bilde av prisutviklingen i perioden. Det henvises for øvrig til kapittel 3.2 for nærmere beskrivelse av prisundersøkelsen og feil innrapportering.

Som følge av ovenstående fikk man dermed en reduksjon av prisene i 2009. Når vi ser på tallene gjeldende for årene etter, ser vi at tendensen fremdeles er nedadgående. Årsaken til fortsatt reduksjon er nok fremdeles knyttet til den daværende vanskelige markeds situasjonen, som man kan anta var et resultat av de høye prisene. Gjennom etableringen av et reguleringslager i 2010, fikk man derimot levert og slaktet store mengder rein, men da med lavere priser til reinerne. I 2011 gikk slaktekvantumet i tillegg betydelig ned, det dårlige markedet hadde da skapt en vanskelig leveringssituasjon for både slakterier og reinerne. I 2012 er produksjonen gått noe opp, men prisene er fortsatt nedadgående og de totale kjøttinntektene er dermed redusert ytterligere. I 2013 og 2014 økte prisene igjen, og på tross av litt redusert slakteuttak i 2014 sammenlignet med de to foregående årene, ga prisøkningen en positiv inntektsutvikling.

6. Langsiktige utviklingstrekk for reindriften

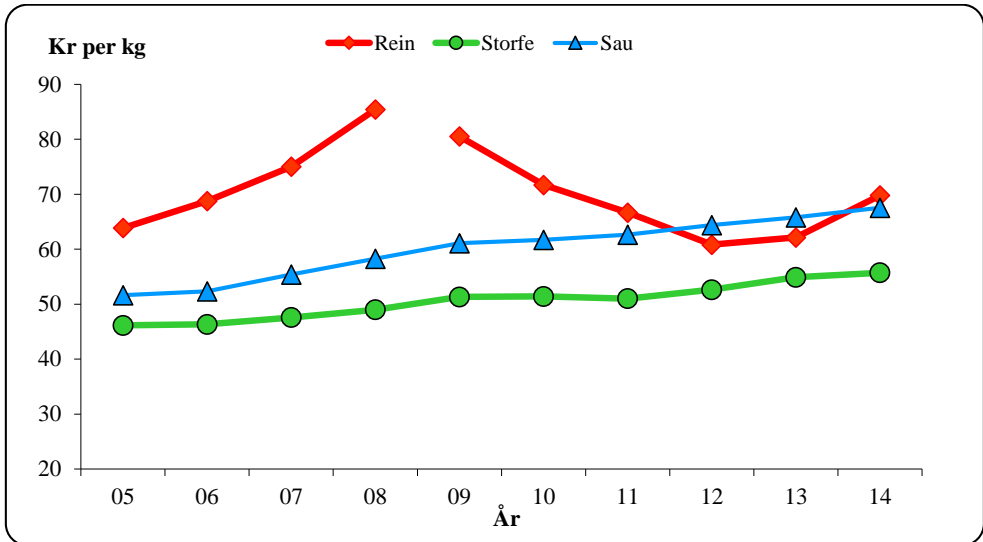

Figur 6.1.1 Reindriftens kjøttinntekter i perioden 2005-2014 (søylar), sammenholdt med prisutviklingen (produsentpris inklusive tilskudd) (kurve) (2014-kroner)

Priser

Figur 6.1.2 viser produsentpriser eksklusive tilskudd for kjøtt av rein, storfe og sau. Det fremgår av figuren at prisutviklingen for storfe og sau følger omtrent samme tendens, mens prisen for reinkjøtt de siste årene har vært i en annen retning. Reinkjøttprisen økte mye til og med 2008, og deretter vært nedadgående til og med 2012. Prisutviklingen for reinkjøtt synes å være uavhengig av prisutviklingen for storfe- og sauekjøtt, men mer avhengig av markedsforhold og markedsarbeid.

6. Langsiktige utviklingstrekk for reindriften

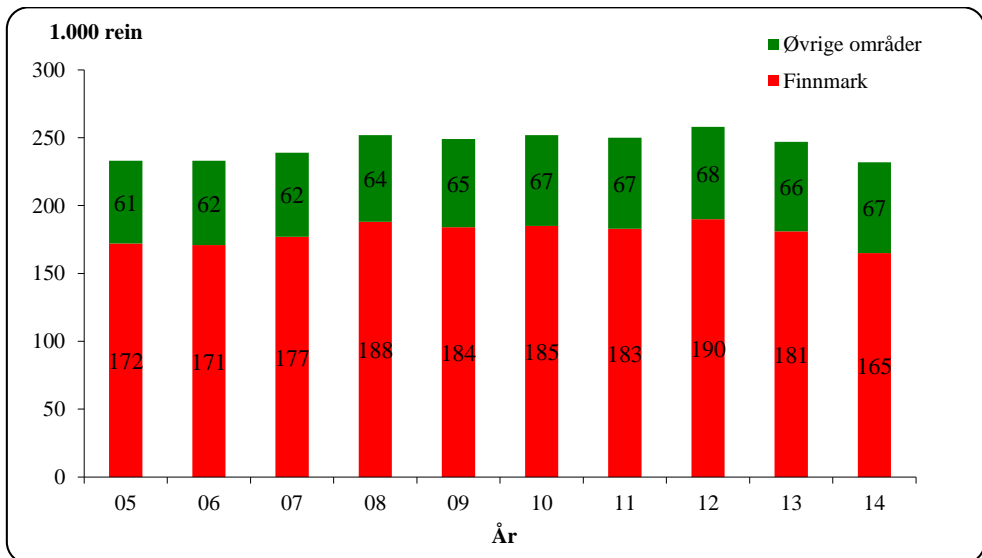
Figur 6.1.2. Produsentpris for kjøtt av rein, storfe og sau, eksklusive tilskudd (2014-kroner)

Produsert kvantum

Figur 6.1.3 viser reintallsutviklingen, og figur 6.1.4 viser produktivitetsutviklingen i den siste tiårsperioden.

Figur 6.1.3. viser utvikling av reintallet fra 2005 til 2014. Figuren viser at reintallet har vært tilnærmet stabilt i områdene sør for Finnmark. Reintallet i Finnmark har i større grad variert, med lavest og høyest reintall i henholdsvis 2014 og 2012 i sammenligningsperioden. Svingningen disse årene er et tydelig resultat av arbeidet og prosessene omkring reintallsreduksjonene.

Produktiviteten pr. rein er et resultat av naturgitte betingelser (vegetasjon, tilgjengelighet, klima osv.), kalvetilgang, annen arealbruk, rovdyrbelastning, beitebelastning og flokkens kjønns- og aldersstruktur. En del av disse faktorene kan utøverne påvirke, enten alene eller i fellesskap.

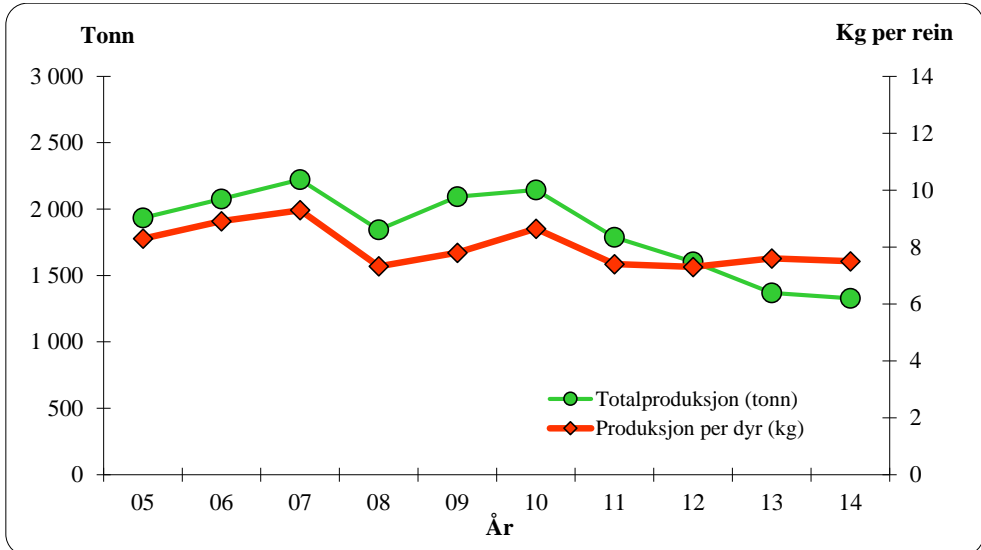
Figur 6.1.3. Utvikling i reintall pr. 31. mars i perioden 2005-2014 (korrigert reintall)

Et optimalt dyretall i forhold til tilgjengelige beiteressurser er vesentlig for produksjon og utbytte. Både et for høyt og et for lavt dyretall gir en lavere avkastning på lang sikt. På kort sikt er det imidlertid mulig å oppnå gevinst ved overoptimal utnytting. Dette har sammenheng med at beiten ikke bare har en årlig tilvekst, men også representerer en lagret ressurs. En overoptimal utnytting bygger da på forbruk av denne ”grunnkapitalen”.

Med samme beitebelastning kan produktiviteten økes ved endring av reinflokkens kjønns- og alderssammensetning. Det vises til ressursregnskap for reindriftsnæringen for nærmere omtale av disse forholdene.

6. Langsiktige utviklingstrekk for reindriften

Figur 6.1.4 viser totalproduksjon og produksjon pr. dyr i vårflokk. Med produksjon menes summen av kjøttproduksjon og endringer i den samlede livdyrverdien.

Figur 6.1.4 Totalproduksjon (tonn) og produksjon pr. dyr i vårflokk (kg pr. rein)

Det framgår av figur 6.1.4 at det gjennom hele perioden har vært en varierende produksjonsmengde. Fra 2010 til 2014 har det vært en jevn nedgang i totalproduksjonen, mens produksjonen pr. dyr har vært relativt stabil de fire siste årene.

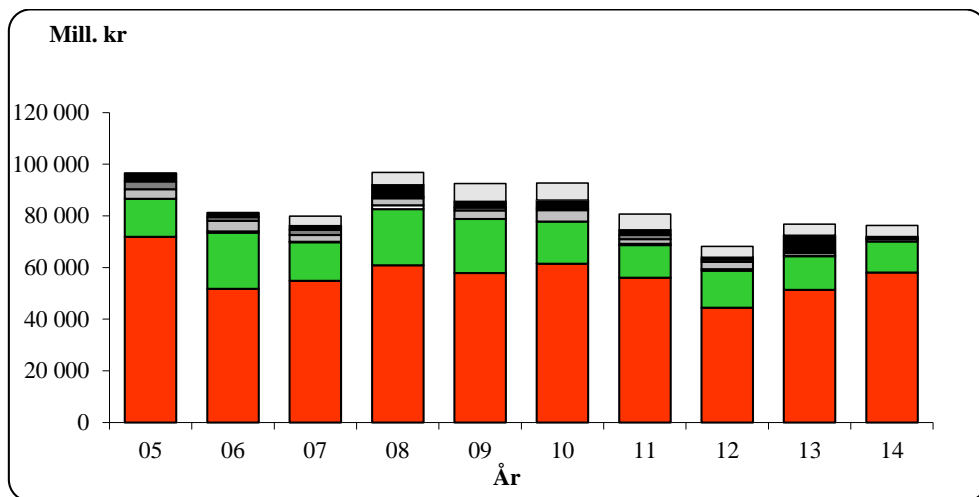
6.2 Statstilskudd og tiltak mot radioaktivitet

Inntektsoverføringer

I totalregnskapet grupperes de statlige inntektsoverføringene i postene direkte tilskudd, andre tilskudd, ekstraordinære tilskudd, tilskudd til næringskombinasjoner, tilskudd i forbindelse med Reinprogrammet og tiltak mot radioaktivitet. Posten direkte tilskudd omfatter distriktstilskudd, produksjonstilskudd, driftstilskudd inkl. etableringstilskudd, kalveslakttilskudd, tidligslaktetilskudd (utgått fra og med driftsåret 2011/2012), særskilt tilskudd for Vest-Finnmark (fra og med driftsåret 2009/2010 til og med 2011/2012) og ektefelle tillegg. Posten andre tilskudd omfatter tilskudd til investeringer, tilskudd til pramming/flytting, tilskudd til tiltak innenfor konvensjonsbeiteområdene, utdanningsstipend (ingen utbetalinger etter 2011), fagbrevordning i reindriften, tilskudd til barnehager (ingen utbetalinger etter 2008), avviklingslønn (ingen utbetalinger etter 2010) og tilskudd til innløsning av siidaandel. Ekstraordinære tilskudd omfatter i hovedsak overføringer i forbindelse med uvanlig store tap.

Figur 6.2.1 viser utviklingen for de totale inntektsoverføringene og for de ulike tilskuddsformene i perioden fra 2005 til 2014, alt oppgitt i 2014-kroner. Det framkommer av figuren at de ordinære tilskuddene har variert en del i perioden, mens gruppen med andre tilskudd har holdt seg relativt stabil. Variasjonen i de direkte tilskuddene kommer nok som en følge av endringer i ordninger over tid, men også som en følge av variasjoner i slakteuttak og produksjon. Vi ser også at utbetalinger knyttet til Verdiskapingsprogrammet, som i 2013 ble endret til Reinprogrammet, har utgjort en forholdsvis stor del av de øvrige statstilskuddene.

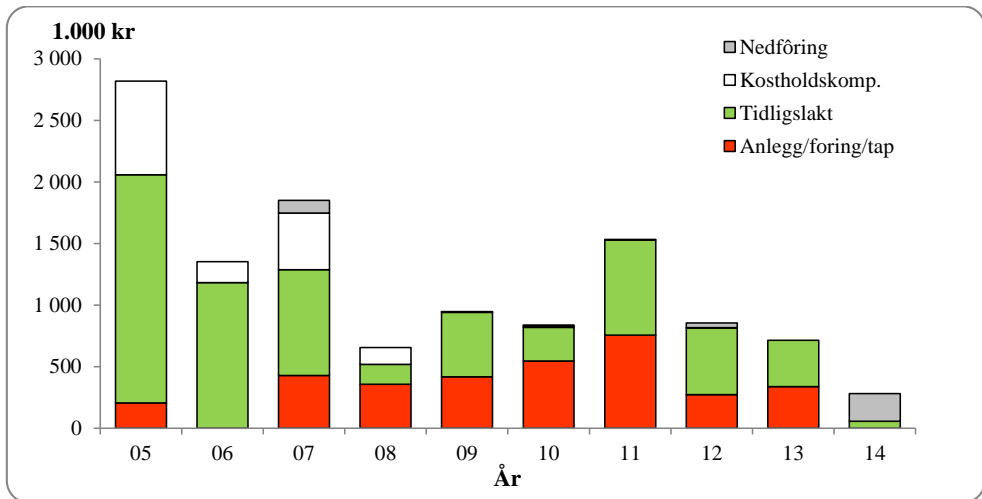
I tillegg til de tilskuddene som er vist i figuren og som regnes å ha direkte inntektsvirkning, kommer ulike midler knyttet til markeds- og pristiltak.

Figur 6.2.1 Tilskudd med inntektsvirkning i perioden 2005-2014 (2014-kroner)

Tiltak mot radioaktiv forurensing

Reindriften ble i 1986 hardt rammet av radioaktiv forurensing etter Tsjernobyl ulykken. I juli 1986 fattet derfor Regjeringen et prinsippvedtak om at den enkelte produsent skulle holdes økonomisk skadeløs ved gjennomføring av nødvendige skadebegrensende tiltak etter ulykken. Forurensingen rammet særlig hardt områder på Sør-Helgeland og sørover. På bakgrunn av dette er det gitt årlige kompensasjoner til reineiere som gjennomfører tiltak for å redusere radioaktivitetsnivået i reinflokkene. I forbindelse med reindriftsforhandlingene i 2006/2007 ble det satt ned en arbeidsgruppe som skulle vurdere daværende tiltak. Dette resulterte blant annet i at finansieringen ble lagt om. Fra og med budsjettåret 2008 til og med budsjettåret 2014 er radioaktivitetstiltakene finansiert over kapittel 1147 som en ordinær bevilgning over statsbudsjettet. Fra og med 2015 finansieres tiltakene over kapittel 1142 i statsbudsjettet.

Figur 6.2.2 Tiltakskostnader mot radioaktivitet i perioden 2005-2014 (2014-kroner)

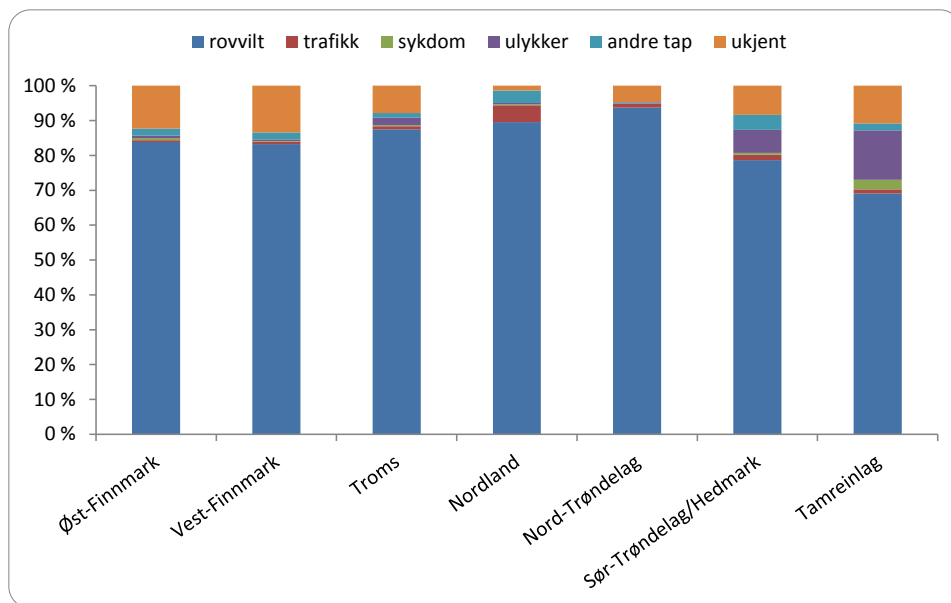
Figur 6.2.2 viser at utbetalingene har stabilisert seg noe på et noe lavere nivå enn i første del av perioden, men med årlige variasjoner. Økningen i 2011 sammenlignet med øvrige år i den siste femårsperioden, kom som en følge av økte tilskudd til foring og tidligslakt dette året.

6.3 Rovvilt

Oppgitte tap til fredet rovvilt

Det er mange årsaker til at rein tapes, hvorav de viktigste er rovvilt, sykdom, ulykker, tyveri og ugunstige vær- og beiteforhold. I samtlige reinbeiteområder oppgir næringen at rovvilt står for den klart største andelen av de totale tapene. Hovedårsaken til at reindriftnæringen er spesielt utsatt for rovvilttap, er at rein er det eneste beitedyret som finner sin næring i utmark hele året. Dette innebærer at driftsformen i seg selv gir økt tapsrisiko, og det gjør reindriftnæringen spesielt sårbar ved økning i rovviltstammene. Det finnes få tapsforebyggende tiltak som er effektive for reindriften. Tiltakene er ofte kostnadskrevende, og de kommer ofte i konflikt med reindriften tradisjonelle driftsmåter. Fremtidens rovviltforvaltning må legge til rette for å opprettholde en bærekraftig reindrift basert på næringens tradisjonelle driftsmåter.

Figur 6.3.1 viser samlede tap av rein i driftsåret 2014/2015 (oppgitte tap) fordelt etter tapsårsak. Pga. at opplysningene er hentet fra Melding om reindrift presenteres de for driftsåret i denne figuren.

Figur 6.3.1 Oppgitte tap av rein i driftsåret 2014/15, fordelt etter tapsårsak (prosent)

Av figuren går det fram at rovvilt er hovedårsak til tapene, og andelen oppgitte rovvilttap for reinbeiteområdene samlet er 85 % av de oppgitte totale tapene. Det fremgår av figuren at andelen oppgitte rovvilttap i driftsåret 2014/2015 er størst i Nordland og Nord-Trøndelag, med oppgitt rovvilttap på hhv. 90 % og 94% av totalt oppgitte tap. Tabell 6.3.1 viser utviklingen i oppgitte rovvilttap i forhold til totale oppgitte tap for driftsårene i perioden 2010/2011-2014/2015.

6. Langsiktige utviklingstrekk for reindriften

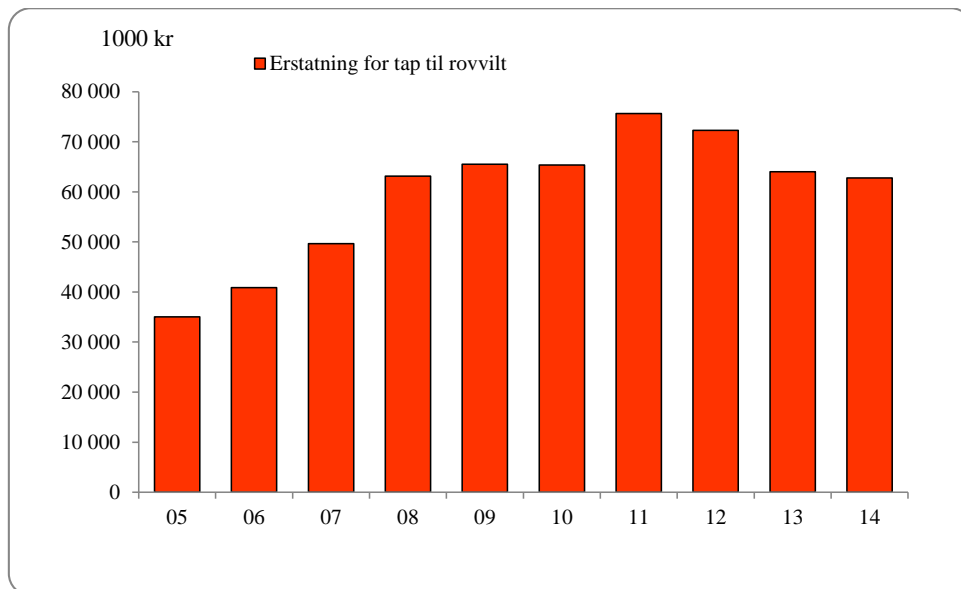
Tabell 6.3.1 Oppgitte rovvilttap i forhold til oppgitte totale tap (prosent)

Reinbeiteområde	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Øst-Finnmark	78 %	81 %	81 %	82 %	84 %
Vest-Finnmark	86 %	88 %	87 %	84 %	83 %
Finnmark	82 %	85 %	84 %	83 %	84 %
Troms	85 %	90 %	89 %	87 %	88 %
Nordland	88 %	90 %	93 %	89 %	90 %
Nord-Trøndelag	90 %	92 %	94 %	93 %	94 %
Sør-Tr./ Hedmark	82 %	83 %	86 %	81 %	79 %
Tamreinlag	68 %	76 %	84 %	64 %	69 %
Totalt	83 %	86 %	86 %	84 %	85 %

Av tabellen framgår det at andelen oppgitte rovvilttap totalt er på 85 % av de samlede tapene, en liten økning fra fjoråret.

Erstatningsutbetalinger for rovvilttap

Figur 6.3.2 viser utviklingen i utbetalte rovvilterstatninger fra Miljødirektoratet i den siste tiårsperioden.

Figur 6.3.2 Utbetalte rovvilterstatninger til reindriftsnæringen i perioden 2005-2014 (2014-kroner).

Det går fram av figuren at erstatningsutbetalingene var lavest i sammenligningsperioden i 2005 (35,1 mill. kr) og høyest i 2011 (75,7 mill. kr). Det er vanskelig å dokumentere tap av rein til rovvilt, og dokumentasjonskravet er strengt. Dokumentasjonsandelen for rovvilttap er dermed lav. Det er i første rekke sannsynliggjorte tap som erstattes. Økningen i erstatningene etter 2005 skyldes økende rovvilttap, men kanskje i enda sterkere grad at dokumentasjon av tap gjennom

6. Langsiktige utviklingstrekk for reindriften

forskningsprosjekter og utredninger i tapsutsatte områder har gitt økt aksept for sannsynliggjorte tap. Erstatningssatsene har også økt i perioden. Tabell 6.3.2 viser erstattede rovvilttap i forhold til oppgitte rovvilttap.

Tabell 6.3.2 Erstattede rovvilttap i forhold til oppgitte rovvilttap (prosent)

Reinbeiteområde	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Øst-Finnmark	34 %	23 %	30 %	16 %	23 %
Vest-Finnmark	17 %	13 %	17 %	17 %	12 %
Finnmark	24 %	18 %	22 %	17 %	16 %
Troms	49 %	51 %	44 %	39 %	42 %
Nordland	46 %	46 %	49 %	47 %	44 %
Nord-Trøndelag	54 %	55 %	51 %	50 %	49 %
Sør-Tr./ Hedmark	41 %	34 %	27 %	34 %	34 %
Tamreinlag	33 %	20 %	50 %	47 %	33 %
Totalt	31 %	25 %	28 %	24 %	23 %

Fra og med driftsåret 2014/2015 vil erstatningsutmålingen kunne ta hensyn til hvorvidt siidaandelen har fulgt opp sine pålegg om forholdsmessig reduksjon av reintallet. Dette er først og fremst aktuelt for siidaandeler i Finnmark. Et ulovlig høyt reintall vil anses som et brudd på reindriften, noe som kan føre til avkorting eller bortfall av rovvilterstatningen. En eventuell avkorting vurderes av fylkesmannen i sin saksbehandling av erstatningssøknadene, men det skal da vurderes hvorvidt det er en årsakssammenheng mellom siidaandelens overtredelse av reindriften og rovvilttapet. Dyr som er dokumentert tapt til rovvilt, skal uansett erstattes fullt ut uten eventuell avkorting.

Forebyggende og konfliktdempende tiltak i forhold til rovvilt

Økonomisk utvalg kommenterer her kort de tiltakene som fylkesmannen har gitt økonomisk støtte til siste år. Tiltak mot rovvilt er ressurskrevende mht. naturmessige begrensninger, men det er visse typer tiltak som har effekter i perioder av driftsåret. Vinter- og vårperioden er da viktig, og tiltak som har vært gjort i forbindelse med denne perioden er utvidet tilsyn i kombinasjon med foring i området. Jf. tabell 4.2.6 er dette det tiltaket som har hatt mest oppslutning i alle områder, og de som har gitt tilbakemeldinger om tiltaket melder om reduserte tap. Andre gjennomførte tiltak er kalving i gjerde, tidlig slakting, flytting av rein fra kritiske områder og akutte tiltak. Utvidet tilsyn alene skal ikke støttes økonomisk, men kan støttes i kombinasjon med andre tiltak. Til tross for bevilgninger fra myndighetene til rovviltregionene melder fylkesmennene at det burde kommet inn flere søknader om tiltak fra utøverne.

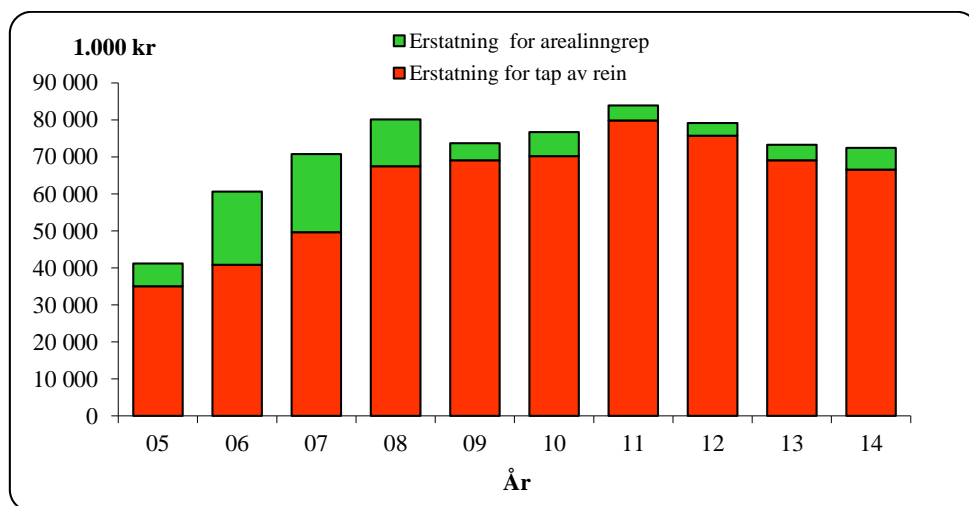
6.4 Erstatninger

I totalregnskapet grupperes erstatningene i postene erstatninger for tap av dyr og erstatninger for arealinngrep.

Figur 6.4.1 viser utviklingen for erstatningsutbetalingene i perioden fra 2005 til 2014. De totale utbetalingene økte mye i perioden 2005 – 2008, for deretter å stabilisere seg noe på et høyere nivå enn tidligere. Vi ser også at erstatninger for arealinngrep i perioden 2006-2008 utgjør en større andel av de totale utbetalingene enn i perioden for øvrig.

Reduksjonen på de totale erstatningsutbetalingene i 2009 kommer som en følge av lavere utbetalinger for arealinngrep. Det gjøres imidlertid oppmerksom på at tallene er usikre, da andel leverte distriktsregnskap og hvem som leverer disse, varierer fra år til år. Vi ser imidlertid at arealerstatningene har holdt seg forholdsvis stabile i årene etter 2009.

Figuren viser for øvrig at erstatning for tap av rein utgjør den klart største andelen av de totale erstatningsutbetalingene, og at det spesielt i 2007, 2008 og 2011 har vært en stor økning i erstatninger knyttet til tap av rein. Fra 2011 har de totale erstatningsutbetalingene vært nedadgående. Dette kommer i hovedsak av reduksjon i utbetalte erstatninger for rovvilttap.

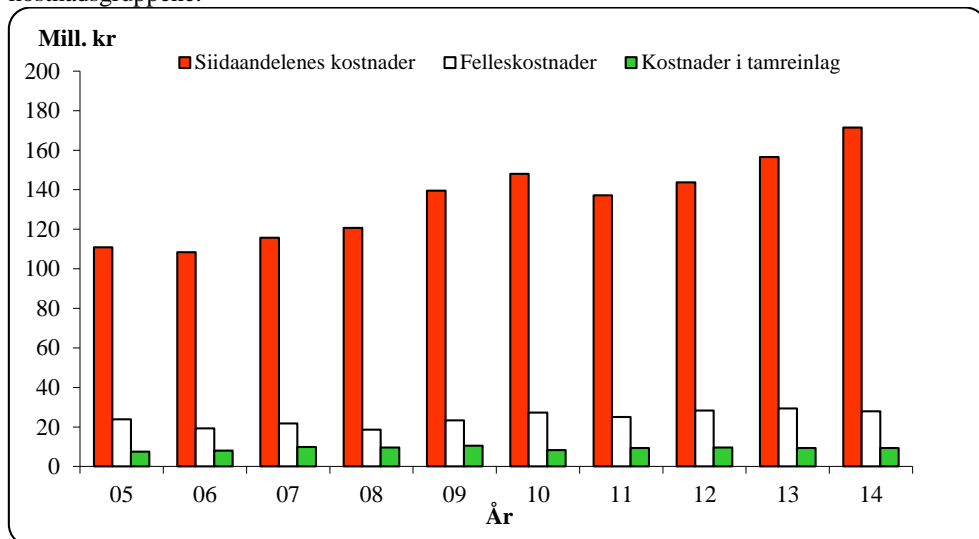

Figur 6.4.1 Erstatninger i perioden 2005-2014 (2014-kroner)

6.5 Kostnader

Totalt kostnader

De totale kostnadene er summen av siidaandelenes kostnader, felleskostnader (distrikter, fond mv.) og kostnader i tamreinlag. Figur 6.5.1 viser utviklingen for hver av disse kostnadsgruppene.

Figur 6.5.1 Kostnadsutviklingen i reindriftnæringen i perioden 2005-2014 (2014-kroner).

Utviklingen på siidaandelenes kostnader viser en relativt stor økning fra starten av perioden og til i dag. Fra 2006 er det en jevn økning til og med 2014, med unntak av 2011. I 2011 ser vi at både siidaandelene og distriktene har redusert sine kostnader. Reduksjonen hos siidaandelene dette året kan i store trekk tilskrives nedgang i fremmedtjenester, utstyr, kjøretøy/maskiner samt bygninger/anlegg. Også hos distriktene var disse utgiftene kuttet ned, men i tillegg var postene varekjøp og frakt/transport betydelig redusert. Samtlige av disse kostnadene er i stor grad knyttet til drift og aktivitet, i motsetning til mange av de øvrige kostnadstypene som løper uavhengig av dette (forsikring, avskrivninger, administrasjon etc.). Slakteuttaket i 2011 var betydelig lavere enn i 2010, og som tidligere nevnt følger de totale kostnadene slakteuttaket i stor grad. Reduksjonen knyttes til postene varekjøp, avskrivninger og diverse.

Bakgrunnsstoffet viser at prisstigningen på drivstoff og driftsmidler kan være en medvirkende årsak til økningen. Generelt er avskrivninger, kjøretøy/maskiner, utstyr og varekjøp en stor del av kostnadsbildet gjennom hele perioden.

Av områdene/sonene er det Sør-Trøndelag/Hedmark (23%) og Nordland (21%) som har økt sine kostnader mest fra 2013 til 2014, mens Troms er det eneste området som har redusert sin andel av de totale kostnadene.

Tamreinlagenes kostnader har variert noe, men omfanget av disse kostnadene er såpass små at det utgjør lite i det totale kostnadsbildet. Ettersom tamreinlagenes kostnader ikke har noen klare fellesnevne og markante endringer, ses det bort fra disse når de totale endringene skal forklare. I det følgende beskrives derfor bare kostnadsutviklingen for siidaandelene og distriktene nærmere.

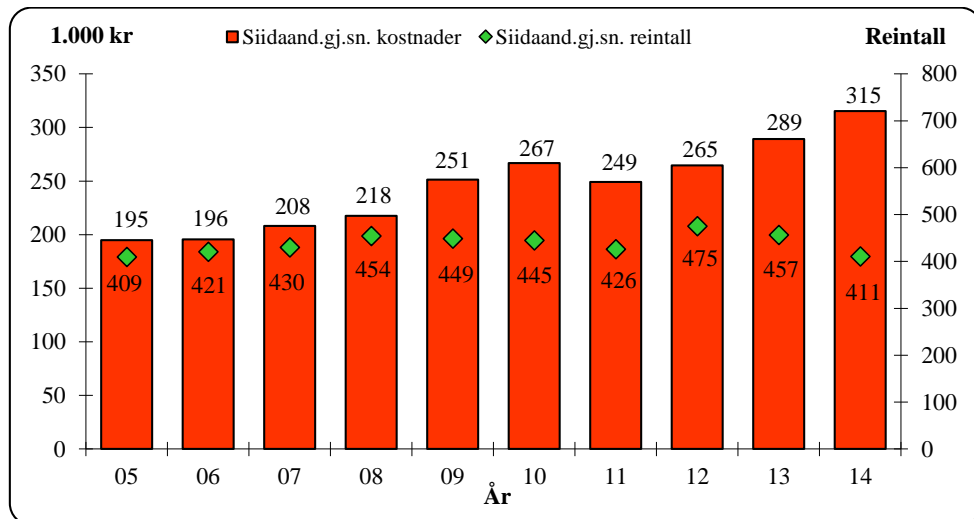
6. Langsiktige utviklingstrekk for reindriften

For regionale forskjeller henvises det til kapittel 4.4.

Siidaandelenes kostnader

Figur 6.5.2 viser siidaandelenes gjennomsnittskostnader målt i faste kroner for perioden 2005-2014. Det fremgår av figuren at i sammenligningsperioden var siidaandelenes gjennomsnittskostnader lavest i 2005 (195.000 kr), og er på sitt høyeste nivå i 2014 (315.000 kr).

Figur 6.5.2 viser også at gjennomsnittlig reintall pr. siidaandel har variert i perioden, men tallet er nå nede på 411 dyr, som er om lag samme nivå som i 2005 (409 dyr).

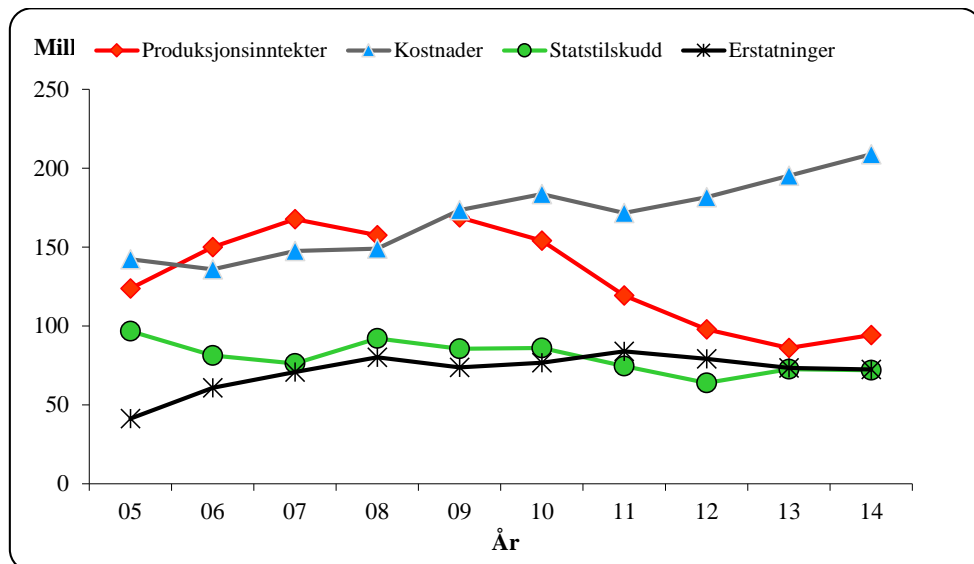
Figur 6.5.2 Utvikling i siidaandelenes gjennomsnittlige kostnader (søyler) (2014-kroner) og siidaandelenes gjennomsnittlige reintall.

Felleskostnader

Etableringen av distriktstilskuddet var med på å legge grunnlaget for at distriktene kunne opptre som egne økonomiske enheter med blant annet felles investeringer. Ordningen må ses i sammenheng med avtalepartenes ønske om å stimulere til felles ressursbruk innen reinbeitedistriktene. Distriktenes felleskostnader finansieres nå ved ulike statstilskudd, avgifter til distriktskassen betalt av de ulike eierne og diverse felles fond. Det kan ikke påvises noen sikker sammenheng mellom overføringer og kostnadsnivå innenfor den siste tiårsperioden. Etter en nedgang i felleskostnadene fra 2010 til 2011, økte de igjen i 2012 og har deretter ligget på et jevnt nivå. Fra 2013 til 2014 ble felleskostnadene redusert med 3%.

6.6 Vederlag til arbeid og egenkapital

Figurene 6.6.1 og 6.6.2 viser utviklingen for henholdsvis hovedpostene i reindriftens totalregnskap og vederlag til arbeid og egenkapital i perioden 2005-2014.

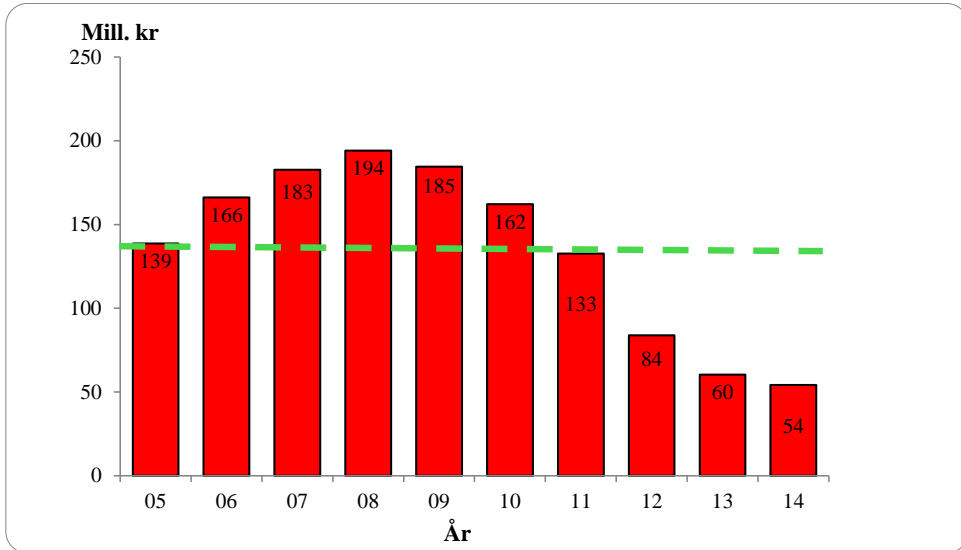

Figur 6.6.1 Utvikling i størrelsen på en del hovedposter i reindriftens totalregnskap (2014-kroner) (Produksjonsinntekter er kjøttinntekter korrigert for endringer i livdyrverdien)

Det går frem av figur 6.6.1 at statstilskuddene, etter å ha hatt en liten topp i 2008, er jevnt nedadgående til og med 2012. I 2013 og 2014 er statstilskuddene på samme nivå som erstatningene. Disse har stort sett vært økende fra 2004 til 2011, med unntak av en nedgang i 2009 som følge av nedgang i erstatning for arealinngrep. I 2012 og 2013 ser vi en liten reduksjon, hovedsakelig som følge av nedgang i erstatning for rein tatt av rovvilt.

Nedgangen på kostnadene fra 2004 til 2006 henger sammen med nedgang i slaktekvantum. Den påfølgende økningen fra 2006 til 2010 ansees å ha sammenheng med generell prisøkning, og økningen i slaktevolum. I 2011 var det både en nedgang i slaktekvantum, samt reduserte utgifter på spesielt postene varekjøp og utstyr, som medførte den totale reduksjonen. I 2012 var det en liten økning i slaktekvantum, og kombinert med høyere slaktepriser medførte dette en økning i kostnadene. Bakgrunnsstoffet viser også at næringen har hatt økte kostnader i 2012 knyttet til utstyr, sammenlignet med tidligere år. For 2013 og 2014 var det en ytterligere økning i kostnadene, blant annet som følge av en økning i varekjøp, kjøretøy og maskiner, samt avskrivninger.

Produksjonsinntektene – dvs. kjøttinntektene korrigert for endringer i den samlede livdyrverdien – er den av postene i figur 6.6.1 som har variert mest. Fra 2009 ser man at det har vært en negativ utvikling, som skyldes markedssituasjonen og den generelle prisnedgangen. Det henvises til kapittel 8 for nærmere omtale av utviklingen i totalregnskapets hovedposter i den siste tiårsperioden.

Figur 6.6.2 Utvikling i vederlag til arbeid og egenkapital. (2014-kroner).

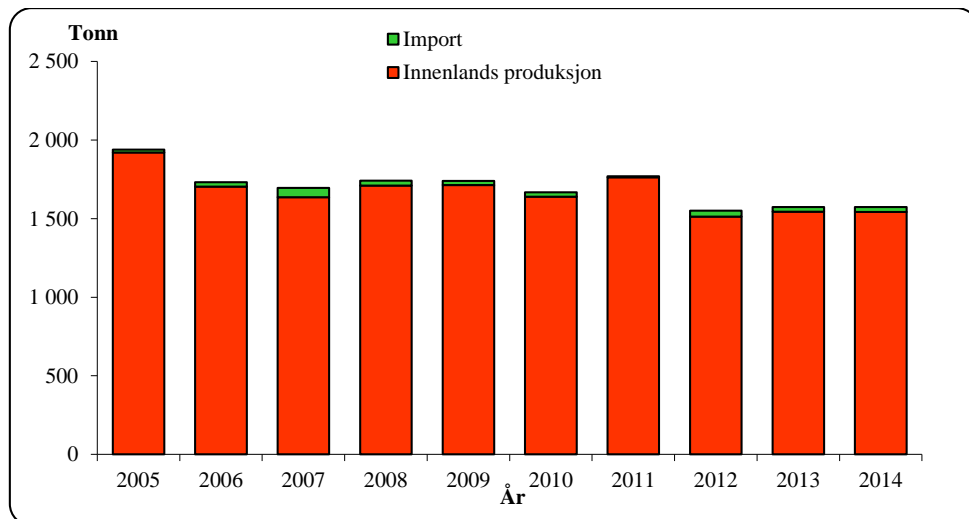
Figur 6.6.2 viser at vederlag til arbeid og egenkapital var på sitt klart høyeste nivå i sammenligningsperioden i 2008. Økningen fra 2005 til 2006 skyldes i hovedsak høye erstatningsutbetalinger, mens man i 2007 og 2008 hadde en forholdsvis stor økning i både kjøttinntektene og erstatninger. Nedgangen i 2009 har sammenheng med nedgang i statstilskudd og erstatninger, samtidig som det totale kostnadsnivået har økt. Nedgangen i 2010 har sammenheng med lavere priser og en vedvarende økning i kostnadene, mens årsaken i 2011 må sies å være lavere slaktekvantum og priser, i tillegg til et derav lavere tilskuddsnivå. I 2012 er vederlaget redusert som følge av nedgang i samtlige inntektsposter og ny økning i kostnadene. Vederlaget er ytterligere redusert i 2013 på grunn av nedgang i inntekter og erstatninger, redusert i livdyrverdi, samt betydelig økning i siidaandelenes kostnader. I 2014 økte både inntekter og tilskudd, men kostnadene økte tilsvarende og man blir dermed liggende på omtrent samme nivå som i 2013. Gjennomsnittlig vederlag til arbeid og egenkapital i perioden er på 113 mill. 2014-kroner.

6.7 Markedsforhold

Produksjon av reinkjøtt utgjør under 1 % av den totale produksjonen av rødt kjøtt i Norge. I den siste tiårsperioden er det årlig slaktet mellom 1.300 og 1.900 tonn norsk rein ved registrerte slakterier. All innenlandsk slaktning av rein, med unntak av slakt til privat forbruk og omsetning, skjer ved registrerte slakterier. I kalenderåret 2014 var det 20 norske slakterier som innrapporterte slaktning av norsk rein, i tillegg til at 4% av den utførte og innrapporterte slaktningen i 2014 ble utført ved finske slakteri.

Handel med reinkjøtt

Tidvis har tilgangen til innenlandsk produsert reinkjøtt vært mindre enn etterspørselen etter reinkjøtt i det norske markedet. Dette har til tider medført import av reinsdyrkjøtt. Figur 6.7.1 gir en oversikt over importen av reinkjøtt til det norske markedet de ti siste årene.

Figur 6.7.1 Fordeling mellom innenlandsk produksjon (slakt ved registrerte slakterier) og import i perioden 2005-2014 (tonn)

Tabellene 6.7.1 og 6.7.2 viser oversikter over henholdsvis import og eksport i den siste femårsperioden. Opplysningene er hentet fra Statistisk Sentralbyrås (SSB) statistikk over utenrikshandelen.

Tabell 6.7.1 Import av reinkjøtt de fem siste årene – gjelder all import, det vil si import både til full og redusert tollsats (tonn)

Import (tonn)	2010	2011	2012	2013	2014
0106.0010 - Levende rein	0	7	4	1	4
0208.9021 - Hele og halve skrotter	0	17	27	7	3
0208.9022 - Kjøttstykker med bein	0	0	0	1	1
0208.9029 - Utbeinet kjøtt	6	6	1	3	1
0210.9903 - Saltet, tørket, røkt etc.	0	0	0	0	0
Totalt	6	30	32	12	9

Det går frem av tabell 6.7.1 at det i hovedsak har vært hele og halve skrotter som importeres. Importen har hovedsaklig vært fra Finland og Sverige. Mesteparten av det som er registrert som import i sammenligningsperioden av utbeinet kjøtt er norsk rein slaktet i Sverige og tilbakeført til Norge gjennom ordningen med utenlandsk bearbeiding.

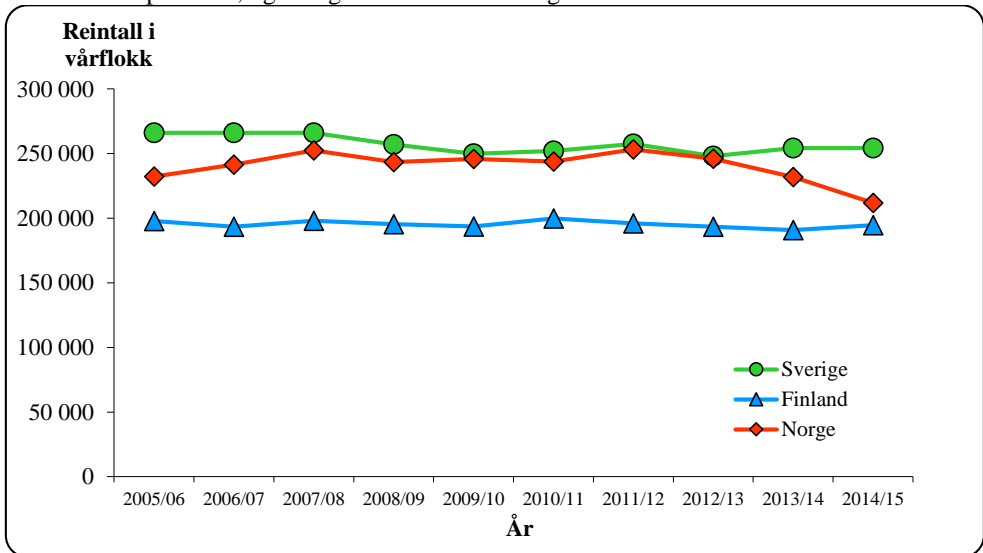
Tabell 6.7.2 Eksport av reinkjøtt de fem siste årene (tonn)

Eksport (tonn)	2010	2011	2012	2013	2014
0106.0010 - Levende rein	0	41	73	15	76
0208.9021 - Hele og halve skrotter	3	7	4	7	4
0208.9022 - Kjøttstykker med bein	0	4	0	0	18
0208.9029 - Utbeinet kjøtt	6	0	12	5	2
0210.9903 - Saltet, tørket, røkt etc.	0	0	1	0	0
Totalt	9	53	89	28	100

Tabell 6.7.2 viser at det er små kvanta av reinkjøtt som eksporteres. Eksporten av levende rein de siste årene er dyr fraktet til Finland og Sverige for slakt. Eksporten av kjøttstykker har gått til Danmark, Finland, Island, Egypt, Spania og Storbritannia.

Markedssituasjonen i Sverige og Finland

Figurene 6.7.2, 6.7.3 og 6.7.4 gir oversikt over utviklingen av reintall, slaktevolum og pris i våre to naboland den siste tiårsperioden, sammenlignet med tilsvarende tall for Norge. Det påpekes at det kan være forskjeller mellom landene når det gjelder metoder for utarbeidelse av statistikken, som gjør at tallene ikke nødvendigvis er direkte sammenlignbare. Økonomisk utvalg anser likevel at figurene er egnet til å presentere utviklingen innenfor hvert av landene i den siste tiårsperioden, og til å gi en samlet vurdering av tendensene.

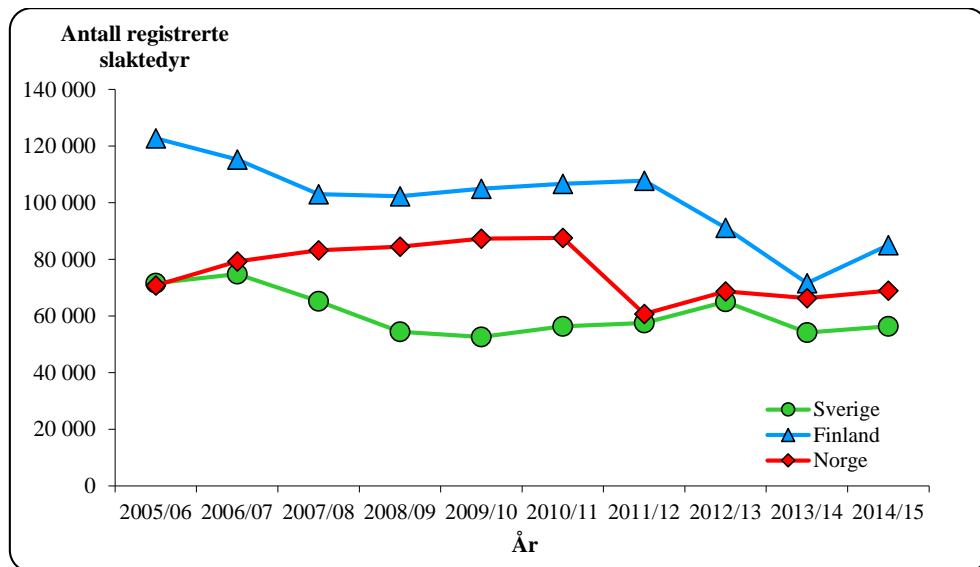

Figur 6.7.2 Reintallsutviklingen i Sverige, Finland og Norge i den siste tiårsperioden

Det fremgår av figur 6.7.2 at reintallet i Finland, sammenlignet med Norge og Sverige, har vært relativt stabilt gjennom hele sammenligningsperioden. Det påpekes samtidig at tallene for Sverige for 2014/15 ikke var mulig å framskaffe før trykking av publikasjonen, og at dette dermed er identisk med tallet for 2013/14.

6. Langsiktige utviklingstrekk for reindriften

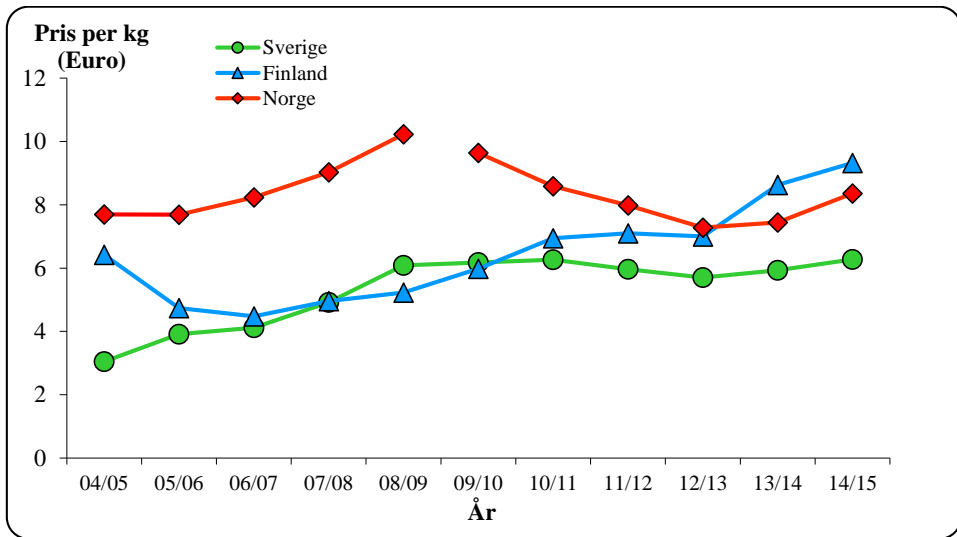
Figur 6.7.3 viser at utviklingen når det gjelder totalt antall registrerte slaktedyr har vært varierende i perioden fra og med 2011/2012 i alle tre landene. Man ser også at antallet gjennom hele sammenligningsperioden har vært betydelig høyere i Finland enn i de to øvrige landene. Dette med unntak av de to siste årene hvor det har utjevnet seg noe. I Norge ser vi at det i 2011/2012 var en stor reduksjon. Det gjøres oppmerksom på at det kan være variasjoner når det gjelder i hvilken grad slakt til privat forbruk og omsetning blir registrert i de tre landene. Dette har blant annet sammenheng med ulikheter i slakteristruktur og tilskuddsordninger. Konsekvensen er at figur 6.7.3 ikke nødvendigvis gir et fullt ut sammenlignbart bilde av utviklingen.

Figur 6.7.3 Totalt antall registrerte slaktedyr i Sverige, Finland og Norge i den siste tiårsperioden

Figur 6.7.4 viser pris til reineier i Sverige, Finland og Norge i den siste tiårsperioden – målt i faste 2014-euro. Figuren viser blant annet at spesielt Finland har hatt en positiv utvikling helt siden 2006/2007, og at prisene her de to siste årene har vært høyere enn nivået i både Norge og Sverige. Etter en prisøkning i både Norge og Sverige i perioden t.o.m 2008/2009, har den for Norges del vært nedadgående i perioden etter – helt fram til siste del. Vi ser at Sverige følger omtrent samme trend, men at utslagene ikke er fullt så store her. Prisøkningen og -reduksjonen i Norge må imidlertid ses i sammenheng med endringer når det gjelder avregning fra slakteriene. Rapporteringene derfra har også basert seg på for høye bruttopriser, noe som gir seg utslag i en reduksjon på prisen til reineier når tallgrunnlaget nå er korrekt (fra og med driftsåret 09/10). Det henvises til kapittel 3.2 for nærmere omtale av prisundersøkelsen og konsekvenser.

6. Langsiktige utviklingstrekk for reindriften

Figur 6.7.4 Pris til reineier i Sverige, Finland og Norge i den siste tiårsperioden (pris pr.kg, 2014-euro)

7. Husholdsinntekter for reindriftsfamilier

7.1 Inntekter utenfor reindriftsnæringen

Inntekter utenfor reindriftsnæringen hentes fra selvangivelser og næringsoppgaver. Tallene for 2013 (altså til fjorårets publikasjon) for dette kapitlet var ikke mulig å skaffe til Totalregnskapet for 2013, og disse er dermed identiske med tallene for 2012. Tallene kan allikevel ha nytteverdi for leserne, der hvor man er ute etter den historiske utviklingen innenfor dette området. Økonomisk utvalg valgte derfor, på tross av manglende oppdatering, å ta med kapitlet i sin helhet også i fjorårets publikasjon og herunder påfølgende publikasjoner.

Mange reindriftsfamilier henter deler av inntekten sin utenfor reindriftsnæringen. Utvalget legger derfor også fram reindriftsfamilienes beregnede totale brutto lønns-, pensjons- og renteinntekter fra andre sektorer, samt deres inntekter fra annen næringsvirksomhet (heretter kalt ”sum lønn m.v. utenfor reindriften”).

Grunnlag for beregningene av de nevnte inntektspostene er datamateriale fra selvangivelser og næringsoppgaver. Disse tar primært sikte på å gi svar på kostnads- og kapitalforhold i næringen.

I beregningene er det skilt mellom siidaandelslederens og ektefellens inntekt. Samboere med felles barn og/eller felles formuesforhold er her regnet som ektefeller.

Mens man tidligere korrigererte sum inntekter i forhold til antall mottatte regnskap, legges nå samtlige utøveres (innehavere og ektefeller) selvangivelser til grunn for beregningene. Gjennomsnittsinntektene er beregnet på grunnlag av antall leverte selvangivelser innenfor hvert reinbeiteområde, mens totaltallene er beregnet i forhold til totalt antall siidaandeler i hvert enkelt reinbeiteområde.

Lønnsinntekter er som hovedregel korrigert for *arbeidsinntekter* ført under kapittel 4.1 (jf. tabell 4.1.11). I tabell 7.1.2 er imidlertid ikke lønnsinntektene korrigert for arbeidsinntekter. Årsaken til dette er at bakgrunnsmateriale ikke gir grunnlag for å fordele arbeidsinntektene etter siidaandelslederens sivile status (gift/samboende eller ugift).

Tabell 7.1.1 Sum lønn m.v. utenfor reindriften i 2014, (2013) og 2012 (1.000 kr)

Reinbeite- område	Gjennomsnitt per siidaandel			Totalt		
	Hovedeier	Ektefelle	Samlet	2014	2013 ¹	2012
Polmak/ Varanger	231	156	387	17 048	11 705	11 705
Karasjok	165	164	329	40 151	27 544	27 544
Øst-Finnmark	183	162	345	57 199	39 248	39 248
Vest- Finnmark	142	221	363	75 825	54 220	54 220
Troms	234	190	423	19 898	10 454	10 454
Nordland	135	194	329	13 504	10 528	10 528
Nord-Tr.lag	104	231	335	13 070	9 355	9 355
Sør-Tr./ Hedmark	87	364	451	13 522	7 821	7 821
Totalt	156	207	363	193 017	131 626	131 626

¹ Manglende grunnlagsmateriale for 2013 medførte at 2012-tall er benyttet.

Tabell 7.1.1 viser at sum lønn m.v. utenfor reindriften utgjør 193 mill. kr i 2014 (131,6 mill. kr i 2012). Økningen fra 2012 er formidabel, men manglende grunnlagsmateriale fra 2013 gjør at vi ikke kan si med sikkerhet om økningen er jevnt fordelt på de siste to årene.

Som i 2012 er dermed lønnsinntektene utenom næringen høyere enn kjøttinntektene i reindriftnæringen, som i 2014 var på 122,8 mill. kr. Sum lønn m.v. utenfor reindriften er fordelt med 156 mill. kr for sildaandelsledere og 207 mill. kr for ektefeller. Sum lønn m.v. utenfor reindriften hadde en økning fra 2012 til 2014 i alle reinbeiteområder.

Polmak/Varanger og Troms skiller seg ut med høyest gjennomsnittlig sum lønn m.v. utenfor næring for innehaver, mens Sør-Trøndelag/Hedmark, Nord-Trøndelag og Vest-Finnmark har høyest sum lønn m.v. utenfor reindriften for ektefeller. Gjennomsnittlig sum lønn m.v. pr. siidaandel varierer fra 329 000 kr i Troms og Karasjok til 451 000 kr i Sør-Trøndelag/Hedmark.

Tabell 7.1.2 viser en oversikt over gjennomsnittlig sum lønn m.v. utenfor reindriften for innehaver, ektefelle og samlet for siidaandelen for de av innehaverne som har ektefeller, samt for innehavere som ikke har ektefeller.

Tabell 7.1.2 Sum lønn m.v. utenfor reindriften i 2014 for siidaandelsledere med ektefeller og siidaandelsledere uten ektefeller (1.000 kr)

Reinbeiteområde	Gjennomsnitt pr. siidaandel		Samlet	Innehavere uten ektefeller
	Innehavere med ektefeller/samboer			Leder
	Leder	Ektefelle		
Polmak/Varanger	276	362	639	197
Karasjok	161	513	675	175
Øst-Finnmark	199	464	663	180
Vest-Finnmark	116	467	582	174
Troms	307	495	803	188
Nordland	125	420	545	143
Nord-Trøndelag	112	376	487	92
Sør-Tr./Hedmark	96	496	592	62
Totalt 2014	149	458	607	168
<i>Totalt 2012¹</i>	<i>101</i>	<i>306</i>	<i>407</i>	<i>115</i>

Det går frem av tabell 7.1.2 at ektefellene står for den klart største andelen av inntektene som hentes utenfor næringen, og at innehavere uten ektefeller i gjennomsnitt henter mer av inntektene sine utenfor reindriften enn innehavere med ektefeller. Tabellen viser for øvrig at gjennomsnittlige inntekter utenfor reindriften har økt fra 2012 til 2014 både for gifte/samboende innehavere og ektefeller, og for enslige innehavere.

¹ Manglende grunnlagsmateriale for 2013 medførte at 2012-tall er benyttet.

Tabell 7.1.3 Gj.sn sum lønn m.v. utenfor reindriften i 2014 (1.000 kr. pr. siidaandel)

Reinbeite- område	Lønn	Pensjoner	Annen næringsinnt.	Renter	Totalt
Polmak/Varanger	311	46	1	30	387
Karasjok	272	36	1	19	329
Øst-Finnmark	283	39	1	22	345
Vest-Finnmark	314	34	0	14	363
Troms	294	105	0	24	423
Nordland	239	63	20	7	329
Nord-Tr.lag	244	71	7	14	335
Sør-Tr./Hedmark	390	25	8	27	451
Totalt	296	46	3	18	363
Prosent	82 %	13 %	1 %	5 %	100 %

Tabell 7.1.3 viser at lønn er den største inntektskilden utenfor næringen (82 %). Deretter følger pensjoner (13 %), renter (1%) og andre næringsinntekter (5 %). Gjennomsnittlig lønnsinntekt utenfor reindriftnæringen utgjør 296 000 kr. pr. siidaandel i samisk reindrift i 2014 (2012:203 000 kr).

Siidaandelsleders samlede inntekt utenom næring er fordelt med 72 % på lønn, 18 % på pensjoner, 2 % på andre næringsinntekter og 13 % på renteinntekter. Den tilsvarende fordelingen for ektefeller er 89 %, 9 %, 0 % og 2 %. Det er altså en større andel lønnsinntekter blant ektefeller enn blant innehavere.

Tabell 7.1.4 viser en oversikt over fordelingen av kvinnelige og mannlige siidaandelsledere som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften. Tabell 7.1.5 viser tilsvarende data for ektefeller. Det gjøres oppmerksom på at pensjoner og renter ikke er medregnet i tabellene 7.1.4 og 7.1.5.

Tabell 7.1.4 Andel kvinnelige og mannlige siidaandelsledere som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i 2014 (prosent)

Reinbeite- område	Kvinner ¹	Menn ¹	Inntekt < 200.000		Inntekt > 200.000	
			Kvinner ²	Menn ²	Kvinner ²	Menn ²
Polmak/Varanger	92 %	58 %	33 %	61 %	67 %	39 %
Karasjok	85 %	68 %	18 %	79 %	82 %	21 %
Øst-Finnmark	88 %	66 %	24 %	75 %	76 %	25 %
Vest-Finnmark	90 %	73 %	33 %	85 %	67 %	15 %
Troms	58 %	68 %	0 %	84 %	100 %	16 %
Nordland	67 %	64 %	25 %	78 %	75 %	22 %
Nord-Tr.lag	75 %	68 %	83 %	90 %	17 %	10 %
Sør-Tr./Hedmark	100 %	61 %	71 %	86 %	29 %	14 %
Totalt 2014	83 %	69 %	34 %	82 %	66 %	18 %
Totalt 2012 ³	79 %	66 %	36 %	82 %	64 %	18 %

Tabell 7.1.4 viser at 83 % av de kvinnelige og 69 % av de mannlige siidaandelslederne har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i 2014. Videre viser tabellen at 28 % av de kvinnelige siidaandelslederne som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften, tjener under 200 000 kr. 82 % av de mannlige siidaandelslederne som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften, tjener under 200 000 kr.

¹ Andel kvinnelige/mannlige siidaandelsledere som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i prosent av totalt antall kvinnelige/mannlige siidaandelsledere i utvalget.

² Andel kvinnelige/mannlige siidaandelsledere som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften på henholdsvis under og over 200 000 kr.

³ Manglende grunnlagsmateriale for 2013 medførte at 2012-tall er benyttet.

Tabell 7.1.5 Andel kvinnelige og mannlige *ektefeller* som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i 2014 (prosent)

Reinbeite- område	Kvinner ¹	Menn ¹	Inntekt < 200.000		Inntekt > 200.000	
			Kvinner ²	Menn ²	Kvinner ²	Menn ²
Polmak/Varanger	92 %	71 %	0 %	100 %	100 %	80 %
Karasjok	97 %	50 %	17 %	100 %	83 %	0 %
Øst-Finmark	96 %	64 %	13 %	43 %	87 %	57 %
Vest-Finmark	93 %	100 %	20 %	67 %	80 %	50 %
Troms	93 %	80 %	36 %	25 %	64 %	75 %
Nordland	82 %	50 %	21 %	0 %	79 %	100 %
Nord-Tr.lag	91 %	100 %	35 %	50 %	65 %	50 %
Sør-Tr./Hedmark	82 %	100 %	21 %	40 %	79 %	60 %
Totalt 2014	92 %	79 %	21 %	41 %	79 %	59 %
<i>Totalt 2012³</i>	91 %	57 %	23 %	83 %	77 %	17 %

Det går frem av tabell 7.1.5 at 92 % av de kvinnelige og 79 % av de mannlige ektefellene har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i 2014. Av kvinnene er det 79 % som tjener over 200 000 kr og 21 % som tjener under 200 000 kr, mens hos de mannlige er det 59% som tjener over 200 000 og 41% som tjener under 200 000. På bakgrunn av tabell 7.1.5 kan en derfor trekke den konklusjonen at ektefellers inntekter utenfor reindriftnæringen er av stor betydning for siidaandelenes økonomi. Dette gjelder i særlig grad bidraget fra kvinnelige ektefeller, ettersom det er en relativt høy andel av kvinnelige ektefeller som har til dels betydelige lønnsinntekter. Utvalget påpeker at disse inntektene også inneholder næringsinntekter fra duodji når inntekten overstiger 50 000 kr og det leveres egen næringsoppgave. Da det er vanskelig å skille ut disse, blir de i dette tilfellet regnet som næringsinntekt utenfor reindriften, selv om det i realiteten er inntekt innenfor reindriften.

¹ Andel kvinnelige/mannlige ektefeller som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i prosent av totalt antall kvinnelige/mannlige ektefeller i utvalget.

² Andel kvinnelige/mannlige ektefeller som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften på henholdsvis under og over 200.000 kr.

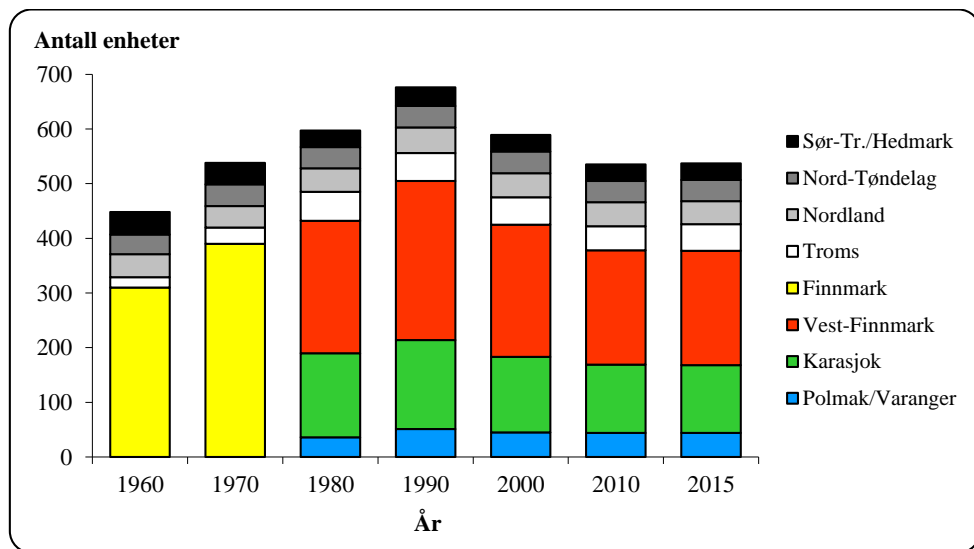
³ Manglende grunnlagsmateriale for 2013 medførte at 2012-tall er benyttet.

7.2 Strukturutvikling og sysselsetting

Strukturutvikling

Før reindrifsløven av 1978 trådte i kraft, ble begrepet familieenhet anvendt som enhet både i næringsstatistikken (eksempelvis antall rein pr. familieenhet) og i forvaltningen forøvrig. Dette var imidlertid ikke noe entydig begrep, og definisjonen på familieenhet varierte både over tid og fra reinbeiteområde til reinbeiteområde. Tallmaterialet gir derfor ikke noen presis beskrivelse av befolknings- og sysselsetningsnivået i næringen. Da den forrige reindrifsløven trådte i kraft i 1979, ble driftsenhet innført som grunnenhet. Heller ikke dette begrepet var entydig.

Fram til 1990 inneholder figuren også dem som beholdt sin driftsenhet selv om de hadde sluttet med reindrift. Fra 2000 er enheter med null rein fjernet fra oversikten. Den langsiktige utviklingen i antall enheter fra 1950 til 2015 er vist i figur 7.2.1. Selv om tallmaterialet har sine svakheter, gir det et visst uttrykk for endring i antall enheter. Siden begrepet siidaandel erstattet begrepet driftsenhet som grunnenhet da den nye reindrifsløven trådte i kraft i 2007, er dette begrepet brukt når det gjelder tall fra og med 2007.

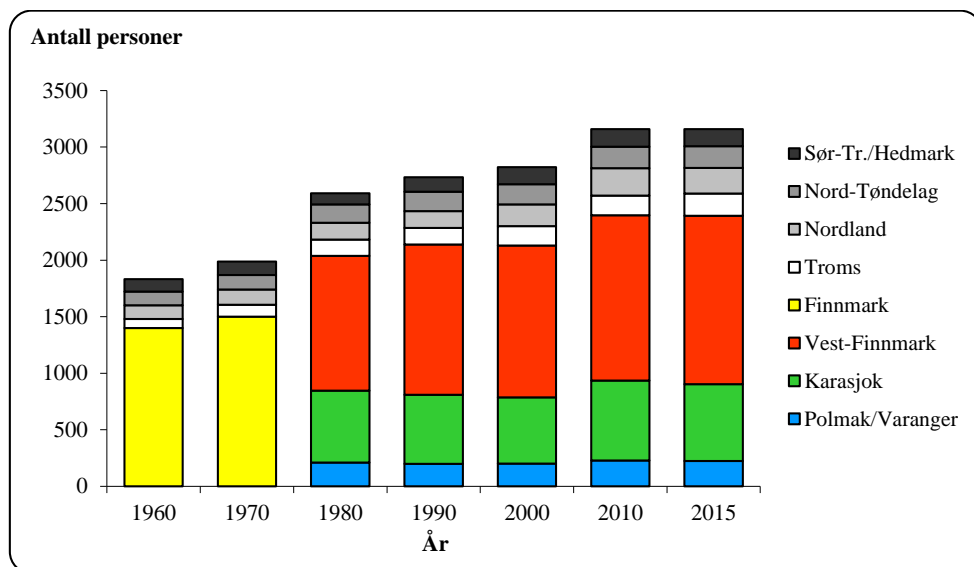
Figur 7.2.1 Antall enheter i samisk reindrift i perioden 1960-2015 (familieenheter/driftsenheter/siidaandeler).

I Finnmark økte antallet enheter med 195 fra 1960 til 1990. Fra 1980 til 1990 økte antall enheter i Finnmark med 73. Selv om det var et uttrykt ønske om å begrense tilgangen av nye enheter på grunn av ressursituasjonen, hadde man så sent som i perioden 1985 til 1988 en økning på 44 enheter i Finnmark. Det meste av denne økningen var imidlertid en offisiell godkjenning av enheter som i realiteten allerede var etablert i Vest-Finnmark.

Figur 7.2.1 viser at det relativt sett var en sterkere vekst i antall enheter i Troms enn i Finnmark i perioden fra 1960 til 1990. Økningen må ses i sammenheng med overføringen av distrikter fra Nordland fylke til Troms reinbeiteområde (gjelder distrikter som ligger nord for Vestfjorden).

I tillegg til de refererte tallene var det i 1980-årene et betydelig antall reineiere som ønsket, men ikke fikk registrert egne enheter. En del av disse drev likevel reindrift, for eksempel i foreldrenes siidaandel.

Det usikre bakgrunnsmateriale gjør at det ikke er mulig å trekke detaljerte konklusjoner ut fra figur 7.2.1. Tallene viser imidlertid at det i perioden fra 1960 til 1990 var en betydelig økning i antall enheter med utkomme fra reindriften. Tendensen til vekst bekreftes også av tallmaterialet for antall personer tilknyttet næringen (jf. figur 7.2.2). I perioden fra 1990 til 1997 var det en til dels sterk nedgang i antall enheter, mens antall personer knyttet til næringen holdt seg på et stabilt høyt nivå. Nedgangen i antall enheter frem til 1997 kom særlig i Finnmark – som følge av Omstillingsprogrammet. Etter 1997 økte antallet siidaandeler, i hovedsak som følge av at enheter som hadde vært på omstilling kom tilbake til næringen. Selv om antall enheter nå er under nivået fra 1979, da reindriften trådte i kraft, ligger antall personer i næringen langt over nivået fra den tiden.

Figur 7.2.2 Antall personer i samisk reindrift i perioden 1960-2015.

Tallmaterialet for antall personer i reindriften har også sine svakheter. Dette skyldes blant annet at det over tid har vært ulike oppfatninger av hvor stor grad av tilknytning til reindriften som kreves for å bli registrert i oversiktene. En annen forklaringsfaktor i denne sammenheng er at statusen ved å stå oppført i Melding om reindrift har variert over tid, på grunn av endringer i virkemidlene. Usikkerheten når det gjelder antall personer er imidlertid mindre enn usikkerheten når det gjelder antall enheter (gjelder spesielt eldre data). Slik forholdene er i dag, er tallmaterialet basert på oversikter fra den enkelte siidaandel/reinbeitedistrikt.

Opplysningene omfatter i hovedsak personer som etter reindriften § 9 har rein i en siidaandel, uavhengig av om reindriften er hovedvirksomheten eller ikke. Dette gjelder i første rekke siidaandelsleder, ektefellen og deres barn. Siidaandelen kan også omfatte rein som

tilhører andre, forutsatt at disse oppfyller vilkårene i reindrifsløven § 9. Som hovedregel kan ingen enkeltpersoner eie rein i mer enn en siidaandel.

Tabell 7.2.1 viser utviklingen i antall personer pr. familieenhet/driftsenhet/siidaandel i de ulike reinbeiteområdene fra 1960 til 2015. I forbindelse med reintallsreduksjonen er det blitt anført at mange må slutte med reindrift og finne seg annet arbeid. Foreløpig ser det ikke slik ut. Tvert imot er det fortsatt en økning i antall personer i næringen.

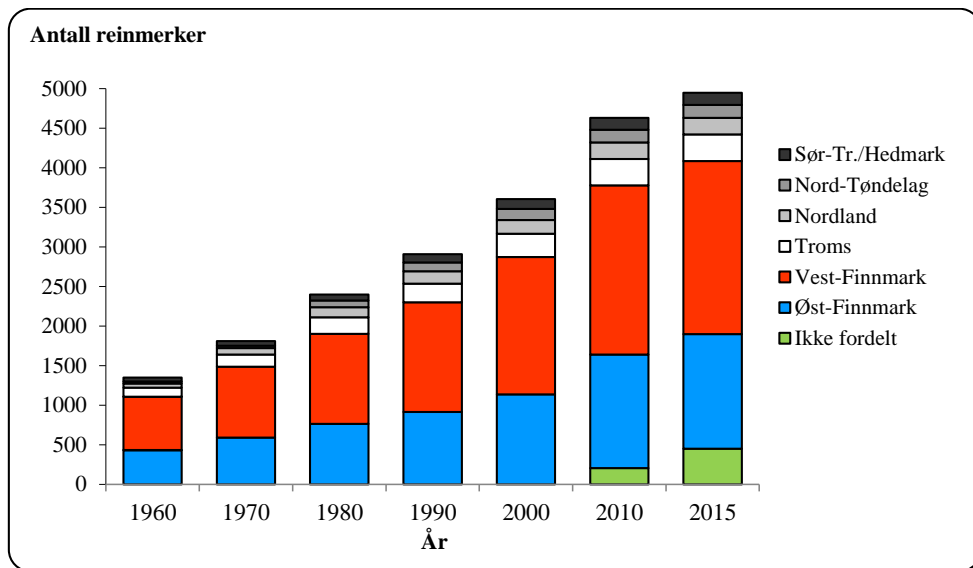
Tabell 7.2.1 Antall personer pr. enhet (siidaandel/familieenhet)

Reinbeiteområde	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2015
Polmak/Varanger			5,8	3,9	4,4	5,2	5,1
Karasjok			4,1	3,7	4,5	5,7	5,5
Vest-Finnmark			4,9	4,6	5,9	7,0	7,1
Finnmark	4,5	3,8	4,7	4,2	5,3	6,3	6,3
Troms	4,2	3,5	2,8	2,9	3,6	4,0	4,0
Nordland	2,9	3,5	3,4	3,1	4,5	5,5	5,4
Nord-Trøndelag	3,4	3,2	4,2	4,4	4,6	4,8	4,9
Sør-Tr./Hedmark	2,7	3,1	3,3	3,8	4,8	5,2	5,1
Totalt samisk reindrift	4,1	3,7	4,3	4,0	5,0	5,9	5,9

Det fremgår av tabell 7.2.1 at gjennomsnittlig antall personer pr. siidaandel i samisk reindrift har økt fra 4,1 personer i 1960 til 5,9 personer i 2015. Siden 1990 har antall personer pr. siidaandel økt jevnt i stort sett alle områdene. Finnmark har gjennom hele perioden hatt gjennomsnittlig flest personer pr. enhet. Her ligger en sentral utfordring i forhold til økt inntjening for de som skal leve av reindriften.

Figur 7.2.3 viser antall registrerte reinmerker i perioden 1960 – 2015. Tallene er hentet fra merkeregisteret. Merkeregisteret er et eget register over reinmerker, og dette er ikke sortert på områder. I 2009 ble det gjort en jobb for å fordele disse merkene, men mange av nyregistreringene i ettertid er ikke sortert. Det gjøres også oppmerksom på at tallene inkluderer eventuelle slettede merker, og det totale antallet merker er dermed ikke ensbetydende med antall reineiere eller antall aktive merker.

Til sammenligning kan nevnes at det i vår database framkommer om lag 3000 aktive reinmerker, dvs med rein registrert på dette merket.

Figur 7.2.3 Antall registrerte reinmerker i perioden 1960-2015.

Syssetting

Metode for beregning av arbeidsforbruk i samisk reindrift bygde lenge på en utvalgsundersøkelse basert på registrerte arbeidsregnskap fra 1987 til 1989. Utvalget har imidlertid ønsket et datagrunnlag som er mer i tråd med dagens arbeidssituasjon i reindriften, og som i sterkere grad synliggjør kvinnenes arbeidsinnsats. En ny arbeidstidsundersøkelse ble derfor igangsatt i begynnelsen av 2012. Undersøkelsen ble ferdigstilt senhøsten 2013, og beregningene i publikasjonene fra og med 2013 er dermed gjort på grunnlag av denne.

Ved beregning av antall årsverk tas det hensyn til antall siidaandeler, utøverens alder, innehavers kjønn, om siidaandelen ledes sammen med ektefelle, samt antall reineiere i siidaandelen.

Reindriften er på mange måter en livsform, noe som også setter sitt preg på det arbeidet som utføres. Det kan mange ganger være vanskelig å måle reell arbeidstid, samt hvordan den enkelte registrerer ventetid og den tiden som går med til å forflytte seg etter flokken. Det er heller ikke tatt hensyn til hvordan omfanget av arbeid i andre næringer påvirker arbeidsinnsatsen i reindriften.

Arbeidsforbruket i tamreinlagene beregnes i forhold til et fast antall rein pr. årsverk. Det beregnede arbeidsforbruket for 2014/2015 er spesifisert i tabell 7.2.2. Ved beregningene er det lagt til grunn at ett årsverk utgjør 1.800 timer.

Tabell 7.2.2 Beregnet arbeidsforbruk i 2014/2015

Reinbeite- Område	Timer pr. enhet	Årsverk pr. enhet	Årsverk Totalt	Rein pr. årsverk
Polmak/Varanger	2 059	1,14	50	466
Karasjok	3 610	2,00	246	188
Øst-Finnmark	3 198	1,78	297	235
Vest-Finnmark	3 263	1,81	379	253
Troms	2 730	1,52	73	172
Nordland	3 215	1,79	70	211
Nord-Trøndelag	2 438	1,35	53	268
Sør-Tr./Hedmark	2 885	1,60	48	273
Tamreinlag			40	320
Totalt	3 109	1,73	959	243

Tabell 7.2.2 viser store variasjoner i beregnet arbeidsforbruk mellom reinbeiteområdene. Målt i timer og årsverk pr. enhet, har Polmak/Varanger det laveste arbeidsforbruket (2.059 timer og 1,14 årsverk) og Karasjok det høyeste (henholdsvis 3.610 timer og 2,00 årsverk).

Beregnet antall årsverk i samisk reindrift i 2014/2015 gir et gjennomsnitt på 1,73 årsverk pr. siidaandel.

Beregnet arbeidsforbruk (antall årsverk) den siste femårsperioden er vist i tabell 7.2.3.

Tabell 7.2.3 Beregnet arbeidsforbruk (antall årsverk) i perioden 2011-15

Reinbeiteområde	2011	2012	2013	2014	2015
Polmak/Varanger	75	49	50	51	50
Karasjok	247	238	246	254	246
Øst-Finnmark	323	286	296	305	297
Vest-Finnmark	404	376	377	380	379
Troms	68	72	72	63	73
Nordland	70	69	70	67	70
Nord-Trøndelag	56	51	52	52	53
Sør-Tr.lag/Hedmark	40	48	48	46	48
Tamreinlag	38	38	39	39	40
Totalt ant. årsverk	998	939	955	952	959

Vi ser at antall årsverk i reindriftsnæringen har holdt seg forholdsvis stabilt fra og med 2013. Dette kan ha sammenheng med den nye arbeidstidsundersøkelsen, hvor beregningen som tidligere nevnt baserer seg på flere faktorer og resultatet dermed er blitt mindre utsatt for store variasjoner som følge av enkeltfaktorer.

Utviklingen i antall siidaandeler de ti siste årene er vist i tabell 7.2.4. Variasjonen i sammenligningsperioden har selvfølgelig flere årsaker, men i all hovedsak er det beregningsmåten som har vært noe endret. Til og med 2007 har det totale antallet vært iberegnet siidaandeler under avvikling eller etablering, altså andeler uten rein, som i utgangspunktet ikke er aktive enheter. Fra og med 2008 er tallet definert som antall siidaandeler med rein, og tallserien er også korrigeret i forhold til tidligere års publikasjoner.

Tabell 7.2.4 Antall siidaandeler i samisk reindrift de ti siste driftsårene

Reinbeiteområde	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Polmak/Varanger	43	44	44	45	44	44	44	44	44	44
Karasjok	138	138	124	125	125	123	122	124	123	124
Øst-Finnmark	181	182	168	170	169	167	166	168	167	168
Vest-Finnmark	217	216	213	209	209	208	207	209	209	209
Troms	46	46	43	43	44	44	48	48	48	49
Nordland	44	44	44	44	44	44	39	39	40	42
Nord-Trøndelag	36	38	38	39	39	39	39	39	39	39
Sør-Tr.lag/Hedmark	30	30	30	30	30	30	30	30	29	30
Totalt samisk reindrift	554	556	536	535	535	532	529	533	532	537

Tabell 7.2.5 viser utviklingen i antall personer i aktive enheter den siste tiårsperioden. Det fremgår av tabellen at antallet personer var lavest i 2006 og høyest i 2015.

Tabell 7.2.5 Antall personer i samisk reindrift de ti siste årene

Reinbeiteområde	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Polmak/Varanger	215	211	217	233	227	226	220	227	226	223
Karasjok	650	644	666	716	708	695	674	676	670	681
Øst-Finnmark	865	855	883	949	935	921	894	903	896	904
Vest-Finnmark	1 292	1 318	1 322	1 425	1 462	1 460	1 449	1 467	1 473	1 488
Troms	154	167	168	179	175	169	170	170	179	197
Nordland	223	217	226	234	242	239	229	234	229	227
Nord-Trøndelag	185	185	183	200	189	190	187	188	188	191
Sør-Tr./Hedmark	152	154	154	158	156	154	149	150	149	153
Totalt samisk reindrift	2 871	2 896	2 936	3 145	3 159	3 133	3 078	3 112	3 114	3 160

Likestilling i reindriften

Tabell 4.6.1 (under kapittel 4.6) viser det totale antall beregnede årsverk i reindriftnæringen. Etter den nye arbeidstidsundersøkelsen har vi nå særskilt beregnet kvinners innsats og betydning for reindriften. Antall årsverk utført av kvinner framkommer i tabell 7.2.6 nedenfor. Det gjøres oppmerksom på at beregningene er utført med bakgrunn i kvinnelige innehaveres, samt kvinnelige ektefellers arbeidsinnsats, og at arbeidstiden til andre medlemmer av siidaandelen ikke er iberegnet. Beregninger viser imidlertid at innehavere og ektefeller i gjennomsnitt står for om lag 80% av den totale arbeidsinnsatsen i siidaandelene.

Ved beregning av antall årsverk utført av kvinner tas det hensyn til antall kvinnelige innehavere i felles siidaandel, antall kvinnelige siidandelsinnehavere med ektefelle, om den eventuelle

ektefellen selv er aktiv reindriftsutøver, samt antall kvinnelige ektefeller i de siidaandeler som har mannlig innehaver og som ikke er fellesandel.

Det beregnede arbeidsforbruket for kvinner i 2014 er spesifisert i tabell 7.2.6. Ved beregningene er det lagt til grunn at et årsverk er 1.800 timer. Arbeidsforbruket i tamreinlagene beregnes i forhold til et fast antall rein pr. årsverk. Tabell 7.2.7 viser antall aktive siidaandeler som har kvinnelig innehaver, fordelt etter siidaandelens reintall og siidaandelslederens alder.

Tabell 7.2.8 viser en tilsvarende oversikt over antall siidaandeler som har mannlig innehaver, mens tabell 7.2.8 viser en oversikt over antall felles siidaandelsledere. Beregningene er basert på data fra Melding om reindrift for driftsåret 2014/2015. Reintall er hentet fra Melding om reindrift post 1.3.4 Reintall ved driftsårets slutt. Det gjøres oppmerksom på at noen av disse er innehavere for siidaandeler med 0 rein i beholdningen pr 31.03.14, og at de dermed ikke er å betegne som aktive siidaandeler, men fortsatt er registrert i systemet. Da Totalregnskapet baserer seg på tall ned til sonenivå, velger vi å ikke gå nærmere inn på de enkelte siidaandeler og definere hvorfor reintallet ligger på 0. Dette er imidlertid forklaringen på avviket mellom tabell 7.2.4 Antall siidaandeler og tabell 7.2.6 – 7.2.8, siidaandeler fordelt på kvinnelige, mannlige og fellesinnehavere.

Tabell 7.2.6 Arbeidsforbruk for kvinner i 2014

Reinbeite- område	Timer per enhet	Årsverk per enhet	Årsverk Totalt	Rein per årsverk	Antall siidaandeler
Polmak/Varanger	670	0,37	16,37	340	44
Karasjok øst	562	0,31	16,24	247	52
Karasjok vest	440	0,24	17,35	255	71
Øst-Finnmark	538	0,30	49,96	280	167
Kautokeino øst	541	0,30	18,33	339	61
Kautokeino midt	480	0,27	25,05	384	94
Kautokeino vest	382	0,21	11,47	420	54
Vest-Finnmark	472	0,26	54,84	376	209
Troms	678	0,38	18,07	169	48
Nordland	456	0,25	9,88	316	39
Nord-Trøndelag	735	0,41	15,93	194	39
Sør-Tr./Hedmark	564	0,31	9,41	314	30
Totalt	535	0,30	158	296	532

Tabell 7.2.6 viser at det i 2014 var totalt 158 årsverk utført av kvinner i reindriften. Det fremgår videre at arbeidsforbruket målt i timer pr. andel er høyest i Nord-Trøndelag, og lavest i Kautokeino vest. Differansen er på 353 timer. Målt i antall rein pr. årsverk (rein med kvinnelig eier) varierer arbeidsforbruket fra 169 rein i Troms til 420 rein i Kautokeino Vest.

Tabell 7.2.7 Antall siidaandeler i samisk reindrift i 2014/2015 med kvinner som innehavere, fordelt etter siidaandelslederens alder og siidaandelens reintall

Reinbeite- Område	Antall enheter	Alder			Reintall			
		< 30	31-50	> 50	<100	101-250	251-600	> 600
Polmak/Varanger	7	1	3	3	1	1	5	0
Karasjok	18	2	11	5	14	3	1	0
Øst-Finnmark	25	3	14	8	15	4	6	0
Vest-Finnmark	19	3	10	6	6	10	3	0
Troms	10	0	6	4	3	6	1	0
Nordland	5	0	3	2	1	2	2	0
Nord-Trøndelag	6	2	3	1	2	2	2	0
Sør-Tr./Hedmark	7	0	5	2	2	1	4	0
Totalt	72	8	41	23	29	25	18	0

Det fremgår av tabell 7.2.7 at det i 2014/2015 er til sammen 72 kvinnelige siidaandelsledere. Dette utgjør 13% av det totale antallet aktive siidaandelsledere. Majoriteten av de kvinnelige innehaverne er mellom 31 og 50 år, og er ledere for siidaandeler med færre enn 250 rein.

Tabell 7.2.8 Antall siidaandeler i samisk reindrift i 2014/2015 med menn som innehavere, fordelt etter siidaandelslederens alder og siidaandelens reintall

Reinbeite- Område	Antall enheter	Alder			Reintall			
		< 30	31-50	> 50	<100	101-250	251-600	> 600
Polmak/Varanger	28	3	15	10	1	4	20	3
Karasjok	81	18	35	28	9	35	32	5
Øst-Finnmark	109	21	50	38	10	39	52	8
Vest-Finnmark	119	14	70	35	22	55	40	2
Troms	28	4	13	11	3	20	5	0
Nordland	31	3	16	12	8	7	16	0
Nord-Trøndelag	18	1	7	10	0	3	15	0
Sør-Tr./Hedmark	20	0	7	13	0	3	17	0
Totalt	325	43	163	119	43	127	145	10

Tabell 7.2.8 viser at det i 2014/2015 er 325 mannlige aktive siidaandelsledere. Dette utgjør 61% av det totale antallet innehavere. I likhet med de kvinnelige siidaandelslederne, er også hoveddelen av de mannlige innehaverne mellom 31 og 50 år, og de er ledere for siidaandeler med mellom 251 og 600 rein.

Tabell 7.2.9 Antall felles siidaandeler i samisk reindrift i 2014 fordelt etter siidaandelens reintall

Reinbeiteområde	Antall enheter	Reintall			
		<100	101-250	251-600	> 600
Polmak/Varanger	9	1	5	3	0
Karasjok	25	8	9	6	2
Øst-Finnmark	34	9	14	9	2
Vest-Finnmark	71	26	27	16	2
Troms	11	2	8	1	0
Nordland	6	1	3	2	0
Nord-Trøndelag	15	0	4	11	0
Sør-Tr./Hedmark	3	0	1	2	0
Totalt	140	38	57	41	4

Tabell 7.2.9 viser at det i 2014 er 140 felles siidaandelsledere som er aktive. Dette utgjør 26 % av det totale antallet innehavere. Hoveddelen av innehaverne er ledere for siidaandeler med mellom 101 og 250 rein.

Tabell 7.2.10 Fordeling av totalt reintall i samisk reindrift i 2014 etter reineierens kjønn (prosent)

Reinbeite-område	Fordeling reintall (%)	
	Kvinner	Menn
Polmak/Varanger	23 %	77 %
Karasjok	20 %	80 %
Øst-Finnmark	22 %	78 %
Vest-Finnmark	26 %	74 %
Troms	27 %	73 %
Nordland	22 %	78 %
Nord-Tr.lag	23 %	77 %
Sør-Tr./Hedmark	23 %	77 %
Totalt	24 %	76 %

Tabell 7.2.10 viser at 24 % av reintallet i 2014 står oppført med kvinner som eiere.

Tabell 7.2.11 Fordeling av totalt reintall i samisk reindrift i 2014 etter reineierens medlemstype (prosent)

Reinbeite- område	Fordeling reintall prosent		
	Innehaver	Ektef./sambo.	Andre
Polmak/Varanger	70 %	6 %	24 %
Karasjok	69 %	3 %	27 %
Øst-Finnmark	70 %	4 %	26 %
Vest-Finnmark	55 %	8 %	37 %
Troms	72 %	7 %	21 %
Nordland	74 %	8 %	18 %
Nord-Trøndelag	80 %	3 %	18 %
Sør-Tr./Hedmark	75 %	5 %	20 %
Totalt	65 %	6 %	28 %

Tabell 7.2.11 viser at siidaandelsledere står oppført som eiere av 65,3 % av reintallet i 2014, mens ektefeller/samboere og andre eier henholdsvis 6,2 % og 28,5 % av reintallet.

8. Vurderinger av materialet

8.1 Vurderinger av situasjonen i de ulike reinbeiteområdene og sonene

Økonomisk utvalg ser det som sin hovedoppgave å peke på hovedtrekk i reindriftens økonomiske utvikling i forhold til mål og virkemidler for næringen. Primært er det en oppgave å legge frem regnskap for siste år, og prognose for utviklingen det påfølgende året. Utvalget peker også på mer generelle og langsiktige utviklingstrekk som antas å ha betydning for partenes utforming av reindriftpolitikken.

Forskjellene innenfor de enkelte reinbeiteområdene kan ofte være større enn mellom reinbeiteområdene. Likevel er det slik at den økonomiske utviklingen varierer mellom områdene, og at det er klare regionale forskjeller. Utvalget vil derfor gi en særskilt oversikt over utviklingen i hvert enkelt reinbeiteområde.

Hovedfokus for fremstillingen i dette kapitlet er utviklingen for følgende poster:

- Kjøttinntekter (ikke korrigert for endringer i samlet livdyrverdi)
- Statstilskudd
- Erstatninger
- Kostnader

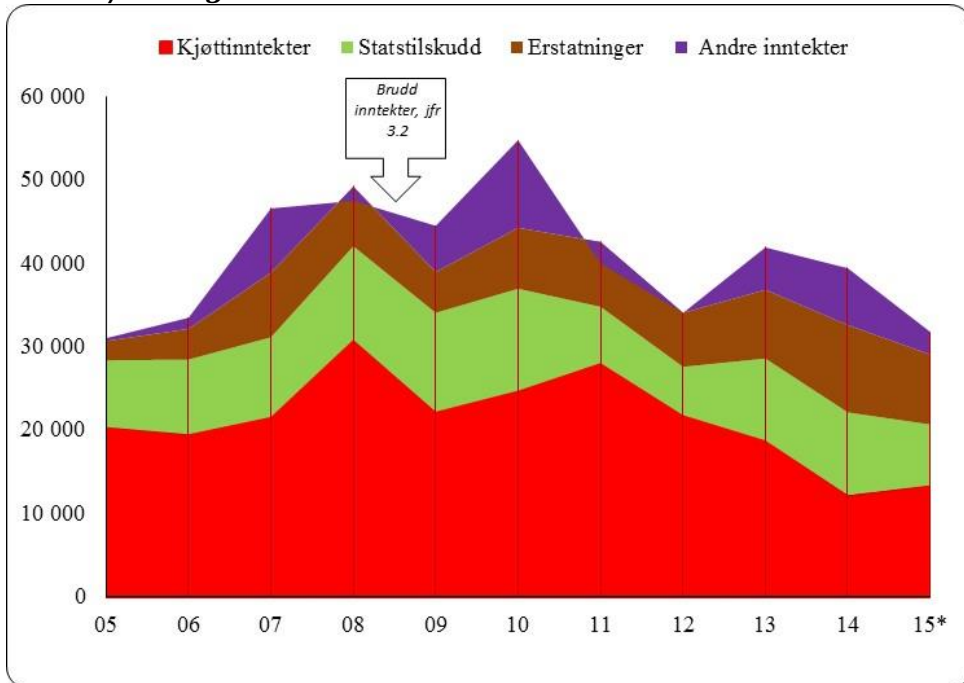
Kjøttinntektene omfatter slakt ved slakterier, samt beregnet privat forbruk og omsetning. Inntektene fra privat forbruk og omsetning er beregnet ut fra samme priser som fra slakterier. Fra og med 1997 er grunnlag for beregning av privat forbruk og omsetning 20 dyr pr. siidaandel og 50 dyr totalt for tamreinlagene. Økonomisk utvalg henviser til avsnitt om pris under kap.3.2, for beskrivelse av prisreduksjonen fra 2008 til 2009. Jfr. beskrivelsen er det i dette kapitlet markert et brudd i inntektslinjene i figurene.

Kostnadene omfatter siidaandelens kostnader, felleskostnader og kostnader i tamreinlag.

Statstilskuddene omfatter ordinære tilskudd, andre tilskudd, ekstraordinære tilskudd, tiltak mot radioaktivitet, tilskudd til næringskombinasjoner, VSP/Reinprogrammet, samt at konfliktdepdende tiltak i forhold til rovvilt er inkludert fra 2007.

Erstatninger omfatter erstatninger for tap av rein og erstatninger for arealinngrep. I erstatninger for tap av rein inngår rovvilterstatninger, erstatninger for rein drept av tog og beregnede erstatninger fra forsikringsselskapene for rein drept av bil. I tillegg er eventuelle erstatninger over reindriftsavtalen for uvanlig store tap inkludert.

Det gjøres oppmerksom på at det er brukt ulik skalering på y-aksen i figurene i kapittel 8.1, og at budsjettall på områdenivå er innarbeidet i figurene. Det understrekes at den områdevisse fordelingen av budsjettallene er usikker.

Polmak/Varanger

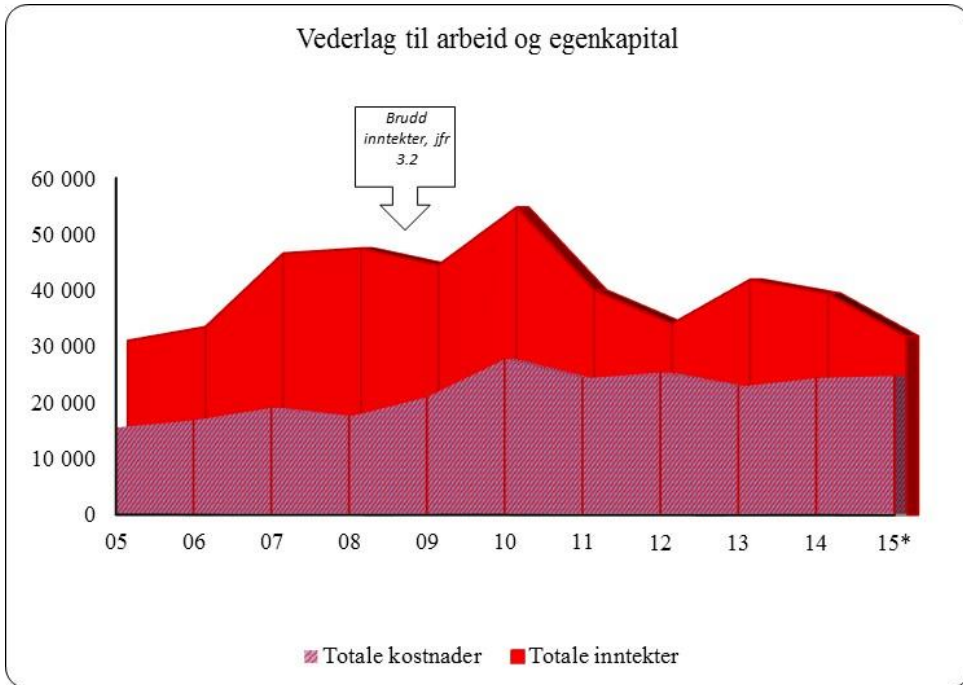
Figur 8.1.1 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Polmak/Varanger i perioden 2005-2015 (*Budsjett-tall for 2015) (2014-kroner)

Det totale oversiktsbildet viser at økonomien i reindriften i Polmak/Varanger har vært best i 2007-2010. Sammenlignet med øvrige områder har Polmak/Varanger gjennom hele perioden utpekt seg som et område med sunn økonomi. Som det eneste av områdene i Øst-Finnmark har Polmak/Varanger et positivt vederlagsmål for arbeid og egenkapital gjennom hele perioden.

Kjøttinntektene har gjennom første del perioden vært jevnt stigende, med 2008 og 2011 som de beste årene. I 2008 var det et høyt slakteuttak kombinert med høye priser som resulterte i periodens høyeste inntektsnivå. I 2011 hadde man også et særlig høyt uttak sammenlignet med perioden for øvrig. Lave kostnader var med på å bidra til et godt resultat på vederlagsmålet for arbeid og egenkapital dette året. Fra og med 2013 snudde imidlertid dette, og som følge av nedgang i slakteuttaket i 2013 og 2014 ble også kjøttinntektene redusert.

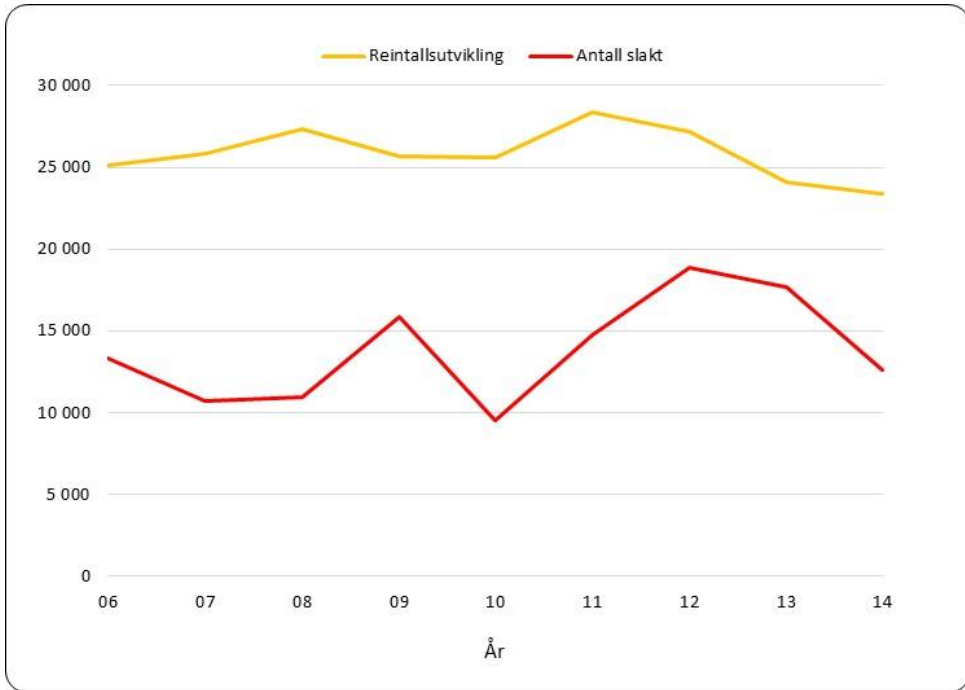
Statstilskuddene har i perioden variert mye. De to siste årene har imidlertid tilskuddsutbetalingene ligget på omtrent samme nivå som i perioden 2008 til 2010. Sammenligner vi tilskuddene med slakteuttaket ser vi at Polmak/Varanger hadde et høyt slakteuttak i 2008 samt i perioden 2010-2012, og at dette gjenspeiler seg i tilskuddene for de påfølgende årene. De siste årenes økning henger sammen med at man med tilpasning av reintallet har oppfylt vilkårene for tilskudd.

Den totale *erstatningsandelen* for rein tatt av rovvilt i Polmak/Varanger de fem siste årene (2011-2015) er på ca 42% (andel erstattet i forhold til omsøkt).

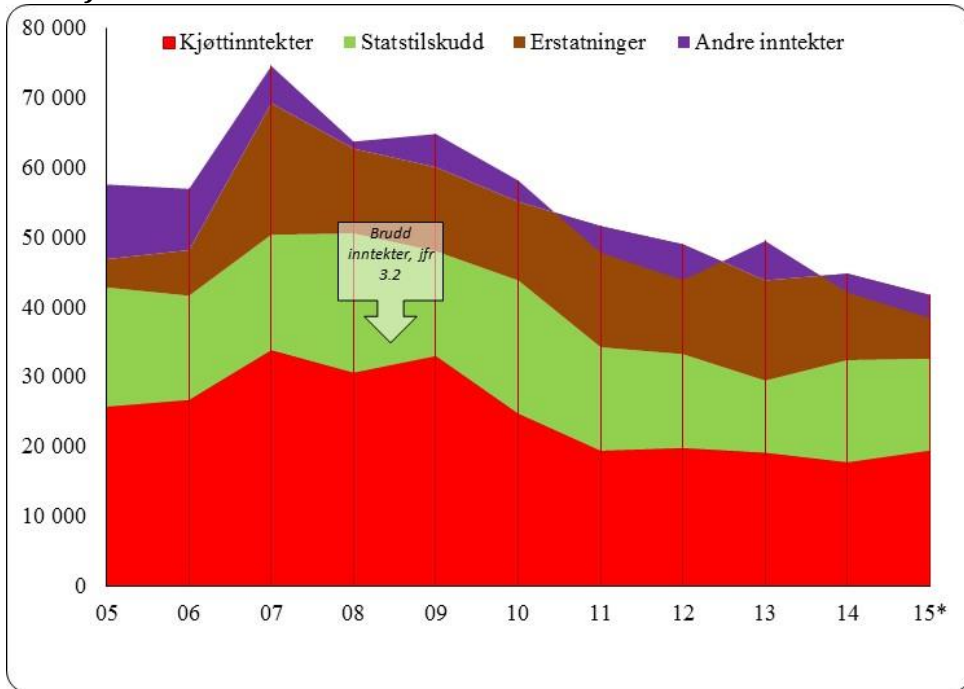

Figur 8.1.2 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Polmak/Varanger i perioden 2005-2015 (*Budsjett-tall for 2015)(2014-kroner)

Kostnadene er en post som har økt jevnt og trutt i sammenligningsperioden. Dette er en generell utvikling, og Polmak/Varanger skiller seg ikke ut i så måte. I 2010 ser vi periodens høyeste nivå. Økningen skyldes høyere driftskostnader samt større utgifter knyttet til slakting. I 2011 har Polmak/Varanger, som de fleste andre områder, redusert sine kostnader igjen, og det er spesielt på postene utstyr og anlegg reduksjonen kom. I perioden etter ser vi et kostnadsnivå som er forholdsvis stabilt, men at de fortsatt jevnt over ligger høyere enn nivået på kjøttinntektene.

Figur 8.1.3 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Polmak/Varanger i perioden 2005-2014

Karasjok

Figur 8.1.4 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Karasjok i perioden 2005-2015 (*Budsjett-tall for 2015) (2014-kroner)

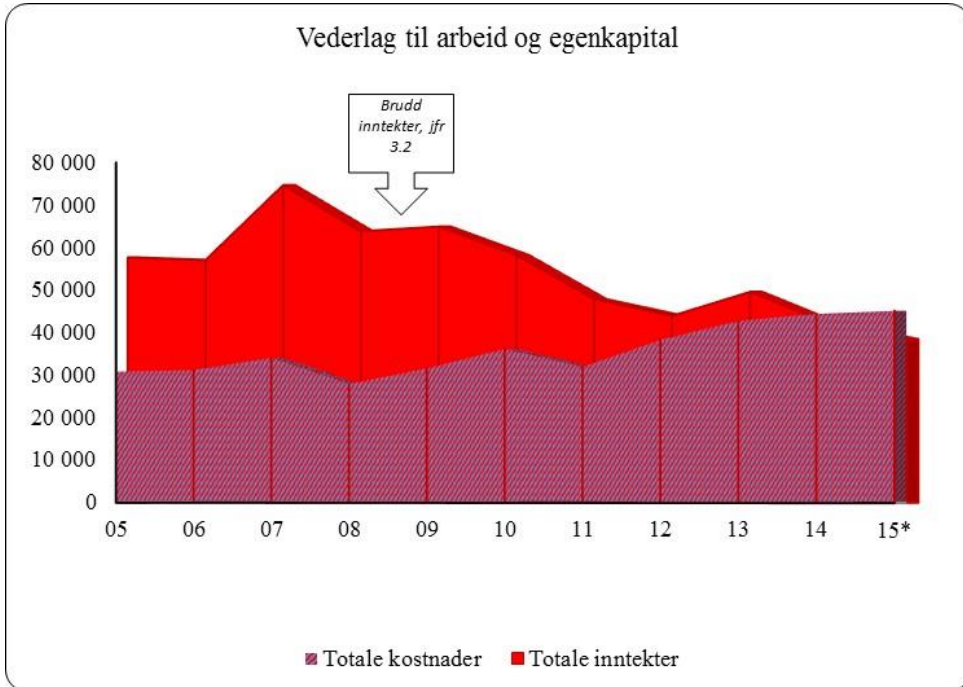
Kjøttinntektene i dette området har vært varierende, men har de siste årene stabilisert seg noe på et lavere nivå enn i første del av sammenligningsperioden. Gode kjøttinntekter er avhengige av at antall slakt økes for å kompensere for de lavere slaktevektene. Fra og med 2011 reduseres slakteuttaket i Karasjok sammenlignet med perioden før, men på tross av en viss økning i 2012 og 2013 framkommer ingen økning i kjøttinntektene.

I Karasjok har det, som i øvrige områder, vært en betydelig prisøkning til og med 2008. Området har gjennom deler av perioden vært det området som hadde de laveste prisene pr. kg. slakt. Dette har sammenheng med lavere vekter og derav lavere pris. Prisbildet for Karasjok ser imidlertid ut til å ha endret seg de siste årene, og på tross av fortsatt lave slaktevekter så er prisnivået økende.

Antall tonn har ikke økt proporsjonalt med antall slakt. For 2010 er det likevel en økning i *statstilskuddene*. Økningen kan relateres til økning i samtlige av de produksjonsavhengige tilskuddene i Karasjok øst. Etter et lavere slakteuttak i 2010/11, ble tilskuddene igjen redusert. Slakteuttaket var i 2011/12 på sitt laveste nivå siden 2004, målt i tonn, mens statstilskuddene er på sitt nest laveste nivå hele sammenligningsperioden. Nedgangen i tilskudd fra 2012 til 2013 må ses i sammenheng med manglende oppfyllelse av vilkårene om reintall, men dette har rettet på seg til 2014 og vi har en økning i tilskuddsutbetalingene til området.

Erstatningsutbetalingene hadde en markant økning i 2007. Dette kom som følge av en utbetaling knyttet til arealinngrep i Halkavarre. I sammenligningsperioden har man etter 2007 hatt et generelt høyere nivå i erstatningene. Økningen i 2006 må også her tilskrives endringen

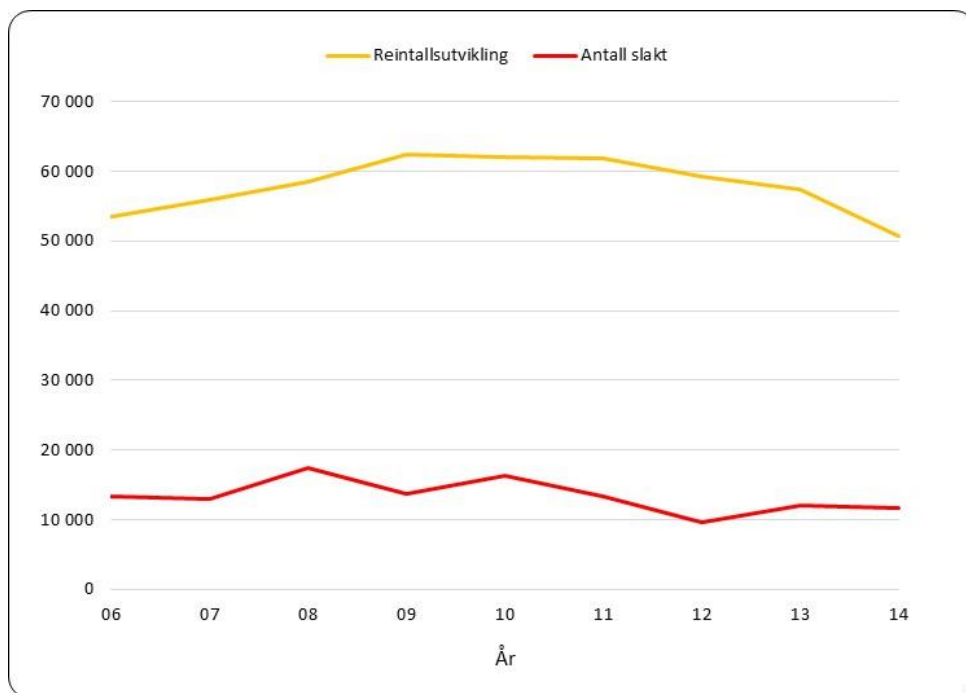
i erstatningsbeløpene, hvor man fra 2006 inkluderte tapt produksjonspremie i utbetalingene. Etter at erstatningsutbetalingene i perioden 2008-2010 var stabile, både med tanke på arealinngrep og rovvilttap, ser vi en markant økning i 2011. I årene etter er det reduserte erstatningsutbetalinger, og i 2014 er utbetalingene redusert med 25% sammenlignet med 2011. Den totale erstatningsandelen for rein tatt av rovvilt i Karasjok de fem siste årene (2011-2015) er på ca 24% (andel erstattet i forhold til omsøkt).

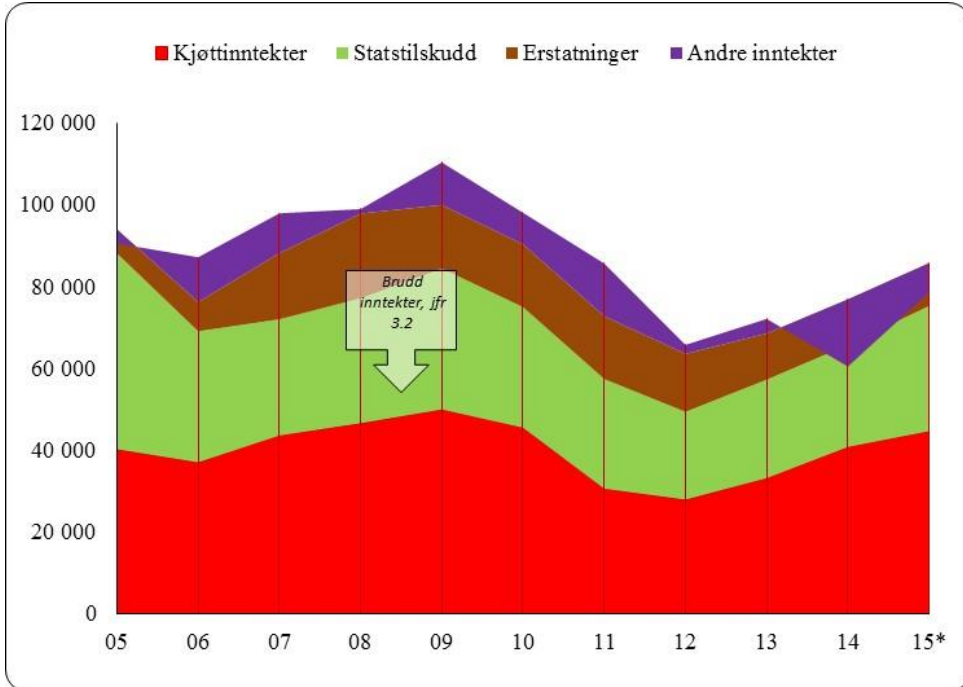
Figur 8.1.5 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Karasjok i perioden 2005-2015 (*Budsjett-tall for 2015) (2014-kroner)

Kostnadene ligger på et generelt høyt nivå, og fra 2011 har det vært en jevn økning til og med 2014. Det er kun i årene 2007 – 2009 at kjøttinntektene er høyere enn kostnadene. Den største kostnadsarten for dette området er kjøretøy og maskiner, som gjennom hele perioden har utgjort en betydelig del av de totale utgiftene. Øvrige poster som utgjør mye er avskrivninger og varekjøp; disse tre til sammen utgjør 55% av de totale kostnadene perioden sett under ett. Kostnader til kjøretøy og maskiner, samt utstyr, har imidlertid blitt redusert hvert år gjennom hele sammenligningsperioden, mens utgifter til varekjøp øker sin andel av kostnadene.

Målt i resultatmålet for arbeid og egenkapital markerte 2007 seg som det beste året i sammenligningsperioden. Uttaket i antall slakt var høyt, og med en stigende kjøttpris i forhold til årene før genererte dette noe høyere inntekter. Erstatningsutbetalingene var også særlig høye dette året.

Figur 8.1.6 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Karasjok i perioden 2005-2014

Vest-Finnmark

Figur 8.1.7 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Vest-Finnmark i perioden 2005-2015 (*Budsjett-tall for 2015) (2014-kroner)

Kjøttinntektene var i perioden 2008 - 2010 på et høyere nivå enn tidligere år. Dette har sammenheng med en økning i slakteuttaket, og selvfølgelig prisnivået. Slakteuttaket gikk i årene 2010 til 2012 mye ned, og vi må helt tilbake til 2003 for å finne et lavere uttak målt i antall. I perioden etter rettet dette seg noe, og inntektene fulgte dermed på. Slaktevektene er i perioden jevnt over på et lavt nivå. Kjøttinntektene er lavere enn kostnadene gjennom hele perioden, og de siste årene utgjør kjøttinntektene kun om 2/3 av kostnadsnivået.

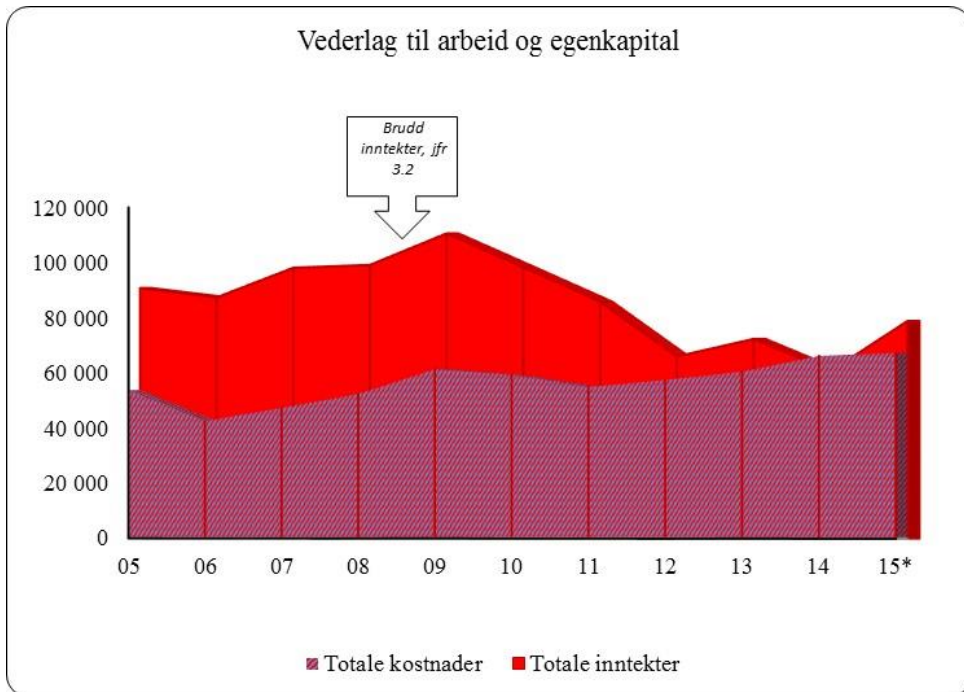
Bakgrunns materialet viser imidlertid også at økningen i perioden 2007 – 2009 hovedsakelig kom av posten “Andre tilskudd” (investeringer, pramming, stipend, fagbrev etc.), poster som igjen hadde en nedgang i de påfølgende år.

Tilskuddordningene for Vest-Finnmark har vært noe endret i perioden. I 2006 ble nivået på tilskuddsutbetalingene relativt mye redusert sammenlignet med årene før. De produksjonsavhengige tilskuddene gikk i denne perioden ned med hele 36,5%. Samme år hadde man både en reduksjon i antall siidaandeler på 10 enheter, og et lavere slakteuttak. Tilskuddsordningen ble deretter endret fra og med avtaleåret 2009/2010. Man innførte en ny tilskuddsmodell som erstattet ordningen med tidligslaktestilskudd og kalveslaktestilskudd. Den nye tilskuddsordningen satte et produksjonskrav på 8 kg pr rein i vårflokk, og tilskudd ble utmålt pr kg slakt med differensierte satser ut fra slaktetidspunkt. Kravet medfører at flere har måttet slakte mer for å få statstilskudd. I årene 2010 – 2012 har tilskuddene gått gradvis nedover, men de to siste årene er de noe økende. Nedgangen i 2012 er et resultat av reduksjon i produksjonspremien og Vest-Finnmark-tilskuddet. Som for Karasjok må

tilskuddsutbetalingene i perioden ses i sammenheng med manglende oppfyllelse av vilkårene i forhold til fastsatt reinntall.

Erstatningsutbetalingene hadde i 2007 en stor økning i forhold til perioden før. Tendensen fortsatte påfølgende år. Erstatningene for tap av rein tatt av rovvilt økte med ca 63% fra 2006 til 2007, samtidig som erstatning for arealinngrep hadde store utbetalinger dette året (fra 0,7 mill. kr. i 2006 til 5,1 mill. kr. i 2007). Sistnevnte gjelder utbetaling for Abojohka som ble inntektsført i 2007. I 2008 gikk erstatningsutbetalingene for rein tatt av rovvilt ytterligere opp, med tilnærmet fordobling av utbetalinger i forhold til 2007. Ser vi hele perioden under ett, har erstatningsutbetalingene knyttet til rein tatt av rovvilt økt fra 3,9 mill. kr. i 2005 til 16,1 mill. kr. i 2008. Erstatningene har de fire påfølgende årene gått ned til å ligge mellom 13 og 14 mill. kr. Fra 2012 til 2014 har de så gått ytterligere ned, fra 13,2 til 10,6 mill. kr.

Den totale erstatningsandelen for rein tatt av rovvilt i Vest-Finnmark de fem siste årene (2011-2015) er på ca 14% (andel erstattet i forhold til omsøkt).

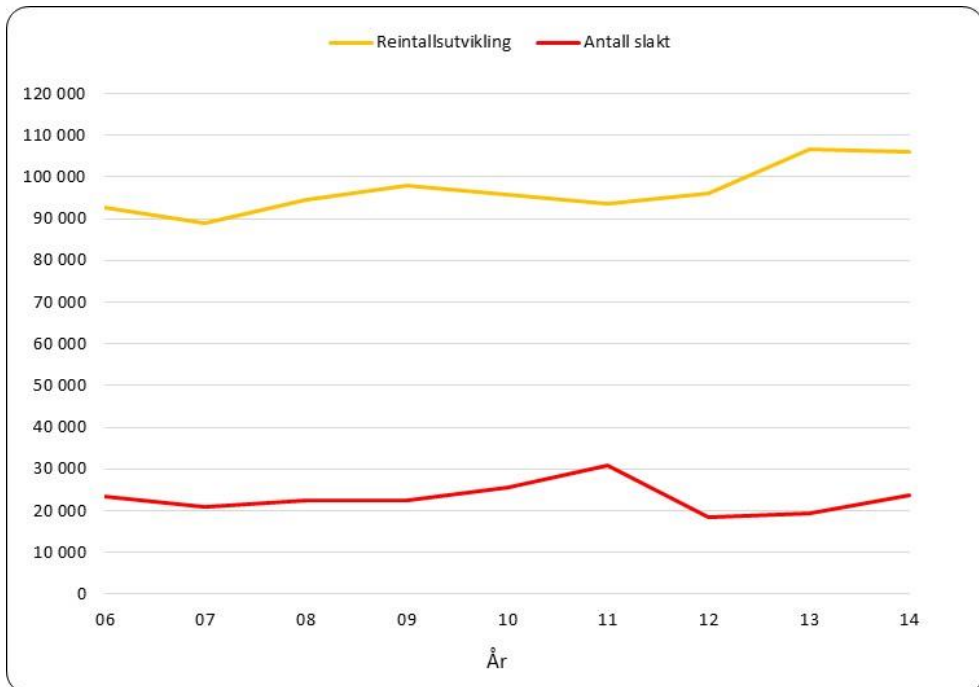

Figur 8.1.8 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Vest-Finnmark i perioden 2005-2015 (*Budsjett-tall for 2015)(2014-kroner)

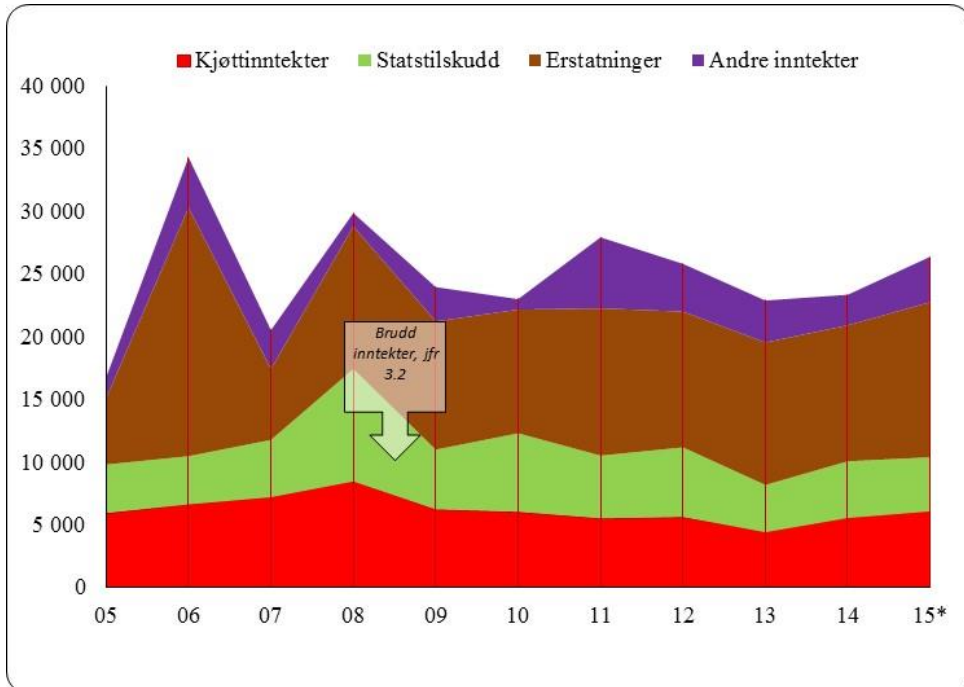
Kostnadsnivået har i alle år ligget godt over inntektene. Dette kan ha sammenheng med at reinntallet i flere distrikt i Vest-Finnmark ut fra gitte føringer er for høyt. Driften av enhetene blir dermed mer ressurskrevende. Vi ser at man i 2006 og 2007 hadde et kostnadsnivå lik inntektene, mens at forbruket i perioden for øvrig er godt over inntektsnivået. Om lag 25% av de totale kostnadene gjennom hele perioden kommer av utgifter til kjøretøy og maskiner. Til sammenligning kan nevnes at det samme tallet for hele landet ligger på ca 18%. Vest-Finnmark står alene for om lag 30,8% av de samlede kostnadene for hele reindriftn-Norge. Både i 2010

og 2011 har imidlertid Vest-Finnmark klart å redusere sine kostnader i forhold til året før, etter at man har hatt økende tendens helt siden 2006, men i perioden 2012-2014 har kostnadene igjen økt.

Utfordringen i Vest-Finnmark har vært å få ned reintallet til et bærekraftig nivå. Dette har også med dyrevelferdsmessige hensyn å gjøre. Beitepresset gjenspeiler svært lave gjennomsnittsvekter, og i likhet med Karasjok har man i dette området oppnådd lav pris pr. kg. kjøtt. En reduksjon av reintallet skal bidra til økte slaktevekter, og derav økt pris. En reduksjon i reintallet skal også bidra til lavere driftskostnader, ved at bakgrunnsmaterialet viser at kostnadsnivået følger reintallsutviklingen. Reintallet i området er nå redusert, men de ligger fortsatt noe over fastsatt nivå.

Figur 8.1.9 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Vest-Finnmark i perioden 2005-2014

Troms

Figur 8.1.10 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Troms i perioden 2005-2015 (*Budsjett-tall for 2015) (2014-kroner)

Kjøttinntektene

Antall slakt er forholdsvis stabilt. I 2011 ser vi imidlertid en stor nedgang, noe som kan forklares med at ett av de største distriktene ikke leverte slakt dette året. I årene 2012 til 2014 har slakteuttaket igjen økt, men det er fortsatt under «normalen». Troms har også de høyeste gjennomsnittsvektene på rapportert slakt gjennom stort sett hele perioden, og det er kun tamreinlagene som kan vise til tilsvarende nivå. I 2006 var gjennomsnittlig slaktevekt på 33 kg. De høye gjennomsnittsvektene har holdt seg gjennom hele perioden, og har de siste årene ligget jevnt i underkant av 30 kg.

Troms har tidligere år oppnådd langt høyere priser pr.kg kjøtt, sammenlignet med øvrige områder. I 2008 hadde man periodens til da høyeste pris på 81,32 kr. Dette kombinert med et høyt slakteuttak resulterte i et forbedret inntektsnivå som også er periodens beste. I 2014 har området igjen landet høyeste gjennomsnittspris pr. kg. kjøtt.

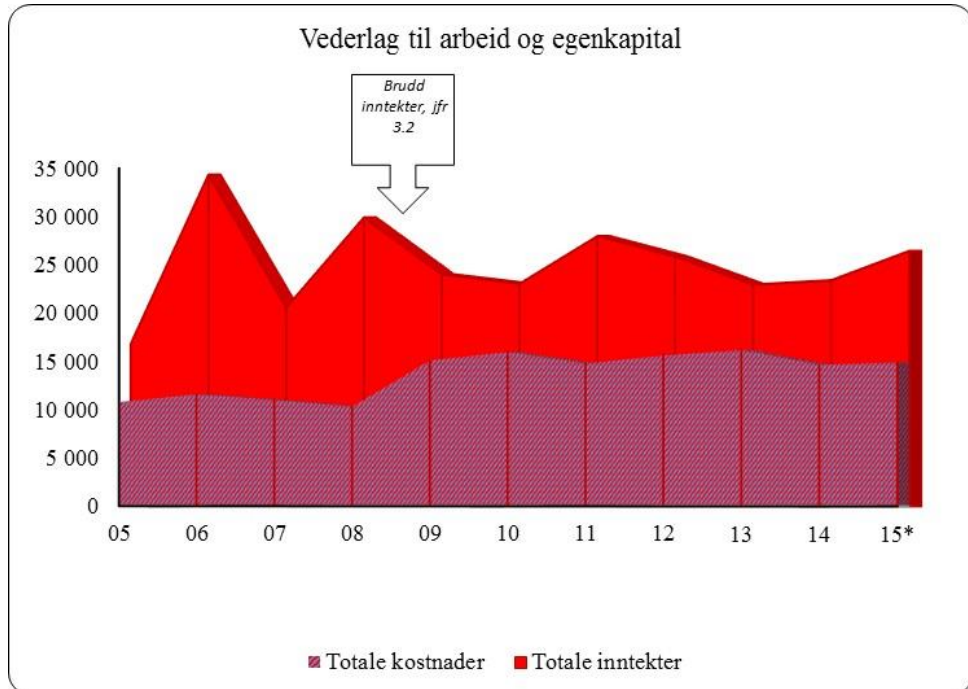
Etter 2008 har kjøttinntektene vært jevnt nedadgående og totalt sett ligger kjøttinntektene nå på samme nivå som i 2004. I 2011 framkommer igjen en stor økning på prisnivået, med et gjennomsnitt på kr. 85,41 pr. kg. kjøtt. Dette kan forklares med det ene distriktet som ikke leverte i 2011. Dette distriktet leverer normalt i områder som gir dårligere priser enn slakteri i Troms, noe som trekker gjennomsnittsprisen ned. Etter en forholdsvis stor prisnedgang i 2012 har det vært et enda kraftigere fall til 2013. Kjøttprisen i Troms kom da under gjennomsnittsnivået for landet. I 2014 har dette igjen snudd, og man er nesten på samme nivå som i 2011.

Statstilskuddene har vært noe varierende i perioden. En sannsynlig årsak til den noe varierende utviklingen kan være tilslagsprosenten. Troms skiller seg ut som et område hvor tilslagsprosenten er den laveste blant alle områdene. Bakgrunns materialet viser at tilslagsprosenten fra 2006-2014 har variert fra 60% til 77%, hvor 2014 var det beste året i så måte. Med så lav andel som søker, eventuelt får innvilget tilskudd, blir utslaget stort når prosenten varierer.

Erstatningene for dette området har i første del perioden vært varierende. I 2006 ser vi et kraftig hopp, som også spiller en betydelig rolle i utviklingen av det totale årsresultatet. Troms er et område hvor erstatningsutbetalingene knyttet opp mot rein tatt av rovvilt har vært stabile, men i 2008 framkom det en markant økning på denne posten, og utbetalingene i årene etterpå har deretter holdt seg på tilsvarende nivå som dette årets utbetalinger.

Økningen i 2006 på ca 12 mill kr har sammenheng erstatning for arealinngrep til et distrikt. Erstatning for arealinngrep utbetales som en engangssum og inntektsføres i sin helhet det året erstatningene utbetales. I perioden 2011-2014 er de totale erstatningsutbetalingene stabile.

Den totale erstatningsandelen for rein tatt av rovvilt i Troms de fem siste årene (2011-2015) er på ca 47% (andel erstattet i forhold til omsøkt).

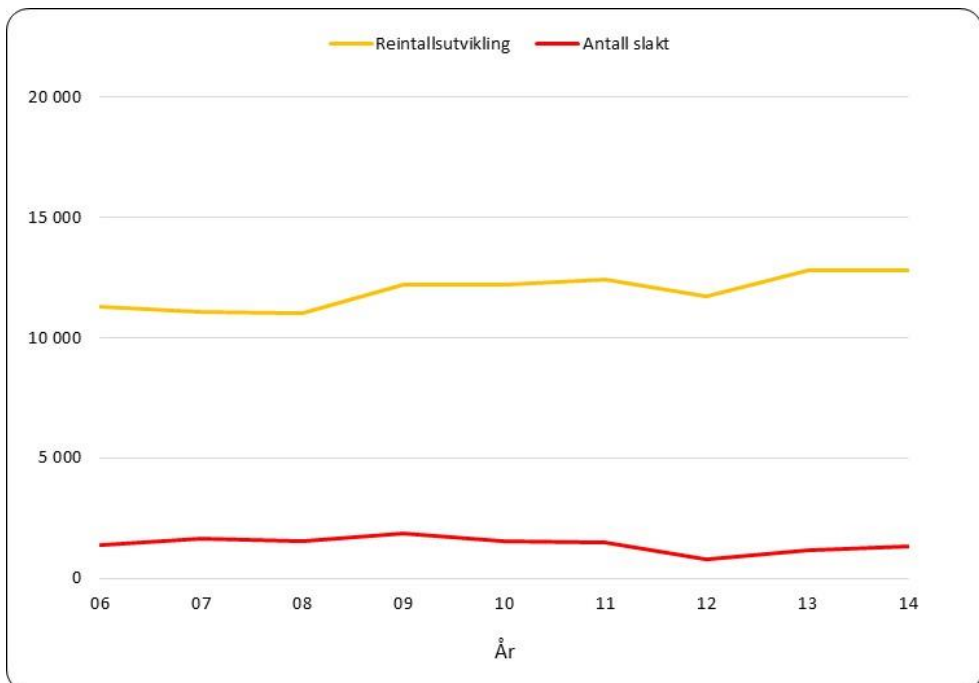
Figur 8.1.11 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Troms i perioden 2005-2015 (*Budsjetttall for 2015) (2014-kroner)

Kostnadsnivået for dette området er betydelig, sett i forhold til inntektene. Store kostnadsposter gjennom hele perioden er utgifter til kjøretøy og maskiner (18%), varekjøp (19%), samt avskrivninger (18%). Totalt sett står Troms for 8% av reindriftsnæringens totale kostnader perioden sett under ett. Det høye kostnadsnivået må bl.a. ses i sammenheng med driftsstrukturen med mange små distrikt med få siidaandeler og manglende stordriftsfordeler.

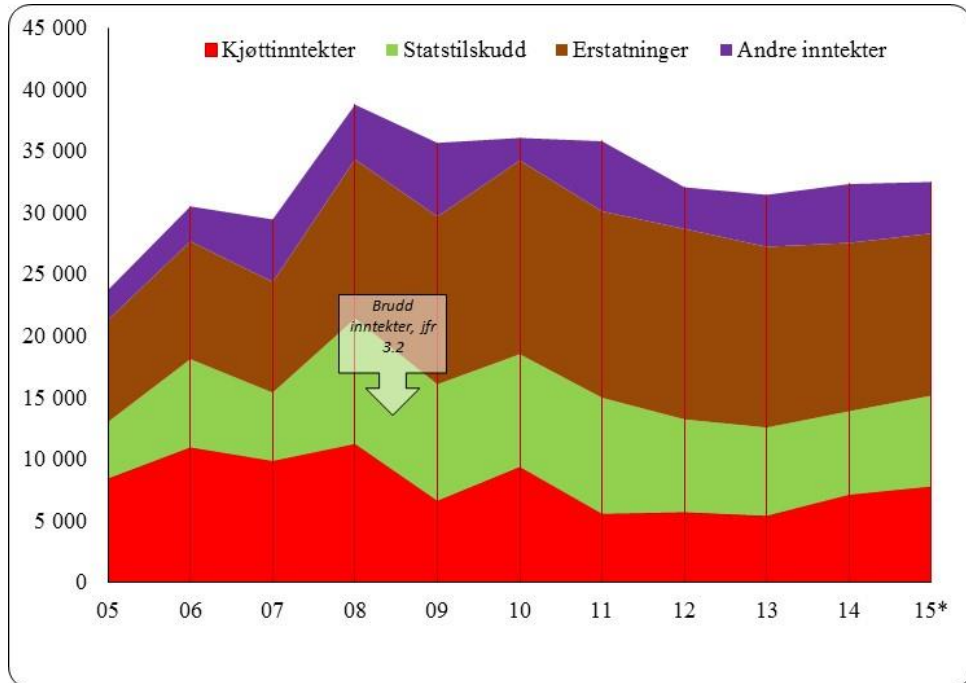
I 2008 var kostnadene på sitt laveste nivå i hele sammenligningsperioden. Noe mindre utgifter til varekjøp, kjøretøy og maskiner, samt frakt og transport bidro til dette. I årene etter har nivået stabilisert seg på et noe høyere nivå. Økningen kom som følge av økning i postene frakt og transport, samt varekjøp. Kostnadene til frakt og transport er betydelig redusert i 2010, men en økning i øvrige poster skaper allikevel et høyere kostnadsnivå for disse årene.

De relativt høye inntektene i 2008, kombinert med et lavt kostnadsnivå dette året, gjorde at vederlag til arbeid og egenkapital ble svært positivt perioden sett under ett. Om man beregner vederlagsmålene ekskludert erstatninger for arealinngrep, var det dette året man hadde periodens beste årsresultat.

En tilpasning til reindriftsavtalens tilskuddsordninger skal bidra til forbedret økonomi. Tidligere har det vært slik at mange av de som ikke har fått tilskudd i Troms, har fått avslag med bakgrunn i at leder av siidaandelen mottar alderspensjon. En overføring av siidaandelen til yngre generasjoner har vært et av tiltakene for å sikre at siidaandelen oppfyller kravene for å motta tilskudd. I tillegg kan en slik overføring/generasjonsovergang utløse andre tilskudd, jfr. ordninger i Reindriftsavtalen, og kan dermed være et virkemiddel for å forbedre økonomien i de enkelte siidaandelene. Dette ser nå ut til å ha endret seg; de siste årene ser det ut til at hovedtyngden av de som har fått avslag har fått dette med bakgrunn i at de har havnet under de gitte inntektskrav, i tillegg til noen avslag på grunn av reintallet.

Figur 8.1.12 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Troms i perioden 2005-2014

Nordland

Figur 8.1.13 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Nordland i perioden 2005-2015 (*Budsjett-tall for 2015) (2014-kroner)

I likhet med Troms er Nordland et område hvor økonomien preges av et høyt kostnadsnivå. Dette må også her bl.a. ses i sammenheng med driftsstrukturen med mange små distrikt med få siidaandeler. Gjennom hele sammenligningsperioden har kostnadene ligget betydelig over kjøttinntektene. I hele perioden fra 2005 til 2014 har det vært en jevn økning i kostnadene.

Kjøttinntektene har holdt seg relativt stabile og uten betydelige avvik til og med 2008. I 2009 hadde man en kraftig reduksjon i rapportert slakteuttak, årsaken her er at en del av uttaket i Nordland ble utført som leieslakting i Sverige, og man har ikke innarbeidede rutiner ved svenske slakteri for innsending av slakterapporter. Mens det i 2010 var en økning i kjøttinntektene, var det igjen en nedgang i årene etter. Inntektene er nå på et betydelig lavere nivå i forhold til perioden fram til 2008 som følge av lavere slakteuttak og priser.

Nordland hadde en betydelig økning i prisen fra 2006 til 2008. Gjennomsnittsprisen var 58,65 kroner i 2006, mens den i 2008 var på 78,72 kr. pr.kg. Dette tilsvarer en økning på 34% på disse to årene. Den moderate prisnedgangen fra 2008 til 2009 kan ha en sammenheng med den mangelfulle slakterirapporteringen ved at grunnlaget for beregning av priser ikke var representativt for hele området. I 2010 hadde man en prisnedgang på ca 10,5% sammenlignet med 2009, en nedgang som fortsatte i 2011. Etter en mindre økning i 2012 er det igjen en nedgang i prisnivået i 2013 hvor man nå er kommet under gjennomsnittsnivået for landet. 2014 viser derimot en stor økning, og man er nå tett opp mot gjennomsnittsprisen i 2008. Økningen er på hele 26% sammenlignet med 2013.

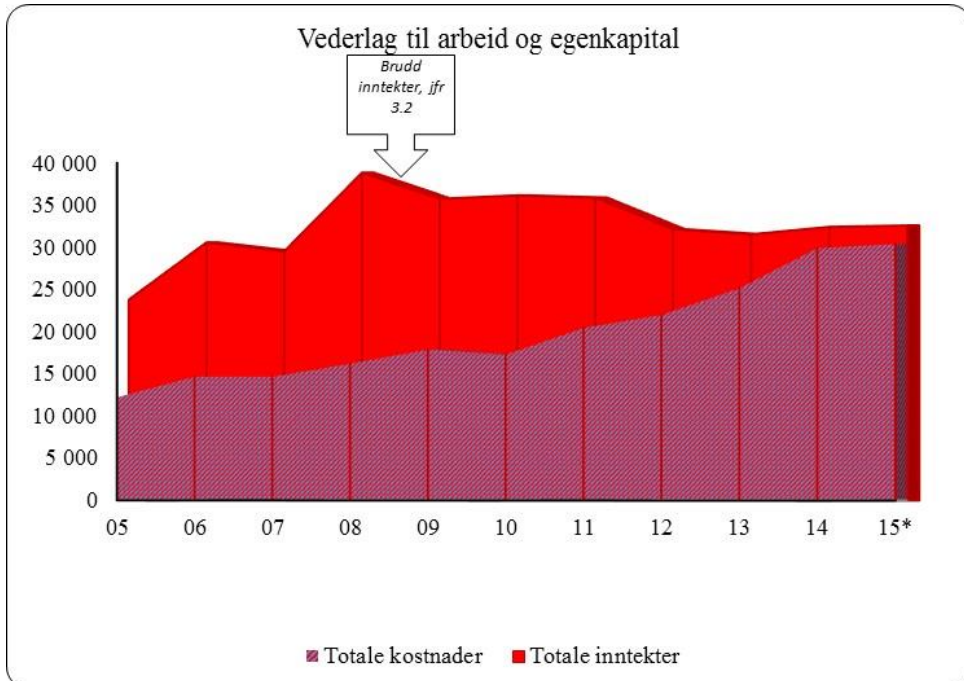
Inntektskurven i perioden 2006-2008 var allikevel ikke direkte preget av den relativt store prisøkningen. En nedgang i gjennomsnittsvektene og dermed antall tonn slakt er hovedårsaken til dette. I 2006, før inntektsøkningen satte inn, hadde man periodens nest høyeste slakteuttak både med tanke på antall slakt, samt gjennomsnittsvекter. Vi ser også at reintallet dette året var på sitt laveste siden 2002.

Statstilskuddene for Nordland hadde i 2008 en relativt stor økning, faktisk nesten en fordobling sammenlignet med året før. Bakgrunns materialet viser at det var posten andre tilskudd som representerte økningen, da spesielt investeringer, pramming/transport og tiltak konvensjonsbeiter.

Tilskuddene er blitt redusert i perioden etter 2008. Bakgrunns materialet viser at det hovedsakelig er posten "Andre tilskudd" som reduseres jevnt etter toppen i 2008, men at man i 2010 også har en reduksjon på de produksjonsavhengige tilskuddene. I 2011 ligger man totalt sett på omtrent samme nivå som i 2010, men de produksjonsavhengige tilskuddene står nå for en større andel av den totale potten. Nedgangen i 2012, er mye på grunn av nedgang i produksjonspremien og tidligslakt, noe jo også slakteuttaket tyder på. Det er også en viss nedgang i 2013 og 2014.

Erstatningsutbetalingene for Nordland har gjennom hele perioden vært forholdsvis stabile. Økningen i 2008 knytter seg til erstatning for arealinngrep. Etter å ha ligget på mellom 0,3 - 0,8 mill. kr i årene før var dette beløpet i 2008 på 2,6 mill. kr. Erstatningsutbetalingene knyttet til arealinngrep var neste år "normalisert", men denne gangen var det en sterkt økende rovvilterstatning som gjorde at den totale erstatningsposten likevel var økende. Tendensen med økt rovvilterstatning fortsetter i 2010 for deretter å stabilisere seg på dette nivået til og med 2012. Nordland er også et område hvor erstatninger for trafikkdrepte dyr utgjør en del av de totale erstatningsutbetalingene, om lag 10-20% av utbetalingene på tap av rein baserer seg på denne type tap.

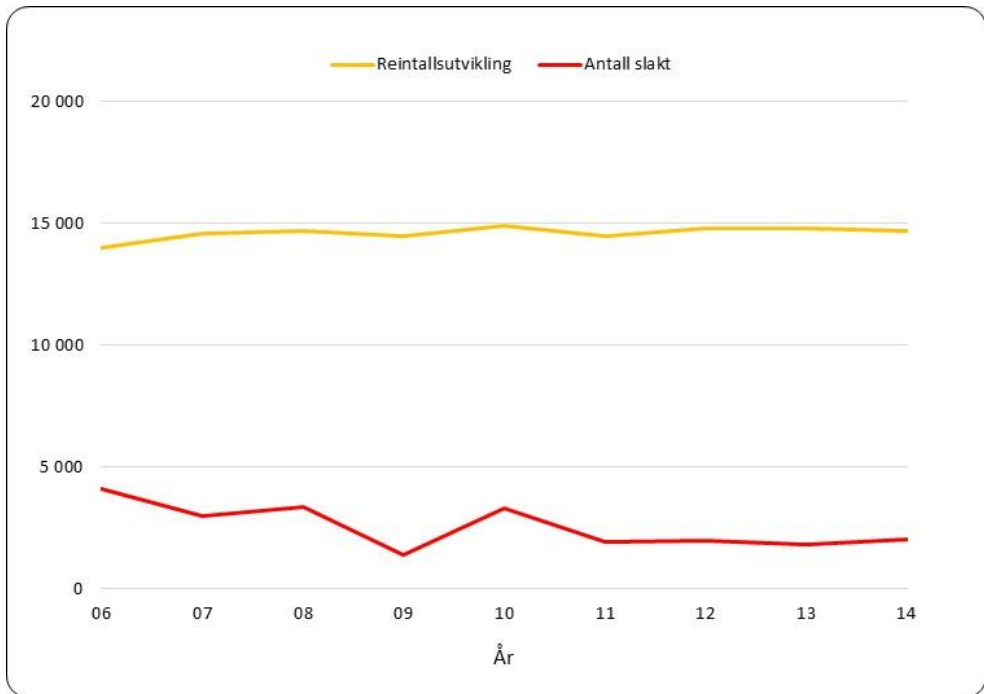
Den totale erstatningsandelen for rein tatt av rovvilt i Nordland de fem siste årene (2011-2015) er på ca 47% (andel erstattet i forhold til omsøkt).

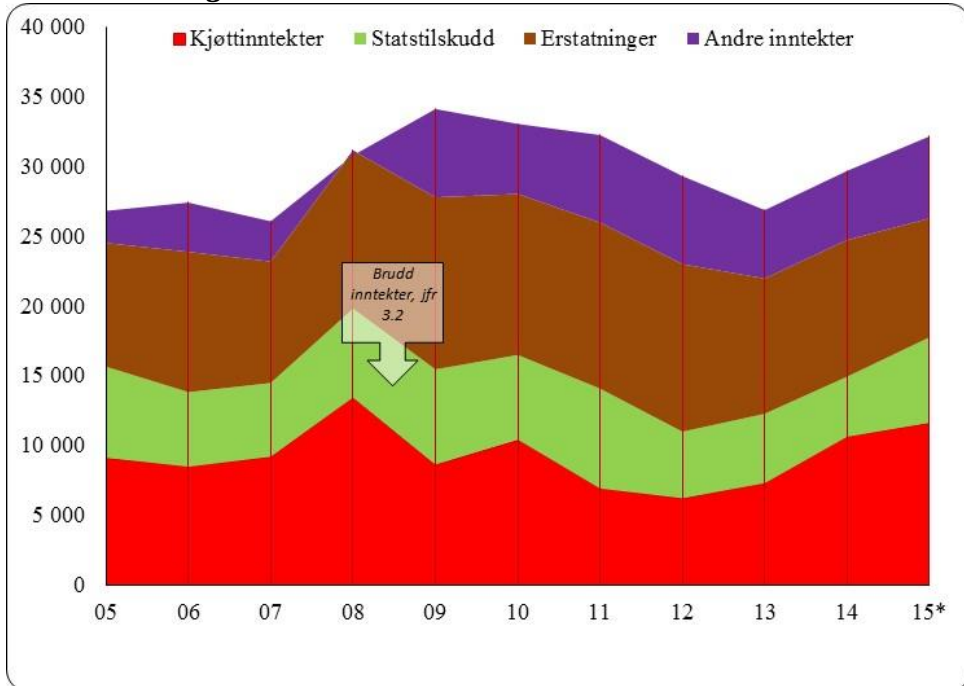
Figur 8.1.14 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Nordland i perioden 2005-2015 (*Budsjetttall for 2015) (2014-kroner)

Kostnadene ligger, som tidligere nevnt, betydelig over kjøttinntektene. Inntektsnivået fra kjøtt og biprodukter er de siste 4 årene kun $\frac{1}{4}$ av kostnadsnivået. Kostnadene har økt med 307% fra 2005 til 2014, mens tallet for resten av landet er 74%. Det er utgifter knyttet til kjøretøy og maskiner, varekjøp og avskrivninger som står for den største andelen av de totale kostnadene. Disse tre artene utgjør til sammen om lag 48% av totalen. Økningen i kostnader har vedvart i perioden fram til og med 2009, men i 2010 har imidlertid Nordland klart å redusere sine kostnader. Det er postene frakt og transport, samt bygninger/anlegg, som representerer reduksjonen. Økningen i 2011 skriver seg stort sett fra kostnader til administrasjon, varekjøp og avskrivninger, mens man i 2012 til 2014 øker ytterligere spesielt på varekjøp, utstyr og kjøretøy/maskiner.

Nordland har et stabilt reintall og slakteuttak. Som tidligere vist til, var det et særskilt fall i 2009 som skyldes mangelfulle registreringer på grunn av slaktning foretatt i Sverige.

Figur 8.1.15 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Nordland i perioden 2005-2014

Nord-Trøndelag

Figur 8.1.16 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Nord-Trøndelag i perioden 2005-2015 (*Budsjett-tall for 2015) (2014-kroner)

Kjøttinntektene var forholdsvis stabile i begynnelsen av perioden, til og med 2007. Slakteuttaket ble redusert år for år. Samtidig med dette var prisene økende. Totalt medførte dette en forholdsvis stabil inntektskurve i denne perioden. I 2008 og 2010 har man imidlertid hatt en økning i slakteuttaket, da spesielt i 2008. I 2008 var det også gode priser som resulterte i et stort hopp i inntektskurven. Prisutviklingen har i hele sammenligningsperioden vært økende, fra en pris på 52,48 kr. pr. kg. kjøtt i 2003, hadde man i 2009 en pris på 84,41 kr. pr. kg. Inntektsøkningen i 2008 kom som en følge av høyere priser, økning i slakteuttaket samt gode slaktevekter. Slakteuttaket i 2008 var 33% høyere enn i 2007. Gjennomsnittsvektene er svært stabile i perioden 2005-2014, med unntak av 2010, hvor man var nede i periodens laveste slaktevekt på 22,7 kg. Vektene har forøvrig variert fra 23,4 kg til 24,3 kg.

I 2012 er kjøttinntektene på sitt laveste nivå gjennom hele perioden. Årsaken til dette er betydelig lavere priser sammenlignet med årene før, kombinert med et lavt slakteuttak dette året. Nedgangen pr. kg. kjøtt fra toppåret 2009 er på i overkant av 26,49 kr. pr. kg. kjøtt. Det er så en viss økning i 2013 og 2014 som følge av økt slakting og økning i pris.

Tilskuddsnivået i Nord-Trøndelag har til og med 2007 hatt en negativ utvikling. Etter endringen i tilskuddsordningene fra og med avtaleåret 2003/2004, har nivået på oppnådde tilskudd vært nedadgående. Både produksjonspremie, kalveslaktetilskudd og tidligslaktetilskudd er direkte knyttet opp mot enten kjøttverdien eller slakteuttaket, og varierer i samme takt som kjøttinntekten. I perioden 2008 – 2011 var imidlertid tilskuddsutbetalingene bedre; i 2009 og

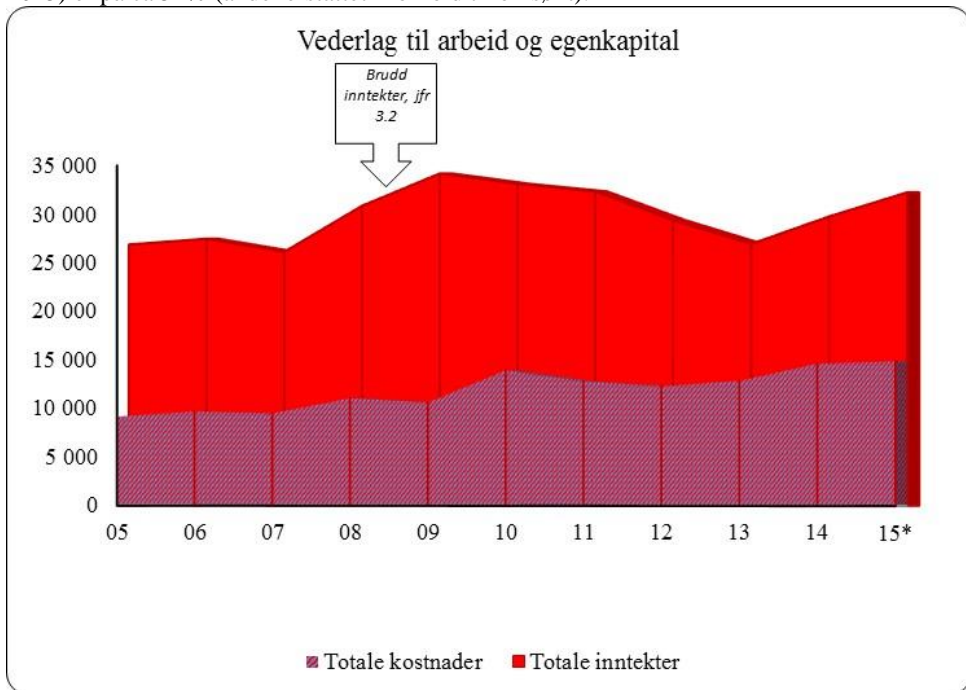
2011 kommer dette hovedsakelig som en følge av høyere utbetalinger knyttet til de produksjonsrettede tilskuddene etter høye slakteuttak. I 2012 er man igjen nede på samme nivå som i 2007, og dette er uendret i 2013 og 2014.

Erstatningsnivået på dyr tatt av rovvilt har vært økende til og med 2012, og synliggjør de betydelige utfordringer dette medfører for reindriften i Nord-Trøndelag. Reineierne i Nord-Trøndelag får erstattet en større del av det omsøkte tapet enn reieierne i øvrige områder. I 2013 og 2014 er imidlertid utbetalingene gått noe ned, og erstatningsandelen (antall erstattet i forhold til omsøkt) er i 2014 for første gang i perioden på under 50%.

Bortfallet av produksjonspremie pga mindre slakteuttak kompenseres delvis med at den inngår som et grunnlag for erstatningssummen for godkjente tap til rovdyr.

Erstatningsutbetalingene i Nord-Trøndelag er i hovedsak knyttet mot rein tatt av rovvilt. Utbetalingene knyttet til arealinngrep utgjør ca 5-10% av de totale erstatningene og er således av mindre betydning for den økonomiske utviklingen i dette området.

Den totale erstatningsandelen for rein tatt av rovvilt i Nord-Trøndelag de fem siste årene (2011-2015) er på ca 52% (andel erstattet i forhold til omsøkt).

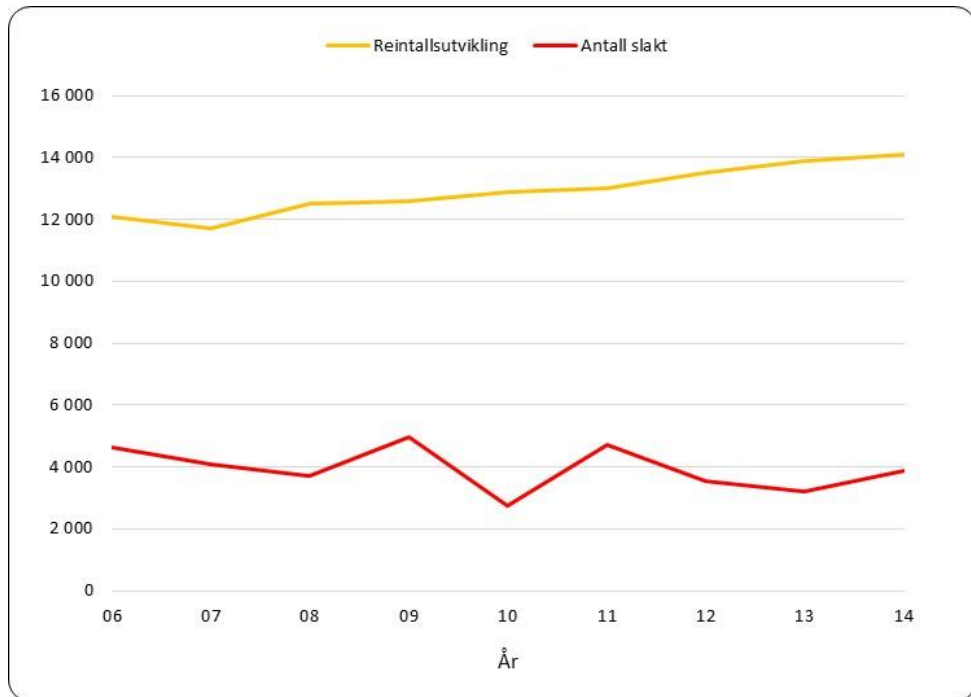

Figur 8.1.17 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Nord-Trøndelag i perioden 2005-2015 (*Budsjett-tall for 2015) (2014-kroner)

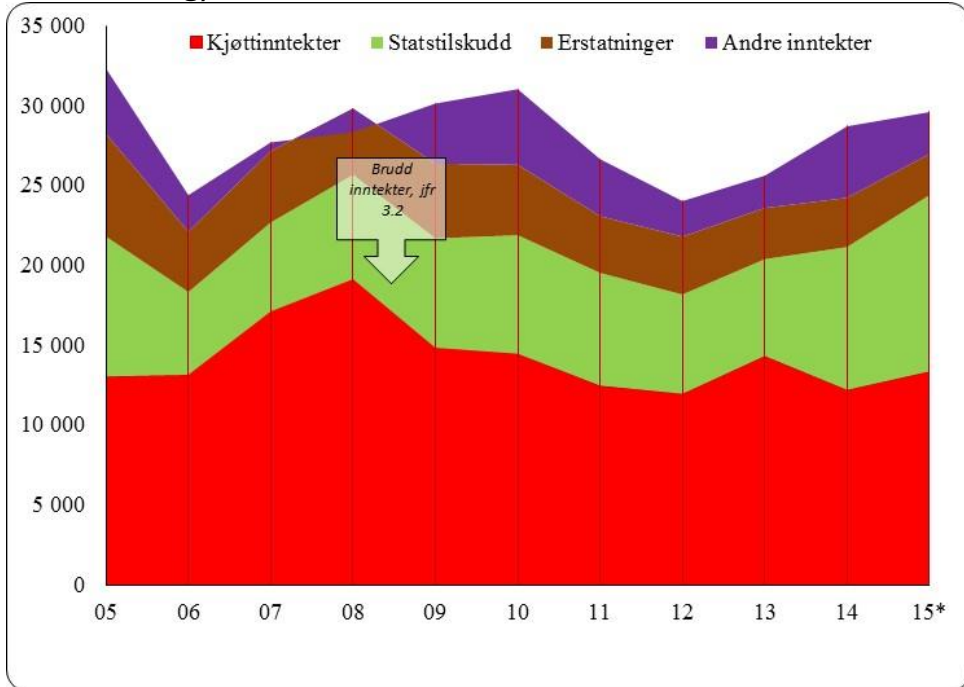
Kostnadsnivået har vært stigende i perioden fram til 2010, og de stabiliserte seg på dette nivået til og med 2013. I 2014 ser vi en forholdsvis stor kostnadsøkning sammenlignet med årene før, og man er nå på periodens høyeste nivå. Bakgrunns materialet viser at det særlig er utgifter til kjøretøy og maskiner som har økt. Generelt mener man imidlertid at det økte kostnadsnivået

gjennom perioden har sannsynligvis også en sammenheng med rovviltsituasjonen. Både dokumentasjonskravene og økte behov for gjeting og tilsyn har økt bruken av motoriserte kjøretøyer betraktelig. Endret områdebruk har også medført større bruk av helikopter i forbindelse med samlinger. Bakgrunnsmateriale viser at postene frakt og transport, leie og fremmedtjenester, som kan relateres til ovenstående, til sammen utgjør ca 21% av de totale kostnadene. Gjennomsnitt i landet for øvrig på disse postene er ca 15%.

For øvrig kan nevnes at det er en klar utvikling mot at en større del av familiens totale inntekt kommer fra lønnsinntekt utenom næringen. For dette området gjelder også at man pr i dag er inne i en periode med generasjonsoverganger, der flere nye ledere av siidaandeler fortsatt er i en oppbyggingsfase. Det er et markert trekk at oppbyggingsfasen går over flere år enn tidligere.

Figur 8.1.18 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Nord-Trøndelag i perioden 2005-2014

Sør-Trøndelag/Hedmark

Figur 8.1.19 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Sør-Trøndelag/Hedmark i perioden 2005-2015 (*Budsjett-tall for 2015) (2014-kroner)

Utviklingen i Sør-Trøndelag/Hedmark er preget av stor stabilitet og forutsigbarhet.

Kjøttinntektene har i hele perioden vært større enn både kostnader, erstatninger og statstilskudd. Dette endret seg i 2012, og vi ser for første gang at kostnadene var høyere enn kjøttinntektene. Dette gjentar seg i 2014. Forskjellen i 2012 kom som en følge av noe lavere inntekter på grunn av reduksjon i pris pr. kg. kjøtt, mens man i 2014 har et særlig lavt slakteuttak sammenlignet med resten av perioden.

Området hadde en relativt stor inntektsøkning fra 2006 til 2008. Økningen i 2007 skyldes en kombinasjon av høyere slakteuttak og økte priser sammenlignet med 2006. Fra 2007 til 2008 har inntektsøkningen en direkte sammenheng med prisøkningen på hele 25,5%. Slakteuttaket i 2008 gikk noe ned sammenlignet med året før.

Prisene i Sør-Trøndelag har gjennom hele perioden ligget høyere enn de totale gjennomsnittsprisene for landet sett under ett. I 2008, når de totale gjennomsnittsprisene var på sitt høyeste, oppnådde man i dette området 83,29 kr. pr.kg kjøtt. Til sammenligning kan nevnes at man i den sonen med lavest pris dette året hadde en pris på 70,12 pr.kg kjøtt. Både i 2011 og 2012 ser vi en stor prisreduksjon som forklarer fallet i inntektskurven. I 2013 og 2014 var det igjen en oppgang i prisen.

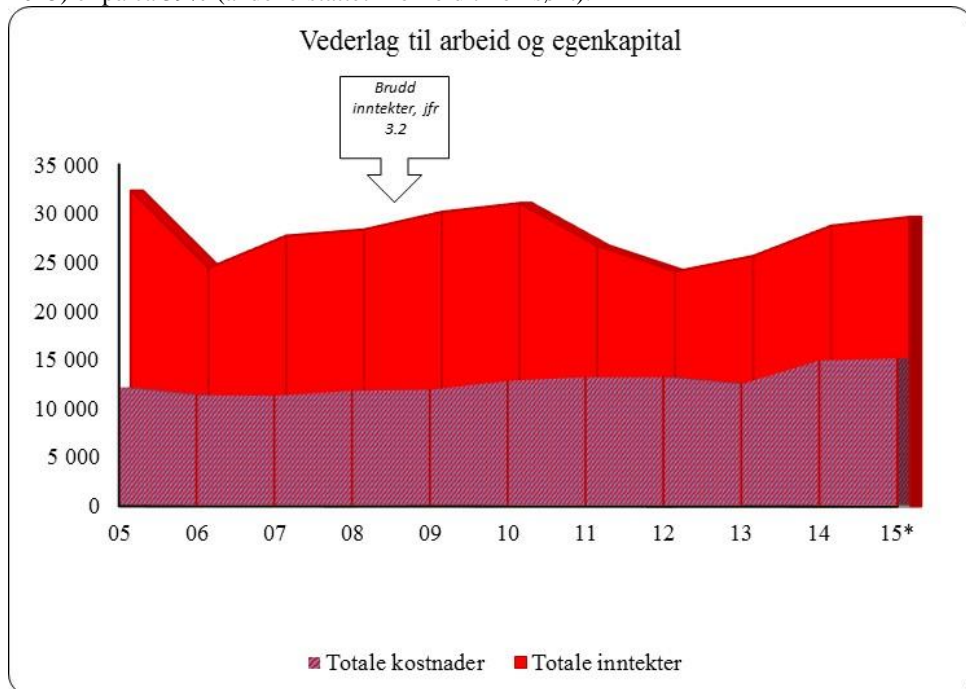
Gjennomsnittsvektene i Sør-Trøndelag er stabile med en noe økende tendens. Fra å ha vært på 23,9 kg i 2003, som det laveste i sammenligningsperioden, var de i 2009 oppe i periodens

høyeste gjennomsnittsvekt med 25,9 kg. Sammen med tamreinlagene er dette det området som utpeker seg med høyest totalproduksjon pr. livrein.

Tilskuddsnivået er stabilt. Man hadde en reduksjon fra 2005 til 2006 for deretter å stabilisere seg på et noe lavere nivå. Reduksjonen skyldes en nedgang i samtlige tilskuddsposter bortsett fra driftstilskuddet. Den største årsaken til reduksjonen er imidlertid at området for første gang ikke mottok tilskudd til investeringer, en post som i 2005 alene utgjorde om lag 28% av det totale tilskuddsbeløpet. Fra og med 2006 til og med 2010 var tilskuddsandelen jevnt stigende, etterfulgt av en generell nedgang i 2011 og 2012 som er jevnt fordelt på de ulike tilskuddene. I 2014 har man periodens høyeste tilskuddutbetalinger, og dette kommer som en følge av en markant økning i produksjonstilskuddet etter et høyt slakteuttak i 2013.

Erstatningsutbetalingene er stabile og dreier seg i all hovedsak om erstatninger for rein tatt av rovvilt. Vi ser en økning i 2005 som utelukkende skriver seg fra erstatningsutbetalinger for arealinngrep, i dette tilfellet i forhold til Meråkerreguleringen i 2004. I 2011 og 2012 ser vi imidlertid en liten reduksjon i erstatningsutbetalingene; i 2011 er dette et resultat av reduserte erstatninger for arealinngrep, mens det i 2012 er erstatninger for rein tatt av rovvilt som utgjør reduksjonen. Erstatningsutbetalingene har i 2013 og 2014 igjen stabilisert seg, nå på samme nivå som i 2011 og 2012.

Den totale erstatningsandelen for rein tatt av rovvilt i Sør-Trøndelag de fem siste årene (2011-2015) er på ca 39% (andel erstattet i forhold til omsøkt).

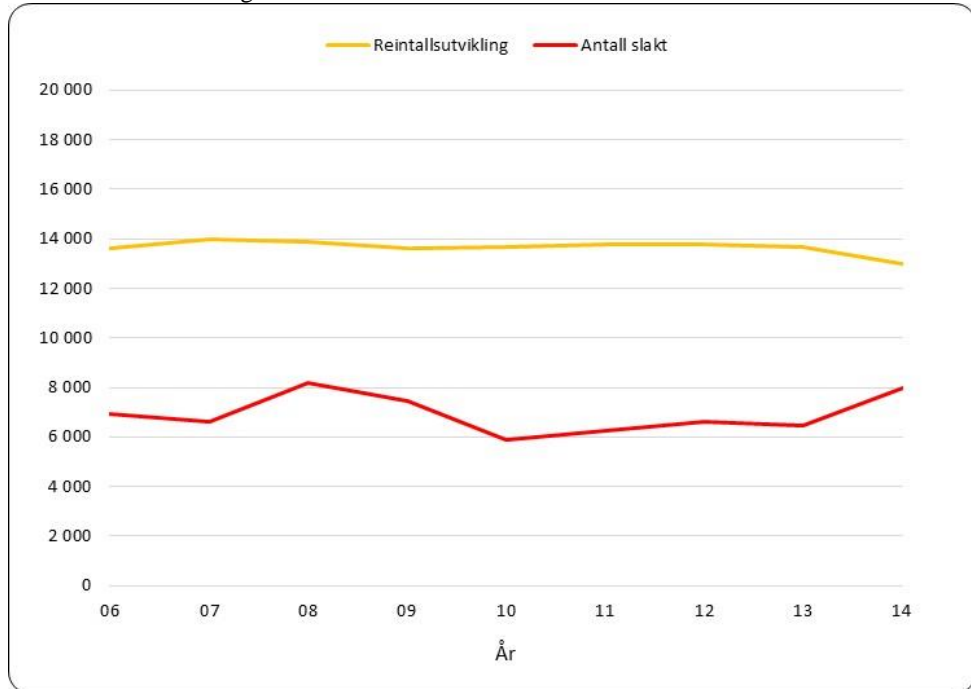

Figur 8.1.20 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Sør-Trøndelag/Hedmark i perioden 2005-2015 (*Budsjett-tall for 2015) (2014-kroner)

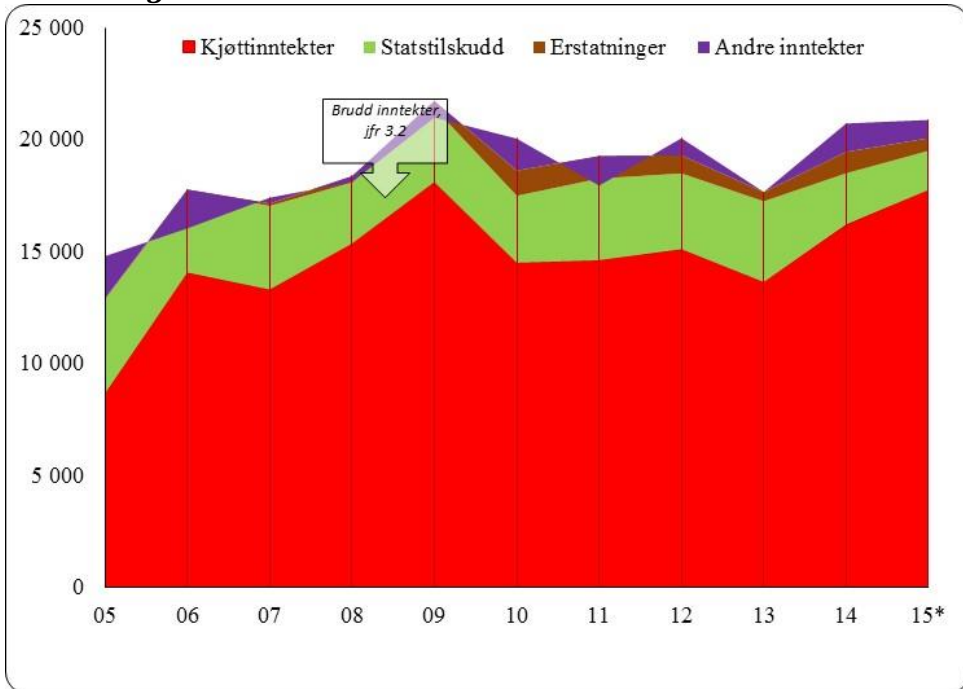
Kostnadsnivået bærer preg av store utgifter på postene kjøretøy og maskiner som utgjør den største kostnadsposten, med en gjennomsnittlig andel på 19% for perioden sett under ett.

Kostnadsnivået har vært svakt stigende fra og med 2007, og i 2010 ser vi en litt større økning som følge av økte utgifter til utstyr og øvrige varekjøp. Fra 2010 til 2013 har kostnadene vært stabile, også innad mellom kostnadstypene. I 2014 er det en stor økning, som ser ut til å knytte seg til høyere utgifter til kjøretøy/maskiner og utstyr. Sistnevnte utgjorde i 2014 22% av områdets totale kostnader.

Perioden sett under ett var det 2005 som kan betegnes som periodens beste år. På tross av en liten reduksjon i inntektene, bidro det økte tilskudds- og erstatningsnivået til at vederlaget for arbeid og egenkapital var på sitt høyeste. Vi ser også at man dette året hadde redusert kostnadene med om lag 11% fra året før.

Figur 8.1.21 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt
I Sør-Trøndelag/Hedmark i perioden 2005-2014

Tamreinlag

Figur 8.1.22 Utvikling i størrelsen på inntekstpostene i reindriftens totalregnskap hos tamreinlagene i perioden 2005-2015 (*Budsjett-tall for 2015)(2014-kroner)

Kjøttinntektene har gjennom hele perioden vært høyere enn de øvrige hovedpostene, og den økonomiske situasjonen hos tamreinlagene har dermed vært gjennomgående positiv. Inntektsreduksjonen i 2005 kom som en kombinasjon av lavere gjennomsnittsvekter og lavere slakteuttak. Avviket på slaktevektene var kun på 0,2 kg fra året før. I 2012 hadde området periodens høyeste gjennomsnittlige slaktevekt på 31,2 kg.

Etter at prisene for dette området hadde sitt bunn-nivå i 2004, var det de i påfølgende årene, til og med 2009, en økning på hele 68%. Prisene har deretter gått ned med ca 18 % til 2013. Tamreinlagene hadde likevel i 2013 den høyeste pris på landsbasis med 67,34 kr, og i 2014 er dette det området med nest høyest pris pr. kg. kjøtt.

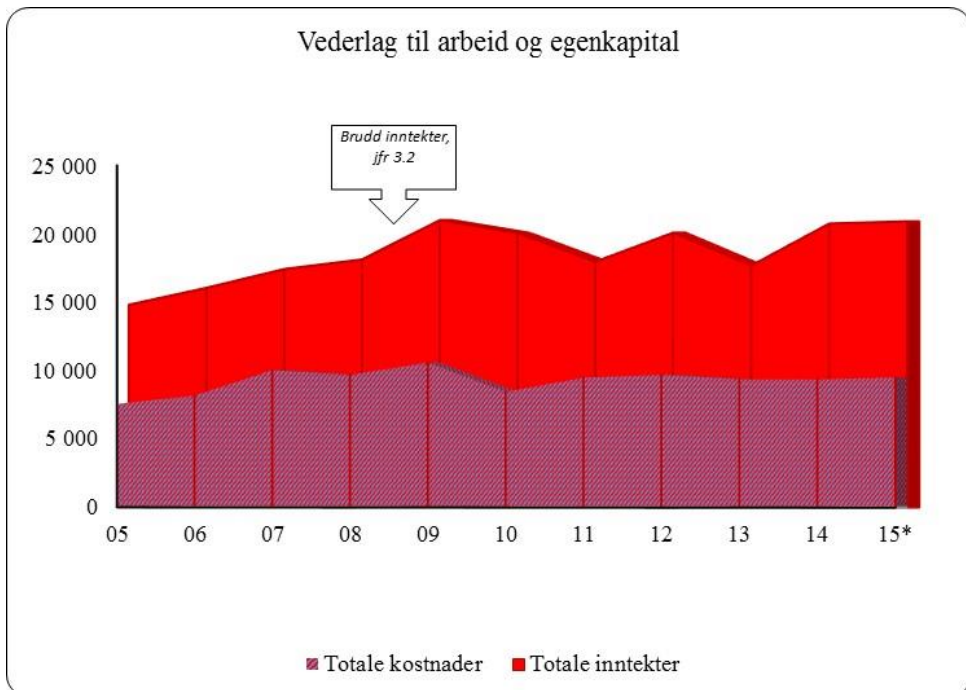
I 2010 opplever man en reduksjon i kjøttinntektene, dette som følge av mindre slaktekvantum. Det ble slaktet ca 13 % mindre i 2010 sammenlignet med året før. Både i 2011 og 2012 var slakteuttaket bra, men lav pris i 2011 medførte allikevel inntektsreduksjon dette året. Prisen i 2012 har økt i forhold til 2011, og sammen med økte gjennomsnittsvekter blir slaktekvantumet på samme nivå som i 2011, og området får dermed en inntektsøkning i 2012. I 2013 er det en nedgang i slaktekvantum, og til tross for økning i prisen går kjøttinntektene ned i forhold til 2012. I 2014 øker inntektene forholdsvis mye, dette som en følge av økning i både slakteuttak og pris.

Tilskuddsnivået har vært varierende siden 2004. Tamreinlagene har stabile inntektsoverføringer på de ordinære tilskuddene. De postene som skaper variasjoner i de totale tilskuddsbeløpene er hvorvidt det foreligger investeringer som utløser tilskudd, samt størrelsen på tilskudd til tiltak

mot radioaktiv forurensning. Tamreinlagene er det området som gjennom årene har mottatt hovedandelen av denne typen tilskudd. Det er særlig kompensasjonen for tidligslakt som har vært dominerende. I 2011 hadde også tamreinlagene forholdsvis stor utbetaling knyttet til tap av rein ved ulykke, noe som gav utslag i en høyere utbetaling på de totale tilskuddene.

Erstatningsnivået hos tamreinlagene har vært svært lavt, og omfatter kun erstatninger for tap av rein. Dette tilsier at man her mister få dyr til rovvilt, noe som gir mer forutsigbare rammer for produksjon av reinkjøtt til menneskelig føde. I 2010 og 2011 har man faktisk en markant økning på dette området; sammenlignet med 2009 har erstatningsutbetalingene for rein tatt av rovvilt økt med omlag 250 %. Dette er noe redusert i 2012 og 2013, men øker igjen i 2014.

Den totale erstatningsandelen for rein tatt av rovvilt hos tamreinlagene de fem siste årene (2011-2015) er på ca 40% (andel erstattet i forhold til omsøkt).

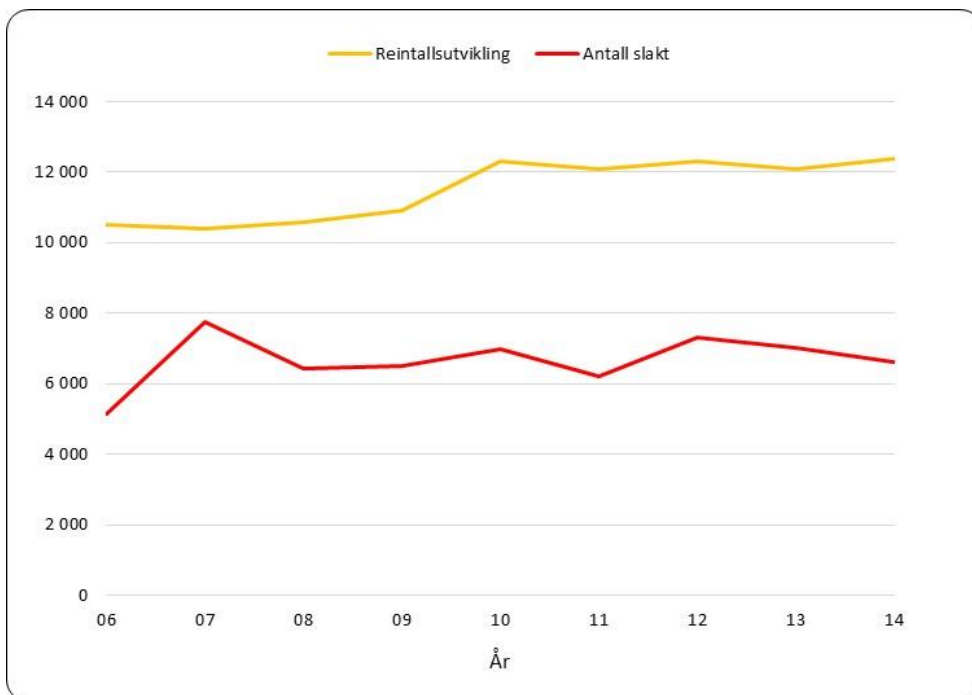

Figur 8.1.23 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i tamreinlagene i perioden 2005-2015 (*Budsjett-tall for 2015) (2014-kroner)

Kostnadene har vært veldig stabile; i perioden 2007 til og med 2014 varierer de mellom 8,6 mill. kr. og 9,6 mill. kr. Variasjoner i kostnadsføringen gjør det vanskelig å finne tendenser, men vi ser at det stort sett er utstyrsposten og varekjøp som står for mesteparten av kostnadene med sine 51,5 % av de totale kostnadene gjennom sammenligningsperioden.

Tamreinlagene er også det området som utpeker seg med høyest produktivitet blant samtlige områder. Totalproduksjonen pr. livrein gjennom perioden har ligget mellom 14 kg. pr. dyr og 17,3 kg. pr. dyr. Gjennomsnittet for hele reindriften gjennom perioden har ligget mellom 6 kg. pr. dyr og 11,6 kg. pr. dyr, hvor den høyeste produktiviteten var i begynnelsen av perioden. Høy totalproduksjon pr. livrein innebærer god kalvetilgang, lite tap og gode slaktevekter.

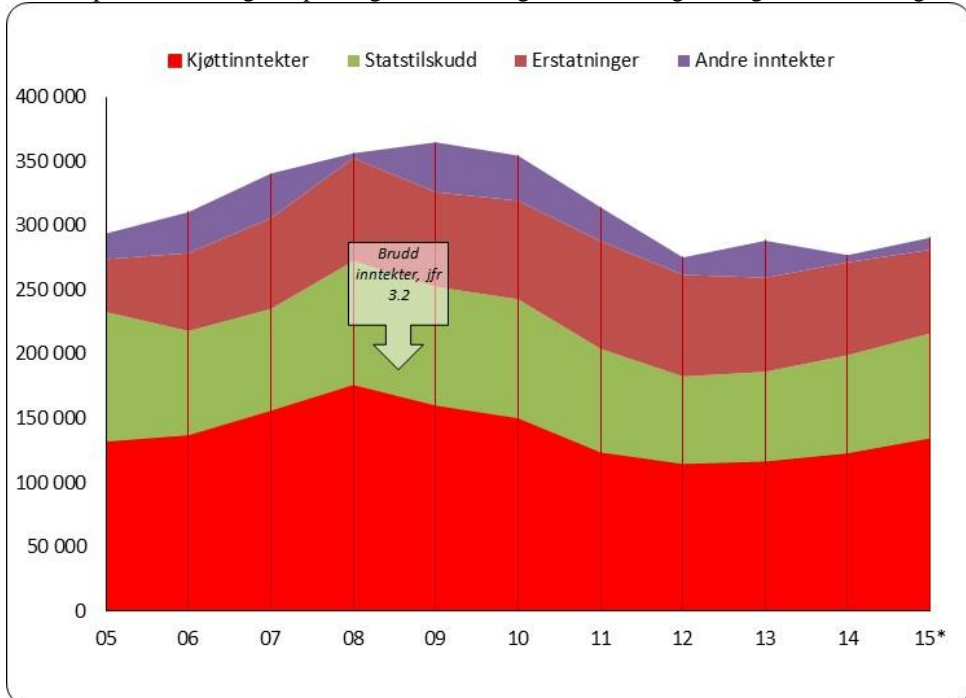
2014 var det året hvor resultatmålet for arbeid og egenkapital var på sitt høyeste. Dette med bakgrunn i høyere inntekter fra både kjøtt samt positiv endring i livdyrverdien.

Figur 8.1.24 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt hos tamreinlagene i perioden 2005-2014

8.2 Generelle vurderinger

I dette avsnittet vurderes den økonomiske utviklingen i reindriftsnæringen med utgangspunkt i sentrale poster i totalregnskapet. Figurene 8.2.1 og 8.2.2 danner grunnlaget for vurderingene.

Figur 8.2.1 Utvikling i størrelsen på inntekstpostene i reindriftens totalregnskap i perioden 2005-2015 (*Budsjett-tall for 2015) (2014-kroner)

Kjøttinntektene var økende til og med 2008. I 2009 opplevde man imidlertid en reduksjon i inntektene, dette med bakgrunn i avdekking av feil prisrapportering fra slakteri. Her henvises det til avsnitt om priser under kap 3.2.

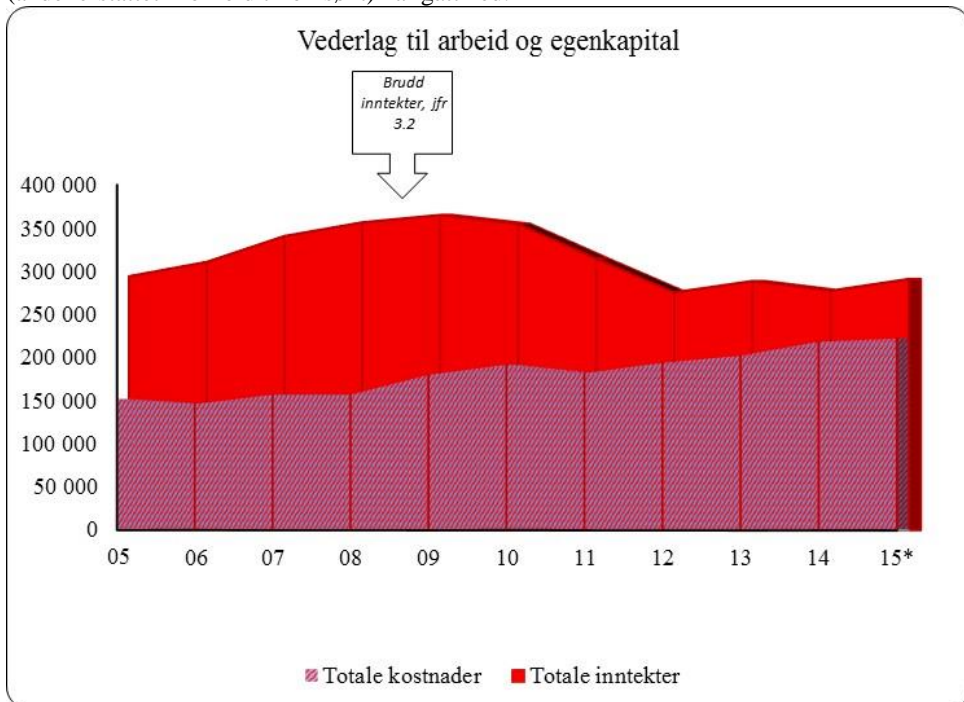
I 2010 gjorde en vanskelig markedssituasjon at prisene ble ytterligere redusert, etter at de først var korrigert ned som følge av feilrapporteringen. Prisreduksjonen fortsatte til og med 2012, mens den de to siste årene har hatt en positiv utvikling. Økningen i pris fra 2012 til 2014 er på 19,5%, og til sammenligning kan nevnes at de totale inntekter fra kjøtt og biprodukter har økt med 11,8% i samme periode.

Slaktekvantumet er redusert med 14,8 % fra 2005 til 2014. Antall slakt har i samme periode gått ned med 12 %. Gjennomsnittlig slaktevekt er i samme periode redusert fra 23,8 kg til 22,5 kg (-5,5%). Samtidig ser vi at vektene i 2005 var på sitt høyeste perioden sett under ett, med sine 23,8 kg. Den gjennomsnittlige slaktevekt påvirkes også av hvor stor andel kalveslakten utgjør. Andel kalveslakt var 60 % i 2005 og 71 % i 2014.

Tilskuddsnivået målt i faste priser har vært varierende, med en nedadgående tendens gjennom perioden. De største utbetalingene finner vi i 2005 og 2008, men økningen disse årene baserte seg i stor grad på den type tilskudd som ikke er produksjonsrettet. Dersom vi ser på de

tilskuddene som er direkte avhengig av produksjonen, utgjorde disse i årene 2013 og 2014 en større andel av de totale tilskuddene enn i perioden for øvrig. De produksjonsavhengige tilskuddene utgjør om lag 63% av de totale tilskuddsutbetalingene gjennom perioden.

Erstatningsnivået økte mye i begynnelsen av sammenligningsperioden, og hadde i løpet av tre år (2008) fordoblet seg. Økningene i 2006 og 2007 må sees i sammenheng med engangsutbetalinger for arealinngrep i Troms og Finnmark. Andelen rovvilterstatninger økte imidlertid også mye i 2006 i forhold til perioden før, denne økningen må sees i sammenheng med en endring i erstatningsbeløpene, hvor man fra 2006 inkluderte tapt produksjonspremie i utbetalingene. Helt til 2011 hadde erstatningsutbetalingene en stor økning hvert år, og det er hovedsakelig utbetalinger knyttet til rovvilttap som utgjør økningen. I årene etter er utbetalingene nedadgående, og bakgrunns materialet viser også at den totale erstatningsandelen (andel erstattet i forhold til omsøkt) har gått ned.

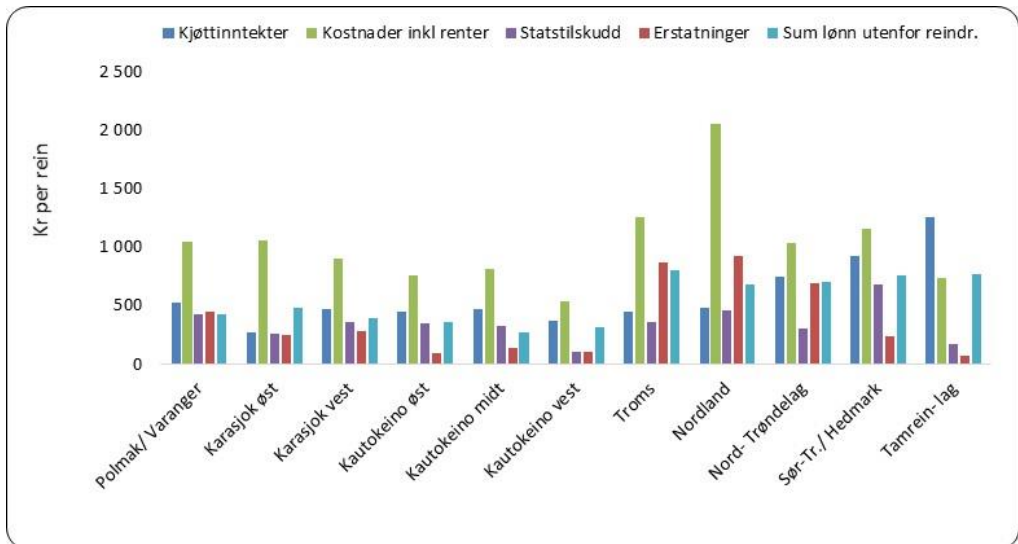
Figur 8.2.2 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i perioden 2005-2015 (*Budsjett-tall for 2015) (2014-kroner)

Kostnadene har økt hvert år, med unntak av 2006 og 2011. Dersom vi sammenligner 2014 med det året i sammenligningsperioden hvor kostnadene var på sitt laveste (2006), finner vi en økning på omlag 79%. De største utgiftene går til kjøretøy og maskiner (18,5 %), avskrivninger (18 %) samt utstyr (13 %) og varekjøp (13%). Dette er beregnet for perioden under ett. For øvrig ser man at postene varekjøp og utstyr er poster som har en økende tendens hele perioden igjennom, bakgrunns materialet at disse to postene har en økning på henholdsvis 197% og 193% fra 2005 til og med 2014.

Reindriftsnæringen har totalt sett hatt en forholdsvis svak økonomi i hele sammenligningsperioden. Kjøttinntektene har i det vesentligste vært lavere enn kostnadene, med unntak av årene 2006 til 2008. Man har i stor grad vært avhengig av statstilskudd og erstatninger. Resultatmålene blir deretter, og 2008 er periodens beste år ut fra vederlagsmålet

for arbeid og egenkapital. Kjøttinntektene ble imidlertid redusert i 2009 på grunn av et lavere prisnivå enn antatt, og sammenholdt med de økte kostnadene dette året var resultatet dårligere enn foregående år.

Figur 8.2.3 viser fordelingen av totalregnskapets hovedposter i 2014 etter reinbeiteområde og reintall. Som det fremgår av kapittel 7.1, har ”sum lønn m.v. utenfor reindriften” stor betydning for økonomien i næringen. For å gi et inntrykk av *hvor stor* betydning disse inntektene har, er også sum lønn m.v. tatt med i figuren.

Figur 8.2.2 Fordeling av totalregnskapets hovedposter og ”sum lønn m.v. utenfor næringen” i 2014 etter reintall (kr. pr. rein)

Det fremgår av figuren at tamreinlagene har den sunneste økonomien i næringen. Her er kjøttinntektene pr. rein større enn kostnadene, statstilskuddene og erstatningene pr. rein.

Samtlige av de øvrige områdene har høyere kostnader enn kjøttinntekter, statstilskudd og erstatninger pr. rein.

Erstatningene pr. rein er høyest i Nordland, og lavest i tamreinlagene.

Statstilskuddene pr. rein er høyest i Sør-Trøndelag/Hedmark, og lavest i Kautokeino vest og tamreinlagene.

Karasjok øst og Troms skiller seg ut som reinbeiteområdene med den svakeste økonomien i næringen, ettersom kostnadene pr. rein ligger klart høyest, kombinert med lave kjøttinntekter pr. rein.

Figuren viser for øvrig at sum lønn m.v. utenfor reindriften har størst betydning i Troms og hos tamreinlagene, og minst betydning i Kautokeino midt.

Vedlegg

1. Tabeller

Tabell 1 Kjøttinntekter i 2014 (1.000 kr)

Reinbeiteområde	Ant. slakt	Snittvekt	Tonn	Snittpris	Verdi (1000 kr)
Polmak/ Varanger	7 058	23,26	164	74,57	12 240
Karasjok øst	3 370	23,34	79	72,56	5 708
Karasjok vest	8 159	21,87	178	67,60	12 062
Øst-Finnmark	18 587	22,66	421	69,12	30 011
Kautokeino øst	9 453	20,66	195	62,42	12 190
Kautokeino midt	12 707	20,46	260	67,06	17 433
Kautokeino vest	8 246	20,65	170	68,17	11 606
Vest-Finnmark	30 406	20,57	626	65,45	40 949
Troms	1 988	34,99	70	80,20	5 579
Nordland	2 841	33,25	94	75,53	7 134
Nord-Trøndelag	6 310	25,43	160	66,32	10 642
Sør-Tr./ Hedm.	6 634	26,14	173	70,48	12 221
Tamreinlag	7 165	29,93	214	75,68	16 231
Totalt	73 931	23,79	1 759	69,78	122 767

Tabell 2 Kjøttinntekter i perioden 2010-14 (1.000 kr)

Slakteuttak:	2010	2011	2012	2013	2014
Antall slakt;	80 885	67 163	69 018	69 842	63 091
Slakteri	10 960	11 260	10 780	10 840	10 840
Privat	0	0	0	0	0
Totalt	91 845	78 423	79 798	80 682	73 931
Gj. vekt ¹	22,81	23,61	23,60	23,24	23,79
Prod. i tonn	2 095	1 852	1 883	1 875	1 759
Pris (kr/kg)	67,44	63,50	58,37	60,92	69,78
Inntekt	141 285	117 562	109 932	114 221	122 767

¹ Inklusive beregnet privat forbruk og omsetning

Tabell 3 Ordinære inntektsoverføringer i perioden 2010-14 (1.000 kr)

Reinbeiteområde	2010	2011	2012	2013	2014
Polmak/Varanger	8 974	5 664	5 188	9 382	9 447
Karasjok øst	4 919	4 522	2 968	4 092	3 762
Karasjok vest	6 610	5 862	4 610	4 230	7 196
Øst-Finnmark	20 503	16 048	12 766	17 705	20 406
Kautokeino øst	5 985	4 873	3 202	4 774	6 459
Kautokeino midt	8 823	9 109	6 877	6 604	8 752
Kautokeino vest	4 689	4 162	2 686	2 808	2 230
Vest-Finnmark	19 498	18 143	12 765	14 186	17 441
Troms	3 040	2 620	2 423	2 441	3 166
Nordland	2 797	3 471	2 671	3 315	2 750
Nord-Trøndelag	3 449	4 270	3 350	3 668	3 566
Sør-Tr./Hedmark	5 963	6 102	5 848	5 858	8 436
Tamreinlag	2 574	2 713	2 819	3 135	2 278
Totalt:	57 824	53 367	42 643	50 308	58 043

Tabell 4 Inntektsoverføringer pr. siidaandel i 2014 (1.000 kr)

Reinbeiteområde	2014		
	Prod. avh.	Andre	Totalt
Polmak/Varanger	214 712	7 697	222 409
Karasjok øst	72 343	27 706	100 049
Karasjok vest	102 807	13 870	116 676
Øst-Finnmark	122 925	16 568	139 493
Kautokeino øst	105 887	47 790	153 677
Kautokeino midt	93 102	34 591	127 693
Kautokeino vest	41 293	13 450	54 743
Vest-Finnmark	83 447	32 981	116 428
Troms	67 365	19 723	87 088
Nordland	67 075	32 555	99 631
Nord-Trøndelag	91 445	4 090	95 534
Sør-Tr./Hedmark	281 200	0	281 200
Sum tilskudd per driftsenhet:	108 289	22 509	130 798

Tabell 5 Tiltak mot radioaktivitet i perioden 1990-2014 (1.000 kr)

År	Anlegg/ foring/tap	Tidlig slakt	Kostholds- komp.	Nedføring	Totalt
1990	1833	0	3281	0	5 114
1991	2200	0	2515	0	4 715
1992	2 811	0	1 358	0	4 169
1993	2 306	682	1 276	0	4 264
1994	1 017	1 360	1 492	0	3 869
1995	3 352	2 005	1 217	0	6 574
1996	1 702	778	855	0	3 334
1997	867	1 892	866	0	3 625
1998	1 613	1 312	807	0	3 732
1999	1 276	1 560	806	0	3 633
2000	554	1 597	618	30	2 799
2001	498	1 456	775	192	2 921
2002	173	1 234	403	85	1 894
2003	270	1 186	1 021	180	2 657
2004	310	1 013	707	197	2 227
2005	186	1 673	686	0	2 545
2006	0	1 075	156	0	1 231
2008	343	156	132	0	631
2009	412	518	4	1	935
2010	545	273	13	6	837
2011	755	774	4	0	1 532
2012	266	530	3	37	835
2013	337	377	0	0	715
2014	0	57	0	224	281
Total	23 625	21 509	18 994	952	65 069

Tabell 6 Erstatninger for tap av rein 2010-14 (1.000 kr)

	2010	2011	2012	2013	2014
Miljødirektoratet – tap rovvilt	61 510	72 060	69 389	62 771	62 775
Jernbaneanverket – tap tog	3 075	1 356	1 781	2 433	1 006
Forsikringsselskaper – tap bil	1 497	2 682	1 503	2 320	2 768
Reindrifftsavtalen – andre store tap	0	0	0	202	0
Totalt	66 082	76 098	72 672	67 725	66 550

2. Tabelloversikt

Forord	1
Sammendrag	2
Innhold	1
1. Økonomisk utvalg	1
1.1 Mandat	1
1.2 Medlemmer og sekretariat	1
1.3 Utvalgets arbeid.....	1
2. Mål og virkemidler i reindriftspolitikken	3
2.1 Reindriftspolitiske mål	3
2.2 Reindriftspolitiske virkemidler.....	4
3. Grunnlag og forutsetninger	6
3.1 Prinsipper.....	6
3.2 Materiale og metode	7
<i>Generelt</i>	7
<i>Produksjonsbaserte inntekter</i>	7
<i>Statstilskudd, tiltak mot radioaktivitet og forebyggende tiltak i forhold til rovviltskader</i> .	9
<i>Erstatninger</i>	11
<i>Kostnader</i>	11
<i>Kapitalforhold</i>	12
<i>Sammendrag av totalregnskapet og årsverksberegninger</i>	12
<i>Reindriftsfradraget</i>	12
<i>Tabell 3.2.1 Prosentvis fordeling av antall oppnådde reindriftsfradrag for 2014, etter fradragenes størrelse</i>	13
<i>Langsiktige utviklingstrekk</i>	13
4.Totalregnskap 2014 og budsjett 2015	14
4.1 Produksjonsbaserte inntekter.....	14
<i>Kjøttinntekter</i>	14
<i>Tabell 4.1.1 Kjøttinntekter i 2014 og 2013 (1.000 kr)</i>	14
<i>Tabell 4.1.2 Fordeling av antall slakt til slakteri mellom ulike sesonger</i>	15
<i>Tabell 4.1.3 Andel av totalt slakt</i>	16
<i>Tabell 4.1.4 Utvikling i gjennomsnittsverker (slakt til slakteri) i perioden 2010-14 (kg)</i>	16
<i>Tabell 4.1.7. Utvikling i verdien av den totale kjøttproduksjonen i perioden 2010-14 (1.000 kr)</i>	18
<i>Endring i samlet livdyrverdi</i>	20
<i>Tabell 4.1.10 Verdi av endring i samlet livdyrverdi for perioden 1. januar - 31. desember i 2014 og 2013</i>	22
<i>Binæringsinntekter</i>	22
<i>Tabell 4.1.11 Binæringsinntekter i perioden 2010-14 (1.000 kr)</i>	23
<i>Andre produksjonsbaserte inntekter</i>	24
<i>Tabell 4.1.12 Andre produksjonsbaserte inntekter i 2014 (1.000 kr)</i>	24
4.2 Statstilskudd, tiltak mot radioaktivitet og forebyggende tiltak mot rovviltskader	25
<i>Tilskudd med inntektsvirkning</i>	25
<i>Tabell 4.2.1 Inntektsoverføringer i perioden 2010-2014 (1.000 kr)</i>	26
<i>Ekstraordinære tilskudd</i>	30
<i>Tilskudd til næringskombinasjoner</i>	30
<i>Tabell 4.2.3 Tilskudd til næringskombinasjoner i perioden 2010-14 (1.000 kr)</i>	30
<i>Reinprogrammet/ Verdiskapingsprogrammet for reindrift</i>	31
<i>Tabell 4.2.4 Utbetalinger over Verdiskapingsprogrammet/Reinprogrammet (1.000 kr)</i>	31

Tiltak mot radioaktiv forurensning	32
Forebyggende og konfliktdempende tiltak mot rovviltskader.	32
Tabell 4.2.6 Forebyggende tiltak mot rovvilt etter tiltakstype for 2014 (1.000 kr)	32
4.3 Erstatninger.....	33
Erstatning for tap av rein	33
Tabell 4.3.1 Erstatning for tap av rein i perioden 2010-14 (1.000 kr).....	33
Tabell 4.3.2 Antall erstattede fordelt på skadevolder i perioden 2012-14	34
Tabell 4.3.3 Antall erstattede pr. område i 2014, fordelt på skadevolder	34
Erstatning for arealinngrep	35
Tabell 4.3.4 Erstatning for arealinngrep i perioden 2011-14 (1.000 kr).....	35
4.4 Kostnader.....	36
Tabell 4.4.1 Siidaandelenes kostnader i perioden 2011-14 (1.000 kr).....	36
Tabell 4.4.2 Siidaandelenes kostnader i 2014 etter kostnadsart (1.000 kr).....	37
Tabell 4.4.3 Felleskostnader i perioden 2011-14 (1.000 kr)	39
Tabell 4.4.6 Totale kostnader i 2014 etter kostnadsart (1.000 kr).....	41
Tabell 4.4.7 Totale kostnader i perioden 2011-2014 etter kostnadsart (1.000 kr).....	43
4.5 Kapitalforhold.....	46
Tabell 4.5.1 Siidaandelenes samlede kapitalforhold i 2014 (1.000 kr)	46
Tabell 4.5.3 Rentekostnader i perioden 2011-14 (1.000 kr).....	47
Tabell 4.5.4 Total gjeld, renter og rentesats i samisk reindrift i perioden 2011-14 (1.000 kr).....	48
4.6 Antall årsverk og antall siidaandeler	48
Tabell 4.6.1 Arbeidsforbruk og antall siidaandeler i 2014.....	48
4.7 Sammendrag av totalregnskapet.....	50
Tabell 4.7.2 Totalregnskap for 2014 fordelt etter reinbeiteområder (1.000 kr).....	52
Tabell 4.7.3 Totalregnskap for 2014 fordelt på soner i Finnmark (1.000 kr)	54
Tabell 4.7.4 Vederlag for arbeid og egenkapital pr. årsverk i perioden 2011-14 (kr)....	56
Tabell 4.7.5 Vederlag til arbeid og egenkapital pr. siidaandel i perioden 2011-14 (kr). 57	
4.8 Budsjett 2015	59
Tabell 4.8.1. Sammendrag av totalregnskapet i perioden 2011-14, budsjett for 2015 og endring fra 2014 til 2015 (1.000 kr).....	62
Tilleggsinformasjon.....	63
5. Nærmere om Reindriftsavtalen.....	64
5.1 Innledning	64
5.2 Reindriftsavtalen 2015/16.....	65
5.3 Fordeling av reindriftsavtalens ramme	65
Tabell 5.3.1 Fordeling av reindriftsavtalens ramme de fem siste avtaleårene (mill. kr).....	66
Tabell 5.3.3 Spesifikasjon av rammen for post 75 Kostnadssenkende og direkte tilskudd de fem siste avtaleårene (mill. kr)	66
5.4 Reindriftens utviklingsfond	68
Tabell 5.4.1 Fordeling av bevilgninger over Reindriftens utviklingsfond de fire siste årene 2011-2014 (1.000 kr).....	68
Tabell 5.4.3a Innvilgede prosjektsøknader til forskning og veiledning i perioden 2011-12, antall prosjekter og beløp (1.000 kr).....	71
Tabell 5.4.3b Innvilgede prosjektsøknader til forskning og veiledning i perioden 2013-15, antall prosjekter og beløp (1.000 kr).....	71
Tabell 5.5.1 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2014/15 (totalt).....	73
Tabell 5.5.2 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2014/15 (innvilget), og totalt for 2013/14.....	74

<i>Tabell 5.5.3 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag de fem siste driftsårene (tilslagsprosent)</i>	76
<i>Tabell 5.5.4 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2014/15 (avslag eller ikke søkt)</i>	77
<i>Tabell 5.5.6 Tilskudd til slakterier de tre siste driftsårene, etter utbetalingsår (1.000 kr)</i>	80
6. Langsiktige utviklingstrekk for reindriften	81
6.1 Kjøttinntekter.....	81
6.2 Statstilskudd og tiltak mot radioaktivitet.....	86
6.3 Rovvilt.....	88
<i>Oppgitte tap til fredet rovvilt</i>	88
<i>Tabell 6.3.1 Oppgitte rovvilttap i forhold til oppgitte totale tap (prosent)</i>	89
<i>Tabell 6.3.2 Erstattede rovvilttap i forhold til oppgitte rovvilttap (prosent)</i>	90
6.4 Erstatninger.....	91
6.5 Kostnader.....	92
6.7 Markedsforhold.....	95
<i>Tabell 6.7.2 Eksport av reinkjøtt de fem siste årene (tonn)</i>	97
7. Husholdsinntekter for reindriftsfamilier	100
7.1 Inntekter utenfor reindriftnæringen.....	100
<i>Tabell 7.1.1 Sum lønn m.v. utenfor reindriften i 2014, (2013) og 2012 (1.000 kr)</i>	100
<i>Tabell 7.1.2 Sum lønn m.v. utenfor reindriften i 2014 for siidaandelsledere med ektefeller og siidaandelsledere uten ektefeller (1.000 kr)</i>	102
<i>Tabell 7.1.3 Gj.sn sum lønn m.v. utenfor reindriften i 2014 (1.000 kr. pr. siidaandel)</i>	103
<i>Tabell 7.1.4 Andel kvinnelige og mannlige siidaandelsledere som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i 2014 (prosent)</i>	104
<i>Tabell 7.1.5 Andel kvinnelige og mannlige ektefeller som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i 2014 (prosent)</i>	105
7.2 Strukturutvikling og sysselsetting.....	106
<i>Tabell 7.2.1 Antall personer pr. enhet (siidaandel/familieenhet)</i>	108
<i>Tabell 7.2.2 Beregnet arbeidsforbruk i 2014/2015</i>	110
<i>Tabell 7.2.3 Beregnet arbeidsforbruk (antall årsverk) i perioden 2011-15</i>	110
<i>Tabell 7.2.4 Antall siidaandeler i samisk reindrift de ti siste driftsårene</i>	111
<i>Tabell 7.2.5 Antall personer i samisk reindrift de ti siste årene</i>	111
<i>Tabell 7.2.6 Arbeidsforbruk for kvinner i 2014</i>	112
<i>Tabell 7.2.7 Antall siidaandeler i samisk reindrift i 2014/2015 med kvinner som innehavere, fordelt etter siidaandelslederens alder og siidaandelens reintall</i>	113
<i>Tabell 7.2.8 Antall siidaandeler i samisk reindrift i 2014/2015 med menn som innehavere, fordelt etter siidaandelslederens alder og siidaandelens reintall</i>	113
<i>Tabell 7.2.9 Antall felles siidaandeler i samisk reindrift i 2014</i>	114
<i>fordelt etter siidaandelens reintall</i>	114
<i>Tabell 7.2.10 Fordeling av totalt reintall i samisk reindrift i 2014 etter reineierens kjønn (prosent)</i>	114
<i>Tabell 7.2.11 Fordeling av totalt reintall i samisk reindrift i 2014 etter reineierens medlemstype (prosent)</i>	115
8. Vurderinger av materialet	116
8.1 Vurderinger av situasjonen i de ulike reinbeiteområdene og sonene.....	116
8.2 Generelle vurderinger.....	142
Vedlegg	145
1. Tabeller.....	145
<i>Tabell 1 Kjøttinntekter i 2014 (1.000 kr)</i>	145

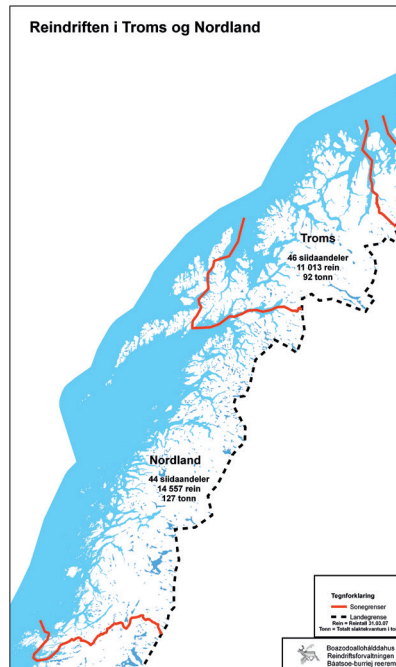
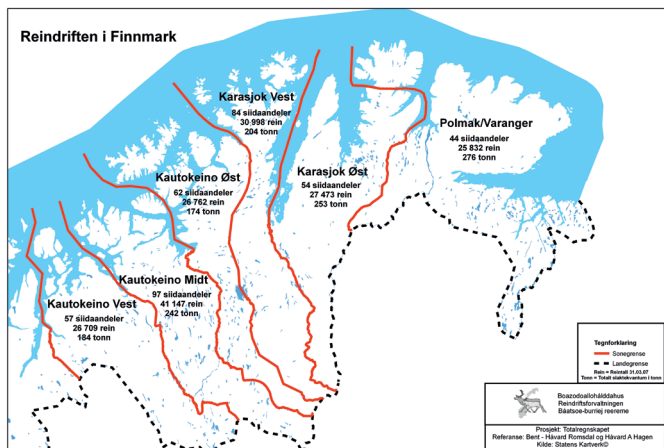
<i>Tabell 2 Kjøttinntekter i perioden 2010-14 (1.000 kr).....</i>	<i>145</i>
<i>Tabell 3 Ordinære inntektsoverføringer i perioden 2010-14 (1.000 kr).....</i>	<i>146</i>
<i>Tabell 4 Inntektsoverføringer pr. siidaandel i 2014 (1.000 kr)</i>	<i>146</i>
<i>Tabell 5 Tiltak mot radioaktivitet i perioden 1990-2014 (1.000 kr).....</i>	<i>147</i>
<i>Tabell 6 Erstatninger for tap av rein 2010-14 (1.000 kr).....</i>	<i>147</i>
2. Tabelloversikt	149
3. Figuroversikt	153
4. Kart over reinbeiteområdene	155
5. Ordforklaringer	156

3. Figuroversikt

Forord	1
Sammendrag	2
Innhold	1
1. Økonomisk utvalg	1
2. Mål og virkemidler i reindriftspolitikken	3
3. Grunnlag og forutsetninger	6
4.Totalregnskap 2013 og budsjett 2014	14
Figur 4.1.1 Gjennomsnittlige kjøttinntekter pr. siidaandel (samisk reindrift) i 2013 (1000 kr). Kurven viser gjennomsnittlig reintall pr. siidaandel. Linjen viser gjennomsnittlig kjøttinntekt for den samiske reindriften i hele landet.....	19
Figur 4.1.2 Gjennomsnittlige kjøttinntekter pr. rein i vårflokk i 2013 (kr. pr. rein). Kurven viser produksjon pr. rein i vårflokk (kg pr. rein).....	20
Figur 4.2.1 Inntektsoverføringer i perioden 20010-13 (1.000 kr).....	28
Figur 4.2.2 Gjennomsnittlige inntektsoverføringer pr. siidaandel og gjennomsnitt for alle områder i 2013 (1.000 kr).....	29
Figur 4.4.1. Gjennomsnittlige kostnader (kr pr. rein) i perioden 2011-13, etter siidaandelens reintall.	38
Figur 4.4.2 Totale kostnader (eksklusive renter) pr.rein og pr.kg prod. kjøtt i 2013.	43
Figur 4.4.3 Totale kostnader (eksklusive renter) i perioden 2011-13 (1.000 kr).....	44
Tilleggsinformasjon	63
5. Nærmere om Reindrifftsavtalen	64
Figur 5.5.2 Gjennomsnittlige tilskudd til siidaandeler driftsåret 2013/14 (Tall i 1.000 kr. pr. siidaandel).....	78
Figur 5.5.3 Gjennomsnittlige tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2012/13... (kr. pr.kg).....	78
6. Langsiktige utviklingstrekk for reindriften	81
7. Husholdsinntekter for reindriftsfamilier	100
Figur 7.2.1 Antall enheter i samisk reindrift i perioden 1960-2014 (familieenheter/driftsenheter/siidaandeler).....	106
Figur 7.2.2 Antall personer i samisk reindrift i perioden 1960-2014.	107
Figur 7.2.3 Antall registrerte reinmerker i perioden 1960-2014.	109
8. Vurderinger av materialet	116
Figur 8.1.1 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriften totalregnskap i.....	117
Polmak/Varanger i perioden 2003-2013 (2014-kroner).....	117
Figur 8.1.2 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriften totalregnskap i.....	118
Polmak/Varanger i perioden 2003-2013 (2014-kroner).....	118
Figur 8.1.3 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt.....	119
i Polmak/Varanger i perioden 2004-2013.....	119
Figur 8.1.4 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriften totalregnskap i.....	120
Karasjok i perioden 2003-2013 (2014-kroner).....	120
Figur 8.1.5 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriften totalregnskap i Karasjok i perioden 2003-2013 (2014-kroner).....	121
Figur 8.1.6 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt.....	122
i Karasjok i perioden 2004-2013.....	122
Figur 8.1.7 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriften totalregnskap i Vest-Finnmark i perioden 2003-2013 (2014-kroner).....	123

Figur 8.1.8 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Vest-Finnmark i perioden 2003-2013 (2014-kroner).....	124
Figur 8.1.9 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt.....	125
i Vest-Finnmark i perioden 2004-2013	125
Figur 8.1.10 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Troms i perioden 2003-2013 (2014-kroner)	126
Figur 8.1.11 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Troms i perioden 2003-2013 (2014-kroner)	127
Figur 8.1.12 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt.....	128
i Troms i perioden 2004-2013	128
Figur 8.1.13 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Nordland i perioden 2003-2013 (2014-kroner)	129
Figur 8.1.14 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Nordland i perioden 2003-2013 (2014-kroner)	131
Figur 8.1.15 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt.....	132
i Nordland i perioden 2004-2013.....	132
Figur 8.1.16 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Nord-Trøndelag i perioden 2003-2013 (2014-kroner).....	133
Figur 8.1.17 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Nord-Trøndelag i perioden 2003-2013 (2014-kroner).....	134
Figur 8.1.18 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt.....	135
i Nord-Trøndelag i perioden 2004-2013.....	135
Figur 8.1.19 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i.....	136
Sør-Trøndelag/Hedmark i perioden 2003-2013 (2014-kroner).....	136
Figur 8.1.20 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i.....	137
Sør-Trøndelag/Hedmark i perioden 2003-2013 (2014-kroner).....	137
I Sør-Trøndelag/Hedmark i perioden 2004-2013.....	138
Figur 8.1.22 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap hos tamreinlagene i perioden 2003-2013 (2014-kroner).....	139
Figur 8.1.23 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i tamreinlagene i perioden 2003-2013 (2014-kroner).....	140
hos tamreinlagene i perioden 2004-2013.....	141
Figur 8.2.1 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i perioden 2003-2013 (2014-kroner)	142
Figur 8.2.2 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i perioden 2003-2013 (2014-kroner)	143
Figur 8.2.2 Fordeling av totalregnskapets hovedposter og ”sum lønn m.v. utenfor næringen” i 2013 etter reintall (kr. pr. rein)	144
Vedlegg	145

4. Kart over reinbeiteområdene

Polmak/Varanger;	44 siidaandeler	23 400 rein	164 tonn
Karasjok øst;	52 siidaandeler	20 700 rein	79 tonn
Karasjok vest;	70 siidaandeler	25 600 rein	178 tonn
Kautokeino øst;	61 siidaandeler	27 400 rein	195 tonn
Kautokeino midt;	94 siidaandeler	37 000 rein	260 tonn
Kautokeino vest;	54 siidaandeler	31 400 rein	170 tonn
Troms;	47 siidaandeler	12 500 rein	70 tonn
Nordland;	41 siidaandeler	14 700 rein	94 tonn
Nord-Trøndelag;	39 siidaandeler	14 200 rein	160 tonn
Sør-Trøndelag;	30 siidaandeler	13 100 rein	173 tonn
Tamreinlagene;	12 900 rein	214 tonn	

5. Ordforklaringer

<i>Aktiv siidaandel</i>	Siidaandel som er oppført med rein i utgående beholdning (pr. 31. mars) i Melding om reindrift.
<i>Andre tilskudd</i>	Utdanningsstipend, lærlingordning i duodji (opphørt f.o.m. 2002), tilskudd til barnehager, avviklingslønn og tilskudd til innløsning av siidaandel.
<i>Binæringsinntekter</i>	Inntekter av duodji, jakt, fiske, bærplukking og annen virksomhet knyttet til reindrift.
<i>Becquerel (Bq)</i>	Måleenhet for radioaktivitet.
<i>Bruttopris</i>	Pris til reineier fra slakteri, før evt. slakte-/ og fraktekostnader er trukket fra.
<i>Distriktstilskudd</i>	Direkte tilskudd til reinbeitedistrikter (over Reindrifftsavtalen).
<i>Driftsenhet</i>	Nå definert som siidaandel, jf. ny reindrifftslov.
<i>Driftstilskudd</i>	Tilskudd til siidaandeler i hele landet (over Reindrifftsavtalen).
<i>Driftsår</i>	I reindriften: 1. april – 31. mars (reindrifftsåret).
<i>Duodji</i>	Samisk husflid.
<i>Ektefelle tillegg</i>	Direkte tilskudd til siidaandeler der begge ektefeller utøver aktiv reindrift (over Reindrifftsavtalen).
<i>Felles siidaandel</i>	Siidaandel drevet av to ansvarlige ledere i fellesskap (ektefeller).
<i>Felleskostnader</i>	Felles kostnader som dekkes av reinbeitedistriktet, reindrifftsfondet eller særskilte erstatningsfond.
<i>Hovedavtalen</i>	Avtale som ligger til grunn for de årlige reindrifftsforhandlingene (revidert i 1992/93 – St.prp. nr. 66 (1992-1993)), inngått mellom Staten ved Landbruksdepartementet og Norske reindrifftsamers landsforbund (NRL).
<i>Investeringer</i>	Inngår under ordinære tilskudd, og omfatter livdyrlån, tilskudd til gjerder, bygninger og anlegg.
<i>Kalveslaktstilskudd</i>	Direkte tilskudd til siidaandel for slakt av kalv (over Reindrifftsavtalen).
<i>Kapitalinnsats</i>	Innsats av kapital, for eksempel i form av rein, snøscooter etc.
<i>Konsumprisindeks</i>	Statistisk forholdstall for forbruksvarer (viser prisstigningen).
<i>Korrigert reintall</i>	Reintall pr. 31. mars korrigert i henhold til opplysninger i siidaandelens Melding om reindrift påfølgende år.
<i>Kostholdskompensasjon</i>	Tilskudd til kompensasjon for alternativt kosthold som følge av radioaktivitet i matreiner.
<i>Livdyrverdi</i>	Verdi av levende rein (livdyr).
<i>Låste beiter</i>	Beiter som ikke er tilgjengelige på grunn av klimatiske forhold (is og snø).

<i>Melding om reindrift</i>	Melding som siidaandelene leverer inn hvert driftsår med oversikt over reintall, tap, slakteuttak, siidaandelens medlemmer, m.v.
<i>Nettopris</i>	Pris til reineier fra slakteri, etter at slakte-/ og evt. fraktkostnader er trukket fra.
<i>NRL</i>	Norske Reindriftsamers Landsforbund (næringsorganisasjon for norske reindriftsamer).
<i>Oppgitt rovvilttap</i>	Rovvilttap oppgitt i siidaandelens Melding om reindrift.
<i>Ordinære tilskudd</i>	Inntektsoverføringer til siidaandeler og tamreinlag, herunder tilskudd til investeringer, pramming/flytting, distriktstilskudd, produksjonstilskudd, driftstilskudd, kalveslaktstilskudd, tidligslaktetilskudd, ektefelle tillegg og tiltak konvensjonsbeiter (over Reindriftsavtalen).
<i>Populasjon</i>	Alle individer innenfor et visst område.
<i>Produksjonspremie</i>	Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag som beregnes med utgangspunkt i en prosentsats (25 %) av avgiftspliktig salg av kjøtt og avgiftspliktige inntekter fra reinen (over Reindriftsavtalen fra og med 2003/04).
<i>Produksjonstilskudd</i>	Direkte tilskudd til siidaandeler og tamreinlag (over Reindriftsavtalen).
<i>Produktivitet</i>	Kjøttproduksjon pr. dyr eller pr. arealenhet.
<i>Reinbeitedistrikt</i>	Reinbeiteområdet er delt inn i flere reinbeitedistrikter (etter reindriftsloven §2).
<i>Reinbeiteområde</i>	Største forvaltningsenhet innenfor det samiske reindriftsområdet (etter reindriftsloven §2).
<i>Reindriftsavtalen</i>	Ettårig økonomisk avtale mellom Staten (ved Landbruksdepartementet) og NRL.
<i>Reindriftsfond</i>	Offentlig fond til fremme av reindriften (etter reindriftsloven §32).
<i>Reinmerke</i>	All rein skal være øremerket ved snitt i ørene med eierens registrerte merke. Merking skal foregå innen 31. oktober det året dyret er født. Alle registrerte reinmerker i Norge finnes i et merkeregister.
<i>Samlet livdyrverdi</i>	Summen av alle livdyrverdier.
<i>Ressursregnskapet</i>	Økologisk regnskap over reindriftenes ressursgrunnlag og ressursutnyttelse.
<i>RUF</i>	Reindriftenes Utviklingsfond
<i>Samisk reindrift</i>	Reindrift innenfor reinbeitedistrikt, inkludert Trollheimen i Sør-Trøndelag/Hedmark.
<i>Siida/sijte</i>	Geografisk og sosial betegnelse for en gruppe av reineiere som utøver deler av driften i fellesskap innenfor et bestemt areal.
<i>Slakteuttak</i>	Antall slaktedyr eller antall kg slakt.

<i>St.meld. nr. 28 (1991-1992)</i>	Stortingsmeldingen om "En bærekraftig reindrift".
<i>Strata/stratum</i>	Inndeling av siidaandeler etter innehaverens alder og siidaandelens reintall.
<i>Sytingsrein</i>	Rein i eget merke som det føres tilsyn med i en annen siidaandel.
<i>Tamreinlag</i>	Sammenslutning av andelshavere med særskilt tillatelse for reindrift i enkelte sørnorske fjellområder utenfor det samiske reindriftsområdet (etter reindriftsloven §5).
<i>Tidligslaktetilskudd</i>	Direkte tilskudd til tidlig slakt (høstslakt) av rein i Finnmark (over Reindriftsavtalen).
<i>Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag</i>	Omfatter produksjonstilskudd, driftstilskudd, kalveslaktetilskudd, tidligslaktetilskudd og ektefelle tillegg.
<i>Totalkostnader</i>	Summen av siidaandelenes kostnader, felleskostnader og kostnader i tamreinlag.
<i>Totalkvantum</i>	Summen av kjøttmengde levert slakteri, privat omsetning og privat forbruk.
<i>VSP-rein</i>	Verdiskapingsprogram for reindriften. Ordningen ble i 2013 endret til <i>Reinprogrammet</i> , og fra 01.01.2015 inngår Reinprogrammet i <i>Utviklingsprogrammet – landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping</i> . Ordningen administreres av Innovasjon Norge.
<i>Årsverk</i>	Normert arbeidsinnsats gjennom året (i reindriften 1.800 timer).

LANDBRUKSDIREKTORATET OSLO

POSTADRESSE:
Postboks 8140 Dep, 0033 Oslo

BESØKSADRESSE:
Stortingsgt. 28, 0161 Oslo

TELEFON: 24 13 10 00
TELEFAKS: 24 13 10 05
E-POST: postmottak@landbruksdirektoratet.no

LANDBRUKSDIREKTORATET ALTA

POSTADRESSE:
Postboks 1104, 9504 Alta

BESØKSADRESSE:
Løkkeveien 111, 9510 Alta

TELEFON: 78 45 70 20
TELEFAKS: 78 45 70 49
E-POST: alta.post@landbruksdirektoratet.no

www.landbruksdirektoratet.no